LANCELOTI CONRADI ... COMMENTARIA DE DUELLO, ET PACE

Lancelotto Corradi

Digitized by Google

ARMI E DVELLI
EX LIBRIS
DI
GIORGIO ENRICO LEVI

BIBLIOTECA
DUELLO
B 7
L
1
LEVI

LIBRERIA ANTIQUARIA
LEO S. OLSCHKI
4 GENN.
VERONA

LANCELOTI CONRADI.

IVREC. LAVDENSIS.

COMMENTARIA.

DE DVELLO, ET PACE.

Non Bellum Bello , ſed Paci Bella parantur:
Non vindex,uindex; is bene bella gerit.
Pax eſt a bello; ſine bello gratior eſt pax:
Si diſcat vindex parcere,victor erit.
Hæc bellum,hæc pacem,tibi cõmentaria pandunt:
Parcere ſi neſcis; Bella mouere potes.

LANCELOTVS CONRADVS, IVREC.
Catelliano Cottæ Iureconſulto
optimo, S.D.

VALDE Vereor, ne informem foetum, urſæ parientis more, immo & prorſus inanimatũ meedidiſſe quiſq̃ arbitrari ualeat; quandoquidem nec ingenio, nec eruditione ea præſteni, ut perfectum quid enixus uideri poſſim; tam & ſi non mediocrem id mihi attulerit uoluptatem: Quamobrem cum te mei amantiſsimũ, & doctrina, & ingenio preſtantiſsimũ uirũ, ſcirem; qui formam lambendo, Animam afflando in partu hoc meo figurare, & infundere poſſes; a te etiã atq; etiam efflagitaui; ut ſi forma, ſi Anima dignũ hunc filium meum diiudicares; alteram calamo, & lingua; Spiritu alteram tuo effingeres, & inſpirares: characterem etiam fere quẽdam Baptiſmatis eidem imprimendo; Si ſecus partum hunc uti inualidum ſecreto abiiceres: Scis. n. me malle pudori, & famæ conſulere, quẽ uoluptati meæ cõniuere. Te exoro igiť, ut igenue quid ſẽtias, quid ue ſtatuendum ſit, primum dabitur occaſio, & ociũ, me certiorem reddas. Vale.

CATELLIANVS COTTA IVREC. Mediolanenſis Lanceloto Conrado Iurec. S. D.

FORMAM, & Animam, quam a me accuratius quæſiuiſti in hoc partu tuo, adeo pulchram, & cœleſtem uidi, & cognoui; ut nihil illi addi poſsit, ꝙ ſit notatu dignum; ſed & longo interuallo, opinione mea; omnes alias, de ſingulari certamine traditiones editas, antecellit; tā ordine ſuo mirabili, quā ſumma auctorū copia, qui in una quaqꝫ concluſione adducuntur: Cæterum quia me ueluti Sacerdotem, forſan uel a diſciplina in qua uerſor; uel a nomine, & inſigniis Gentilitiis a te notū; in terpellas ad lineamenta eius Baptiſmatis; opus equidem pium, & ad religionē; cui initiati ſumus, ſpectans; cogor imponere manum huic filio tuo, cum ut tibi morem geram, tum ne ſacri myſterii munera; quibus ſane homo diuinæ gratiæ ſpiritu in melius ĩmutatur, negligere uidear. Ideo eū, & ſacro oleo, & aqua puriore, inungo, & abluo; æternæ crucis appoſito ſigno; & Spiritus. Sancti Nomine inuocato. Vale, & me, ut facis ama.

PHILIPPO HISPAN. ALIORVMQVE REGNORVM ALTISSIMO PRINCIPI.

LANCELOTVS CONRADVS, IVREC. LAVDENSIS.

S.

INFOELI CS, miſerrimiq; ingenii eſſe, uti ſemper inuentis, & nunquam inueniendis, tradiderunt aliqui nõ obſcuri ſapientes; At quis nõ eo pacto miſerrimus erit? cum (ut aiunt) Nihil ſit ſub Sole nouũ; Nichilq; ſit dictũ, quod non ſit dictum prius; & proinde nõ niſi inuẽtis uti quẽquam poſſe affirmandũ ſit. Id ſane cũ diu, multũq; mecũ cogitaſſem, adeo me continebã; ut cogitationes quas conceperã, aliquando differẽdas, & ſi in illis præcipuã capiebã uoluptatẽ, neglectas tamẽ, & fere abiectãs derelinquerẽ: Rurſus cogitationes ipſas nõ mandare litteris, nec eas diſponere, nec delectatione aliqua, ſaltem me ipſũ (ubi lectorẽ nephas eſſet allicere) arbitrabar eſſe hominis, intẽperẽter abutẽtis ocio, & litteris: Qua de re & ſi nihil noui inueniſſe uiderer, inuentiſq; tñ uti; conſtitui tamẽ excogitatũ quoddã tẽplum; Pãtheon (ut ita dicã) omnium iudicmu, erigere; erexiq; magna ex parte: verum cũ hoc abſoluere nondũ daretur occaſio longiori.n. & grauiori induſtria opus erat, & labore, partem nihilo minus in eo conſtructiã, uelut Belligiri martis, ſacellũ, iam expletũ, in animo fuit præmittere; tamquã exploratorem ſtudii, & laboris mei: Opuſculũ ſcilicet, de Duello, & pace rem equidẽ non nouã; immo in qua magni nominis iu-

recōſulti,quib⁹ recte hac interpretatio tribuit,ſuperiorib⁹ temporibus;plurimū elaborauerunt;alii alios indagantes.& æmulantes;tanta eſt uis auctoritatis cuiuſcunq; ſcribentis;inter quos Paridem Puteū ſœpe ſequitur Andreas Alciatus;Paris uero Baldū,& Andreā iſerniunı:Quorū;& aliorū dū antiquo inſtituto,omni diligentia,dicta perluſtraui;utcūq; aliqui quandoq; ſcripſerint prolixius,qñq; breuius,aliqui obiter tantū,diſſentiētes inter ſe ſœpe;alii aliquo ordine, nullo alii adhibito;aut minus curioſo: Inde ego claro quantum mihi licuit ordine; adeo ut ſcribens;docēsq;,uel euitare,uel properare ad pugnā uideat;modo huius,uel illius auctoris ſequēs,declarās,improbanſue opinionē,modo inter eos fœdera cōiungens, in compendiū cumulaui omnes concluſiones,ex senxu legum,& ex conſuetudine militari, undecūq; excerptas, & pene conchatenatas,atq; magis cōprobatas:ut ſcilicet: Primo uniuerſalia quædā ad Duellū ſpectātia;Secundo. Prouocatoris;Tertio Prouocati, perſonā;Quarto Iudicis;Quinto Victoriā exorientē;Sexto Pacē,inprimis procurandā.ab aliis fere prætermiſsā,reſpicientia, amplexus fuerim:In quibus equidē ſi in inuentione defecero,cū in Interpretatione,diſpoſitione,& ordine plurimū elaborauerim;ſi in elegātiori elocutione,oratoribus permittēda; minus cōptus uidebor:nō propterea deterreor.quin ſi tu Princeps,uera Imperatoria,& Regia,īmenſæ ſpei proles, has elucubrationes meas,hæcq; Martis quædam oblectamēta foueris.& protexeris;cū tuum ſit,more paterno nō iniuſta Bella,quæ tibi ingētes uictorias,& triumphos(ut bene ominari licet)pollicētur,non negligere;ex quibus pax præſertim;maximū bonū exoriri ualeat;cū iā inuocauerim,ſacratiſsimi Patris tui,Caroli.V.Imperatoris nu-

men, in tutelá illus templi mei; nõ uereor equidẽ, quin ſi huc Libellũ, tibi dicatũ receperis, ab omni iniuria uẽdicare inuiolatũ ualeas; & maxima auctoritate illuſtratũ reddas. Quod ut facias te exoro, atq; obſecro. At quid in hac re mihi unquam dubitandũ erit? cũ is ſis tanta uirtute, & co mitate, beneuolẽtiſsimuus Princeps, ut cũ laude pompeia pertranſires, a Germania, a Patre tuo iá pacata, rediens ad Hiſpanias; anteq; Regiá Maieſtetem tuam, ueuerabundus acceſſerim, auſpice Illuſtri Comite, Oliuares, Maiore Domus tuo; Cõmentariaq; hæc mea tibi dicanda pro poſuerim, non ſolũ placido, & ſuaui congreſſu, uerũ etiá multis pollicitationibus exceptũ dimiſsiſti: Vnde nõ potui nõ maxime admirari animi, corporiſq; tui dotes, formá per ætaté egregiá; cui non minus ineſt auctoritatis, quá, gratiæ, precipuũ robur, memoriá ſingularẽ; Docilitaté ad omnes fere tũ belli, tũ pacis artes; Armorũ, equitandiq; peritiá; & multarum linguarũ, uel in dicendo, uel reſpondẽdo ſũmá promptitudinẽ: Ex quibus recte Patri tuo, & tito Veſpeſiano, Imperatoribus, Auguſtis, cõparádus ſis: Quorũ formá, & mores, in omnibus mihi uideris refferre: ná & hic Amor, & deliciæ generis humani nuncupabatur; & in conferẽdis beneficiis, & in deſideriis omnibus, animũ hominũ adeo tenaciter tenuit; ut neminem unquá ſine ſpe, a ſe dimitteret: Dicere ſolitus Nõ oportere quẽq; a ſermone principis triſtẽ diſcedere: Verũ & illud cumulatius amplexus, ut quottidie in amicor beneficia conferre peroptaret; at ſi qñq; nihil præſtitiſſe contigiſſet; exclamare audiretur; Amici, Diẽ perdidi: Prodeat ergo in publicũ Princes optime, audacter, & interpide, ſub tutela, & auſpiciis tuis libellus hic meus; cũ nihil omnino, te tali & táto patrono, mihi timẽdũ, aut deſperádũ ſit; uale.

CONTENTA IN OPERE.

PARS .I. GENERALES CONCLVSIONES. VBI.

Duelli ꝓhibitū eſt ōni iure cō . ān.1
Duellū origo: ⁊ quid ſit ꝓprie conc .1
Ex quibus conſtet conc.2.
Deferre a iudicio contentioſo conc.3.
Fit ꝓpter innocētiā: ⁊ ueritatē.cōc .4
Fallax eſt conc. 5.
Deo auctore eſt ſuſpiciendum conc.6.
Calliditas admittitur. cōc.7.
Equalitas eſt ſeruanda conc. 8.
Reſtringendū: tamquā odioſū cōc.9.
Uerba ſunt caute attendenda.cō.10.
Uerba ꝓ proferēte interꝑtant.cō.11.
Conuenta ſunt obſeruanda. conc. 12.
Conſuetudo attenditur.conc. 13.
Inde ius ciuile: uel aliud.conc.14.
Duellare eſt actus nobilis.conc.15.
Principium in rixa attenditur. 16.
Iniuria fit multipliciter. conc. 17.
Iniuria: ſola pœnitentia nō reuocat.18
Iniuria: iniuriā tollit. conc.19.
Iniuria: ubi uera ſit: quid agit.cō.20

PARS.II.DE PROVOCANTE .VBI.

Procurator alius iniuriae: alius eſt. certaminis: ⁊ quilibet admittitur. q non prohibitur.conc.21.
Prouocatio fit in re dubia.conc.22.
Cartularum tranſmiſsio: ⁊ forma.23.
Monitio: ⁊ requiſitio pugnae.cōc.24.
Admiſsio: uel recuſatio pugnae.cō.25
Poenitentia a pugna: qñ licita.26.
Prouocanti non lice quod non licet ꝓuocato .27
Mutatio querelae prohibita.cō .29.
Iudex qui ꝓhibere certamen pōt .30.
Dux exercit⁹ ꝓhibet certamē.cō.31.
Principales regular.pugnare deñt 32.
Qñ liceat pugnare per alios cōc.33.
Campionū materia .conc.34.cum ſeq.
Cāpi electio: ⁊ Iudicis eſt ꝓuocatis.42
Proceſſus preſētatur iudici.cōc .43.
Certamen iudex concedit.conc.44.
Ingreſſus campi. 45.
Impedimentum excuſat.conc.46.
Pronocator probat enſe.47.
Percuterre quis primo debeat. 48.
Nō datur ꝓuocanti noua dilatio.49

PARS.III.DE PROVOCATO.VBI.

Prouocatus quis dicatur.conc.50.
Caſ⁹ ꝑmiſsi duel.et ꝑ lōgabardos .51
Prouocatus quiſq; curare det fieri.52
Exceptiones aliae dilatoriae: aliae perhemptoriae conc. 53.
Dilatoriae a tēpore.loco iudice.54.55
A cartula gēerali: incerta: cōditionali.56
A tua non intereſt.conc. 57.
A Querela prima finienda.cōc.58.
A campione dando. conc. 59.
Ab equalitate ſeruanda. conc.60.
A prohibitione ſuperioris. 61.
perēptorie ſūt a tēpore: extra diē.62
A cā clara: ex vera ꝓbatione.62.63

A cā: in qua non ſunt indicia. 64.
Ab electo iudice ciuili. 65.
A die belli finita conc. 66.
A cauſa non graui: conc. 67.
A bonorum contentione. conc. 68.
A Pace facta conc. 69.
A conuentione ſtipulata. conc. 70.
A prima querela terminanda. 71.
Ab inhabilitate perſonae. conc. 72.
Ab offitio eorū q patrini dicūtur. 73
A crimine: & infamia: conc. 74.
A ſuperiore diuidente pugnā. 75.
A nobilitate conc. 75.
A dignitate. conc. 77.
Ab Imperatore contra inferiorē 78.
A Rege: contra Regē: nō excipit. 79
A dignitatē habēte cōtra nobilē: licet ex quattuor gradib⁹ excipit cō. 80
A prouocāte nō excipit cōtra prouocatū
Tēperād⁹ prouocator furēs: cō. 82 (81
Prouocatus obſeruat multa: vti prouocator. 83.
Armorū electio: eſt prouocati cōc. 84.
Arma qualia ſint eligenda conc. 85.
Prouocati partes in cōgreſſu cōc. 86

PARS. IIII. DE IVDICE. VBI.

Pugna impertinenter fit ſine iudice
Iudex cōpetēs quis ſit cō. 88. (cō. 87
Iudex audit partes: & uidet proceſſū. 89
Iudex concedit duellū ex cā cōc. 90.
Iudex concedit campū aptū conc. 91
Arma aut fracta: aut cadentia: iudex prohibet iterum dari conc. 92.
Iudex expectat exitum belli. cōc. 93.
Iudex abſoluit: aut cōdemnat cō. 94
Iudex appel. regular. admittit. cō. 95

PARS. V. DE VICTORIA. VBI.

Victor dicit quis aut vict⁹ ēt per dif dictā tacitā: vel expreſſam cōc. 96.
Victoria acquiritur vbi quis extra cāpū expellitur vel aufugit. cō. 97
Victoria: varii cas⁹ rēiſiue cogit. 98.
Victoriae effect⁹ eſt: vt iuſta pugna cē ſatur: & inde gloria procedat cō. 99
Item effectus eſt: expenſarum condemnatio: & captiuitas victi. conc. 100.

PARS. VI. DE PACE. VBI.

Pax eſt finis belli amplectenda: que multa bona inducit. conc. 101.
pacē inuitus: nō cogitur quis inire. 102
pax fit p volētes: & cōſulētes ſui hōoris. 103
Iniuriis verbalibus: quō ſatisfiat: vt pax locū habeat conc. 104 cū ſeq.
Iniuriis facti quōmō. ſatisfiat: in ineunda pace conc. 110.

1. Imperator, Papa, & omnes Principes, Duellũ prohibeát alias peccãta 8.11.quid dicitur ꝓprie
2. Duellũ omni iure prohibitum eſt. 10.
3. Spectacula cruenta prohibita ſunt.
4. Duellantibus, quia mortaliter peccant, euchariſtia denegatur. 5.
6. Duello mortuus, potiusquã confeſſus mendaciũ, in peccato eſt mortuus.
7. Duello mortuis denegatur ſepultura.
9. Duella, concedentes conſuetudines, uti irrationabiles non ſeruandæ.
12. Duellum ſuſceptũ poteſt recuſari; ibi Crudelis qui famã negligit.
Famam perdere grauius eſt quã res:
13. Ius cãonicũ ſeruadũ ẽ, ubi de periculo animæ agr̃.
14. Duellum eſt prohibitum in Dominio Mediolani, sñ Conſt. Imperatoris.
15. Duellũ de facto per Milites, & Nobil. fit ob honorẽ

Tertiodecimo: Imperator, multoq; magis Pont. max. & omnes alii Principes, debent ꝓhibere,
1. & nõ concedere Duellũ; ſiue fiat ꝓpter odii exagerationẽ; ſiue propter gloriã; ſiue propter purgationẽ alicuius obiecti delicti, uel criminis, quod ultimũ proprie, & ſtricte apud vulgares, Duellũ appellar̃, ut legir̃ apud tractatũ de poteſ. ſecul. & eccl. c. 107. & per Io, lingna. in tracta. de duello. §. 1. &
2. 2. & §. circa quartum. n. 1. ubi tradit. hoc eſſe prohibitum iure diuino, gentium, canonico, & ciuili, regulariter, prout affirmat etiam eſſe prohibitũ in aliis duobus caſibus præmiſsis in §. ibi præcedẽti, ubi multa allegat iura, precipua tamen. l. 1. C. de

glad. c. monomachiã, 2. q. 4. & extra de torneam.
3. & de cleri.pug. in duel.& de purg.uulg.per totũ, + nam in.d.l.1.habetur, cruenta ſpectacula improbãda eſſe; in iuribus canon. receptũ eſt illud diuinũ;
4. Ne uidearis tentare deũ, & dñum tuũ, + nã & tales pugnantes mortaliter peccant, quibus eucharıſtia eſt deneganda, ſm̃ glo.in.d.c. monomachiã, & atteſtatur io plat.in.d.l.1. Quod intelligendũ uř ſm̃ Parid.in tractat.de duel.in.§.an qui.lib.9.ultra Archid. & Petr.de palud. antequam pugnent, quia acce-
5. dunt ad delinquendũ, + poſt uero ſi aliqui lætaliter ſint percuſsi, & eos pœniteat, his nõ ſunt dene-
6. ganda eccleſiaſtica ſacrãta. An vero qui, + in duello occiditur, quia permittat ſe occidi, potiuſq; fateri mendacium, & reuocare iã dicta, moriatur in peccato mortali, ibi putat quod nõ, Theologis ta-
7. men ſe remittit; ibidéquoq; tradit Paris, + eo pacto mortuis in duello denegari ſepultutam.c.1. &. 2. de torneã.allegat etiã. S. Thomã ſecunda ſecundæ. q.xi.art.1.idem ſentit Alcia de ſing.certa.c.16.&.cõ. ibi poſito car. 1. & Io.ligna.ante eum in.§.circa ter
8. tiũ n.15.eo.tracta. Sicquoq; per plura peccare, + & per mittẽtes principes, & ipſos pugnantes dicı̃ per Iuli.ferre.conſ.1.&18.& 21.n.1.& iac. Hiſpa.in tracta de Duello in.3.euid.in fi. inquitq; iul fer.d.conſ. 20. ultra Abb.in.c.ad audiẽtiã de hõicid.& feli.in.c.qualiter.2.§.ad corrigendos col.6.de accuſatio; Pontif. max, & alios prælatos, concedentes duellum, incidere in irregularitatem diuinam; Tale peccatum arguit etiã Paris eo trac.de duel.§.an duella co.1.&
9. 2.&.§. an in terris lib.1.ubi inquit, + cõſuetudines,

& conſtitutiones, tamquã irrationabiles, & iniuſtas contra Dei præceptum, hoc inducentes, nõ eſſe ob ſeruandas; ut etiã cõſuluit Iul. fer. conſ. 20. Videtur tamen concludere Paris ibi, preſertim col. fi. in fi. ꝙ inter armigeros, duella ex toto non ſint illicita, ſi fiant propter crimina manifeſtanda de partium uo luntate, & cum auctoritate alicuius principis, duel lum indicentis, cã cognita, & poteſtatem habentis bella indicendi, illa permittentis in proprio territo rio, iure belli, sm̃ diſciplinã militarẽ, & indiciis præ cedentibus, licet peccatũ ſit in foro conſcientiæ; re mittit tamen ſe meliori deliberationi Ro. eccleſiæ,

10. & melius ſentientiũ; ✠ Sed contrarium uerius eſt

Cõtra Parid. utſupra omni iure, Diuino, Gentiũ, canonico, & ci uili; in quolibet caſu; ẽt Criminis læſæ maieſtatis, quocunq; ſtatuto, uel conſuetudine nõ obſtante, ob quam Liudprandus, longobardorum Rex in l. Recolimus. 2. de homic lib. homi. Inquit legẽ impi am ipſoruum uetare nõ potuiſſe, & hoc maxime uerũ eſt propter periculũ animæ, & peccatum mor

11. tale, quod incurritur; ✠ unde nec Duellum, uel ſingulare certamen, debet quis inire, aut impe rator, aut Rex. aut Princeps aliquis concedere, ut uidetur tranſire Ias. cum relatis per eum in l. ex hoc iure. n. 31. cum ſeq. ff. de iuſti. & iur. & co pioſius per multa iura & auctõ. etiã sm̃ theologos præſertim. S. Thomã. 2. 2. q. 25. conſuluit idẽ Iaſ. in conſ. 144. col. 3. cum. 5. ſeq. uo. 2. ubi col. 5. uadit hanc

12. eſſe cõmunẽ opinionẽ ex mente Albe. de roſa, ✠ dicens inde etiã ſuſceptum poſſe recuſari; quæ ſi militer tenet decius cõſ. 487. & 686. co. 1. licet dicat

ꝙ de facto,Milites,& Nobiles,contrariũ obſeruent & ſic in quibuſdam caſibus tolerari poſſe Duellũ maxima ex cã,cum auctoritate ſuperioris , & pro defenſione ſua,& ſuorum,& pro cõſeruatione ho noris; quia crudelis ſit,qui honorẽ,& famã ſuã ne gligit per dictum Bal.in.l.ex hoc iure,q.8.ff de iuſti. & iu.& in tt.de pace ten.in prin.& abunde conſul/ uit laur. calcaneus conſ. 2. & corn. conſ,162. n. 21. uol.1.ubi ꝙ grauius ſit perdere famã,quam res; Et recte inquit Philoſop. Oeconomico. lib.2.c.2. Per/ grauiter fert unusquiſq; honore ſuo priuari; Sed nihilominꝰ tenẽda eſt opi.Iaſ. & cõis uiſ.quã ſequi tur ſoci.iunior conſ. 123.n.2.& ſeq.uo.2.&.d.Caſtelli anus Cotta pater & dñus meus in Memoralibus ſuis in dict.perduellionis a qua non licet recedere, maxime cũ ſimus in caſu,in quo agitur de pecca to,in quo ius cãonicũ expreſſe,& clare loquit̃,per
13. iura ſupra recitata,✠,& ideo ubi tractat̃ de pericu lo animæ,& peccato,ius cãonicũ obſeruãdũ eſt,ut habẽtur in.c.fi.extra de p̃ſcriptio & in c.1 & 2.de no. ope.nũtia.ubi ſcrib:& per Iaſ.in.l.choeredi §.cũ filiæ ff.de uulg.& pupil.Propterea ex cõſt. ꝓmulgatis an no ſalutis 1542.in hoc Dñio Mediolani,in §.in hoc in tt.de pænis ſãcitũ eſt ſãctiſsime a Carolo Quinto
14. Imperatore,Sereniſsimo,dño noſtro,✠ Nulli lice re aliquẽ ꝓuocare ad ſingulare certamẽ,ſeu duel- lum,ſub pæna capitali, & confiſcationis bonorũ, prouocanti,& prouocato infligenda; niſi impetra ta licentia ab eodem Principe, uel eius locum te- nente; quam in hunc uſq; annũ,qui ab anno ſalu tis agitur,1549,nulli conceſsã audiui; Verum cũ ut

Digitized by Google

inquit decius in dictis cõſiliis; & Alciatus eo cõſ.
15. in princ. ✝, Milites, & nobiles, ſæpe de facto, præci
pue pro defenſione honoris, & purgatione obiec-
tæ iniuriæ, uel criminis, deſcendãt ad ſingulare cer
tamẽ; diſcutiamus & nos, & perſtringamus, ſuũ præ
miſſum ordinem, undecunq; collectã, & accurate
uentilitatã, Duelli materiã; nõ inepte (ut opinor)
hoc in loco, ſe ſe offerẽtem; Nam cũ per ora Prin
cipum, & Heroum inprimis uerſari cõtinuo & præ
manibus haberi conſueuerit; cur nõ ſub hoc tem
plo meo, recte collocanda erit; ſub cuius tecto, illi
omnes uenerabundi, depicti, conſpiciuntur?

PARS PRIMA.
GENERALES CONCLVSIONES

1. Duelli, quod propriũ dicitur, sm̃ uulgares; origo.
2. Duellum dicitur quaſi duorum Bellum.
3. Duellum appellatur, Monomachia, & ſingu lare certamen.

CONCLVSIO .I.

NON Omiſſa origine duelli; Siue illa apud Romanos, ut docet multa exẽ pla, uiguerit; ſiue a longobardis, ſiue ab aliis antiquioribus populis; prodi-
1. erit; ✝ cum plane de origine duelli, quod obiecti criminis, & conſeruan- dæ extitimationis gratia, initur; quod proprie duel lum dicitur, sm̃ uulgares, ut proxime diximus; ſit parum conſtans opinio apud auctores; quamuis Alciatus in .c. 2. de ſing. certa multa de hac re ſcrip ſerit; quæ magis ad ſingularem pugnam cuiuſcun quauis ex cauſa; deprælianti̇s, accedunt; Breui bus ego hanc originem, potius a lõgabardis, ema- naſſe; quã ab aliis nationibus crediderim; ut ani- maduertere licet ab exemplis notatis infra conclu- ſione. 51. & affirmat. paris in §. duellũ eſt lib. 1. in
2. tractatu ſuo de duello; Dicamus inde, ✝ Duellum dici, quaſi duorũ bellum. teſte Ioan. lign. de duel-
3. lo §. 1. & 2. & Alciat de ſing. cert. c. 1. ✝ Quod etiã

Monomachia,& ſingulare certamen,appellatur; ut ibi; quæ uñc argui , licet ipſi non ponant ex. l. ſi quis alium aſto. in.longobar. qualit. quis ſe def. deb. & in.d.c. monomachiam 2.q.4. ubi de Golia, & Damide , ſicq; de duobus tm̄ pugnā ſuſcipientibus,fit mētio.Necuidetur diſſētire Paris in eo tract § duellum dicitur,iuncto.d.§.duellum eſt lib. 1. & duellū proprie dici duorum bellum,docet Ang.in .l.milites.C.de teſtā.mili.quamuis diceretur quoq; duarum partium,& multorum,& ipſorum exercituū bellum,ut legitur apud L.Feneſtellam.c.9. & 10. de ſacerdotiis Ro. q ſequitur liuium , & inquit Horatius , Gratia barbarie lento colliſa duello.

1. Duellum conſtat ex tribus perſonis; iudice; Prouocante,Prouocato.
2. Duellum,& iudicium ciuile æquiparantur; & accuſatio: arguiturq; ab eo.

CONCLVSIO .II.

1. CONSTAT tamen ✠ Duellum ex tribus perſonis ſicut Bellū Iudiciale; ex perſona Iudicis indicentis bellum ex cā ; Prouocatoris; & Prouocati.c.forus.de uer.ſig. Paris. dict. lib.1.§. an duella.n.6.ac inquit Io.lig.d.tract.§.cēa ſeptimum n.1.quē ſequitur Iac Hiſp.eo tract.lib.3.in prin.q in duello interueniunt, prouocās,prouocatus,& Iudex,& inſtrumēta,ideſt

2. arma, quibus quis conuincitur; ✝ atq; redactum eſſe inſtar iudicii contentioſi; ut etiam conſuluit Iulius ferretus conſ. 7. in fi. æquiparantur n. Iudicia ciuilia, & duella, sm̄ Parid. in §. duo nobiles. n. 2. lib. 8. & §. an ſi aliquis impegerit lib. 6. & § in pugna lib. 7. in eiſq; proceditur ad ſimilitudinem accuſationis ut reſpondet calcaneus. d. conſ. 2. co. 22 ut qui poteſt accuſare poſsit prouocare, Argumentari qnoq; ſolent a iudiciis ad duellum, ut docet Alciat. d. conſ. car. 92. refert Io. lig. & Bart. in. l. 1. col. 2. C. de litiſcõtes & tradit mariã. Soci. iun. cõſ. 123. uo. 2.

1. Duellum differt a iuditio contentioſo, in litiſcont. probatione in congrediendo.

2. Pellis ꝑ pelle, Anima ꝑ anima, ponitur in duello.

3. Vindicta ubi permiſſa eſt, non poteſt tamen alteri demandari, cui al. non permittatur.

CONCLVSIO. III.

1. DIFFERT tamen Duellum ✝ a iudicio contentioſo, quia per propoſitionem libelli, ſeu primi Cartelli ut uulgo dicitur; & inde per roſponſionem prouocati, fit litis conteſtatio, etiam ſine iudice; ſine quo non fit in iuditio contentioſo, ut per paridem in. d. §. an, dnella. n. 6. Item in iudicio contentioſo quis regulariter per alium litigat. l. 1. & per totum. ff de procur. At in duello regulariter quis per ſe ipsũ

Digitized by Google

ſolū.& propterea in hoc æquiparatur iudicio crimi-
nali,in quo non interuenit procurator.l.ſeruū quo-
q; §.publice.ff.de procur. cū ſim.no.Ioan.lign.in.d
§.circa ſeptimū.n.5,idē ponit Paris lib.5.in prin.&.§
an ubi &.§.pugna,per glo in .§.nō eſt de alien.feu.
pat & in §.ſi miles ruſticū.de pace ten.& eius uiol.
2: quia in pugna illud iactatur,✝ pellis ꝑ pelle;Anima
ꝑ anima;Cōueniunt dicta Alciat.in .c.12.& añ eū
Ioan.lig.in §.circa ſextū,& Iulii ferreti cōſ.x.cc.ſi.&
congruit optime tex.in.l.ſi.qualit quis ſe defen.deb.
3: in longob.facit,✝ quia in caſibus in quibus alicui
premittitur uindicta,non alteri poteſt illa deman-
dari cui hoc.l.non premittat ſm̄ Bal.in.l.ut uim col
3.ff.de iuſt.& iu cum aliis allegatis per Hippo mar
ſil.in.l.1.n.3.C.de rapt.uirg.qui ibi.n.4 limitat in
pr̄e,& filio:& ut iniuriatus poſsit ſecū affines,uel
amicos ducere ꝑ ea uindicta aſſumēda;ut ibi.n.11.

1: Duellum fit ad exprimentum innocentie & probationem ueritatis.

2: Duellum eſt ſpecies probationis;quæ tamen magis dicitur diuinatio.

3: Facta,que fiunt,qñq; ad cauſam iuris trahuntur.]

CONCLVSIO.IIII.

1: FIT Autē ✝ Duellū ad experimentū innocentiæ,& probationē ueritatis,& ut ferro eruatur,uiq;,& armorū po tētia:Iudiciū tamē humanū,& diuinū in eo ſpectatur.d.§.ſi miles ruſticū cū

glo. & per paridem in §. duellum eſt ſingularis, &
2. in §. duellum eſt ſpecies dict. lib. 1. ubi inquit, ꝙ ✠ eſt ſpecies probationis, quæ tamen magis dicitur diuinatio, quam probatio; ſm eũ in §. ſi quis pugnauit lib. 8. & ideo in §. an ſi prouocans in pugna eo lib. aſſerit ꝙ probationes in duello factæ ſunt a iure reprobatæ, & dubiæ cum caſu, & fortuna, quiſquãq; deuincatur, & tamen in criminalibus, prout eſt materia Duelli, requiruntur probationes luce meridiana clariores, l. ſciant cuncti. C. de probatio. idcirco Ias. conſ. ſup. 144. col. 7. tradit ꝙ ſententia lata ſub eo pretextu nunquã tranſit in iudicatum. Nihilominus aliter obſeruatur ſaltem de facto, cum ſententia ſuper talibus probationibus factis proferatur, &
3. finem conſequatur ut in concl. 94. nam ✠ quæ de facto fiunt, quãq; ad eã iuris trahuntur. l. mulier §. 1. ff. de conditi. inſti. alex. in d. conſi. poſt trac. de ſing. cert fo. 88. ſic infert Deci. d. conſ. 487. & 686. ꝙ ex quo Duellum de facto obſeruatur, perinde haberi debet ac ſi de iure permitteretur.

1. Duelli iudicium eſt fallax, & incertum, ut nocens uincat aliquando, innocens ſuccumbat.

CONCLVSIO. V.

1. FALLAX tamen, ✠ & incertum quãq; eſt iudicium Duelli, ut non ſemper ueritatem afferat; quia incerti ſumus de iudicio Dei, & multos audiuimus

per pugnam ſine iuſta cā,ſuam cauſam perdere, ſed propter conſutudinē gentis noſtræ Longobardorum,legem impiam uetare non poſſumus , ut ſunt uerba formalia,Liudprandi,huiuſce gentis Regis,in d.l. recolimus.2.de homic.lib.homi.in Longobar. & per Paridem eo. trac §. duellum eſt.,& §. cum,lib. 1.& per Abba.in.c.2.de purg. uulg.in.2.no: & tradit Io.lig.eo §.circa quartum n.4.ꝙ contingit aliqn̄ nocentem obtinere , aliqn̄ innocentem ſuccumbere,ut & per Decium.d.conſ.487.n.8.& iō Ias.d.conſ.144.col.4.uol.2 & Iul .fer.conſ. 22. cc.fi. commemorant hoc in longobarda dictū. Multos uidi ſub iuſto clypeo periiſſe.

1. Duellum deo auctore eſt ſuſcipiendum.
2. Duellum ubi perquiritur,nulla ſubſiſtente cauſa, dicitur tentari Deus.
3. Duellās fouēs iuſtitiā, miraculoſe obtinet; ceſſante diuino iudicio,obtinet fortior,& ingenioſior. 6
4. Deus iniuria uexatis opitulari creditur.
5. Prouocato propitius eſt deus.
5. Prouocator ne quis ſit,cauendum eſt.

CONCLVSIO . VI.

1. DEO itaq; ✝ auctore, ſingulare certamen,iuſtum ſuſcipiēdum eſt; ut iuſto judicio adiutor ſit; omniſq; ſpes ad ſolam ſūmæ prouidentiam trinitatis referenda eſt,ut preclare ſcriptū eſt in.l.1. in

prin. C.de uete.iu. enucle. quæ adducit Paris illo
trac. lib.1.§. tertio, unde sm̃ eum ibidem in §. cum
plerumq; , ubi nulla ſubeſt cã requiſitionis , tunc
2. quis dicitur merus requiſitor; qui ✝ dicitur tenta-
re deum; & sm̃ eundem eo lib.§. duellum dicitur;
3. apud Gallos, & Italos eſt frequens ſermo, Quod ✝
ille q́ fouet iuſtitiam, miraculoſe obtinet; quia Dei
Iudicium plurimum in duello uerſetur , ut & per
Parid.in §. an ſi quis pugnauit, & §.duo conuene-
runt in fi.lib.8.& Iul.ferre.d.conſ.3.n.4 & inquit Ari
4. ſto.lib.2.c.5 ad Theodectem, ✝ Deus iniuria uexa-
tis opitulari creditur; & Alcia. eo tracta.c.7.& c. 43.
in prin.tradit opinione humana paſsim receptum
eſſe, Eum qui iniuſte in ſtadium deſcenderit, ſem-
per fere ſuccumbere , unde recte iuratur de calum
5. nia, ut dicemus; ✝ Milites quoq; dicere conſueue
runt Deum eſſe propitium prouocato; & prouo-
cantem plerumq; uiribus deficere ut cõmemorat
Paris . in.d. §.cum plerumq;, in prin.ideo per doc-
tri.bal.in.l.1.ff.de edili. actio inquit cauendum eſſe,
6. ne quis ſit ꝓuocator, ſequitur Iul. fer.conſ.12. n.2.✝
At ceſſante diuina diſpoſitione, ut plurimũ uincit
fortior, & ingenioſior; ut no. Abb.in.d.c.2 de purg.
vulg. & tenet Paris in §. an duella.n.12.d.lib.1.

1. Dolo , Inſidiis , & fallacia , nihil refert. an quis
aperte pugnet.
2. Fauori ſuo renunciare quis poteſt, in duello:
3. Hoſtis in fide fallendus non eſt, niſi fidem frangat.
4. Duellãtes cã gloriæ, fraude, & dolo nõ utuntur;

Digitized by Google

CONCLVSIO. VII.

INGENIVM uſq; adeo,& calliditas
in bello,& duello prepotens eſt ut in
eo iuſte ſuſcepto,nihil interſit ad Iu-
1. ſtitiam + ex inſidiis,fallacia,& dolo,
an aperte quis pugnet,l.1.§.non fuit
ff.de dolo.c. utilem 22 .q.2.& c.dñus noſter .23.q.
2. cum glo ubi Archid. Paris putens d.lib.2.§ nobi-
lis.n.6.&.§.duo conuenerunt & §. an ſi prouocan-
dum,lib.8.iuxta illud virgiliarum, Dolus an virtus
quis in hoſte requirat; Et per aliqua nõ cõtẽnenda
exempla docet Alcia.eo trac.c.38. qua uerſutia , &
ſolertia,ſe habere debeat perduellis in pugna.Vnde
non obſtante conuentione pugnæ equeſteis ſien-
dæ,& cæptæ,poteſt quis in pugna ineunda ad om
nem offenſam (ut aiunt) deſcendere pedes,& eo
2. pacto ſuperare inimicũ ſuuũ, + uti qui renunciare
poſsit fauori ſuo ut per Paridem §. an ſi duo.lib.8.
Cæterum eſt tamen omnino fides ſeruanda c.noli
23.q.1. cum glo. & in dicto.c.dñus,ubi Archid.&.l.
3. conuentionum ubi Bar. ff. de pac.+ nec. n. hoſtis
in fide fallendus eſt,niſi fidem frangat l.cum pro-
ponas C. de tranſactio.& per glo.in.d.c.noli.& pro
pterea idẽ Alci.c.14. differit etiam poſt tranſmiſſam
cartulam non licere alteri,alterum inſequi,niſi cõ-
ſtituta die ad pugnã,quia denuntiatio Duelli,mo-
re militari,ſecuritatis publica fide conceſſæ uim ha
4. bet,+ limita tamen in armillatis,& pugna quæ fit.

cã gloriæ, quia excludit ſra⁹, & dolus; ſm̃ Paridẽ in. §. quæritur lib. 4. limita ſimiliter in caſibus no. in. concl. 8.

1. Equalitas & paritas in duello ſeruanda eſt, ubi magna ſit non modica, num. 3. nec quo ad uires conſideratur in principalibus. n. 6.

2. Prouocanti non licet, quid non licet prouocato;

4. Duellum eſt fiendum cum æqualibus armis; non claua uenenata, aut maleſitiis; aut tripodibus ſparſis, aut pomis ignitis. 5.

4. Prouocans ſm̃ qualitatem, & conditionem prouocati pugnare debet.

CONCLVSIO. VIII.

1. EQVALITAS tamen ✠ & paritas in Duello ſeruanda eſt ut colligitur ex doctri. Bal, de pace conſt. in prin. col. 7. & in. l. cum filius §. fi. de leg. 2. & per io. de ãna. in. c. 2. de cleri. pug. in duel. col. 3. & Pari. in. §. quia dictum eſt in prin. lib. 7. & Alcia. c. 29. & iul. fer.
2. conſ. 5. in prin. ubi affirmat, ✠, non licere prouo-
3. catori, quid prouocato non permittit, ✠ Equalitas tamen ubi ſit modica non conſideratur teſte Alci. c. 33. in fi. ſed magna, ut per ipsũ c. 31. cc. fi. Vnde iux-
4. ta præmiſſa tradit Paris in §. duo pugnare, ✠ duellum eſſe fiendum cum æqualibus armis, non cum claua uenenata, quia ap̃poe armorũ non uenit ue

nenum, licet cōmemoret milites cōtrarium tenere in pugna (ut aiunt) a tutt oltráza, ſiue omnē offenſam; quod tamen dictū (ut audio) non obſeruatur; & eodem modo determinatur, eum prodi-
5. torie, +, & contra naturam duelli agere qui in ſtadio tribules, ſeu tripodes ſpargit, cum locus certaminis ſit ſacer. l. 1. c. de attile. lib. x. & l. athletas in pri. ff. de his qui no. infa: nec etiam debet quis hīe, & ita iurat, res quę ad maleficia pertineant, ut eſt glo 3. de pace iur. fir. per. l. nullus quali. quis ſe def. deb. in longo. & per Paridē §. contingit caſus lib. 8. ſicquo ꝙ uidetur dicendum in deferente pomū ignitum, per prædicta, quicquid ipſe Paris dixerit, & male in
Cōtra Parid. 6. §. orta lib. 8. + Equalitas tamen, uel inæqualitas in principalibus pugnantibus, nō eſt ponderāda quo ad uires, cum cauſam propriā propriis uiribus corporeis ſponte ad exitum perducere habeant, ut do-
7. cet Io. lign. in d. §. cc. ſeptimum. n. 6. + Illud tamen conſtare uidetur ꝙ prouocans ſm̄ qualitatē, & cōditionem prouocati pugnare debet, ut ſi is cocles, careat altero oculo, & prouocās alterum claudere debeat, & ſic in aliis membris, ſe illi æqualem facere, ſm̄ Pari. in §. qui alteri lib. 1. per. l. ſede. apud ſiculos promulgatam, & per bal. in. d. tit. de pace te in prin. & Io. de anna de cle. pugn. in duel. c. 2. col. 3.
8. Duella ſunt odioſa, reſtringenda, ſm̄ ueritatem interpretanda, non extendenda.

CONCLVSIO. VIIII.

1\. ODIOSA uero ſunt Duella ✝ & diſplicent legi.d. l. recolimus de homici. lib. ho. And. de iſer. de pace te. & eius uio.Paris lib. 2.§.an ſi duo, & lib. 6. §. de iure, in fi.& § miles ideo, ſunt reſtrin genda ut ibi. arg.l.cum qdã cũ, ſim.ff.de lib.& poſth.uñ in eis nõ proceditur de ſimilibus ad ſimilia, ut in.d. § de iure, Sed tamquam in materia ſtricti iuris ſtricte, & sñ ueritatem, & non fictioné interpretanda, & recipienda ſunt uerba; l.1.ubi Bar.ff.de fonte, & per Iul. fer. conſ. 13. in fi.& conſ.14.n.2 niſi conſuetudo militatis contraria eſſet, ut ibi per eum;

1\. Verba ꝓuocatoris, & ꝓuocati, caute ſunt attẽdẽda:
2\. Cadẽs a ſillaba iuſtitiæ, & ueritatis, cadit a toto, in Duello:

CONCLVSIO. X.

1\. VERBA itaq; prouocatoris ✝ hinc inde; & ꝓuocati, probe, & caute ſunt attendenda, & cauſæ, quæ inducunt ad iram, & prouocationem, circa duellum ineundum; l.ſi quis arbitratu. ff. de uer. oblig
2\. Iul.fer.cõſ.x.in fi.adeo ut ✝ qui cadit a ſillaba ueritatis, & Iuſtitiæ, cadat a toto; sm̃ Paridem in §. cum plerumq; lib.1.& in §. quia ut plurimũ lib.6.ubi per multa exempla ponit, quis dicatur iniuſte prouocare; ut puta ille, qui aliqué appellat prodittoré, q reſtitutus eſt, licet fuerit proditor; quia debebat; di-

cere tu fuiſti proditor, ſequitur Iac. Hiſpa. eo. trac. lib.4.c. 9. Alci.c.x Iul. fer.conſ. 12.num.2.

1. Verba dubia duellantium, interpretantur contra proferentem, immo pro eo.2.

CONCLVSIO .XI.

1. IDEO ubi ✝ uerba dubia perduellium reperiuntur, contra proferentē interpretantur, qui legē potuit clarius dicere l. veteribus.ff.de pac.cum glo.& alci.dict. conſ.car.102.& circa
2. fi. ✝, Vel aliter ſentiendo, quā ſenſerit Alci. tenendū cenſeo, quod uerba dubia, & intētio ambigua prouocantis, & exceptio prouocati, interpretetur ſm̄ intentionem proferentis, prout in iudiciis talis fit interpretatio, aliter q̃ȝ in cōtractibus.l. ſi quis intentione ambigua.ff. de iudiciis ubi bar. & doct.& inquit idē Alci.in tracta.de præſūptione in 3. reg. preſump. 1 .n. 9. ꝙ ad partes pertinet interpretari propriā confeſsionem; & premiſſa probantur ratione l.inter ſtip.§ i.ff.de uer.oblig.qa in cōtractibus, conſenſus utriuſq; partis concurrere debet, Iudicium aūt redditur in inuitum; at duellū regulatur inſtar iudiciorum ut ſupra concl.2.ergo; & his uri conuenire dicta Paridis in §. quid ſi duo lib. 6. ubi aſſerit, ſi uerba ſunt dubia aliquid dicentis, is ſenſus habendus eſt, quem habuit is qui dixit. d. l.ſi quis intentione & faciunt dicta per eum in c. cum

cōtra Alci.

Inter lib.8.ubi licet quis dixerit,(ut aiunt)io mi rẽdo; quiod eſt deditium ſe fateri,occidens tñ aduerſarium dicitur uictor,nõ attentis illis uerbis; & non obſtaret ſi diceretur,ꝙ in criminalibus,prout Duelli iudicium recipitur,utſupra concl.3.fiat omnino interpretatio contra proferentẽ,ut aiunt tenuiſſe Iudo. Ro.in.l.diuortio.ff.ſolu. mat.quia sm̃ Soci.reg. 237.fall.1.dictũ Ro.eſt falſum,nec probat.lege.

1. Pacta,ſeu ꝯuenta per duellum,ſunt ſeruanda; ſicut in bello:

2. Pacta infirmãs,usũ hominũ pẽitus inter ſe euertit.

CONCLVSIO . XII.

1. CONVENTA + proinde per duelliũ ſunt omnino adimplenda nã & pacta,& fœdera in bellis sũt ſeruanda d.l. cõuentionũ ubi bar. ff.de pac.&l. iuriſgentium §.prætor ait.ff. de pac. ẽtin forma ſpecifica, Paris puteus in § finitum eſt,& §. an duo ſint lib.8. Io.de anna in.c.ſi.de cleri.pug.in duel.Iul fer.conſ. 6.n.13.& probe inquit Ariſt.lib.1.c.ult.Rhetorico.ad

2. theodec.+,ſi quis pacta infirmat,is uſum hominũ penitus inter ſe euertit.

1. Conſuetudo militum,nobilium,& regionis, in duello obſeruanda.

2. Armorum ſtylus debet eſſe in ratione fundatus, & cõi militum obſeruatione probatus;

3. Conſuetudo unins loci,non ligat alium.

CONCLVSIO. XIII.

1. CONSVETVDO, ✝ & mores militū,& nobilium, & regionis, poſt hæc,in duello ſequenda ſunt,cum ſtylo militari,ut ſenſit bal.in.d.tt. de pace te in prin.col.fi.ſequitur Io.de ana.in.d.c.2.de cleri pug.in duel.col pen recte conueniunt dicta Alex.conſ.203.col.1.uo. 2.dum tradit iniuriá,uel delictū aliquod eſſe graue, uel leue,prout cōmunis opinio Regionis illud exi
2. ſtimauerit.✝.qui tamen ſtylus armorū debet eſſe in ratione fundatus,& cōi militum obſeruatione probatus,auctore Paride in §. an ſi miles col. fi. lib. 9. arg. c.cōſuetudo.1.diſt. & §. cōſideremus in aut. de trien.& ſemis.Iul.ſer.conſ.5.cc.prin. & cc.fi.& latius
3. conſ. 20.n.4. ✝ ubi tn̄ inquit ꝙ conſuetudo unius loci nō ligat alium locū; ut no.tenere And.de Iſer. in.c.1.quæ ſit pri.ca.benef.amit cōmemorat; At quá tam uim habeat conſuetudo declarant leges,ut ſcribitur apud Philoſop. lib.2.c.ult.Metaphi.

1. Ius ciuile,& longobardum,uel francorum, & conſt.fed.ſeruatur in duello,deficiēte ſtylo, conſuetudine, ſtatuto, uel more regionis.
2. Profeſsio quælibet,ſuo ſenſu,& ſtylo utitur, quem obſeruat;

Digitized by Google

CONCLVSIO .XIIII.

1. VERVM ad ius ciuile,✝ & ad ius longobardum,uel francorũ,ubi id obſeruatur,ac ad conſtitutiones fe-derici Imperatoris,recurrimꝰ,defi-ciente ſtylo, cõſuetudine,uel ſtatu to,uel more regionis,ſeu loci certa minis.l.de quibus ff. dell. Paris in §.ſecondo dicere lib.1.Iulius Ferretus conſ.20.n. 4. &. 5. & ibi egregie
2. ſcribit Paris,✝ ꝙ quælibet profeſsio, ſuo ſenſu, & ſuo ſtylo nititur, quẽ obſeruat.l.3.in fi.ff.de teſtibus c.legimus cũ ſim 93.diſt.Iac.Hiſp.in.4.euid.uers. eſt tñ; Sic sm̃ franc.ponzinib.n.26. in trac.de lamiis,ex ſententia Ariſto.1.poſterio,unaquæꝗ ſcientia habet ſuas interrogationes,rões,& diſputationes:

1. Duelli pugna,eſt actus militaris,nobilis,ac hono-rabilis,ab infamibus nõ exercẽdus.
2. Honorem omnem,excludit,reatus,& delictum:
3. Dignitas,& nobilitas,infamia perditur:

CONCLVSIO . XV.

1. SECVNDVM iura ciuilia,& conſue tudinem militarẽ,ſane regula ſit, ✝, talis:pugnare in duello,eſt actus mi-litaris,nobilis,generoſus,ac honora-bilis,ab infamibus non exercendus, ut frequẽter legiẽ apud Paridẽ,ſed pre cipue in §. nobilis pro cã cc.fi.lib.7.& § quia dictũ

2\. eſt.n.10.& per totum eo lib. + quia delictum,& reatus excludit omnẽ honorẽ.l.1.C.ubi ſena.uel claris.
3\. & per infamiã + perditur nobilitas,& dignitas, l. 2. & l.quotiens.C.de dign. lib.12.Iul.fer.conſ.15.n. 3. & 5. Alcia. c. 18.
1\. Principium in rixa uel offenſa attenditur;
2\. Exitus belli,eſt inſpiciendus:

CONCLVSIO. XVI.

PRINCIPIVM in rixa,uel offenſa
1 attenditur,& inſpicitur + l, ꝙ ait in fi. ff.de adulte.l. pomponius ſcribit ubi bal.ff.de neg.ges.l.iniuriarum.ff de iniur.conueniunt dicta ſoci.cõſ. 55.in.fi.uo.1.Paris put.d.tracta.§. an ſi duo ſint,n.4.& §.finitũ eſt,n.3.q hanc cõcluſionẽ ad ineuntes certamen accõmodat,quo ad uictoriã
2 parandam; + Exitus tñ belli eſt inſpiciendus; l.rẽ non nouã.C.de iudic. Paris in §.duo milites n. 4. lib.2.& in §.duo nobiles,& §.cum inter lib.2.& inf. concl.93.

1\. Iniuria fit uerbis; aut factis; & quõ fiat.n.3. 4.5. 6.7.8.14. 20.
2\. Iniuria facti eſt acrior,quæ ſint graue,grauiores, grauiſsimæ, licet ſint uerbales.n.18.
9\. Duellum non niſi iuſta ex cauſa,conceditur
10\. Iniuria large dicitur,quæ non meretur pœnam, & iuſte fit

11. Iniuriandi animus interuenire debet; ex iocoſis.n.iniuria non oritur;

12. Iniuriæ non præſumuntur iocoſe dictæ, aut factæ, niſi probentur; aliter quam per confeſsioné partis; qñ ſcti, & perſonarum qualitas, aliter ſe habent:

13. Iniurioſum omne uerbum, præſumitur aió iniuriandi dictum.

15. Iniuriam, ſua ſponte, nemo patitur:

16. Iniuria uerbalis, fit etiam abſenti.

17. Iniuria facta incertæ perſonæ, executionem non habet; ibi.

Cartula ſiue libellus incertus non admittitur.

16. Iniuriam patitur quis, non ſolum ex perſona ſua, ſz etiam ſuorum, ut in familia, & coll'o.

CONCLVSIO. XVII.

INIVRIA, offenſa ue, nempe fit om
6 nibus modis, + quibus quis uerbis,
aut factis, offenditur, eiuſq; grauatur
opinio; uel non iure, aut quid iniqu-
um, aut iniuriam patitur; uel contu-
meliam ſuſtinet ab aliquo, reſpectu, famæ, perſo-
næ, & dignitatis ſuæ; aut in rebus, uel contra bonos
mores ciuitatis. l.1. in prin. & in l. lex cornelia in prī.
& §. lex itaq; & § ſi quis liberum, & in l. item apud
7 labeonem, quaſi per totam. l. ff. de iniuriis + eſt au
tẽ teſte Ariſt. Rhetor. lib.2.c.2. ad theodecté. uolupta
tis contumeliantibus cauſa, q arbitrentur maleſaci

endo aliis, magis excellere; quapp iuuenes, & diuites, contumeliatores ſunt; longe namq; putãt cõtumeliãdo excellere: Acrior tamẽ eſt iniuria, q̃ fcõ infertur; quam quæ uerbo; l. aut facta §. qualitate ff. de pœnis. Alciat. in d. ſuo conſ. poſt tract. duel. car.
3. 7. ✝ Et non ſolum uerbis expreſsis, ut ſi dr̃ alicui, tu es latro, falſarius, & ſimilia; uel ſi dicatur, tu mẽtiris, ſaluo honore tuo, ut inf. concl. 19. quis offenditur, & iniuriaẽ; ſz. etiã clã, uel ſub dole dictis sm̃ tex no. in l. quis quis C. de poſtul. & per Iac. Beluis. in ſua
4. Practica iudiciaria. n. 33. Immo ✝ ẽt riſu fit cõtumelia qa ſcriptũ eſt; Eiice deriſorẽ, & exibit cũ eo iurgium, ut legitur Prouerbio. c. 22. & in. c. in loco 5. q.
5. 4. & per Paridẽ §. aliquis uocauit n. 4. lib. 6. ✝ Itẽ fit ſolo nutu sm̃ Iac. bel. ubi ſupra. n. 35: factis fit iniuria multis modis, percuſsionib⁹ ſcz, & vulnerrib⁹ illatis;
6. ✝ immo etiam ueſtimentis ſciſsis, nõ ſolum ſi corpori inferatur l. ſed eſt quæſtionis ff. de iniuriis, &
7. per beluis. n. 53. per plura, ✝ fit quoq; ſi quis manibus ab aliquo eleuatis, ſæpe territus, quaſi uapulaturus ſit, non tñ percuſſus, l. item §. 1. ff. de iniur. per quem ex ſententia Bal. inquit Hipp. Mars. in §. diligenter. n. 89. in pract. crimi. naſci actionem iniuria-
8. rum etiam contra minantem. ✝ Et generaliter dicitur quis offendi ex omni eo, ex quo ad iram iniuſte prouocatur, ut teſtatur Bar. in l. licitatio §. quod illicite ff. de publica, & l. teſtãto cẽturio ff. de manu teſta. & l3. Paris ut I. non addat uerbum iniuſte, opinor tñ, non aliter intelligi offenſã in caſu nr̃o;

9. quia + nō niſi ex iuſta cauſa ad ſiugulare certamē Sup-
10. deuenitur; ut ſupra cōcl. 6. + licet improprie, & lar plet
ge offenſa dicatur, quæ & nō meretur pœnā, & iuſte Paris.
ſit, ut per Bart. in l. cū te. C. de inoffi. teſta, per illum
11. tex. & conſuluit Corneus ꝯſ. 51. n 11. uo. 1. + Sicq;
conſequēter animus iniuriandi interuenire debet;
Nam ex ioci cauſa dictis, aut factis, nō oritur iniu-
ria. l. illud. §. ſane. ff. de iniur. cū ſim. Beluis. in d. pra-
12. ctica in uer. qui dictus reus in prin. + Non præſu-
mūtur tamē per iocum dicta, aut facta, niſi ꝓbent,
aliter q̄ per confeſſionē iniuriantis, quando facti, &
perſonarū qualitas aliter ſe habent ſecūdum Beluis
ibidem per no. in l. ſi nō cōuicii cum glo. C. de in-
13. iuriis. +, Nam & omne uerbū iniurioſum præſumit
animo iniuriandi dictū, ut auctor eſt Bal. & Salic. in
d. l. ſi nō cōuicii, ſequitur Feli. in c. cū te. col. fi. de re
iudi. Sicquoq; generaliter inquit Philoſoph. 1. Re-
14. thori. ad Theodectem ca. 13. +. iniuriā pati eſt, cū a
uolentibus iniuſta inferūtur; ubi c. 14. de maiori, &
15. minori iniuria uerba facit. + Nemo tamē ſua ſpon
te, iniuriā patitur, teſte eodē Philos. Ethicoꝝ. 5. ca. 9.
& eſt tex. in l. 1. §. uſq; adeo. ff. de iniuriis. & tradit de-
cius, in l. nemo uidetur fraudare. ff. de reg. iur. Et no
16. tandū eſt, + ꝙ etiā abſenti fit iniuria uerbalis. §. cō-
uicium d. l. item apud, & no. Salice. in l. 1. C. ſi quis
17. impe. maled. iniuria + tamē facta incertæ perſonæ
executionē nō habet, ut ibi in d. l. item apud. §. feciſ
ſe; Et ꝓpterea inepte uidētur ꝓponere cartnlas ſuas,
illi; qui generaliter, uel cōditionaliter in eis inſcri-

bunt; Quicunq; dixerit tale quid, mẽtitur; aut fe-
18. cerit, male fecit; ut in cõclu. 56. + In præmiſſis ob
ſeruandum eſt q̃ ſunt iniuriæ aliquæ, licet ſint uer
bales graues, & atroces; aliquæ grauiores, & aliquæ
grauiſſimæ; de quibus habetur in. l. prætor edixit. §.
ſi. cũ. l. ſeq. ff. de iniur. & in. §. atrox inſti. de iniur. ubi
atrocitas cõſideratur, ex q̃litate facti, loci, & perſonarũ
ut per Abb. in c. 1. de maled. & alex. cõſ. 203. col. 1. uol.
2. & in ꝯcl. 108. per Beluis. in d. pratica n. 88. & in d. §.
atrox, declarat Areti. etiã quæ ſint leuia, quæ atrocia
& grauia, quæ grauiora, & grauiſſima, ſiue atrociſsi
ma, per allegata per eum, de quibus alibi dixi; inter
quæ ſecũdũ Bal. in l. ſed ſi hac §. prætor ff. de in ius
uoc: percuſſio cum ſanguinis effuſione; & in ocu-
lo, eſt atrox; at percuſſio cũ pugno, uel manu ua-
cua, regulariter ſecũdum eũ nõ dicitur atrox. ſecus
ſi fuſte quis cæſus fuerit, cũ nõ ſecus habeatur, ac ſi
uulnere, ut in d. §. atrox. Inquit tamẽ alexan. d. cõſ.
203. col. 1. cõmittẽdũ arbitrio iudicis quæ dicatur gra
uis offẽſa præter homicidiũ, & mẽbri multilationẽ
quod aliquid cenſebit eſſe graue, & leue ex quali-
tate pœne; Sed hoc etiã recte iudicabitur, ſi ex cõi
opinione regionis conſtare poterit sm̃ eum. Quan-
doq; tamẽ audiui milites, & nobiles, dicere; q̃ fu-
ſte cæſus, maiori afficiatur iniuria; q̃ uulneratus;
quaſi fuſtibus cædant ſerui, uel perſonæ uiles, & in
fames; Illud tñ regulariter iactant, uulnus illatũ, tol
lere iniuriam fuſte factã: At ex qua iniuria duellum
19. concedatur dicemus. i. concl. Si &. 67. + Illud iidẽ

in prædictis nō eſt ꝑtermittēdū; ꝙ nō ſolū offendi-
tur qs ex perſona ſua,ſed etiā ex perſona ſuoꝝ; ſcz
ſeruoꝝ,& famuloꝝ,iuribus ſupra allegatis,& teſtat̃
Philoſop.Retho.c.2.ad Alex.quæ tradit no. ē: Paris
in.§.cū plerunq; in prin; &.§.an duellū lib.6.& ideo
iniuria facta uni de familia,dicitur omnibus facta.l.
lex cornelia.ff.de iniur.Decius d.cōſ.686.n.17.& fa-
cta uni de collegio,omnibus facta cenſetur.l.decu-
riones.C.de quæſtio.& Belui.ubi ſupra nu.52.& iniu
ria ſubditi,eſt domini Marti. Laud. in tract.de prin-
cipibus q.282.& ſimiliter illata officiali,uel magiſtra
tui,ipſi Imperatori,uel Regi,uidetur illata; adeo ut
etiā nō tollatur,licet officialis eā diſſimulauerit, ut
per tex. in.l.1.§.uſq; adeo ff.de iniuriis,tenet pau. de
ca.& Alex.in l.quāuis ff.de in ius.uoc.imo is qui in-
iuriam infert incidit in crimen læſæ maieſtatis l.3.ff.
ad l.iul.maieſt.quia in quolibet magiſtratu repræſen
tatur perſona principis,ſicut perſona domini in ſer
uo.l.ſi pāphilo ff.de optio.leg. unde capitalis pœna
irrogatur.l.omne delictū ff. de re milit. & no. poſuit
poſt Albe.de roſate Franc. Luca. in tract.de fiſco &
eius priuileg. nu.10.in 2.parte. Subnectendū pariter
eſt,ꝙ licet iniuria,ſit modica, & leuis; & nō ſuffi-
ciens,datur tamen actio iniuriarū,que infamat ſm̄
cōmunē opi.ut per Abba.Feli.& docto.in c.cū te de
te iudi.& per Ant.corſet.in trac. de minimis in.2.par
te uers.24.quicquid in cōtrarium ſenſerit Beluis.ubi Cōis
ſupra nu.31.Non tamē concederet̃ Duellū niſi in re cōtr:
graui, ut.ī.concl.51.&.67. Non ſit tn̄ iniuria,ſi di- Belu

20. catur alicui; ✠ Sum ita bonus ut tu; uel melior, quam tu, arg. c. paulus. &. c. puto. 2. q. 7. &. c. illud et. c. uereor. & in glo. c. 12. 8. q. 1. & l. 1. §. omnibus. C. de uet. iur. enuc, & per alia affirmat Paris in. d. §. aliquis uo cauit. n. 4 ex quibus determinari poſſe uidetur, alter catio illa his diebus exorta, inter inſignem tribunũ, immo Magiſtrum militum; & clariſsimũ Cæſareũ Mediolani Senatorem; qui dixit ſe eſſe ſeruitorem Imperatoris; quantũ aſſeuerabat ſe, & plus eſſe ipſe magiſter militum; qui tñ ægre tulit hæc uerba, licet nõ recte: Non recipiunt, tamẽ, aut æquo animo ferunt aliqui milites huiuſcemodi uerba; qui laceſſiri, & ad iniuriam ꝓuocari ſe omnino putẽt; Duellũq; proinde cõcedendũ contẽdant, nõ obſcuro etiam exemplo; Ferdinandi Hiſpaniarũ Regis Catholici, qui conflato bello, cum Mele Maurorũ Rege, Bethicam inſidẽte, poſtea in poteſtatẽ ſuam, redacto; cum qdam audax Miles Maurus ad eũ acceſſiſſet, impetrata poteſtate dicẽdi; Propoſueritq; hæc tria, in hæc uerba: Affirmo o Rex; Deum, quem colunt Mauri, ueriorẽ deo chriſtianoꝝ; Regẽ meũ Maurorũ, eſſe præſtantiorẽ, & te dignıorẽ; Me autẽ fortiorem, & magis ſtrenuũ militem, quocũq; alio milite tui exercitus, tũ Rex Catholicus mãdauerit cuidam fortiſſimo militi ſuſcipiendũ Duellum; in ultimo capite quia in primo, & ſecũdo, notorie cõſtaret ꝓuocatorẽ mendacẽ, unde pugna cõmiſſa uictor euaſerit chriaſtianus miles: Quibus forſan reſponderi poſſet hoc exẽplũ, ad alia plura, quã quæ

ad.q.noſtrā cōueniāt,pertinere. Verum & illud cō-
cedi poſſet,ut ſi talia uerba cēſeantur eſſe cōtra bo
nos mores regionis , tunc iniurioſa habebuntur,&
duellica,ut in prin.huius conc.uel ſi ita cōſuetudi-
ne,& cōi militum obſeruātia inductū eſſet,ut ſupra
conc.13.cū tamē magis ad oſtentationē uiriū,& glo
riā,talis pugna a Catho. Rege cēſeri poſſit cōceſſa.

1. Iniuria non reuocatur ſola pœnitentia; n. 3.
2. Conuitiū illatum per irā,punitur ꝑ iniuria ſimplici.

CONCLVSIO .XVIII.

1. POENITENTIA tm̄ ſola non
reuocatur iniuria,uel uituperium
dictum,aut factum alicui,nec illi-
us famæ ſatisfit.l.qui ea mente ff.de
furtis,cum multis aliis adductis per
Iac.beluis.in dicta practica iudicia
ris.n.16.unde apte illud Terētianum ſuccedit; Qui
poſt factam iniuriā ſe expurgat,parū mihi prodeſt;
Et ideo feli.in.c.ſicut literis in fi. de iureiur . & in.c.
2. cum te col.3.de re iudi. ✠. inquit conuitium illatū
per iram punitur pro iniuria ſimplici,non pro de-
licto,uel pro calumnia,nā ſm̄ eum,ſi iracundia ex
cuſaret crimina,raro eſſet locus pœnis,& ita uidet̄
intelligere l.quicquid calore ff.de reg.iur.qūocunq;
& aliter intelligat Lāfran.in c.qm̄ contra in uer,cō-
feſſiones in prin.de ꝓbatio; cum iniuria nō poſſit
3. reuocari ſine detrimēto iniuriā paſſi ✠ Vnde in ta-

Digitized by Google

libus,nō ſatisfacit pœnitentia,ut atteſtatur Feli. ubi ſupra allegat Salice.in d.l.ſi nō cōuicii.C.de iniuriis & eadem affirmat Iac. Beluis.d.nu.16.

1. Iniuria,iniuriam tollit,uel uerbalem,uel facti,quæ ſtatim eſt licita:
2. Paria delicta mutua cōpenſatione tollunt; nu.7.
3. Mentiri qui alium dixerit,in obiecto crimine,non tenetur actione iniuriarum:
4. Mentiri eſt uerbum iniurioſum, licet addatur,ſaluo honore tuo; & ſit licitum:
5. Iniuria iuſta,iniuria eſt,largo modo:
6. Verba cōpēſatoria iniuriæ,q̄ ſint,& n.8 .ſm̄ milites.
7. Duello nō eſt locus,ubi ſunt uerba æqualia in reſponſione iniuriæ; ubi ſit exceſſus:ibi compenſatio iniuriarū fit,ubi aduerſarii ſint pares,nō aliter,
9. Mentiri eſt ſcienter falſum dicere; idē importat,dicere,nō dicis uerū; ſed hoc reprobatur:
10. Mentientis cui ſit obiecta macula, onus eſt,ad arma prouocandi:
11. Mentiri qui alium dicit,atrox iniuria eſt ; q̄a calūniator dicit,qui ſciēter falſa crimina intendit:
12. Mentiendi licentia,nō impunita relinquenda:
12. Calūniator ſimilitudine ſupplicii afficitur:
13. Iniuria ꝓditionis obiectæ; & uxoris adulteræ , an tollat per uerba mētiris,uel requiratur factum:
14. Iniuria facti,cōtrario facto,æquipollenti tollitur;
15. Oculus pro oculo,deus pro dente, Anima ꝓ anima reddenda:
16. Fuga habet uim facti,& iniuria,& disdicta cenſet;

& compẽſatur cum percuſſione,& uulnere; fortius cum iniuria uerbali.

17. Fuga ẽ maxĩa infamiæ labes,apud militares uiros:

CONCLVSIO . XVIIII.

1. SED Nihilominus Iniuria,iniuriam tollit,contumelia contumelliam repellit,utcunq; uerbo,aut facto facta ſit:& licet iniuriato ſtatim iniuriari, quamuis ex interuallo , id etiam de facto fiat; quod non licet de iure,in iniuria perſonali, niſi in ipſo flagranti crimine ; ut puta incontinenti,qñ quis percutitur:In reali uero incontinenti licet.& dicitur fieri arbitrio Boni uiri; & cum cõmode fieri poteſt,inſpecta qualitate rei,& perſonarũ:& propterea in hoc caſu ſi aliquis Dux, uel Princeps expellatur de terra ſua; licitum eſt ei quandocunq; propria auctoritate illam recuperare,quotiens facultas ſe obtulerit,etiam poſt decẽnium; & dicetur incontinenti factũ,ut auctor eſt Vgutio Gloſator in.c.ius naturale.1. diſt. Bar.in.l.3.§.cum igitur ff. de ui & ui arm.Ias.in.l.clam.§.qui ad nundinas.n.36. ff.de acqui.poſ.Dec. cõſ.460.n.17.uol.3. & proinde admittiť compẽſatio iniuriaꝝ.l. ut uim ff.de iuſti.& in &.l.1.C.uñ ui,l.ſi ex plagiis § tabernarius ff. ad.l.acqui. ubi Bal. & cle.1. de homici.l. ſi duo.ff.de.dolo.l.uiro.ff.ſolu.matri. Paris in §.aliquis uocauit,&·§. an ſi unus lib. 6.Beluis.in. d. practica

Digitized by Google

2. iudi.n.24.ubi inquit + quod paria delicta mutua cō penſatione tolluntur; Abb.in c.pen. nu.5.de adulte. ubi dicit cum ibi additis,hoc tamē procedere quo ad uindictā priuatam,nō autē publicam; Vnde in c.cum te nu,25.de re. iudi. etiā inquit ꝙ nō agitur de iniuria, quādo quis alicui obiicienti cōuicium,
3. uel aliquod crimen, +, Reſpondet,tu mētiris,quia potius purgandi animo q̃ iniuriandi, ſit facta talis reſponſio,& ad defendendā īnocētiam; per doctri. Bar.in.l.quæ omnia.ff.de procura.ſecus dicit ipſe,ſi cōuicium cōcernit aliud factū,& nō uenit ad tuendam inocentiā alicuius,ſed ad uindictā,& ita uidet̄ intelligere,dicta Specul. in tt.de accu.§.1.uers. quid ſi te uocaui latronē,nec aliter uidet̄ intelligere Paris in d.§.aliquis uocauit nu.4.& Abba. ſequit̄ Ias. in.l. ut uim nu.36.ff.de iuſt.& iur,& Corn.cōſ. 80. nu.10. uo.3.& Decius d.conſ.487.&.686.nu.14. & Alciat. in
4. d.ſuo conſ.poſt tracta.de ſing.cert. fo.2.+. Eſt tamē alioquin uerbū iniurioſum dicere alicui,tu mentiris.ſecūdū Bar.in l.itē.§.ait prætor.ff.de iniur. in quo poteſt dari libellus iniuriarum etiam ſi additum ſit, ſaluo honore tuo,ut per Iaſ.in.d.n.36.& idē cōmunem oppi atteſtatur in.l.nō ſolum §. morte.n.47.ff. de no.ope nunc.Vnde alex.in.d.§.ait prætor in apoſtil.ad Bar.allegat Bal.conſ.45.. lib.3. qui dixerit, dicere,tu mentiris,non eſt iniuria, qñ fit ad defenſionem; Sed uidetur mihi aliter frequētius recipi, ꝙ imo omni caſu iniuria cenſeatur; licet quādoq; nō punibilis.Quilibet,n.cui dictum ſit, tu mentiris,

Cōtra mul-tos o-pinio.

adeo ſe oneratū putat; ut ad maioré iniuriá, contra aduerſarium prorumpat; uel ad Duellum ꝓuocare neceſſe habeat; & hic uſus uidetur poſſe compro- bari per dicta inferius concluſione iſta nu.9.&.11.&
5. ex eo quia + largo modo, etiá iniuria iuſta, iniuria
6. dicitur, ut ſupra cõcl.17, num.10.+. Verba proinde æquipollentia, ex quibus fiat mutua cõpenſatio, & dicatur propulſata iniuria, ponũtur illa per Paridé in d.§.aliquis & in.§.an ſi unus, &.§.duo milites, ut ſi dicatur alicui, tu es ꝓditor, uel leno, uel qd tale, & iniuriatus reſpondeat; tu es proditor, uel leno, nõ ego ſum; uel ſi reſpondeat, uerũ nõ dicis, aut falsũ dicis; uel tu mentiris, cum hoc uerbũ ſugillet iniu- riam, etiá ſi addatur ſalua reuerẽtia tua, ut ſupra & per Bar. in.l.ꝓ herede.§.ſi quis ff.de acqui. hered. & Deciũ d.cõſ. & Socin. I un.d.cõſ.123.num.20.uol.2.&
7. in tali reſponſione facta + nõ uideť eſſe locus pu- gnæ, sm̃ Paridem ubi ſupra quia talia uerba ũnr æqualia, & æquipollentia; Hiſq; cõgruit, ꝙ qui par pari reddunt, nõ contumeliantur, ſed ulciſcũtur, ut atteſtatur Ariſt. lib.2, c.2. ad Theodectem; faciũt etiã dicta inf.cõcl.104. Vbi auté in reſponſione ſit exceſ ſus; ut quia dicẽti tu es proditor, reſpõdeatur, ĩmo tu es ꝓditor, & mentiris; & addatur in reſponſione, ĩmo tu es falſarius, & leno uxoris tuæ, uel qd ſimi- le, tũc eſt locus pugnæ, ꝓpter exceſſum, sm̃ Parid. & Iul.Fer. cõſ.19. ubi etiá no. tradit, ꝙ tunc demum compenſatio fit, ſi prouocans, & ꝓuocatus ſint pa- res.arg.§.ſi ruſticus militẽ, de pace ten. Aduertendũ

tamē eſt,quia ubi hæc de iure ꝓcedant,uidetur aliqua militum & nobiliū obſeruantia in contrarium
8. in multis eſſe. Nam ✝ uti uidetˀ moribus receptū, nō cenſentur ſatisfacere honori ſuo,qui iniuria uerbali prouocati reſpondent tantū per illamet uerba prouocatoria,ut per Iac.Hiſp.lib.4.c.1.ut puta ſi dicitur alicui,tu es proditor,& fiat reſponſio;īmo tu es ꝓditor,nō ego ſum;ſed requirãtur uerba,per q̄
9. oſtendatur, primo iniuriantē mentiri,✝.quod idē eſt, ac ſi diceretur, ſcienter falſum dicis;ut per Parid. in d.§.aliquis per.l.qui interrogatus,ubi Ang.ff. de pet.hered.uel ſi dicatur nō dicis uerum;cū hæc ultima uerba apud nos,& aliquas nationes,uideantur accipi;ac ſi diceretur.Tu mentiris,licet ego aliter(circūſcripta cōſuetudine)dici poſſe arbitrarer; quia de ꝓprietate uerbi mentior, uidetˀ eſſe,ut quis ſcienter falſum dicat,ut ſupra;Sicq; sīn grãmaticos nō ipſe fallitur,ſed alterū fallere conatur,in eius detrimentū;qui autē aſſeritur uerū nō dicere, nō arguitur ex ꝓprietate horum uerboꝶ,ſcienter falſum dicere, & alterum uelle fallere,cū uerum nō dicēs, poſſit falli,credēs uerū dicere;Vnde Nigidius apud A. Gellium lib.xi.ca.xi.inquit,Vir bonus ꝓſtare debet,ne mentiatur;Prudens ne mendaciū dicat.Crederem tamē hæc uerba compenſationē inducere, abſq; exceſſu. Hinc recte uidetur dicere Ias.in.l.turpia in fi.princ.de leg. .ꝙ iniuria nō fit ſi dicitur alicui,falſum dicis per doct. Salice.in.l.de tutela C.de in integ. reſt. min. qui inquit & hoc nō infertur,ut

Cōt. ali-quos.

quis uelit arguere illũ ſcienter falſum dicere,& do-
10. loſe. Similiter audio. ✝. ſi quis alium mentiri dixe-
rit adeo exoneratus eſſe, ut onus aduerſario incũ-
bat ad arma eum ꝓuocandi, nec licet ei qui reſpõ-
derit, Tu mentiris, replicare per aduerſariũ, imo tu
mentiris, ut aliqui inepte replicant, ne queſtio de-
ducatur in infinitũ, ut ſenſit Iaſ.d.num.36.& expreſ
ſe uidetũ confirmare Alciat. d.conſ. fo.2.ea ratione,
quia qui aliquod crimen obiicit ſi uerum eſt, nul-
lam iniuriam facit.(de quo tñ inf.dicam conc.20)
ſi falſum facit iniuriã & ipſe delinquit quia calum
niator efficitur; non autem ea ratione, quia sm̃ ali-
quos, hæc uerba tu mentiris, atrocẽ iniuriã inferãt,
quæ nullis uerbis, ſcilicet ſolo fcõ, dilui poſsit, ut ibi
11. per eũ fo.3.lz in ſuo tract.c.4. in fi.✝. dicat, ꝙ atrox
apud italos cenſeatur iniuria, ꝓut uere credo, per.s.
& infra dicta; Proinde crederem ego, & alia ratio-
ne, illum cui dictũ ſit, tu mentiris, adeo oneratum
eſſe, ut neceſſe habeat ad arma prouocare .ſ. quia
in ea ſit factus exceſſus, cum nõ ſolũ per dicta uer-
ba illata, ſit facta compenſatio, utſ. ſed quis etiã ca
lumniator redditur, sm̃ Alciat. qui dr̃, ille qui ſciẽter
falſa crimina intẽdet.l.1.§.1.ff.ad turpil. & per parid.
d. §.an ſi aliquis.lib.6.& per Socin. Iunior.d.cõſ.123.
n.27.uo.2.& ut ſupra. Sicq; redeundo ad propoſitũ
primo prouocans iniuriæ uerbalis, ubi alicui fuerit
iniurius; ueluti ſi dixerit alicui, tu proditor es, uel
quid tale; ſi ei reſpondeatur ſimpliciter per illa uer-
ba, ego nõ ſum ꝓditor; ſz tu es; uel nõ dicis uerũ,

Cõtra nettas alciau

utſupra dixi; vř ſacta compēſatio; quia ſunt paria, & æquipollentia uerba; quæ mutuā tollunt iniu- riā; at ſi dř, mentiris, eſt idē ac ſi dř; ſcienter falſum dicis; & nō ſolum reflectitur, ſed etiam cumulatur iniuria; ex quo ille redditur calumniator, & falſa-
12. rius + cuius licentia mentiendi, impunita nō relinquitur; qui ſimilitudine ſupplicii afficitur l. fi. C. de calumnia. uñ fit locus pugnæ ꝓpter exceſſū utſuꝑ. Ad quam nolentes accedere plurimi, quærunt afficere maiori iniuria, ueluti aliqua percuſsione illum qui dixerit, Tu mentiris; cū nulla uerba reperiant, quæ poſsint ſatisfacere honori eius, cui dictum ſit, tu mentiris; ad hoc ut is, ſi prouocare uoluerit, neceſſe habet relinquere electionem armoꝝ prouocato; quod maxime utile eſt, ut ſuo loco dicemus; hinc eſt (ut vulgo dř) ꝙ ſolo facto, mentio, ſeu mētita (ut aiunt) ſit diluēda; Poſſet & alia rō aſsignari ultra Alci. illā .ſ. quia ex quo per illa uerba, tu mētiris, negatur, & fit exceptio a primo iniuriato, neceſſe hētur iniurians probare intentionē ſuā, quia eſt actor; l. qui accuſare. C. de eden, l. actor ꝙ aſſeuerat cum ſim. C. de probatio. Alcia. d. conſ. fo. 6. Probatio autem fienda eſt pro prouocationē; uel ad Iudiciū contentioſum; uel ad ſingulare certamē; Superior tamen rō magis placet; quia ubi fieret ſimplex negatio ſimiliter prouocatio concederetur; cū tñ compenſatio dř fieri, q̄ prohibet prouocationē utſuꝑ; +
13. Aduertendū eſt etiā in illa Iniuria de qua ſupra vꝫ tu es proditor; & itē cū alicui impingitur adulteriū

uxoris;nam apud aliquos tali in dedecore,& infa-
mia habet ; ꝙ licet oĩs alia cõtumelia uerbalis,uer-
bali repellatur; tamẽ hæc duo nõ tolluntur;etiam
per illa uerba,tu mentiris reiaculata; Sed(ut aiũt)
requiritur fuſtium percuſſio,ſeu magis uulneris il-
latio;& illam aſſignant rationẽ;quia plures per-
ſonæ dicantur offenſæ, talibus iniuriis;ut in prodi
tiones ſenſit Paris in d.§.duo milites;quã dicit ma
ximũ delictum,quia etiã pœna tranſit in poſteros.l.
quisquis C.ad.l.Iul.maies. tamẽ tenet ſufficere reſ-
ponſionẽ per uerba utſupra in prin.etiã de mẽte mi Cum
litum,quod uere tenendũ puto,ut inf.conclu.107. Pari-
14 Facti ſimiliter ✝ iniuria,æquipollenti,& contrariode,cõ
facto,tolletur,ita ut manu, aut fuſte percuſſus,aut tra ali
uulneratus;repercutiens pari ictu manus,aut fuſtiũ,quos
aut uulnerũ,aduerſarium,ſine exceſſu;exoneratus
cenſeatur,nam in præmiſſis, & in hoc caſu,ꝓcedit
etiã illa regula.l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur. ubi
traditur,Nihil tam naturale eſſe,unũquodq; diſſol-
uere,q̃ eodem genere,quo colligatum eſt;ſic mu-
tua compẽſatio uts.paria delicta tollit;ut etiã in li-
15 bris Bibliacis c.21.Exodi legitur,✝,Animã pro ani-
ma,Oculum pro oculo, dentẽ pro dente,&c.red-
denda eſſe;& idem ſcriptum eſt Matthæi c.5.& cõ-
ueniũt dicta in concl.104.& in eo. Aliqui tamẽ ſen-
tiunt in iniuria tollẽda aliter obſeruandũ,ut ſcilicet
iniuria uerbalis,mentitã omnino requirat:facti uero
tollatur,ut alapa percuſſus,baculo percutiat;bacu
lo uero percuſſus uulnus inferat, ita ut in exceſſũ

eatur:quod equidẽ irrationabile, & improbandum
16.crediderim,& ſic ſentire peritiores milites audiui.+
Verum in hoc caſu ſæpe dubitari conſueuit; An ſi quis alium manu,aut fuſte percuſſerit,uel uulnerauerit,deinde percuſſus ſtrictis armis,uel enſe inſecutus ſit illum fugientẽ; an cẽſeatur iſte percuſſus exoneratus ex tali fuga aduerſarii; quod, ubi nõ adſit conſuetudo cõtraria,affirmari poſſe exiſtimarem; quia fugatum eſſe,eſt iniuria,ut per Paridem in.§. miles uel num.4.lib.6.per doctri. Bar. & Bal.in.l.1.c. unde ui.& quia omnis fuga,diſdicta eſt (ut aiunt)
17. ſeu reuocatio iniuriæ,+,nec reperitur maior infamiæ labes,in diſciplina militari,q̃ fugere a facie inimici,ut latius dictum eſt in concl. 97.quæ in repellẽda iniuria uerbali,a fortiori argui poſſunt,& prope prædicta aliqui c ati milites idem reſponderunt.

1. Iniuria uera uerbalis,an producat actione iniuriarum,ut puocatio concedatur,& num.3.&.5.
2. Iniuriarum actio naſcitur,etiam ſi cõuicium ſit uerum,& num.4.ubi ſim 4.
6. Peccata nocentũ expedit nota fieri; qũo intelligaẽ.
7. Veritas cõuicii,nõ eximit quem a iudicio.
8. Iniuriatus uera iniuria,qũo excipiet.

CONCLVSIO .XX.

VERA equidẽ,an falſa ſit iniuria,nõ leuiter conſiderandũ eſt; quia & calũniator redditur falſa intẽdens & excipiens; & deum nõ ſolum, nõ habere propitiũ,

ſed iratum creditur, ut ſupra q.6.dictum eſt,&.q.hic
præcedenti. Sed ulterius in hoc dubitari cõſueuit;
1. + an ueram paſſus iniuriam uerbalem, habeat inde
actioné iniuriarum; & poſſit pro ea illata ad certa-
men puocare; Nam an oriatur iniuriarum actio, in
magno reperiuntur diſſidio docto. cum diuerſi, in
diuerſas tranſierint opiniones, ſeptem numero, de
quibus per Abba. in d.c.cũ te de re iudi. qué breui-
bus ſequitur Feli. relatis per eum ibi col. fi. & illa ui-
detur uerior, & magis approbata opi. quæ dicit̃ eſſe
Io. And. in additio. Specu. in tt. de iniur. poſt prin. ꝙ
tamé dicitur per Feli. in d.c. cum te, multa habuiſſe
2. ab Oldrado meo cõſ. 53. ꝙ + actio iniuriarum naſ-
catur, etiá ſi cõuicium ſit uerum; etiã quando quis
eſt iniurius, accuſando naturã; ut ſi aliquis, dicatur
cæcus, claudus ſpurius, & ſimilia, ut etiã conſuluit
Iul. Ferretus cõſ. 19. num. 2. & ante eũ Paris, in. §. an ſi
3. aliquid impegerit, lib. 6. +, Alciatus tn. c. 9. debét ali-
ter interpretes iuris diſtinguere, eoſqꝫ uidet̃ inſequi,
& male, Arbitrarer tamẽ, ubi quis cæcus, aut clau-
dus, licet cũ iniuria nuncupetur, certamen conce- Con
dendum nõ eſſe, quia leuis hæc uidet̃ iniuria; & nõ tra,
affert infamiam & certamen nõ conceditur, niſi ex Alcia.
maxima cauſa; ut in concl. 67. Proinde firmat reg.
4. Feli. ubi ſupra, limitãs eã quattuor modis. + Primo
quando quis uerũ dicit ex cauſa, puta correctionis.
Secundo ſi dicat̃ ut a proximis quis auferat nocu-
mẽtũ corporale; ut puta, tu es leproſus. Tertio ſi di-
catur, ut auferat̃ nocumẽtũ ſpirituale; ne forte quis

Digitized by Google

ordinetur.Quarto ſi dicatur uerũ in iudicio;& ra-
tio illoꝝ caſuũ eſt ultra iura allegata;quia actio in
iuriarum datur contra illum, qui habuit animũ in
iuriandi d.l.ſi nõ cõuicii;C.de iniuriis,qui uidetur
5. ceſſare in ꝑdictis caſibus:✝ Ex qbus omnibus pa-
riter determinari poſſe uidetur,eum qui uerbalẽ in
iuriam alicui intulerit,animo iniuriandi, poſſe ad
certamen ꝓuocari;& prouocantem fouere iuſtitiã,
6. licet alioquin iniuria illata eſſet uera,& licet ✝.pec-
cata nocentum,expediat nota fieri,ſm̃ tex.in.l.eum
qui.ff.de iniur.quia id in iudicio intelligendũ eſt.l.ſi.
7. C.de ꝓbatio.uel in dictis caſibus Feli.✝.nõ.n.ueritas
cõuicii eximit quẽ a iudicio.l.1.C.de famo.libel.&
.l.quiſquis.C.de poſtu.& per Abba. in d.c.cũ te col.
fi.& iſta puto ſentire Paridẽ dict.tract.de duel.§.an ſi
aliquis impegerit;ubi tradit aliquos milites, ita di-

Obſcurus Paris.

cere licet aliquantulũ obſcure loquatur,dum po-
ſtea refert iureconſultos contrariũ dicentes,& idem
uidetur ſenſiſſe Alci.d.c.9.de ſing. certa conſulit tñ
8. per iniuriatũ caute eſſe agendũ,✝,ut in iniuria ue-
ra illata,nõ ſimpliciter mentiri dicat,quia male ex-
cipit;ſed ꝓponat male eum,& iniuſte facere;qui ſi
bi contumeliam dixerit;quæ ſatis placet;cum talis
uideatur uerã partem amplecti,falſam euitare. Sed
aduertendũ eſt,quia inde de facili poſſet inſurgere
præiudicium nõ leue,ita excipienti;quandoquidẽ

Declaratur Alci.

iniurians poterit iniuriato dicere,tu mẽtiris;qui di-
cas me male,& iniuſte feciſſe;unde eo pacto conſe
quetur electionẽ armoꝝ, & loco prouocati habe-

bitur,quod ualde eſt utile; Verũtamen ſanctius exi ſtimarem certare ſuper querela iuſta,ſine electione armoꝝ,q̃ ſuper iniuſta,cum electione.

PARS SECVNDA.

DE PROVOCANTE SEV ACTORE.

1. Prouocator alius iniuriæ,alius certaminis,& quando dicantur num. 2.3.6.
4. Cartula prima habet uim libelli.
   Lis conteſtata,qũo in duello dicatur,ibi.
   Actor quis dicatur ibi.
5. Prouocatus nõ poteſt quis fieri,ex prouocante.
7. Prouocator quilibet admittitur,qui nõ prohibetur.

CVM igitur in ſuperioribus tactum ſit, de iniuriis ſiue re,ſiue uerbis illatis,aut repercuſſis; Quo fit,ut iniuria affecti,pro conſeruanda exiſtimatione, & fama ſua,ad ſingulare certamen,& pugnæ prouocationem rapiantur; ſicq; Iudiciũ Duelli Initium aſſũmit; de prouocante, & quæcunq; ipſum oportune reſpiciẽtia,ſubnectere apte uiſũ eſt; ab hocq; in hunc modum exordiamur

CONCLVSIO. XXI.

1. PROVOCATOR alius eſt iniu-
riæ; Certaminis alius,ut tradit Pa-
ris in d.§.cum plerunq; col.1.lib.1.
cum allegatis, de quibus ſupra.17.
cōcl.ſequitur Alciatus d.cōſ.fo.7.&
2. latius in c.5.ubi inquit,+,ille pro-
uocator iniuriæ recte dicitur;a quo prius iniuria
exoritur,& notabiliter addit,ſe exiſtimare,nō erra-
re principē,qui in dubio,eum quē iniuriæ prouo-
catorem conſtat,partes quoq; actoris in duello ſu-
ſtinere iubeat; at in claris nullus ſit coniecturæ lo-
cus; qūo autē,ſeu quibus modis,quis ꝓuocare in-
3. iuria alium dicatur,ſcripſi ſuprad.q.17.+. At prouo
cator certaminis dicitur,qui prius,ut actor,ſeu ac-
cuſator alium ad iudicium duelli prouocat.l.in tri
bus.ff.de iudiciis.c.forus.§.accuſator de uerb. ſign.
ſic in ſimili dicitur actor q̄ petit reuocari(ut dicūt)
tenutā,uel capturam,tanq̄ iniuſte factam,ſm̄ Pari.
in d.§.cum plerūq; col.2.per plura; ſequitur Alcia.
in eo tracta.c.5.ubi inquit co.2.parū referre,quis in
iniuria occuparit; ſed inquirimus quis in Duello
actor ſit,ut & per eum ſuprad.cōſ. fo.6.&.3.&.4.ubi
4. diſſerit,+, ꝙ cartula prima habet uim libelli,reſpō-
ſio autē pro exceptione eſt; ſicq; quodammodo lis
eſt conteſtata per.l.1.C.de litis contes.&.l.turpia ubi
docto.de leg.1.& per Io.lign.in d.tract. de Duello.§.
circa ſeptimū num.15.& ad propoſitū noſtrū recte

ſcribit per multa Alcia.ibi,ut actor iudicatũ ille,qui prius litẽ mouit,etiã ſi petat,aduerſario ſilentiũ im ponendum,& tenet Decius d.conſ.487. num.10.& conſ.686.circa fi.& ꝓpterea ſecũdũ Paridẽ in d.§.cũ
5. plerũq; col.2.✝,nõ poteſt ex prouocatore effici pro uocatus,quiſquis in requiſitione,& cartula ſua,in ſeruerit,ut nõ ſuſtineat partes actoris illa uerba; qa tu dixiſti,uel feciſti tale qd in iniuriã honoris mei; ꝓpterea uolo tibi ſuſtinere cũ enſe,te male dixiſſe, uel feciſſe,uel ꝓditorie,& quotiẽs dixeris bñ feciſſe, uel dixiſſe uolo defẽdere,& ſuſtinere tibi cũ enſe,ꝙ maledixiſti,& peſſime;& te mẽtiri,quotiẽs dixiſti,
6. uel dixeris tale quid &c.✝ Prouocator quoq; certa minis eſt,quiſquis Armillatum,(uel ut uulgo ha-berur)qui ad gloriam,uirium ue oſtentationẽ,uel ſimili de cauſa,errabundũ,ſigna bellandi deferẽtẽ, ut qui talia ſigna tetigerit,pignus belli recepiſſe cen ſeatur;sm̃ legẽ tamẽ appoſitam in illis ſignis,tan-gere ꝓpoſuerit;ut per Paridẽ eo tracta.lib.x.§.ſequi-tur,ea ratione,inter alias,quia deferens uidet̃ deſen dere rem ſuã;& cõminari,ne ullus aduerſus eum in ſultare audeat,ſub pœna prælii;Idem in hoc ſenſit Alcia.d.c.5.illud tamẽ addit,& recte, ut opinor,plu rimũ eſſe attendenda uerba legis conceptæ per Ar-millatum,ut ſi dicant;quiſquis Armillatũ tetigerit, is duellicã, mihi addictus eſto; tunc Armillatus ꝓuocator cenſeatur;Si uerba dicant;quicunq; atti gerit;is me ſibi perduellem experiatur;tũc attrecta tor prouocare dicat,& his aſtipulantur dicta ſupra

in.12.concl. ut ſcilicet cõuenta ſint attendenda in
7. dubio prius hic dicta, militare exiſtimo. +. Prouo
cator quoq; quilibet admitti uidet, qui nõ ꝓhibet;
argumẽto eorum q̃ dicuntur de accuſatore, cuius edi
ctum ſit prohibitoriũ; ut quilibet nõ prohibitus ad
mittatur, ſicut edictum de poſtulãdo; de matrimo
nio contrahendo, de teſtibus, de ꝓcuratoribus.l.1.ff.
de poſtul. cũ ſim.& pro ſpecu. in tt.de accuſato. in
Vltra alios. præſentationẽ aſſignantẽ; quia quod nõ eſt a iure
ꝓhibitũ, conceſſum intelligit.l.ab ea parte.ff.de pro
batio.cum ſim.& prouocator nõ uidet prohibitus,
niſi in caſibus ut .ſ. in.3. parte, de ꝓuocato, enume
rauimus; & ad hoc faciunt dicta in cõcl.41.de cam
pione; & hæc oĩa uera eſſe cẽſeo, licet alii nõ tãgãt.

1. Prouocator in re dubia eligit probationem per pu
gnam, ſi nõ adſunt ꝓbationes, ſed p̃ſumptiones.
2. Indicia, & diffamatio, iniuriati, debent probari, &
p̃cedere pugnam.
3. Duelli pugna, æquiparatur Torturæ.
4. Indicia ſunt in arbitrio Iudicis.
5. Iuranti non habere indicia, & ſe iniuriatum, ſtatur
ſecundum Alci. ſed reprobatur.
6. Aſſertioni partis cum iuramẽto, ſtatur, in his q̃ cõ
ſiſtunt in animo noſtro.

CONCLVSIO. XXII.

1. PROVOCATOR in re dubia eligit ꝓba
tionẽ per pugnam, in caſibus tamẽ a iure,
& conſuetudine permiſſis; hæcq; probatio

talis,eſt in optione actoris; quando nõ ſubeſt alia ꝓbatio,ſi tamẽ adſunt ueriſimilitudines,uel pſumptiones ut per Bal. in ca.1.col.6.de pace te.poſt glo. ibi;& Soci.iunio.conſ.123.co.16.uol.2.& Io.ligna in d.§.circa ſeptimũ num.7.in crimine tamẽ læſæ maieſtatis,quis cogitur,ut ibi; de quibus per Pari.in.§. actor.lib.1.per.l.ſi quis poſt mortẽ cum glo.qualiter quis ſe defen. debe. in longobar.& pro alia;ſequit
2. Iac.Hiſpa.in d.tract.lib.2.c.5. ✠. Vnde indicia ꝓbari debent,& diffamatio,& præcedere pugnã,ut docet Bal.ibi col.5.& in.l.cũ filius.§.fi.de leg.1.& Paris in.§. an ꝓuocatus, &.§.an duella num.6.&.§.quot.lib.1. & lau. cal.cõſ.2.co.23.ſicut fit in tortura; ut per pau. lignanũ in additio.ad Io.ligna.in.§.circa ſecũdum; & Alcia. eo. trac.c.4,ubi refert legẽ Gallicã Philippi
3. pulchri; ✠ æquiparatur.n.pugna torturæ; quæ nõ debet fieri niſi præcedẽtibus indiciis.l.maritus cum ſim.ff.de qſtio.& Bal.in d.col.6.& Io. de ana.in c.ſi.
4. de cleri.pugn.in duel.col.fi.& Iuli.Ferre.conſ.8.✠ q ea indicia dicit eſſe in arbitrio iudicis; l.de minore .§.tormenta,&.l.miles.§.oportet.ff.de quæſtio.& per Io.de ãna.ubi ſupra & Pari.in d.§.an prouocans,& Bal.d.col.5.& calcaneũ d.col.23.alioquin ſine cauſa liceret cuilibet deſperato ꝓuocare alium,quod nõ eſt dicendum,uel cõcedendum; Aduertendũ tamẽ
5. eſt quia Alcia.d.conſ. ſuo.fo.2. inquit ſe putare,✠,ſi quis affirmauerit ſe aliter ꝓbare nõ poſſe,quod intendit; ſtandũ eſſe ꝓuocatoris iurãto c.pen.de teſti. c. quotiens de purga.cano.licet ſecũdum eũ Decius

Cōtra Alci. diſſentire uideatur; Sed ego cēſeo Alcia.decipi,qa cōmunis uidet̄ concl.qui pugna,ſicut tortura,non admittatur niſi præcedentibus indiciis per ſupra allegata; At in caſu Alcia.ſi iuramēto actoris ſtādum eſſet,nunq̄ dicta cōis opi.ſibi uendicaret locū; quā
6. tamen ipſe approbat d.c.4. Præterea hoc pacto,✝, ſtaretur aſſertioni partis cū iuramēto,quod regulariter nō fit,niſi in his q̄ conſiſtunt in animo,& conſcientia noſtra,ſm̄ glo.ubi Ias.in.§.namq; in uer.dicit.inſti.de actio. nō uidet̄ igitur ſufficere tale iuramentum,niſi adſint indicia; alias,ut dictū eſt,quilibet deſperatus admitteretur ad pugnā contra.l.ſenatus.ff.de iure fis. Hinc ē ꝙ in re clara; & ubi alias uere ꝓbari poſſit,id de quo quæritur; nō admittitur duellica pugna.ut.i.dicemus concl.62.&.63.

1. Prouocator trāſmittit lr̄as,ſiue Cartellos,ꝓuocato, tribus teſtibus ſubſcriptos,per p̄cones uel ſimiles.
2. Prouocatio quandoq; fit per ſigna,ceu,per Anulū; uel chirothecam &c.
3. Cartula non debet eſſe generalis, incerta,obſcura, aut conditionalis.

CONCLVSIO. XXIII.

PROVOCATOR, ut plurimum, qui uult ad ſingulare certamen de-
1. ſcendere, tranſmittit ✝ literas aduerſario ſuo; (quas uulgo cartellos uocant,) per ſe ſubſcriptas, &

ſubſignatas,illi indicens pugnam; prius facta cõme moratione iniuriæ,uel expreſſione cauſæ, de qua certandum ſit; adduntur& in literis trium teſtiũ,rei militaris peritorum depoſitiones,ut ex literis tribus teſtibus notatis,idoneis,maior fides inſurgat,uel fiat, quandocũq; opus fuerit:tranſmiſſio autẽ literarũ fit per,pbatæ fidei nũtios,aut per feciales præcones,uel (ut aiunt) Araldos,Reges ue armorum; ut differit Paris.lib.1.§.ad pugnam, & Alci. eo.trac.c.12.& Iac. Hiſpa.lib.3.c.7.& hoc pacto obſeruat frequẽtior cõ-
2. ſuetudo: ✠,quãdoq; tamen ſecũdum pfat.docto.fit ,puocatio pro ſigna,uel pignora belli,q̃ ſanguinea uocãtur,ut puta pro Anulũ,Corrigiam, Chirothe-
3. cam,uel alia ſimilia: Aduertendũ autẽ eſt,✠,q pro uocantis Cartula,nõ debet eſſe generalis,uel incerta,obſcura, aut conditionalis; quia inepta eſſet; & negligi abſq; dedecore poſſet; cum prouocatus reſpondere ualeat,q nõ recte,nec more militũ actum ſit; cum recte actum fuerit,tum reſpõſurum ſe eſſe, ut in concl, 56.

1. Proditorie agit,qui alium inſultat,ſine monitione, uel prouocatione.
2. Duellũ nõ eſt licitum,niſi concedatur a principe.
3. Duellum nõ poteſt iuſtificari, etiã per pactum,niſi cum ſuperioris auctoritate.

CONCLVSIO .XXIIII.

1 HINC eſt ✠, q ſi ſine tali,uel ſimili monitione,uel (ut aiunt) diſſidatione utſupra gs

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

aliquem inſultauerit,dicitur proditorie agere ſecun
dum tex.in c.1.circa fi.de homici.in.6.cum aliis ad-
ductis ſup. in hoc.§.tertio uers.decimo Imperator,
2. & inqt Marti. Laud. in trac.de bello.q.10.+ Duellũ
nõ eſſe licitum , niſi concedatur a Principe , & Iul.
Fer.conſ.3.& habetur per Paridẽ in.§.an ſi duo pacti
3. lib.1.+. Nam etiã sm̃ eundem,nullum bellũ poteſt
iuſtificari,etiã per pactum , niſi cum ſuperioris au-
ctoritate,uel per ꝓuocationẽ ut ibi,& in.§.an pro-
uocatus eo.lib.2.& sm̃ eum Iuſtitia belli,ex ſuperio
ris auctoritate pendet; in.§.an rex uel,&.§.an poſtq̃
lib.1.&.§.duella , lib.6.& in.§.pugna debet lib.xi.ubi
affirmat pugnã per arbitriũ nõ debere iudicari,nec
fieri ex cõuentione partium; qꝛ cõuentionibus qs
nõ cogitur ſtare.

1. Prouocatione recepta,uterq; perduellium , pugnæ
eſt obnoxius;
2. Prouocato recuſante Duellum , qúo contra eum
procedatur; & quid ſi latitauerit num.3. 4. & nõ re-
ſponderit num. 6.
3. Duelli inſtantia,& tempus,eſt ſex menſium.
5. Prouocatus ſtatuta die,ſine cauſa,ad campum nõ
accedens,pro confeſſo,& cõuicto habetur,& depin
gitur; idem in prouocante.

CONCLVSIO . XXV.

1. PROVOCANS , ſi prouocationẽ prouoca-
tus admiſerit,+,pugnæ iudicio uterq; erit ob-

2. noxius; ✝, Si recuſauerit; officialis dimittet ad pedes, ꝓuocati; aut coram militibus aſtantibus conſignabit; contra quē poſtea, uel contumaciter latitantē, ꝓcedit ad remedia tædialia, ipſum bāniēdo; uel depingēdo; uel aliter ad eius infamiā ꝓcedēdo; ut adpugnā tædio affect⁹, ueniat; nō infra ānū; sed
3. infra ſex mēſes, quo ✝ tēpore durat inſtantia Duelli, more militari; ut per Iac. Hiſpa. lib.3.c.5.& lib.4. c.6.Iul.Fer.conſ.6.num.5.& ante eos Paris.in.§.quia de ſtilo in fi.lib.3.& ad inueniēdum iudicē. Alciatus tamē c.15.tradit, eū qui contumax eſſe perſeuerauerit, ultra ꝙ maſe audiet, utſupra, poſt ānum nō audiendum, infra ānum ueniens, eius infamia abolebitur, at recitati ſcribētes de ſemeſtri tantū tempore loquunt̄, quod credo uerius, ex quo inſtātia Duelli tempore ſex menſium concludit̄, ut per ipſos, īmo & per ipſum Alci.ibi, qui dicit ꝙ in prouocatoriis cōtrouerſiis, nō ānus, ſed ſex menſes conſtituti ſunt pro inſtantia, more militari, nam ſi talis cōcedit̄ inſtantia, ultra eam nō debet latitans cōtumax, & notatus, ulterius audiri, cum nō appellet, & cōtra eum omnia iura clament.l.& poſt edictum.§.fi.cū ſim.ff. de iudi.& argumētum Alcia. primi decreti, in quo mitti ſolet actor in poſſeſſionem bonoꝝ, qui reſtituatur ueniens infra ānum, nō uidet̄ militare in caſu noſtro, quia quando illud quod petitur eſt tale, ad quod nō poteſt conſuli per īmiſſionē ex.1.uel.2. decreto, tunc parte contumace peruenit̄ ad ſententiam diffinitiuā, aūt. Si omnes ubi no. Pau. de ca. &

Bar.C.ſi ut ſe ab here. abſti. & Bar. in.l.pen.§.fi.c.ad trebelli.ſed in caſu noſtro nõ uideo qũo poſsit cõſuli per ĩmiſsionẽ,ergo ad ſentẽtiam diffi. eſt deueniendum in tẽpore ſemeſtre,quo inſtantia uiget. & cõtra latitãtẽ affigunt̃ literæ in curia ,ſi curialis eſt; ſin minus in loco ſolitæ habitationis;aut in locis publicis;& inde etiã in contumacia eo perſeuerãte, præconia uoce uocatur;ut per Iul. Ferre.conſ.8.& ante eũ per Paridẽ in.§.aliquis uult lib.6.per multa allegata,& Iac.Hiſpa.lib.4.c.8. Vel ut labe infamiæ remaneat prægrauatus,ut in d.§.ad pugna lib.1.per Paridẽ dicitur,& Iac. Hiſpa. ubi ſupra,& per Alcia. d.c.15.latius;qui ponit plura remedia,etiã cõtra re

4. cipientẽ literas;& inde reſpondere abnuentẽ.✝,ut iudex poſt congruã moram decernat infamia facti notatum cenſeri;quã abolere nõ poterit, niſi ipſe partes ꝓuocatoris poſtea ſuſcipiat:cogitatũ ubi adſit uera contumacia per prædicta.Poterit & ſub pœna confeſsi criminis mandare,ut ſe defendat;& culpã ſuam agnoſcat;Quod ſi prouocatus ſemper li-

5. tem defenderit,✝,Sed ſtatuta die ſine legitima cã, in ſtadium non uenerit,pro confeſſo , conuictoq́; habetur,cauſamq́; omnẽ ſine ſpe reſtitutionis amittit;q̃a maxima hæc eſt contumacia; uñ tales contumaces q̃nq́; in tabella depinguntur;uel eorũ inſignia gentilitia inuerſa deferuntur;uel ſub caudam equi ãnectuntur,uel alia ſimilia in opprobriũ contumacis fiunt;prius tñ sm̃ Iul. ferre.conſ.12. contra contumacem in die ſtatuta, emittitur trinũ bannũ

de mandato Iudicis poſt meridiē; in qua ſi nō cō-
paruerit ipſe, uel eius legittimus excuſator, petitur
ſole declinato, condemnatio; ut ſcilicet pro confeſ
ſo, & conuicto habeatur; & iniuſtā fouiſſe cauſam,
& querelam dicatur; & ita iudex pronuntiat quod
habet locum etiā in ꝓuocante ꝓut inf. concl. 94. di-
6. cemus: ✝ Eadem quoq; prius ſupradicta ꝓcedunt
in ꝓuocato tacente, nihilq; replicante, nec admittē-
te requiſitionē pugnæ; sm̄ Paridem in. §. miles uel,
lib. 6. cogitur. n. ꝓuocatus pugnā ſuſcipere; ne infa-
mia notatus remaneat; nec poteſt dicere actori, ꝓ-
bes per teſtes, ut per Paridē in. §. actor, lib. 1.

1. Prouocans, pugna oblata, poteſt deſiſtere, ꝓuocato recuſante; & ante litem conteſtatā, & num. 2.
3. Agere non dicitur quis ante litem conteſtatā, ſed agere uelle.
4. Duelles ante ingreſſum campi, poſſunt concordari; poſt nō; niſi abolitione impetrata; ibi qūo poſſint, literis præſentatis.
5. Pænitere ſēper licet, & deſiſtere a duello ſine abolitione in caſu: ibi.

CONCLVSIO. XXVI.

1. PROVOCANTEM ✝ tamen licet pœnitere, & impune a pugna oblata deſiſtere, prouocato differente, & abiiciente pignus belli; ut per Paridem in d. §. ad pugnā, &. §. an poſtq̄

2. lib.1.✠ Similiter ꝓuocans uidet poſſe deſiſtere, Im-
pune ante litem cõteſtatam; anteq̃ reus citatus, ſiue
ꝓuocatus, negando crimen obiectum reſpõdeat, &
ueniat, ut oſtẽdit Io. Lig. in d. §. circa ſeptimũ nu. 14
inter alia per tex. in l. quæſitum. ff. ad turpil. & ea ra-
3. tione; ✠ quia ante litem conteſtatã, nõ dicitur quis
4. agere, ſed agere uelle. l. amplius. ff. rem ra. haberi; ✠
Itidem anteq̃ partes in campũ conducantur poſ-
ſunt cõcordes fieri, alias nõ; niſi abolitione impe-
trata; & cum ſuperioris auctoritate, cũ qua inductũ
fuit Duellũ, & in campum conducti ſunt, ſm̃ Io. de
ãna, in c. fi. col. pen. de cleri. pug. in duel. & Iul. Ferre.
conſ. 14. cc. fi. & cõſ. 4. nu. 3. poſt Bal. de pace te, nu. 10.
Declarãtur Doctores. Sed hæc dicta ita generalia, nõ puto tute ꝓcedere,
lite cõteſtata, ut dictũ eſt uel ſaltem ubi literæ ꝓuo-
cationis, & denũtiationis, iudici ſunt p̃ſentatæ; q̃a
tunc uidet quis deſiſtere a Duello, inſtar cauſæ cri-
minalis, iudicii cõtentioſi; in quo ſine abolitione in
cidit in turpilianum. l. 1. §. ſi quis autẽ. ff. ad turpil. &
hæc uidentur eſſe de mente Io. lig. in d. §. circa ſepti
mum num. 13. cũ ſeq. & uidetur ĩnuere Paris in d. §.
an poſtq̃ in fi. dum inquit, poſſe ambos pœnitere,
niſi ueniſſent corã Iudice; ſed literis p̃ſentatis, poſ-
ſet quis cenſeri ueniſſe ante Iudicẽ, ut de ſe patet;
5. ergo incidit tunc in turpilianũ: ✠ Præmiſſa tamen
omnia intelliguntur ꝓcedere in Duello, quocũq; in-
ductu de facto, ut alias dixi; cũ omni eo iure quo
ſupradictũ eſt, eſſe ꝓhibitum Duellum, liceret im-
pune, & abſq; abolitiõe impetrata deſiſtere; ut ante

primā concl. ſcriptum eſt,& meminit Io. Ligna in d.§.circa ſeptimum num.13.& in fi.

1. Prouocanti nō licet,quod reo nō permittitur.

CONCLVSIO . XXVII.

1. VERVM prouocanti nō † licet, quod reo nō permittitur,ſeu prouocato : Sicut non licet actori, quod reo nō permittitur.l.nō debet.ff.de reg.iur.ubi Decius,& c.nō licet,ubi Dy. de reg. iur. in.6.& dictum eſt concl.8.

1. Prouocans uolēs mutare querelā nō audiť,& nu.2.
2. Litere præſentatæ iudici,quando dicantur.
3. Mutatio actionis propoſitæ,nō fit,poſt litem cōteſtatam;īmo nec emendatio.
4. Calumniator repellitur a iudicio,& notať infamia, & afficitur ſimilitudine ſupplicii num.5.
6. Mutare uolens querelam,debet ei renūtiare,fatendo ſe uictum; unde uti reprobatus habetur.
7. Prouocatus nō poteſt mutare querelam,ſicut nec prouocans.

CONCLVSIO. XXVIII.

1. PROVOCANS † aliū ſuper certa querela,ſuper qua hinc inde, ſunt tranſmiſſæ literæ ꝓuocatoriæ,& reſpōſa data,in con-

flictu literarũ mutans querelam,& obiiciens aliud crimen,unde pugnare uelle proponat,nõ auditur; ſed tenet̃ ſatisfacere primæ querelæ,prouocato hoc petente,ſecũdũ milites; quia quod a principio fuit uolũtatis; ex poſt facto fit neceſſitatis,ut tradit Pa⸗ris in.§.miles ꝓuocauit, lib.6.per tex.in.l.ſicut.ff.de actio.& obliga.& in autẽ,qui ſemel,iuncta glo.2.C. quo,& quãdo Iud. ubi habetur ꝙ quis neceſſe ha⸗bet,uſq; ad finem litem exercere; & in ueteri que⸗rela perſiſtere; idem tenet Alcia. eo.trac.c.xi. & Iac. Hiſpa.d.lib.4.c.7.& Iul.Fer. conſ.14. Iſta quæſtio,q̃ frequẽs eſt,per Paridem abſolute, & generaliter uti ꝓpoſita eſt,determinatur; ſimiliter & per Alcia. ubi ſupra qui & illud plus addit; ut nec etiã ſuper obie⸗cto crimine amplius decertari poſſe,inuito reo exi⸗ſtimet (licet cõtrariũ uideatur tenere c.10. circa fi.) quia cum ꝓuocator cõuicii,ſuomet Iudicio,iniu⸗ſtæ contumeliæ cõuictus ſit; licuit ꝓuocato illi cri⸗men etiam falſum obiicere; Non.n.clodius accuſat mæchos,Catilina Cethægum: Ambigua tamẽ red⸗ditur hæc cõcluſio in ſua generalitate,ex dictis Iul. Fer.& Iac.Hiſpa(qui tamẽ dicũt cogitandũ) diſtin

Alciatus cõtrari⁹.

2. guẽtium fere per eadem uerba, ✠; ut ſi litere ſint præſentatæ iudici,quod fit hodie,ſecũdũ eos qñdo prouocans expoſuit alicui dño cauſam,& querelã ſuam,ſuper qua uult certare,unde petit(ut aiunt) campum ſtanchum,liberũ,ſeuſaluũ conductũ,cer⸗tandi in territorio ſuo,tunc nõ licet mutare quere⸗lam,quo caſu ꝓcedit opinio Paridis,& Alci. Si ue⸗

ro literæ nõ ſunt præſentatæ Iudici; tunc quia ad-
huc nõ eſt cognitũ de duello, ipſi poſſe mutari que
relam cõcludunt, maxime ſi ꝓuocator habuerit in-
dicia ſuper prima querela; ita ꝙ nõ prouocarit te-
mere; qua re iudex nõ debet indicere Duellũ,& ſic
anteq̃ ulterius ꝓcedaẽ, uideẽ ineſſe honor utriuſq;
hancq; diſtinctionẽ probant per glo.2.ſupra allega-
tam in reſponſione quã facit ad.l.1.C.ut nemo inui.
ubi arguit a porrectione libelli, nõ dari mutationẽ,
nõ autẽ ante; Ego autẽ in hac cõclus. idem ſentio
quod Paris,& Alcia. ea rõne, qa licet literæ, nõ ſint Com
præſentatæ iudici, tamẽ ꝑ præſentationẽ primi(ut ꝓbaẽ
aiunt) cartelli prouocantis, qui habetur pro libello opi.
tranſmiſſo ꝓuocato;& huius reſponſionẽ, prouo- Pari-
canti datam; fit litis cõteſtatio utſupra dictũ eſt cõ- dis,&
5. clu.21.✠, quo caſu poſt litem cõteſtatam nõ fit mu- Alcia.
tatio ꝓpoſitæ actionis,& libelli, sm̃ omnes docto. cõtra
in,l.edita.C.de eden.ubi inter alios Ias.num.28. niſi alios.
tamen fiat de conſenſu partium, sm̃ Bal. in aũt.ho-
die,in fi.C.de iura.cal.imo nec emendatio uideẽ cõ
ceſſa poſt litem conteſtatã, ex ſentẽtia docto. in d.l.
edita, ꝓſertim Ias.ibi num.13.cum ſeq. Nec aduerſaẽ
huic ſenſui dictum recitatæ glo.nam imo cõuenit;
quia nõ negatur ibi, quãdo litis conteſtatio fiat mo
do ſupradicto; Sed ibi diciẽ, poſt porrectionẽ libelli
teneri actorẽ, uſq; ad finẽ perſeuerare; quod & nos
tenemus; addendo tamẽ litem cõteſtatam per re-
ſponſionẽ prouocati, quæ eo modo fit;& quæ li-
tis conteſtatio præſupponitur ſecuta in caſu d.glo.

& d.aũt.qui ſemel,ut in tex.ibi aduerſario cognitis; qua auten.declarat Ias.d.num.28.ꝑcedere,in actore procraſtinãte; & differente ꝑcedere,ut inſtantia pereat; qui habet perſeuerare uſq; ad ſententiam; Sed ſecundũ eum, nõ ideo tollitur diſpoſitio.ff.&.C.ꝙ mutatio actionis,& libelli,ante litẽ cõteſtatam fieri poſſit; poſt uero nequaq̃; Hæc cõcluſio Paridis & Alcia.corroboratur; quia ſi permitteretur,mutatio, ꝑcipue poſt litem cõteſtatã; poſtq̃ quis agere dicit̃, ut ſupra concl.26.uideret̃ licere cuicũq; ad libitum,
4. & impune,iniuriari,& calũniari; cum tamen ✝ calũniator repellatur a iudicio,& notet̃ infamia; l.qui cum maior.§.fi.ff.de bonis liber.l.athletas.§.calũniator,ff.de infamibus:Et hoc caſu ut qs repellatur,nõ uidetur neceſſaria criminis condẽnatio; Sed uidet̃ ſufficere, eum male audire, quod relinquitur ar-
5. bitrio iudicis sm̃ Alci.ca.18.✝, Et talis calũniator,ut dictum eſt; & ſentit Paris in.§.quidã lib.9. & Specu. in tt. de accuſatore col.4.uerſ. Sed ſecundũ p̃miſſa, ſimilitudine ſupplicii afficiatur d.l.fi.C.de calũnia, &.l.fi.C.de accuſatio. ubi habetur,ꝙ crimen intẽdit, ueniens in iudiciũ,nomen rei indicare debet,uinculum inſcriptionis arripere,cuſtodiæ ſimilitudinẽ,habita tamẽ dignitatis eſtimatione, patiatur; nec impunitam fore licentiã mentiendi nouerit; ante quæ obſeruata,nõ ſtatim reus,qui accuſari potuit, eſtimetur,unde ad ꝓpoſitum noſtrũ, cum ex epiſtola (ut dicitur) cartello,& lite cõteſtata,per reſponſionem,quis ueniſſe in iudiciũ cenſeri poſſit,cũ in eo

nomen rei indicatũ ſit,cenſeriq; poſsit facta inſcrip
tio,& obſeruata diſpoſitio.d.l.fi. opinor optime ꝓ-
cedere argumentũ illius.l.fi.ad caſum noſtrũ: Qua-
6. ꝓpter neceſſe uideť +,ut quicunq; uoluerit mutare
querelam; eidẽ renuntiet, in eaq; ſe uictum fateať,
ꝓuocato opponente; qui poteſt dicere ſuper ſecũ-
da uelle deliberare,& nolle pugnare; ut uideť clare
tenere Paris in.§.euenit,&.§.duobus lib.9.dum in-
quit,ꝙ renuntians primæ querelæ diciť confeſſus,
&(ut aiũt) disdictus,& periurus,& uti reprobatus,
nõ poteſt ulterius offendere aliũ; & pariter uidetur
ſenſiſſe idem Paris in d.§.miles ꝓuocauit,& clarius
Alcia.d.c.xi.licet uideať tenere contrariũ in d.ca.20.
ꝙ imo renuntians in alia cauſa, cõtra eũdem ho-
ſtem,etiã ſit audiendus; dum prioris controuerſiæ
dãna resarciat; quod nõ placet, per ſupradicta; Et
cũ opinio memorata,ut ibi per eos,a militibus etiã
affirmetur; uerior ꝓpterea uideť; Et ut audio hac Cõtra
7. tempeſtate,uidetur eſſe in uiridi obſeruantia +. An Alci.
uero Prouocatus poſſit renuntiare primæ querelæ,
quando dubia eſſet; & pugnare ſuper aliqua iniu-
ria in proceſſu litterarum obiecta; idem uidetur di-
cendum,eiſdem rationibus.

1. Prouocãs nõ poteſt cumulare querelã, & nu.2.&3.

CONCLVSIO. XXVIIII.

1. CVMVLARE autẽ aliam querelam + pro
uocans,sm̃ milites nõ poteſt; qui dicunt,non

eſſe locũ cumulationi; & obſeruãt; ut primo finiaꝛ una querela, q̃ alia; quæ nõ placent Paridi, in d. §. miles ꝓuocauit lib. 6. ea ratione, quia cumulatio habet locũ etiã in delictis; & qa duella ſunt odioſa, & reſtringẽda; & fruſtra fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora; per allegata ibi per eum, ꝑcipue Bar. in l. libelloꝝ. ff. de accuſatio. & in d. l. edita: Iulius Fer.
2. d. conſ. 14. ✝ uideꝛ uelle cõcordare opiniones militũ legalis, & armatæ militiæ; & inquit, ſi plures eſſent querelæ a prima diuerſæ, & ſuper prima eſſent indicia ſufficientia, tunc ſuper prima erit certandum; & hoc modo procedat, militum obſeruantia; Si uero fuerint plures querelæ dependentes a prima, ſuper ipſa prima, ãnexis; & cõnexis, & depẽdentibus ab ea, erit certandũ, ad euitandos circuitus; & ne plura cõmittanꝛ duella; niſi ſint cõtrariæ a prima ut ſupra l. 1. C. de furtis. Sed hæc dicta parũ prodeſſe puto in hac cauſa; qa cum idem ſit iudiciũ cõnexoꝝ, & coniũctoꝝ. l. etiã. §. 1. ff. de mino. l. qui ſi in uno in prin. ff. de in di. adiec. & per Ias. in l. ſed ſi plures. §. filio. ff. de uulg. & pupil. & Abba. & Decium in c. 3. de iudic. & ſublato principali, tollaꝛ acceſſoriũ per glo. in aũt. de monacis in. §. ſi quis aũt ſorte, in uer. & nihil. & in reg. cũ principalis cauſa. ff. de reg. iur. cũ ſim. Si ergo aliquæ cõtrouerſiæ, erunt cõnexæ, dependentes, & acceſſoriæ a prima; omnino ſiquidẽ cũ prima, in neceſſariã cõſequẽtiam, determinabunꝛ; Ideo ſuperflua uidetur hæc diſtinctio; Paris tamẽ poſtremo ſequitur militum obſeruantiã; ut ſcilicet

ſuper flua diſtinctio Iul. Ferreti.

primo finiaẗ una querela,ꝙ alia; & nō admittaẗ cu mulatio,ea ratione; quia in ſecūda querela, poſſet quis nō.fouere iuſtitiā, in prima poſſet; & ideo de// bebit dicere,renuntia primæ querelæ; & fatearis te
3. ius nō habere; mox deliberabo; & reſpondebo; ✝ Cō-
Mihi placet ex quo etiā uideẗ conſtare de obſeruā- ꝓbaẗ
tia militū in hac re,ſecūdum Paridem; ut ab illa nō opi.
eſſe recedendū dicamus iuxta ſupradicta in.13.&.14. Par.
conclu.quicqd in contrariū aliqui ſentiant.
1. Prouocator exiſtens extra locū originis,uel domicilii,nō poteſt ꝓhiberi per iudicem dictoꝝ locoꝝ, quin ꝓuocet alium,exiſtētē in alio loco; idē uideẗ ſi ſit in loco originis,uel domicilij num.1.

CONCLVSIO. XXX.

1. PROVOCATOR exiſtēs ✝ extra iuriſdictionē loci originis,uel proprii domicilii,nō poteſt arctari,uel ꝓhiberi,per iudicem loci,ubi ſtat; quin ꝓuocet,& pugnet cū alio per eum ꝓuocato,exiſtente in alio loco; Paris in.§.an exiſtens lib.6. per doctri.Bar.in.l.libellorū in prin.ff.de accuſatio.ubi ſagittans in alieno territorio,nō puniẗ in loco,ex quo ſagitta emiſ
2. ſa eſt; ſed ubi delictum cōmiſſū eſt; ✝,quæ doctri. uideẗ etiā poſſe intelligi, & adaptari ad ꝓuocatorē Am-
exiſtētem in ipſo loco originis,uel domicilii, ante plia // aliquā inhibitionē,prouocantē alium extra iuriſdi// tio.

ctionẽ ſui iudicis,ut nõ poſsit puniri; licet poſſet ut puto inhiberi,ne ꝓuocaret,uel pugnaret,per iudicẽ ſuæ iuriſdictionis; & ꝓpterea rite ꝓuiſum eſt,per Carolum,quintũ,Imperatorẽ,in hoc dominio Mediolani; Nulli licere,ſiue ſit ſubditus,ſiue nõ,ſine licentia,aliquẽ ꝓuocare ad Duellũ faciendũ in eo dominio aut extra illud,ſub pœna capitali; & confiſcationis bonoꝝ; qua pœna etiã teneatur,qui alibi impetrauerit locum Duelli ineundi,cum aliquo alio ſubdito,cõmorãte in eo dominio Mediolani.

1. Prouocare nõ poteſt miles,uel ſtipendiarius,uel pugnare,iniuſſu ducis exercitus,aut principis ſui.
2. Filiusfa.nõ poteſt prohiberi prouocare,a patre.
3. Filiusfa.poteſt in caſtrẽſibus,uel quaſi,eſſe in iudicio ſine conſenſu patris.
3. Filiusfa.ſuo nomine habet actionẽ iniuriarum.
4. Filiusfa.in cauſa criminali ſine patre agit.

CONCLVSIO. XXXI.

1. MILITES pariter.✠.uel ſtipendiarii, nõ poſſunt ꝓuocare,uel pugnare,cũ aliquo hoſtiũ,iniuſſu ducis exercitus, aut principis eoꝝ,quouſq; ſub ſunt ſtipendiis,in fidelitateq; , & obedientia. aſtricti ſunt , ut teſtatur Paris.§.an armigeri d.lib.6.
2. ſequit Iac.Hiſpa.in eo.tracta.lib.4.c.9. Alcia.c.25.✠ Filius tamẽ miles nõ poteſt ꝓhiberi a patre,prouocare,& inire ſingulare certamẽ ratione patriæ po-

teſtatis; ut per aliqua cõcludit Paris d.lib.6.§.an pater poſsit; & inter cætera eo argumẽto; quia filiuſ- fa.in caſtrenſibus habetur pro patrefam. iuribus uulgaribus. Alcia.tamẽ c.26.contrarium ſenſit; quia nõ bene arguatur a militia legitima; ad duelli reprobã conſuetudinẽ; & iure naturali,& diuino,filiũ obedire patri,conſtitutũ dicat. Sed ego exiſtimo nõ be-
3. ne ſentire Alcia, ✝.quia filiusf. poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu patris in caſtrẽſibus,uel quaſi; ut per Bar.in.l.fi.§.neceſsitate C.de bo. que libe. col.2.cc.fi. Cõ- imo abſolute ſuo nomine habet actionẽ iniuriarum.l. tra filiusfa.ſuo nomine.ff.de actio. & obliga. & ideo ad Alci. iniuriam ꝑpulſandam,admittitur ſine patre; & hoc
4. corroboratur, ✝, quia etiã in cauſa criminali ſine patre agit.l.inter liberas.§.filiusfa.ff.de adulte.cũ glo. Soci. reg.151.fal.1. Sed duelli iudiciũ,& criminale,a pari ꝑcedit utſupra cõcl.3.ergo; &c. Nec repugnat argumentũ Alcia. quia licet,cõcedatur,Duellũ eſſe ꝓhibitum; quãdo tamẽ ex conſuetudine & de facto permittitur,militant ꝓmiſſa argumenta utſupra concl. 14.cum ualeat argumentum de iudiciis ad Duella utſupra concl.2.

1. Duellum per principales perſonas,regulariter,eſt ineundum,nõ per ſubſtitutos.
2. Campio,tantũ in caſibus a iure expreſsis dare põt.

CONCLVSIO. XXXII.

1. PROVOCANS ✝ & prouocatus,ſeu principales, regulariter ex perſona ſua ad ſin-

gulare certamen deſcẽdere debent; cũ iniri debeat per principales perſonas, nõ autẽ per ſubſtitutos. & alios: Pellis, n., p pelle, Anima, p aĩa, ſubiicit; & uindicta nõ uidet alicui poſſe demandari, cui lex hoc nõ permittat, ut dictũ eſt ſupra cõcl. 3. Excipiunt, tñ caſus infra dicti prox. concl. & tunc quãdo campio (ut aiunt) poteſt dari, in caſibus tamẽ a iure expreſ
2. ſis, quãdoquidem sm̃ cõmunes opi. in caſibus, ✝, tantũ a iure expreſſis, campio poſſit dari sm̃ Paridem in d. §. an ubi lib. 5.

1. Prouocare, & defendere licet, pro iniuria ſuorum, pro amico, & ſocio; 2: intellige, ut num. 6. & 7.
3. Prouocare & defendere licet pro defenſione iuſtitiæ, & Patriæ.
4. Prouocator, ubi plures concurrant, admittitur per Principem eligendus.
5. Prouocare, & pugnare, pro extraneis nõ licet.
8. Prouocare, & Duellare nõ poſſunt, hi, quorum nõ intereſt.

CONCLVSIO. XXXIII.

1. PROVOCARE ✝ propterea, & defenſionem ſuſcipere quilibet poteſt illorum, quorum quis tenetur iniuriam, ppulſare; ut puta, filiorum; uxoris; coniunctorum; Hominũ collegii eiuſdẽ, & ſimilium; de quibus habetur ſupra concl. 17. & tradit Bal. in d. c. 1. de pace ten. col. 4. & Paris in d. §. cum plerunq; in prec. lib. 1.

2. & in.§.an Duellum lib.6.✝; Et itẽ pro amico etiã, & ſocio itineris; quia iniuria eſt comunis; Item pro uaſallo,ſeruo,& famulo,clientulo.procuratore.pro ſubditis oppreſsis,poteſt quiſq; ſingulare certamen inire; teſte Pari.in.d.§.an duellum per iura congrue
3. referendo per ẽum allegata: Item idẽ concludit ✝ Paris pro defenſione iuſtitiæ,etiã circa res,ut etiam per Bal.d.col.4.ſimiliter & pro defenſione patriæ,licitum eſt duellũ; & prouocatio,& defenſio,ut ibidem per Paridẽ arg.l.1.§ ad beſtias.ff. de poſtul. &. l. minime ff. de religio.& Iul.fer.conſ.xi.n.3. & Alcia. c.8. & Iac. Hiſpa.lib.2.c.5. & recte conuenit illud tullianum lib.1 Officiorũ,in hæc uerba; nõ ſolũ nobis nati ſumus,ſed ortus noſtri,partem patria uẽdicat, partem amici; & alibi eo.lib.1.in fi.refert gradus officiorũ; ut ſcilicet primo, diis ĩmortalibus; ſecundo patriæ, tertio parẽtibus; deinceps gradatim debeantur; & deſeruiẽdũ ſit,& iam explicauerat philoſoph.
4. in lib.de uirtutibus:✝. & ubi plures concurrerint ꝑ defenſione prædictorũ; tunc is admittet; quẽ princeps,uel ſuperior elegerit, habita ratione perſonarum,dignitatis,intereſſe,ætatis,& morũ,& inſpectis aliis iuſtis cauſis.l.ſi plures.ff.de accuſatio.& per Pa-
5. ri.d.§.an Duellum:✝ Non licet tamẽ pro extraneis, pugnã ſuſcipere,ſm̃ Bal. d.col.4.in fi. per tex. in.l.1. C. ut armo. us. inſc. ꝑci. lib.xi.ſequitur Paris d.§.an
6. Duellũ; & in.§.quidã lib.x. ubi inquit ꝙ ✝ Prouocatore inuito,nõ poteſt quis aſſũmere querelã pro uocati,& ſi ſit conſanguineus,& de perſonis ſupra

recitatis; niſi talesprouocati ſint inhabiles; uidelicet
ſenex; Minor; & ſimiles, & ita declarat præceden-
7. tia; +, Verũtamẽ ego exiſtimo ante ꝓuocationẽ ta
lem, poſſe eũ qui cõiunctus ſit, uel de ſupradictis,
prouocare iniuriantẽ, pro iniuria illata coniuncto,
decla uel utſupra, tamq̃ proſequens ſuã iniuriam, per di-
ratio. 8. cta hic, & ſupra. 17. concl. + Sicq; illi quoq; nõ inte-
reſt repellunt a pugna, ut & inſ. dicemus cõclu. 57.
niſi ſubſtituti, ſeu ꝓ Campione oblati ſint arg. tex.
in. l. benignius. ff. de lib. ca. & per Alcia. d. c. 8.

1. Campio datur pro muliere accuſata de adulterio; & uirgine, & uidua. 2.
3. Campiones dantur, ubi ius longobardũ ſeruatur.

CONCLVSIO. XXXIIII.

1. CAMPIO, ſeu uicarius ꝑinde ꝓpo-
nit + in caſu quo, mulier accuſat
de adulterio, qa tunc, eius Mundual
dus. 1. defenſor, ſm̃ glo. in rub. quali.
mund. amit. mundi. in longobar. ꝓ
ea pugnã ſuſcipiet, allegatur. l. ſi qs
uxorẽ qual. quis ſe def. deb. eo. lib. & tradit Paris d.
trac. §. pugna, lib. 5. & §. an mulier lib. 6. ſequitur Iac.
2. Hiſpa. lib. 1. c. 4. ubi ampliat, & extendit + hanc pu-
gnæ per campionẽ conceſſionem; ad uirgines; &
uiduas; quaꝝ honor, & pudicitia læditur; præcipue
ſi ſunt nobiles; imo extendit etiã ad illas mulieres,
q̃ fuerunt alias meretrices, ſed nunc ſunt cõiugatæ,

per tex.in.§.defuncto.l.miles.ff.de adulte.& dictum
Bal.in.l.ſi a matre.C.de ſuis & legi.& Deciũ in c.per
tuas de ꝓbatio.& hæc omnia tenet conſulẽdo Iul.
3. Fer.conſ.17.✝,declarans p̃dicta procedere in locis,
ubi ius longobardum,& talis conſuetudo ſeruatur;
alias ſecus,quia duellãdi actus, eſt uirile officium,
nõ fœminile.
1. Campio admittitur pro muliere accuſata de conſi-
lio mortis uiri; nõ econ.num.2.
3. Maritus accuſat uxorem de adulterio nõ ecõuerſo.
8. Maritus nõ cogitur lugere uxorẽ; ſed uxor uirum.

CONCLVSIO. XXXV.

1. SIMILITER ✝ & campio pro
muliere admittit̃, ſolũ in alio caſu;
quãdo ſcilicet accuſatur de conſilio
mortis uiri,iure longobardo,d.l.ſi qs
uxorem,&.l.ſi fuerit ſuſpicio,in glo.
quali.quis ſe def.debe.refert,& affir-
mat Paris eo.lib.5.§.ſi uxor; quod tamen cõcedi ui-
detur,ubi mulier nõ uult iurare cum.xii.ſacramen-
2. talibus; ✝. Non tamẽ ecõuerſo fit pugna,ſi mulier
accuſat maritũ;quia pugna nõ fit,niſi ubi lex p̃ci-
pit.l.quibuſcunq; eo. tt. quali.quis ſe def.deb. & glo.
3. & Paris ubi ſupra ꝓpter priuilegiũ martiale, ✝ quia
maritus accuſat uxorem de adulterio,nõ ecõuerſo
4. .l.1.C.de adulte.✝. Item uxor cogitur lugere mari-
tum; nõ econtra; l.liberorũ &.l.uxores.ff.de infami.

cõprobat Iulius Fer.d.conſ.17.& cum ꝑmiſsis tran-
ſit Iac.hiſpanus d.lib.1.c.4.&.5.

1. Cãpio admittit̃ ꝑ minore.25.an.& ſexagenario n.2.
3. Etas.25.an.legitima eſt ad pugnandum.
4. Campio pro infante,uel puero,nõ admittitur.
5. Iniuria nõ fit,nõ habentibus intellectum; fit tamen eorum coniunctis.

CONCLVSIO. XXXVI.

RATIONE ætatis itidẽ campio ad-
1. mittitur, +, ut ſi aliquis ſit minor.25.an
nis, aut ſexagenarius, ut in lõgobar. de
parricid.l.fi.&.l.quacunq; ,quali. quis ſe
def. deb.cũ glo.& aliis allegatis per pa-
ridem in d.§.pugna lib.5.idem conſuluit Iul. Fer. d.
conſ.x.num.1.ubi loquit̃, de attingente ſexageſimũ
ãnum , qui nõ teneatur per ſe pugnare, ſed poteſt
2. campionẽ conſtituere; + Minor uero uigintiquq;
ãnis prouocans , uel ꝓuocatus conſtituet campio-
3. nem, +.nam.25.ãnoꝝ ætas legitima eſt ad pugnan-
dum ut in d.glo.ſed glo.3.in c.1.in prin.de pace iur.
fir.in fi.loqtur in.18.ãno.Iac. tamẽ Hiſpanus d.lib.1.
c.5.uidetur ſentire qui maior quattuordecim ãnis,
& minor.25.campionẽ dabit; hoc tamẽ magis pro-
bat in etate.xx.ãnoꝝ,uel plus,uel minus,ꝓut ex aſ-
pectu corporis iudicabiliter.& ꝓpterea idem in c.4.
4. atteſtat̃,eos,+ qui infantes ſint quouſq; perueniant
ad ãnos diſcretionis ; nec etiã per campionẽ poſſe

5. pugnare,quia nõ eſt dicendum fieri iniuriam.✝.nõ habentibus intellectũ,arg.tex.in.l.1.§.cum arietes ff.ſi quad.paup.fecis.dica.& idem dicit de furioſis,& carentibus intellectu , niſi lædatur fama generis,aut proſapiæ; quia alius tertius ꝓſequens ſuã iniuriam haberet iuſtam cauſam duellandi.

1. Campio dari poteſt ab infirmo.
2. Campionem generaliter dare quilibet poteſt impeditus impedimento perſonali.

CONCLVSIO. XXXVII.

1. INFIRMITATIS quoq; cauſa.✝. impeditus dare campionẽ poteſt d.l.fi. de parrici. & l. quacunq; qual.quis ſe de:.de:.& per Paridẽ in d.§.pugna,& Iac. Hiſpa. d.c.5.& Iul.
2. Fer.d. conſ.x. num.3.&.✝. generaliter hodie qlibet impeditus,impedimẽto perſonali poterit campionẽ dare,ut atteſtat Paris in d.§.pugna, & uideĩ ſenſiſſe Alciã.c.35.circa prin.& Iul.Fer.cõſ.5. ubi in monoculo ꝓuocato loqtur; quẽ dicit campionẽ daturũ arbitrio iudicis; ſed in hoc dubito,ut inf. concl. 60. Cõtra Fer.

1. Campio propter imparitatem,nobilitatis & dignitatis,datur.
2. Equalitas eſt ſeruanda.
2. Inferior non debet aſcendere.

CONCLVSIO. XXXVIII.

1. DIGNITATIS ✝ gratia etiam campio dari poteſt; uel ꝓpter nobilitatem; ut per Paridē d.§.an liceat,&.§.pugna lib.5.per glo.in.§. ſi miles ruſticū. de pace te. & per alia allegata,& per Iul. Fer.d.cōſ.x.circa
2. fi.& Alci.d.c.35.in prin.ratio eſt ✝ propter æqualitatē ſeruandam;& quia inferior nō debet aſcendere,& illa etiā ratio eſt,quia perſonæ illuſtres,etiā in iudiciis criminalibus litigant per procuratores.l.pen. & aút. hoc ius.C.de procurato. quas rationes aſſignat Paris in d.§.an liceat.

1. Cāpio in multis caſibus dari poterat; hodie ſecus.
2. Clerici, & cuiuſlibet litterariæ ꝓfeſſionis doctores, etiam per campiones nō pugnant.
3. Campio nō datur.ubi ſit facta cōuētio pugnandi, de perſona ad perſonam.

CONCLVSIO. XXXVIIII.

1. POTERAT etiā alias,in aliis quibuſdam caſibus campio dari ✝. ut puta ſi ſeruus in libertatē proclamaſſet,cū dominus per campionē pugnare poſſet.l.ſi ſeruus quali.qs ſe def. deb.in longob. Itē ſi perſona eccleſiaſtica.uel clericus,uel comes,uel uiduæ,cau-

ſas habuiſſent inter ſe,uel cũ aliis; nam pugnabant per campiones.l.ſi.eo.tt.quali.quis ſe def. deb. Idem in teſtibus cõtrariis. Et idẽ ubi ſeruus alienus accuſabatur de furto, qa dominus pro eo pugnabat,& erat campio ſerui. sm̃ Paridẽ in d.§.pugna,per iura longobarda per eũ allegata,& per Io.ligna.in.§.cir
2. ca ſextum; Verũ hodie hæc abolita ſunt ✝ nam in clericis aliter ſtatutũ eſt; & pugna omnino etiã per campiones ꝓhibetur c.2.de cleri.pug.in duel. & c.1. de corpo.uiti.cum ſim.& tradit Paris in d.§.pugna, & Alci.c.34.Iul.Fer.conſ.17.& Iac.Hiſpa.c.4.ubi hoc idẽ interpretãtur,& extẽdunt etiã ad cuiuſlibet litterariæ ꝓfeſſionis doctores,faciunt dicta per Paridẽ c.in armipotens lib.6.,ꝓuocare.n.nec ꝓuocari poſſunt tales perſonæ,ut ipſi docent,& alibi dicemus. At in his caſibus sm̃ Alcia. d.c.35.& Iac. Hiſpa.d.c.5. in fi.iura longobarda nõ ſunt in uſu. Non etiã dabit campionẽ dominus pugnans cũ uaſallo,qa dominus dedit fidelitatẽ uaſallo; & uaſallus domino; & ratione æqualitatis principaliter pugnabũt,ut late per paridẽ in c.an ſi dominus lib.6. Non datur ẽt
3. campio, ubi (ut dicit̃) guadia,✝ & cõuentio data ſit per actorem,& recepta per reum; uerbi gratia; ſi ꝓuocator dicat; Ego uolo tibi probare de perſona mea ad perſonã tuã,& prouocatus reſpõdeat ſimpliciter; ego ſuſtinebo defenſionẽ meã; niſi tamen ꝓuocatus ſit impeditus, uel ſit fœmina, uel ſenex, uel minor utſupra; Si autẽ ꝓuocatori offerẽti Duellum sm̃ cõuentionem recitatã,prouocatus rñdeat,

ꝙ ſe defendet,uel per ſe ipſum,uel campionem,& tali modo fuerit admiſſus,nõ cogitur prouocatus, ſed ꝓuocator per ſe ipſum pugnare,ex quo a con uentione nõ licet per ꝓuocãtẽ diſcedere,& electio eſt ꝓuocati reſpondentis alternatiue.l.pleruncꝙ.ff.de iure dot.ut ſentit Paris eo.tracta.lib.5.§.qd ſi duo.

1. Cãpio debet dari sm̃ qualitatẽ alterius principalis.
2. Campio ubi per alterũ ponit̃; põt & alter ponere.
3. Cãpionẽ q ponere poteſt;põt fauori ſuo renũtiare.
4. Campio accuſatus ad mortẽ punitur,nec eius exe- cutio differtur cauſa pugnæ.
5. Campione uicto dicit̃ uictus principalis, ubi nõ ſit fraus num. 8.ubi adſit punitur num. 7.
5. Principales uel domini,non retinẽdi in carcere,do nec pugnatur per campiones.
6. Campio ſemel uictus,iterum pro alio non admit- titur,ſed pro ſe.
9. Campiones iurant de credulitate,dominos fouere iuſtitiam: &c.
10. Cãpionibus adaptant̃,oĩa dicta in ꝑincipalibus.
11. Campio inuitus nemo pugnare cogitur.

CONCLVSIO. XL.

IN præmiſsis notanda , & colligenda ſunt aliqua coĩa; uidelicet ꝙ ubi Vica rius ſupponitur,ſiue campio,ille debet eſſe ſimilis ꝓuocanti,ut tradit Paris in d.§.pugna.& Alcia.c.35. & Iac.Hiſpa.d.

1. lib.1.c.7. ubi docet eum + ꝙ primo offert campio-
né, debere ipsũ dare sm̃ qualitaté alterius principa-
lis; ita ut nõ det illi inferioré ; ut æqualitas ſeruet̃;
& addit ꝙ habita iſta regula, nõ errabitur; Item in
eodé loco tradit Paris per.l.quacunq; quali.quis ſe
2. def.deb. + ſi unus campionem ponit, & alter poteſt
ſubſtituere, & campioné dare, quod & ibi glo. com
médat, & ſequit̃ Iul.Fer. conſ.x.num.9. Verũ & hoc
3. concludit Paris d.§.an liceat, ꝙ + quilibet qui per
uicarium pugnare poſſit, ualebit huic fauori renũ-
tiare per no. in.l.ſi quis in conſcribẽdo C.de epiſ. &
cleri.& de pac. Inſuper Paris eo. lib.5.§.ubi, differit
æqualem eſſe fiendã diſtributioné campionũ; ſicut
aduocatoꝝ arg.l.prouidendũ C.de poſtul, qui itidé
ſint conſimiles, ut expreſſe ſcribit̃ in.l.ſi.quali.quis ſe
def. debe. licet alias inter principales nõ attendatur
æqualitas, uel inæqualitas potẽtiæ, & uirtutis; Vlte-
4. rius cũ quis ſubmittitur in campioné +, qui dein-
de accuſatus fuit, & condẽnatus ad morté, nõ differ
tur executio mortis illius, ad hoc ut pugnet, ut con
cludit Gul.cu.& Bar.in.l.imperator.2.ff.de ſta. homi.
refert & ſequitur Paris in.§.aliquis, lib.7. Præterea in
5. quit Paris eo.lib.5.in.§.an ſi aliqs, + ꝙ deuicto cam
pione, ſine fraude, dicit̃ uictus dominus, & principa
lis ; ut ſcilicet ſi campio cõfiteatur dominũ ſuũ fo-
uere iniuſtitiã, tunc dominus puniat̃, ac ſi ipſe con
feſſus fuiſſet delictum obiectũ; Si uero campio ſe
captiuũ reddat, tũc ſimiliter dominus erit captiuus
uincentis; quia in iſtis quaſi cõtrahitur arg.l.3.§.idé

ſcribit.ff.de pecul.& per reg.iuris,qui per alium facit
Cõtra Cal- can. per ſe ipſum facere uidet̃,idem ſentit Iac. Hiſpa. d.
c.7.& Iul.Fer.d.conſ.x.num.6.& Alci.d.c.35. Sed an
interim dum pugnat̃ per campiones ; principales,
ſeu domini,ponere ſe debeant in poteſtate Iudicis,
ut inde ſuper eis uictoria poſſit habere effectũ,Lau-
ren. Calcan.cõſ.2.col.antep.conſulit eos in carce-
ribus retinendos,quia ipſi ſint puniendi,nõ autem
ſubſtituti ; ne ue Duellum reddat̃ eluſorium. Verũ
ego aliter ſentio,ubi alio modo circa effectus uicto
riæ ſuccurſum ſit partibus,ueluti per fideiuſſores,
quibus uictus uictori ꝓmitteret adimplere ea quæ
uerſant̃ circa effectus uictoriæ,ut puta,fideiubẽdo
de expenſis reſarciendis,& obſequiis,& aliis ꝓſtan-
dis uictori, de quibus dixi inferius concl.99.&.100.
nõ.n.hodie in uſu eſt,ut uictus puniat̃,unde hac de
cauſa carceratio ſit neceſſaria ; & ideo Duellum nõ
reddetur eluſoriũ , quod ꝓbatur in d.l.1.&.2. & me-
lius ibi in.l.3.ff.de cuſt.reor.in quibus cauet̃ etiam in
capitali crimine; Non eſſe eũ in uincula coniicien
dum qui fideiuſſores dare paratus ſit,niſi tam gra-
ue ſcelus ipſum admiſiſſe conſtet,ut neq; fideiuſſo
ribus,neq; militibus cõmitti debeat. Sicq; ueniat im
ponenda pœna corporis afflictiua,ut per Bar.d.c.1.
6. & Ang.Subnectit q; Paris ibi in.§.campio,✠, ſi cam
pio fuerit ſemel uictus,amplius pro alio nõ admit-
7. titur; ſed pro ſe tantũ, ✠ Et inde infideliter pugnãs
punitur,ut ibi.§.ſi campio,ita ut pœna capitis pu-
niatur,ſi principalis ea pœna plectendus erat; uel ſi

alia, pœna manus, per eandem conſti. quas cõclu.
8. ſequitur idẽ Hiſpanus c.8. & Iul. Fer.d.cõſ.x.Nec ✠ campio corruptus, permittẽs ſe uinci, parat uictoriã uincenti, quia ꝓpria uirtute, nõ æmulis corruptis, & redẽptis, certandum eſt, ut per Paridẽ ibi in.§.pone. allegat tex.in.l.1.C.de athletis lib.x.& arguit a docto re approbato, corruptis approbatoribus, ꝙ nõ gau deat priuilegio doctoꝝ per.l.1.C.de pœna iud. qui
9. male iudi.✠ Item iurant campiones, ut iuxta eoꝝ ꝓbabilem credulitatẽ, credãt dominos, pro quibus pugnant, ueritatẽ fouere, & nõ per calũniã, ſeu do- lum accuſare, ac pro omni uirtute; & potẽtia co- adiuuabunt; & uniuerſaliter ſuũ principalẽ nõ of- fendent ſm̃ conſt. Regni ut per Bal. de pace te. in prin.& per Paridẽ ibi in.§.campiones, & Io. de ãna. in c.ſi.de cleri. pu. in. Duel.& Iac.Hiſpa.d.c.8.& Al- cia.d.c.35. Item iurãt nõ habere ſuper ſe herbas, aut aliam rem, quæ ad maleficia pertineant, ſm̃ Paridẽ ibi in.§.nullus.per.l.nullus campio, quali. qs ſe def. de.&.l.ſi quis alium; & Hiſpa.d.c.8. Illudq; genera-
10. liter obſeruandũ eſt, ut atteſtatur, ipſe Hiſpa.c.7.✠. ꝙ omnia dicta in principalibus cenſentur fere repe tita in uicariis, quia ſubſtitutus debet ſapere naturã
11. principalis; ✠ Illud etiã notandũ eſt, ꝙ nullus in- uitus poteſt cogi pugnare pro alio, quãuis ſit ſubdi tus, aut uaſallus, niſi ex pacto; uel niſi in caſibus q ponunt̃ in uſibus feudoꝝ, uel niſi ex cõſuetudine, uel alio iure ſpeciali, ſm̃ Innocẽ.in c.ſicut.2.de iure- iur.licet ſm̃ eum uaſallus teneatur eſſe in conſilio,

& auxilio, ne domini lædantur. c. de forma. 22. cõſ. 5. quæ ſequitur Paris lib. 7. §. duo domini, nam uaſalli nõ tenentur adſeruitia perſonalia.

1. Campio oĩs admittit, q̃ nõ repellit a poſtulando.

2. Campiones, Fures, infames, & aliter criminoſi graui crimine, & in peccato mortali incorrigibiles, repellunt.

CONCLVSIO. XLI.

1. ADMITTITVR † autẽ in campionẽ, omnis, q nõ repellitur a poſtulando iure Romano, quia æquiparatur aduocato, ut in. l. 1. ff. de poſtul. & per Pari· in. §. quando lib. 5. & Io. lign. in. §. circa ſeptimũ num. 7. & Iac. Hiſp. lib. 1. c. 7. & Iul. Fer. d. conſ. x. num. 4. & uidet ſentire Alci. d. c. 35. ſatis eſſe, ſi campio aliqua labe in
2. famis apud graues uiros nõ ſit †, Repellit propterea sm̃ predictos docto. Fur. ut in longobar. l. ut nemo furẽ. quali. quis ſe def. deb. leno, & generaliter q-libet infamis. l. 3. ff. de infa. & item quilibet criminoſus, grauibus criminibus irretitus, sm̃ Io. lign. in d. §. circa ſeptimũ nu. 7. ea ratione Paris etiã, & Iul. Fer. idem ſentiunt, in eo qui inuolutus ſit in aliquo peccato criminali, quod mortale uocatur; a quo indurato animo nõ uult ſe corrigere; licet Alcia. d. ca. 35. aliquo modo hoc reprobare uideat; inquiens mortalium peccato℞ cognitionẽ Theologis relinquendam; q̃q̃ tale peccatũ nõ debet obiicere ad-

uerſarius,q poſſit ſperare talẽ uicariũ ſuperioꝝ ultio nẽ nõ euitaturũ; Verũ nõ recte sẽſiſſe Alciatũ exiſti mo; quia ubi adiit peccatũ mortale,& incorrigibi litas; ibi hæreſis dicit̃ eſſe,& per conſequẽs,quis di- citur eſſe infidelis; & infamis; ut eſt dictum ſupra.§. ſecundo,uerſ. Hæreſis,& uers.Periurii,& uers. Pro- motus:Nec decens,aut par eſt,ut aliquis integer,& innoxius,cũ infame certare debeat; cũ exploratum ſit,ꝙ pugnare in Duello , eſt actus honorabilis , & heroicus,ab infamibus nõ exercendus , ut dictũ eſt late ſupra conclu.15.& ſentit idẽ Alcia.c.18.& æqua- litas eſt ſeruanda in hoc , ut sm̃ qualitatem alterius principalis detur campio,utſupra concl.prox. Cõ- tra Alci.

1. Prouocator eligit locũ,& iudicẽ,hodie; ibi ratio.
2. Quadraginta dies per prouocantem ſtatuũtur pu- gnæ,admiſſo campo per prouocatum.
3. Campus triplex an inueniendus,an unus ſufficiat.
4. Campus tutus eſt inueniendus,aptus,& congruus.
5. Campus apud ſarracenos,Iudeos , & infideles,nõ inueniendus.
6. Campus ad loca ſolitaria,& ſilueſtria nõ dandus.
7. Campus tutus cenſetur,quãdo princeps eſt talis in quo nõ cadit ſuſpicio,ut Rex.26.
8. Campum differens eligere prouocans; eliget ſi uo luerit prouocatus,in contumaciã: Item alius cam- pus eligẽdus,ſi aliqua cauſa reuocet̃ primus nu.10.
9. Campo electo in contumaciam, aliorum ſex men ſium , pugna iterum non conceditur , niſi refectis expenſis.

CONCLVSIO. XLII.

1. LOCVM tutum, ✠ & Iudicē, diemq́;, & Stadii limites, bona fide, eligit ꝓuocator, ex cōſuetudine Italiæ, ſm̄ noſtra tēpora; forsā ea rōne; ne ſi talis electio relinquat̄ ꝓuocato, ſimul cū electione armorꝫ ut inf. cōclu. 84. differat ipſe, fingatq; ſe, ad di ſtrahendū Duellū, nō inuenire campū, reorꝫ n. om nino eſt fugere, l. inter ſtipulantē. §. 1. ff. de uer. oblig. aliā rationē reddunt Iulius Ferretus conſ. 6. nu. 5. & . 6. & Iac. Hiſpa. lib. 3. c. 3. ſcilicet quia hoc ſit inuētum hodie ad exonerādum reū; cū difficile ſit inuenire locum, & Iudicē: Talem quoq; electiones ex gene rali cōſuetudine obſeruandā tradit Alci. c. 6. & dict. conſ. ſuo car. 8. licet c. 41. contrariū, & male, & forſan corrupte, dixiſſe uideat̄, quo ad diem: Verū conſue tudine inductum eſt, & obſeruatur (ut audio); ꝙ

2. ✠ loco tuto per ꝓuocantē reperto; & per ꝓuocatū admiſſo, fiat pugna intra quadraginta dies, ſtatuen da per ꝓuocantē quæ diffidatio dicit̄, eſt tamen in ſtantia Duelli ſex mensiū, ad reperiendū iudicem, & locū ut ſupra cōclu. 25. Hancq; cōſuetudinem iure Romano ꝓbari, inquit Alcia. d. c. 6. quia actor locū, iudicemq;, cum aliqua experiri uult actione, eligit; Reus uero arbitratu ſuo ꝑſcribit; quaſq; exceptio nes maluerit, in cognitionem deducit: Sed nō uidet̄ hoc argumentū Alciati, uſq; quaq; ꝓcedere; quia in foro ciuili, licet actor eligat locum, & Iudicē; eligit

Ratio alia, inue niēdi locū, & Iu dicē per ꝓ uocā tem.

Alci. cōtra rius, uel corru ptus.

Con tra Alci.

tamen locũ,& Iudicẽ ipſius rei; cum actore neceſ-
ſario ſequatur forum rei.l.2.C.de iurisd.om.iudi.c.ſi
clericus laicũ,cum ſim.de foro compe.at ꝓuocator Cõ-
eligit locũ, & Iudicẽ,quẽ maluerit,dum ſit tutus, tra
3. & abſit ſuſpicio,ut infra dicemus.✝ Triplicem,ru- Alci.
tumq; nominatim Campum,ꝓuocato deſcribẽdũ
dicit ipſe Alcia.ut illi ſit liberum,quẽ e tribus opta-
re maluerit; unde tranſmittunt̃ diplomata; ſeu co-
pia auctoritatis pugnandi in locis cõceſſa; Nihilo-
minus ſecũdũ Iac.& Iul.nec iure,nec ratione pro-
4. batur,tria loca ꝓponẽda.✝ Sed omnino tutũ de-
bere eſſe locũ eligendum affirmant per glo.in.c.ſta-
tutum.§.cũ uero,in uer.ſecure de reſcrip.in.vi.& Sa
lice.in.l.reos.col.5.de accuſatio. cũ ſim. quæ exiſti-
mo uera,& in frequẽtiori obſeruantia per Duellũ;
Et ꝓpterea niſi tutus,aptus,& cõgruus ſit locus,pro
uocans,aut ꝓuocatus nõ tenet̃ ad ipſum accedere,
ut tradit Iulius ibidem per tex.in.l.qua actione.§.ſi
qs in colluctatione.ff.ad.l.acquili. &.l.nemo,quali.
quis ſe def.deb.in lõgobarda,& ante eũ Paris in.§.
5. nobilis lib.2.✝.& ꝓpterea nõ poteſt,nec debet,pro-
uocans quærere locũ apud infideles,Sarracenos,
Iudeos, & infames; quia locus nõ dicit̃ eſſe tutus,
nec cõgruus,sm̃ eundẽ Paridẽ in.§.an ſi ad Duellũ
6. eo.lib.2.✝.Similiter nec apud loca ſilueſtria,uel ſo-
7. litaria,ut per eundẽ in.§.an ꝓuocatus,eo.lib.✝ Cæ-
terum tutus cenſet̃ locus, quãdo talis eſt princeps,
in quẽ nõ cadit ſuſpicio; ꝓut eſt Rex Hiſpaniarũ,
uel Frãciæ,uel quãdo Dux belli,uel princeps cõce-

dit ſecuritatẽ,& ſaluũ conductum,ut per plura per Paridem d.§.nobilis,& Iac.Hiſpa.lib.4.ca.6.& Alcia.
8. ca.17.Vbi.✝.tamen ꝓuocans diſtulerit infra tempus ſtatutũ,utſupra,eligere iudicẽ,& locum; poterit ipſe ꝓuocatus eligere,in pœnã,& cõtumaciam moroſi,niſi aliter ſit pactũ,ut per Iul.ibi; Et in hoc caſu notãdũ eſt,✝,quãdo in contumaciã alterius eli-
9. gitur Iudex,& locus,cum termino alioꝶ ſex menſium; ꝙ illis elapſis ꝓuocans,uel ꝓuocatus,nõ cõtumax,cenſet̃ de ſtilo armoꝶ abſolutus, tanq̃ inſtantia perempta; unde ulterius pugna nõ cõcedit̃, niſi expenſæ reficiant̃ per contumacẽ,ut tradit Paris in.§.quia de ſtilo lib.3.ubi quamuis loquat̃ tantũ in ꝓuocato cõtumace,idem uidet̃ dicẽdum in caſu ecõuerſo,ratione æqualitatis ſeruandæ ; & quia nõ debet actori licere,id quod reo nõ permittit̃,ut alias dictum eſt, obſtare tamẽ uidentur ꝑmiſsis di-
10. cta in concl.25.ideo cogitãdum eſt ✝ in hac quoq; concl.ſciẽdum eſt sm̃ Paridẽ in.§.data eſt,lib.2.ſi iudex ex aliqua cauſa reuocet,ut puta, publicæ lætitiæ,uel filii nati,campum,& eius ſecuritatẽ conceſſam; ne ibi pugna poſsit inchoari, & perfici; alius tamen locum inuenire poſſe ꝓuocantem,nec prouocatus ideo liberatur.

1. Prouocans præſentat processum, & literas undecunq; collectas Iudici electo,& inſtat,ad conceſsionem campi.

CONCLVSIO. XLIII.

1. IVDICI electo exhibendæ, ✠ & præſentādæ ſunt literæ collectæ, proceſſuſq; agitatus; ut inde conſilio pariū, & peritorū, diiudicet; & cognoſcat ſuper deductis; & an ſubſint cauſæ, de quibus certamē, quærit, iuſtæ, uel iniuſtæ; ſitq; pinde deneganda pugna; uel cōcedēda, ut diſſerit Paris lib.1.§.tertio, in fi.&.§ an rex, de qbus etiā meminit Iac. Hiſpanus lib.3.c.fi.& lib.4. c.7.& Iulius Fer.cōſ.14.num.3.&.4.ꝙ inquit, ꝙ tunc inſtatur, ut Iudex deliberet, an concedere debeat campum franchū, ſeu (ut aiunt) ſaluū cōductum, certandi in territorio ſuo, & ſua iuriſdictione.

1. Campus certaminis conſtituitur, intra, uel extra ciuitatem; funibus, aut ſignis, aut muris, circondatus, aptus, &c.

2. Campus certaminis dicitur eſſe ſacer.

3. Duellum, nō fit in loco ſacro.

4. Prouocator intrat de calumnia; ibi qualiter ſit iurandum.

5. Prouocatus iuramētū calūniæ an ſubeat; ꝙ ſic n.6.

7. Duellantes, nec animo iracundo, nec conuiciis ad certamen deſcendant.

CONCLVSIO · XLIIII.

1. CONCESSO per Iudicē certamine. ✠ locus quoq; certaminis conceditur; & ex conſuetudine (cum iure uſq;quaq; expreſ-

ſum nõ ſit, licet aliquid tãgatur in glo.l.qua actio-
ne.§.ſi quis in colluctatione.ff.ad.l.aquili) amplus
eligitur, intra, uel extra ciuitatẽ, deſsignatus coram
iudice, funibus, aut lignis, uel muris circundatus, in
loco apto, plano, uento, ſoli, & pulueri, minus ex-
poſito, qui ſolet aratro deſsignari, ut per Paridem
in.§.deſsignatores lib.2.& Io.lign.in.§.circa ſeptimũ
num.8.& Iac. Hiſpanũ lib.3.c.4.& Iul. Fer. conſil.6.
2. num.8.✝ Diciturq; ſacer, ut dictũ eſt ſupra concl.8.
3. Caue tamẽ ✝ quia in loco ſacro nõ permittit̃ fieri
Duelli pugna; teſte Paride lib.1.§.Duellum in prin.
4. per tex.in c.ſi.42.diſt.✝ Inde tenet̃ ante omnia pro-
uocator iurare de calũnia arg.l.mẽtio, &.l.ſi qs aliũ
aſto, quali.quis ſe def.debe.in longobar. & conclu-
dit Paris lib.1.§.tertio num.6.& in.§.in pugna, &.§.
an ſi quis lib.8.idem tenet Io.ligna.in.§.circa ſepti
mum num.2. 3. &.4.per.l.1. 2. & aũt. principales.C.de
iura.cal.ubi de calũnia, & aſtu iurat omnino actor.
Idem etiã ſequit̃ Iac.Hiſpa.lib.3.c.2.Alcia.c.4 in prin.
Iul. Fer.conſ.6.num.9.& in eo cõueniunt Paris, Io.
& Iac. ꝙ iuramẽtum tale erit præſtandũ conforme
ꝓuocationi, ut ſi quis accuſat aliquẽ, quẽ ſuſpicat̃
cõmiſiſſe crimẽ, quod illi obiicit, debet iurare ſe ha-
bere iuſtam ſuſpicionẽ, ut ſi fuit uiſus ante hoſtiũ
furti; uel alloqui uxorẽ; & tunc dicit̃ iurare de ca-
lumnia sm̃ Paridem; Vbi uero ꝓuocator affirmat
de eſſentia rei, ueluti ſi dicat ꝓuocato; ꝙ cõmiſsit
furtũ, uel adulteriũ; debet iurare ueritatẽ ita eſſe; &
ſic iuramentũ erit ueritatis; uidet̃ tñ innuere Io.lig.

prouocatoré nõ iurare in crimine læſæ maieſtatis;
5. & in teſtibus cõtrariis,& in inueſtitura predii: + Diſ- Diſsi
ſentiunt uero prædicti ſcribentes,in iuraméto ꝓuo- dium
cati,quandoqdem Paris in d.§.in pugna ſcribat ꝙ doct.
reus de iure longobardo nõ iurat,tamẽ per conſt.
Regni Siciliæ debet iurare uterq; de calũnia,& iu-
rare etiã debent campiones,ſicq; generaliter uidet
locutus etiã in d.§.tertio in fi.dum inqt:debent nãq;
pugiles primũ iuraméta ſubire,ꝙ omni aſtu,& om-
ni abiecta calũnia,cauſas iuſte defendent,& nõ te-
mere in lite uerſabũtur; putantes fouere iuſtitiam;
Sed Io.lign. uidet cõcludere,ꝙ a reo nõ iuretur;
Iac.uero Hiſp.d.c.2.per dicta iura.C.de iura.cal. &
alia,tenet omnino nõ ſolũ actoré,ſed etiã reũ tenet,
iurare de calũnia;idq; uidet amplecti etiã Iul. Fer.
d.conſ.6.num.9.ubi generaliter loqtur;ꝙ Duellare
uolentes iurare tenẽtur de calũnia,more iudicioꝝ,
anteq̃ pugnent,in manu electi Iudicis per.l.iudices
6. .C.de iura.cal.+.In hoc articulo arbitror omnino
attẽdendã conſuetudiné militaré,ſi aliqua adeſt,ut
ſupra dictũ eſt cõcl.3.illa ceſſante,cũ recurrédũ ſit
ad iura,ꝓcipue ciuilia utſupra cõcl.14.teneo iurãdũ
eſſe,tam per reũ,q̃ per actoré;eo etiã fundamento; Cõ-
quia Duellũ redigitur inſtar iudicii cõtentioſi,& ar- tra
gumẽtari ſolét de Iuditiis ad Duellũ,utſupra cõcl. ali-
2. at in iudicio ciuili,iurat per utranq; parté, ſcilicet quos
per Actoré,& reum;ergo &c. Inſuper hoc maxime com
uidet concludendũ,ad æqualitaté ſeruãdam inter pro-
perduelles utſupra cõcl.8.& hæc opi.uidet a maiori batio

parte docto. ſecuta utſupra; more quoq; receptum
7. eſt, ut audio, iurari per utráq; partem. ✝ Illud uero utiq; obſeruádú eſt; ne perduelles, uerbis iniurioſis, animoue iracundo, aut cõuiciis, ad certamen prorumpere uideantur; Sed pro Fama, honore, & innocétia ſua tuenda, ut legitur ſæpe, ꝑſertim apud Iac. Hiſpa. cap. 7.

1. Prouocans súmo mane ingreditur campum, expectans ꝓuocatum uſq; ad ſolis occaſum.
2. Prouocans die ſtatuta nõ probás, amplius nõ auditur; dies uero eſt artificialis, integra.
3. Occaſus Solis, & apparitio ſtellarum idem ſunt.
4. Campum, nulli ingrediuntur niſi iudex, & patrini, & alias uictores.
5. Patrini qũo ſe habeant in inſtructione perduelliũ.

CONCLVSIO. XLV.

1. SVMMO mane prouocans, ✝, & ꝓuocatus ingrediuntur campú, ſeu locum certaminis; ſtatuta die, ibiq; ad prouocantem attinet expectare prouocatú, uſq; ad occaſum ſolis; & quáto ſerius ꝓuocator acceſſerit, tanto fit conditio eius deterior; quia in tépore ſtatuto
2. promiſit ſe ꝓbaturum, quod intendit, ✝ Vnde nõ probans amplius nõ auditur; nec datur noua dilatio, niſi adſit iuſtum impedimétú, ſicq; dies belli ſingularis, (niſi aliter ſit cõuentú) eſt integra dies arti-

ſitialis,nõ aũt.24.horarũ; ut diffinit longobarda,au-
ctor eſt Paris lib 3.in pci. &.§.ſtatuta circa fi. & in.§.
duo in ſingulari lib.8.ubi inqt,ꝙ ulterius nõ eſt pu
gnandũ,& per Iac. Hiſpa.lib.3.c.5.& Iul.Fer. cõſil.7.
& Alcia.c.41.ꝙ licet cæteri docto. ſenſerint perma-
nendũ eſſe in ſtadio,nõ ſolũ uſq; ad occaſum , ſed
etiã ad ſtellarũ apparitionẽ,tamen ſecundum eũ re
ceptior eſt ſentẽtia,ut ſimpliciter occaſus expecte-
3. tur. ✝. Ego equidem nõ uideo quõ occaſus ſolis,
ſtatim aliquarũ ſtellarũ apparitionẽ nõ inferat,ſicq; decla
nullum eſſe poſſe interuallum tẽporis,inter occasũ, ratio,
& apparitionẽ,exiſtimo,cũ occaſus ſolis,ſit abſen- addi
tia luminis ſolaris , unde interdiu , ſolis fulgore nõ cta
cernunť ſtellæ; cum æque die,ac noctu luceant; at doct.
ex defectibus ſolis luceant,aut appareant; ut apud
Pliniũ legitur lib.2.c.14. natu. hiſtoriæ,& in ſphera
in.c.de ortu & occaſu ſignoꝝ ,hoc idẽ elicitur. Pro
pterea ſiue occaſus,ſiue ſtellarum apparitio , expe
ctanda ſit; eſt idẽ ſentire,nõ diuerſum; Et omnino
ultra finem memorati diei artificialis,nõ uideť eſſe
pugnandũ utſupra . In hac cõcluſione notandnm
4. eſt,✝,ꝙ nullus pter Duellantes,Iudicẽ,& illoꝝ ma
giſtros (qui Patrini uocanť) debent campũ ingre-
di,ex more militari,ut inquit Io. Lign. in d.§.circa
ſeptimũ nu.8.& Iul. Fer. d.cõſil.6.num.10.& Hiſpa.
lib.3.cap.4.ubi addit; eos q uictores alias fuerunt ſin
gulari certamine,poſſe Hiſpano more.& ipſos cam
pũ ingredi; & ꝑpterea ſuperinde fiũt edicta , ſeu(ut
5. aiunt)Bãna per iudicem,ut alibi dicimus; ✝,Tales

aũt Patrini qũo ſe habeant in inſtructione perduel lium ſuorũ conſulendo, ꝓuidendo, ſatis notũ eſt; & ultra alios diſſerit Alci.c.40. ut breuiter aduocati of ficium ſuſcipere dicantur.

1. Impedimentũ ualetudinis, tempeſtatis, & ſimi. excu ſant nõ uenientẽ, niſi adſit culpa num.2.

3. Sexcentæ ſunt cauſæ, quibus quis excuſatur, ne iudicio ſiſtat.

4. Impeditis iuſta cã, reſtituit dies Duelli in pſtinũ.

5. Prouocans poteſt quærere alium campum; ſi iu dex primum reuocet ex cauſa.

CONCLVSIO. XLVI.

1. IMPEDIMENTVM ✠ uerò iuſtum ſuperueniens, ueluti ualetu dinis aduerſæ, uis tẽpeſtatis, & flumi nis, uel magiſtratus ꝓhibitio, ſine do lo malo ꝓhibiti, excuſationẽ habet, ſi quis nõ acceſſerit die ad Duellum cõſtituta l.2.§.ſi quis in iudicio, &.§.pcedenti.ff.ſi qs cautio. Bar.in l.3.§.ſi ad diẽ.ff.de re mili. ſequitur Pa ris lib.3.§.an ſi die. & in d.§.ſtatuta circa fi. Iac.Hiſpa.
2. cap.6.lib.4. & idem Paris in.§.poſt prædicta lib.x.✠. Euitare tamen debet pericula, quia ſi ſua culpa con tingeret impedimẽtum, ſibi imputandũ eſſet, ut ibi per eũ, & Alcia.c.28.q iuſtum impedimẽtũ accipit, ultra pdicta, ſi etiã in hoſtili, uel ſimili cauſa, qs re
3. tineatur. ✠. qꝙ ſexcentæ ſunt cauſæ in iure, quibus

quis,ne iudicio ſiſtat,excuſat,uel edicto p̃toris pro
pter iuſtam cauſam reſtituat,unde multo magis in
Duello excuſatio recipiēda eſt;niſi tamē quis im-
pedimentū procurauerit,ut etiā conſulunt Iul. Fer.
4. conſ.6.num.14.& conſ.7.num.3.qui tradit ✝ ex cau
ſa iuſti impedimēti per iudicē debere reſtitui diem
Duelli in priſtinū , ut ante eū dixit Paris d.§.ſtatuta
circa fi.ſic quoq; Alcia.d.c.41.ait ſe exiſtimare,tantū
tēporis eſſe reſtituendū ꝓuocatori,quantū illi abla-
tum ſit per ꝓuocatum ſero uenientē. Prædicta ta-
men uñr procedere in ꝓuocāte,æque ac in ꝓuocā
5. to,ut per Paridē in d.§.ſtatuta,circa fi.✝ Similiter ſi
iudex reuocauerit campū,aliqua ex cauſa,ob hoc
nō impeditur prouocans aliū quærere, nec libe-
ratur prouocatus,utſupra concl.42.

1. Prouocās die ſtatuta nō ꝓbans,ulterius nō audit.
2. Dilatio noua nō datur in Duello,limit. num.3.

CONCLVSIO. XLVII.

1. CESSANTE ✝ legitimo impe-
dimēto,ubi die aſſignata actor nō
ꝓbet gladio id quod iactauit,non
eſt ulterius audiendus, qa Duellū
eſt pugna unius diei , ſm̃ Lucā de
pēna.in.l.1.C.ut armo.uſ.quem ſe-
quit Paris in.§.an ſi ꝓuocās dū.lib.8.& Alci.d.c. 41.
2. ✝ Nam in pugna in qua habet unus alium ſupera-
re,nō dabitur noua dilatio , ſm̃ Bal. de pace ten.in

prin.col.6.num.21.arg.iurium,de qbus ibi per eum; ſequr & declarat Io.de ãna. in c.fi.col. pen. de cler. pugn. in duel. & paris d.§.an ſi ꝓuocans dũ.& tactum eſt ſupra,in p̃ced.45 concl. & tradit idẽ Paris
3. in.§.an ſi una die.lib.3.✝ hoc ꝓcedere niſi de conſenſu partium fiat ꝓrogatio:uel niſi cõuẽtum ſit,ꝙ tam diu pugnẽt inter eos,quoad unus eoꝝ eſſet uictus,uel mortuus,nam tunc altera die erit pugnandum,de qbus etiã per Paridẽ,& alios allegatos ſupra concl.45.& licet Io. lig. uideaẽ ſenſiſſe Duellũ, quod prima die nõ potuit terminari,poſſe ad ſequẽ
decla tem differri,tamẽ dictũ ſuũ debet intelligi sm̃ p̃miſ
raẽ Io. ſa,ut clare ſcribit Iac.Hiſpa.d.lib.3.c.5.
lig. 1. Prouocans tenetur primo percutere, uel eſt locus præuentioni num.2.

CONCLVSIO. XLVIII.

PERCVTERE primo ꝓuocãs, prælio cõmiſſo tenetur de iure; qa debet ꝓbare per pugnã id quod intendit; & primo porrigit libellum, poſt reus exceptiones ſuas,aũt. offeratur.C.de litis contes. &.l.qui prior.ff.de iudic.quæ adducit in arg. Paris in.§.qs debeat lib.1.& Io.lign.in d.§.circa ſeptimũ num.10.col.pen.
2. ✝ q tamẽ mutata opi. dicit,ꝙ hic nõ eſt ſeruandus ordo,ſed eſſe locũ præuentioni,uel etiã concurſui; & idcirco pau.lign. pronepos ſuus,inquit ſtandum

conſuetudini , quæ ſeruat opinionẽ ultimã proaui
ſui; prout ait uidiſſe ſeruari in cõtingentia facti,ſed
ante eos inqt Paris in d.§.quis debeat; conſuetudi-
ne nõ obſeruari ; ꝙ ꝓuocans primo percutere de-
beat , licet prouocatus ex conſilio ſoleat expectare
ꝓuocatorẽ inſultantem; ut iuſtificet,ſe uti inſultatũ
ad pugnã accedere ; quia ꝓuocatores uti deũ ten-
tantes,ſolent ſuccumbere,dei iudicio.

1. Prouocator debet cogere ꝓuocatũ ad confitendũ
obiecta,uel eum occidere ; alioquin nõ dicitur ui-
ctor; nec probaſſe; unde fit captiuus prouocati,per
ſententiam Iudicis num. 2. 3. 4. 9.

5. Finis cuiuſlibet ꝑlii eſt mors , aut diſdicta,uel con-
feſsio contraria,in armorum facta.

6. Mors potius q̃ disdicta,maior eſt honor , & magis
expetenda.

7. Disdicta omnis,mors ciuilis dicit̃.& æquiparant̃.

8 Prouocans in dubio dicit̃ ſuccumbere.

CONCLVSIO. XLVIIII.

1. PROVOCATOR. 4. ubi ſit
pugna,a tutta oltranza,uel ad om
nem offenſam (ut aiunt) tenet̃ en
ſe ꝓbare,id quod detulit cõtra reũ;
& ipſum aut occidere , aut cogere
confiteri uerũ eſſe , quod ꝓuocans
contra ipſum ꝓuocatum detulit; uel eſſe falſum,ꝙ
prouocatus erga ꝓuocantẽ dixit,aut fecit; nec ſuf-

ſicit ꝓuocanti ſi capiat ꝓuocatũ,ligetue(de quo tamen.ĩ.dicam concl. 96.) aut grauiter percutiat,uel ſi iſte ſe captiuũ reddat , niſi per pugnæ torturam, coactus ſit uoce ſua cõfiteri obiecta,uel(ut aiunt) ſe recredere,arg.l.qui ſentẽtiam.C.de pœnis; Aut a prouocante occidatur; & ubi talem confeſsionem ꝓuocator nõ extorqueat a prouocato,uel eũ occi-
2. dat,nõ dicitur ꝓbaſſe, ſed erit periurus, + quo caſu iudex pugnæ debebit pronũtiare contra ꝓuocatorẽ, eum captiuũ eſſe prouocati eo modo quo ꝓuocatus,deuictus,& confeſſus fuiſſet captiuus prouocantis,uictoris,arg.l.fi.C.de accuſatio. &.l.fi.C.de calũnia,cũ ſim.a quibus arguit Paris in.§.quidã accuſauit lib.9.ubi aſſignat rationẽ æqualitatis; qa iniuſtum foret,ut ipſe accuſator ꝓuocans ad pugnã, & nõ ſatisfaciens,eſſet impunitus; at reus facta probatione puniretᷓ arg.l.fi.C.de fruc. & lit. expen.& ad hoc allegat etiã cõuenire, conſtitutionem Federici editam in regno Siciliæ, Verũtamẽ ut ipſe inquit,
3. milites dicũt ſufficere, + ſi ꝓuocator ſupradicta nõ fecerit; qui ꝓuocatus abſoluatur; & ille ꝓuocans remaneat cum infamia, quæ tamẽ improbat; qa prouocans efficitur calũniator,& periurus; qui impunitus,nõ eſt relinquẽdus; & idem ſentit Paris in d.§. an ſi ꝓuocans dũ.lib.8.in hæc uerba(utſupra concl. 47.) ꝓuocator tenetur omnino ꝓuocatũ,ui armorũ facere ore ꝓprio(ut dicitᷓ)recredentẽ,uel ut confi-
4. teatur ſe culpabilem; aut eũ occidere, + ꝙ ſi neutrũ faciat,erit uictus,& prouocatus abſoluetᷓ; quãuis

& is ſubterfugiẽdo,(quod licet) tãtũ præcauerit,ne uinceretur in termino ſtatuto,argu.l.ut uim cũ ſim. .ff.de iuſti.& iu.idem etiã ſentit idem Paris in.§.pone ꝙ in duello,& in.§.pone ꝙ duo in fi.lib.8.&.§.quia finis lib.x.ubi ſecũdum eum,finis cuiuſlibet prelii,a
5. tutta oltranza,✝ eſt mors,uel diſdicta (ut dicitur) ore proprio,uel confeſsio contraria eius, pro quo pugna indicitur,ui armoꝝ facta,quã dicit eſſe ſummum uituperium in milite,ꝙq; maior honor cẽſetur mors cnm aliqua exiſtimatione,q̃ uita cum ea diſdicta,q̃ affert perpetuã infamiæ labẽ; & ꝑpterea eſſe in adagio apud armigeros,& nobiles curioſos
6. cõmemorat,✝,Mors potius quam,diſdicta; dicitur
7. & alibi per Paridẽ in.§.poſt hæc lib.x.✝,omnis diſdicta eſt & dicĩ mors ciuilis,& equiparantur mors, & diſdicta; ſimiliter præmiſſa inſequitur Io. de anna.in d.cap.fi.col.pen.de cleri.pug.in duel. & Alcia. d.cap.41.&.42.in fi.& Iul.fer. conſilio.7.ubi oſtendit Alcia.niſi ꝓuocator ſtatuta die uicerit pro uicto habendus eſt; nec tentanda amplius eſt fortuna, atq; finis eſt,ut aliter,uel pereat,uel ſe dedititiũ fateatur, licet quãdoq; quis ſuperior uideatur,& conſuetudo
8. declarat Jnl.fer.conſil.13.✝ ꝙ in dubio ꝓuocans dicitur ſuccumbere,qui nõ obtinet aperte,ex quo,ut promiſsit,nõ uicit inimicum,loquẽs de duobus eodem tẽpore mortuis,quoniã dubia probatio nõ releuat probantẽ,cap.in præſentia de ꝓbatio. & refert
9. Paridem in.§.an ſi duo pugnabant; lib.8.✝ inde aſſerit ꝙ uictus ille eſt, & dicitur,qui intra campum

eſt interfectus,aut ſe uictum cõfeſſus;at uictor qui uiuus exit campũ,uicto mortuo,uel ſe uictũ ſponte confeſſo , aut capto,uel ſe ſponte dedito pro captiuo;& præmiſsis conueniunt adducta per Hiſpa. cap.x.&.xi.lib.4.diſdicta uero de qua hic tactum eſt, qualis eſſe debeat,clareq; concepta , tacita , uel expreſſa,ita ut uictori ſatisfiat,dicimus dict.concl. 96.

PARS TERTIA.

DE PROVOCATO SEV REO.

1. Prouocatus quis dicatur;
2. Prouocari ad iniuriam,quomodo quis dicatur.
3. Prouocati querelam nemo aſsũmit,,ubi is ſit habilis,licet ſint conſanguinei uel ſimiles.
4. Prouocatus nõ poteſt dicere prouocanti , probes per teſtes.

COnſentaneũ æque uidet̃,ſupponere ,ꝓuocati,ſeu rei partes,qualiſq; is ſit;quoue modo ſe habeat,excipiẽdo,propulſando obiecta,tuendoq; exiſtimationẽ ſuam,& dignitatem, demonſtrãdum eſt ; Verum hæc; aliqua , nõ inutili,aut inepta,breui tamen,præmiſſorum quandoq; repetitione;ut pote in actore , & reo,correlatiuis,in quibus eadem adeſt diſciplina, uerſaturis,uentulanda ſunt.

CONCLVSIO. L.

1. PROVOCATVS ✝ cenſetur, & dicitur ille, ꝙ quãdoq; ad iniuriã prouocatur, quãdoq; ad certamen; ſeu iudiciũ Duelli, interpellatur; ut ſupra concl. 21. ubi idem dicit in errabũdo Armillato, deferẽte (ut aiũt)
2. impreſias; ut ſcilicet prouocatus appelletur; ✝ Prouocari autẽ dicitur quis ad iniuriam, his omnibus modis, quibus uerbis, aut factis offendit; eiuſq; grauatur opinio; uel etiã ſi ex perſona aliorꝫ ſuorum; nõ tantũ ex ſua læditur, ut late enarratũ eſt in ſupe-
3. rioribus concl. 17. ✝ Pro ꝓuocatis tamẽ nõ licet aſſũmere querelam, etiã ſi eſſent conſanguinei, ſeu ſimiles; niſi prouocati ſiue inhabiles utſupra cõcl. 32. & 33. Atq; ſi is ꝓuocatus indictum duellũ, admittet, pugnæ iudicio erit obnoxius ſimul cum ꝓuocãte; ſi recuſauerit, uel tacuerit, cõtra eum ꝓceditur utſu-
4. pra concl. 25. Nec.n. poteſt dicere ꝓuocanti ✝ probes per teſtes ad euitandam pugnã, quã cogitur ſuſcipere in caſibus ꝑmiſsis; ne infamis notatus remaneat ut d. concl. 25. dum tamẽ cõtra prouocatũ ſint indicia, & ſit ſuſpectus de eo, quod contra eũ impingitur, utſupra concl. 22.

1. Duellũ in quot caſibus permiſsũ, iure lõgobardorꝫ,
2. Duellũ in regno Siciliæ in duob⁹ tm̃ caſib⁹ ꝑmiſsũ.
3. Duellum ex conſuetudine Italiæ, & gallorꝫ, permittitur, ubicunq; Iudici æquũ, & iuſtum uidebitur, ex

maxima cauſa. & nu. 5. 6. 8. exoletis. ll. longobard.
Immo aliter galli obſeruant num. 4
longobardorum leges pro argumentis proſunt, ſub nu. 3.
7. Honore ſuo priuari quiſque pergrauiter fert; & perferre iniurias, & ſuos negligere ſeruile eſt.
9. Ludi ex more ciuitatum impuniti.

CONCLVSIO. LI.

MVLTI autẽ ſunt caſus, in quibus Duellũ permittitur, ex quarundam gentiũ moribus, ſeu de facto, quãuis omni iure prohibitum ſit, ut in principio diximus; ſicque prouocatus in illis pugnã ſuſcipiet; Iure longobardorum, teſte paride in. §. de iure lib. 6. & Alcia. c. 4. & Iac. hiſpan. lib. 2. cap. 4. & 5. & Io. ligna. in. §. circa quartum, & in. §. circa quintũ, & Laur. calca. cõſil. 2 col. 12. & ante eos Bal. in. ll. de pace ten. in prin. &
1. Iul. Ferre. cõſil. 6. num. 4. + exprimẽte uiginti quatuor cauſas, licet eas nõ enumeret permiſsi Duelli; Qui caſus infraſcripti sũt; uidelicet, in crimine læſæ maieſtatis; in homicidio patrato intra tẽpus treuguæ. & in abſcõſo, in parricidio cõmiſſo cauſa hæreditatis adipiſcendæ; in nece mariti per uxorẽ procurata. ſiue conſultata; de furto a ſeruo cõmiſſo, ſi dominus neget ſeruũ, qui fugit. feciſſe furtũ; Si aliqs dixerit mulieri, quod ſit fornicaria, uel adultera; ita demum, ſi actor dicat; ego ſum paratus probare,

alioquin ſi negat,ꝙ per furorē dixerit,illud negabit cum duodecim ſacramentalibus; de re inficiata, & tunc poſt ſacramētum rei; ꝙ nō ſit fur, uel collega furis,dicat actor illum deieraſſe & illum furtū commiſiſſe; Si quis cōuenitur ꝙ malo animo, & ordine,rem mobilem,uel ĩmobilem poſsidet infra triginta ānos; Si teſtes ſint contrarii ab utraq; parte, ſecus ſi ab una tantū; nam pugna habet locū,quando omnia ſunt paria,q̃ ceſſat ſi teſtes unius partis, ueriſimiliora dicant; quia iudex tunc eſt certus, qd facere debeat; Permittitur etiā pugna de debito paterno contra filium; quod intelligunt aliqui in tali debito,de quo pater tenebatur pugnare,ut puta in furto,incendio,& depoſito:Si debitor negat debitū creditori; De adulterio,ſi maritus dicat uxorē ſuā adulteram; Si aliquis maritus ſuſpicatur,ꝙ aliquis ſit turpiter uerſatus cū uxore ſua, eam turpiter tangendo; de periurio ſciēter facto,pro quacunq; cauſa cōmiſſum ſit periuriū; licet ex illa cauſa pugna nō poſſit imponi; de inſtrumēto prediorꝫ falſo,ſiue ab una parte, ſiue a duabus partibus ꝓferantur inſtrumēta; & etiā ſi dicatur inſtrumētū eccleſiæ falſum:De inueſtitura predii,ſi quis ſe primo inueſtitū dixerit,& expulſum de poſſeſsione; & aliud idē aſſeueret,& nō conſtet,quis potior ſit in poſſeſsione; De depoſito negato a depoſitario,tribus cōcurrentibus; ut ipſe deponat,uel nūtius eius,& negeť,neq; minus uiginti ſolidis cenſeatur; De ui compulſiua, expulſiua, inquietatiua; & turbatiua; ſit poſtremo

Duellum,ſi eccleſia contra eccleſiam, uel eccleſia contra priuatũ habet controuerſiam,& in his omnibus caſibus promulgatæ ſunt leges longobardorũ; quas ſigillatim adducunt recitati ſcribentes,ꝑſertim
2. Paris in d.§.de iure,✝ Secundũ uero cõſtitutiones Regni Siciliæ,Duellũ permittitur tantũ in duobus caſibus; Scilicet in crimine læſæ maieſtatis,& in homicidio,ſiue morte abſconſa,ut in eoꝝ conſt. Monomachiam; uideturq; Paris in.§.Duellũ ſiue pugna lib.6.& Hiſpa.lib.2.cap.3.ſentire,ꝙ etiã in regno Neapolitano illa cõſtitutio obſeruetur: Cæterũ eo
3. dem Paride auctore,ex conſuetudine ✝ Italiæ, & Galloꝝ; Duellum permittiť ubicunq; iudici æquũ, & iuſtum uidebitur cũ conſilio ꝓcerum,& cõmilitonũ; & ita inquit hodie obſeruari Hiſpa.d.lib.ca.4. &.5.adeo ut hodie in uſu nõ habeantur leges longobardoꝝ,ut inf.concl.68.quæ tamẽ pro argumẽtis ꝓdeſſe poſſent; id totũ tamen relinquatur arbitrio iudicis,& domini concedẽtis Duellũ,conſideratis qualitatibus perſonarũ, & genere infamiæ, & rei de qua agitur; & tẽpore,& loco; Exprimit tamẽ aliqua exẽpla,de quibus ante eũ per Paridem in.§. Duella libr.6.ueluti in cauſa ardua, & maxima,& ubi agitur de magno ſcandalo,& infamia; in cauſa ꝓditionis,fidei defectionis; in cauſa amici debilis,& pro quacunq; perſona indefenſa,quod generaliter dictum,ultimo loco nõ credo uerum,niſi ꝓut ſupra declaratũ eſt concl.32. cum ſequen. Aduertendum
4. tamen eſt ✝ quia apud gallos aliter obſeruari tra-

Declaratio.

dit Ias. conſil. 144.col.4.uol.2. & Alci. d.cap.4.& nõ niſi ex Philippi pulchri conſtitutione deueniri poſſe ad ſingulare certamen; ſcilicet in caſu, quo aliqs, occulti criminis, capitaliſq; reus ſit, atq; ita de eo cõſtet, ut quæſtioni ſubiici poſsit, condẽnari nõ poſſit; at ſi temere alius alium ꝓuocauerit, male mulctatur; & ꝓpterea Paridis dictum in gallis nõ ꝓcedit: ✠ At qui Marti.meus laudenſis in tracta.de bello.q.10.inquit licitum nõ eſſe Duellũ, niſi cum cauſa cõcedatur a principe; & Antonius corſetus de potes.regia.q.67.& Alcia.in c.7.& d.cõſil.car.2.dicit, ✠ Duellũ ex maxima cauſa, & pro cõſeruatione honoris concedit̃ de conſuetudine, & Iul. Fer. cõſil. 3. & cõſil.xi.idẽ ante eos per Bal.& Ias.in.l.ex hoc iure num.31.ff.de iuſti.& iu.& d.cõſil.144.col.3.& Soci num iuniorẽ conſil.123. num.12.uol.2. Nam ex ſententia Philoſophi œconomico cap.2.lib.2. ✠.pergrauiter fert unuſquiſq; honore ſuo priuari; & perferre iniurias, & ſuos negligere ſeruile eſt, eodẽ auctore ethico.4.cap.5. Concedit̃ tamen quandoq; pugna, ſeu Pãcratiũ, ex alia cauſa, q̃ ratione iniuriæ, & ſeu dignitatis conſeruandæ; quæ minus ꝓprie Duellũ appellatur, ✠, ſcilicet cauſa publicæ lætitiæ, & principis; & gratia gloriæ, & uirtutis ſecũdum Paridem in.§.permittit̃ lib.6.&.§.pone ꝙ ex ꝯſuetudine lib.8. per tex.in.l.qua actione.§.ſi qs in colluctatione.ff.ad .l.agli..l.1.§.beſtias.ff.de poſtul.cap.1.de tornea. cum ſim. per Alcia.cap.3.ubi tradit, ꝙ quotiens ✠ moribus ciuiũ ludus aliquis in urbe admiſſus eſt, ut pu-

Cõtra rietas doct.

5.
6.
7.
8.
9.

gnorꝶ Senis,lapidũ Bononiæ;perticarũ laudæ Põpeiæ,patria mea,ſi qs occiſus fuerit,nullus ſit pœnæ locus;ut ante eum conſuluiſſe refert decium conſil.9.col.pen.& fi.

1. Prouocati perſonam,potiuſq̃ ꝓuocãtis,quiſqꝫ agere debet.
2. Prouocãtis conditio in quibuſdam deterior.

CONCLVSIO. LII.

1. PROVOCATI quiſquis,✝ potiuſq̃ ꝓuocãtis perſonã,ut potis eſt, agere debet,præcauereqꝫ ne requiſitor fiat, ſeu prouocator: Paris in.§. Duellũ dicitur duarum,&.§.cũ plerunqꝫ in prin.lib.1.per doctri. Bal. in .l.1.ff.de edili.actio. Iul.Fer.conſil. xii.num.2.quod & frequenter apud milites ſecũdum eũ iactatur;& recte; Nam ut tradit Alciatus in cap.6.licet æqualitas
2. inter pugnatores ſeruanda ſit;✝ quibuſdam tamẽ caſibus ꝓuocatoris conditio deterior eſt;cum in re dubia aduerſus eum ꝓnuntiandum ſit,nam nõ dicitur ꝓbaſſe,niſi uicerit;Prouocato ſatis eſt ſe tueri; Ille deum tẽtare uidetur;is uero quodã defenſionis colore obtegitur; habetqꝫ electionẽ armoꝶ,nõ mediocre ad uictoriam concupiendum argumentum: Milites.n.dicunt deum eſſe propitium prouocato,ut ſupra concluſione.6.

1. Prouocato cõpetunt quãdoqꝫ plures exceptiones.

2. Exceptiones aliæ dilatoriæ, aliæ peremptoriæ.

CONCLVSIO. LIII.

PROVOCATO tametſi dixerimus ab eo in caſibus permiſsis, ſuſcipiendũ Duellum; & prouocantẽ quemlibet admittẽdum, qui nõ ſit
1. ꝓhibitus, ut ſupra concl. 21, ✝. quãdoq; competunt tamẽ plures exceptiones; quamq̃ alias unica tantũ ſufficiat exceptio, ubi ita appellari poſsit; cũ rectius totius Duelli euerſio nũcuparetur; ex quo omni iure ſed maxime diuino, & ꝓuocans, & prouocatus, & Iudices, prohibeantur inire, & conſentire in monomachiam, ſiue ſingulare certamen, ut ſcriptũ eſt ſup. in prin. Verũ hac circumſcripta, & ex conſuetudine, ſeu de facto, omiſſa; aliæ exceptiones reo competituræ, poſſunt,
2. & recte cõſiderari, aut dilatoriæ; ✝ aut perẽptoriæ; ut illæ ſcilicet differant cauſam, nõ tamen perimãt negotium principale; Hæ autẽ in totum perimãt ius agentis, & negotiũ principale: ut paſsim habẽt per docto. præſertim per Io. Pe. fer. in for. reſpo. rei quen. in uer. ſaluis aliis, & per Lafrã. in trac. de except. in prin. col. 1. Capiendo igitur primo dilatorias; excipit in his reus diuerſimode, uel a tempore; uel a loco; uel a Iudice; uel ab actione & libello; uel a perſona; uel ab Impedimento.

1. Prouocatus diebus feſtis recte excipit contra Duel-

lum, & recuſat.

CONCLVSIO. LIIII.

1. A TEMPORE fit exceptio, ſi reus cōueniret ✝ ad præliū in diebus feſtis, quia tunc licite recuſatur cap.1.de treuga & pace, Paris lib.1. .§. Duellū dicitur iniuſtum in prin. Alci. cap. 17. circa prin. Iac. Hiſpa. cap.5.in prin. Iul. fer.conſil.7.num.2.

1. Prouocatus excipit contra locum nō tutum,& ſacrū, & cōtra ſuſpectum Iudicē,& nolētē iudicare.
2. Prouocatus poteſt recuſare ꝓuocationem illegitimam ſine Iudice,ſine teſtibus, in occulto loco, q aliter alla machia appellat,& tēpore incōgruo factā.
3. Duellantes ſine ſuperioris autoritate poſsēt puniri.
4. Duellum nō poteſt iudicari per arbitrum,nec partium cōuentione fieri.

CONCLVSIO. LV.

1. EXCIPITVR ✝ a loco,& Iudice,ubi tutus nō ſit locus, ſuſpectusq; dicitur Iudex,ut ſcripſimus ſupra cōcluſione.24.&.42. Et pariter,ubi Iudex nollet iudicare ſuper deductis, & condemnare inde,& abſoluere partes pro iuſtitia,utſupra concl.43.&.I.concl. 90.91.&.94. nam ut ibi di

citur,iudicandi munus neceſſarium eſt;licet aliqui principes cōcedere campum tutū ſoliti ſint. Iudicandi autē onus recuſent, Sed aut & campū,& Iudicium,deberent cōcedere,aut neutrū,uel excipitur ubi locus certaminis eſſet ſacer,ut ſupra cōcl.45. uel
2. ꝓhibeatur ut in cōcl.91.✝ Vnde ſi quis interpellaretur,ut ſæpe fit,ad ſingulare certamen,ſine legitima requiſitione & ſine auctoritate ſuperioris,q Iudex futurus ſit,& ſine teſtibus,fere in occulto loco (quē aliqui appellant la machia) & tēpore incongruo,cum pugna ſit experimentū ueritatis,quæ nō
3. poſſet eo pacto eluceſcere,& iudicari ,✝ & ulterius punirētur pugnantes abſq; ſuperiore,ex quo homicidium quādoq; ſequitur,uel ſequi poteſt,cū uel.l.
4. uel per principem,& ſuperiorē indicatur bellum,✝ quod etiā per arbitrum nō poteſt iudicari.l.quibuſcunq;.quali.quis ſe def. debe.in longobard.nec per partiū cōuētiones fieri;& factis quis nō cogitur ſtare,ut per Pandē etiā in.§.pugna debet lib.xi.qui ſic quoq; de ſtilo,& cōſuetudine atteſtatur obſeruari, & cū hac exceptione uidetur ſentire Alcia. cap.17.& cap.14.& tangitur ſupra cōcl.4 unde profecto recte reſpondebitur ꝓuocanti,quod rectius agat;apteq; repellit;per ea q̄ etiā dicta ſunt ſupra cōcl.24.quod paſsim obſeruatur,inter militares,& nobiles uiros.
5. Cartula ſiue libellus prouocantis generalis,uel incerta,aut conditionalis.

CONCLVSIO. LVI.

OPPONITVR quoq; cõtra libellũ,
1. ſeu cartulã prouocantis; exceptio qa ✝ ſit generalis, uel incerta, aut cõditionalis; cum inepta cenſeri, & negligi abſq; dedecore poſsit; & reſponderi per prouocatum, ꝙ nõ recte, nec more militum actum ſit, cum recte actum fuerit, ſe reſponſurũ eſſe, ut tactum eſt ſupra cõclu. 17. & 23. & tradit Alcia. cap. 5. & eo cõſil. ſuo car. ult. per tex. in l. 1. ff. de eden. & glo. in l. 1. §. 1. ff. ſi mens. fal. mo. dixe, Paul. de caſt. in l. ſi quis intentione. ff. de iudiciis: & Soci. junior. conſil. 123 num. 29. uol. 2. & ita de cõſuetudine obſeruatur; licet Decius conſil. 487. num. 6. uideatur dicere; ꝙ poteſt alicui dici, tu mẽtiris, quotiens dixiſti tale quid; & talis dicitur recte mentitus; ſi reperiatur tale quid dixiſſe; & per cõſequens ſi ſit uerificata conditio; idẽ tenet Soci. iunior. conſil. 123. uol. 2. num. 31. & 32.

1. Legitimatio perſonæ requiritur in quocunq; iudicio, etiam sũmario.
2. Exceptio tua nõ intereſt, repellit quem a Duello.
3. Principales ex perſona ſua pugnare debent.

CONCLVSIO. LVIII.

A PERSONA ſimiliter ſit exceptio,
1. ut quãdoq; prouocatio declinet, ✝, nã perſonæ legitimatio, in quocũq; iudicio quãtumcũq; sũmario requiritur; glo. in l. 2. C. de edic. diui adri. tol. l. momẽtaneæ. C. qui legi.

2. perſo.Ias.in rub.C.qui admit.co.1.&.2. ✝,& ideo ille cuius nō intereſt,reiicit a Duello; obiicię illud poteſt; q̄tum ad te pertinet liberas ædes habeo.l.loci .ff.ſi ſerui.uendi.ut tradit Alcia.cap.8.& ante eū Paris
3. in.§.quidā,lib.x.& dictum eſt ſupra.33. cōclu. ✝ Principales.n.ex perſona ſua pugnare debēt utſupra cōcl.32. quod tamē declarat ꝓcedere regulariter; excipiunt tamen caſus,quādo quis poteſt pro alio pugnare,ut in d.concl.33.cum ſequentibus.
1. Querelæ primæ ſunt primo decidendæ; ideo excipitur cōtra ſecūdo ꝓuocantē alium; eadē exceptio militat cōtra ꝓuocatum prouocantē tertiū,& ꝓuocanti & ꝓuocato,ubi extrinſecus ꝓuocētur num.2.

CONCLVSIO. LVIII.

OBIICITVR pariter exceptio ſimilis,illi; qui iam alium ad certamen prouocauerat; & interim anteq̄ dies uenerit,me quoq; ad pugnā laceſſiuerit; ut ſcilicet dicit inhabilis donec priori que
1. rele impoſitus ſit finis, ✝ cum primæ querelæ ſint primo decidendæ; & ſic legitimatio perſonæ exquiritur,ut pluribus aliis argumētis cōcludit Paris lib.3. .C.miles.At Alcia.cap.21.& Iul. Fer.conſil.xi. magis more militari hæc introducta inquiūt; q̄ ꝙ legibus probari poſſint; Eandem exceptionē,eiſdem ratio- Am-
nibus cōtra iam ꝓuocatum,ꝓuocantem tertiū; nec plia-
nō & ꝓuocanti,&ꝓuocato cōuenire,nō ambigerē, tio.

ubi aliquis eorum ad Duellú prouocaret extrinſecus ab altero, poſt conditionẽ belli iam inter illos prius admiſſam, licet docto, quod uidet, nõ tangant.

1. Campio poteſt dari in caſibus quibuſdam.

CONCLVSIO. LVIIII.

1. EX PERSONA itidem ſua prouocatus excipere qnãdoq; poteſt; ut transferatur ab eo certamen, ſubiiciaturq; qui dicit Campio; ut ſi ſit ſexagenarius; aut minor; aut mulier; aut infirmus; aut dignior; nobiliorue, & aliis caſibus, utſupra conclu.34.cum ſeq. uſq; ad.40.

1: Claudus, uel cocles, uel alio debilitatus membro, excipit pro æqualitate num. 2:

3. Debilitati membris, an poſsint dare campionẽ:

CONCLVSIO. LX.

ALIO modo ex perſona ſua excipit ꝓuocatus, ad æqualitaté ſeruádá in certamine; ut ſcilicet ſi ꝓuocatus pedeſtris ſit militiæ; ꝓuocator equeſtris, cogatur is pedeſter, & ecõuerſo pugnare; cõueniunt tamen hæc magis in eo caſu quo defendentis eſt electio; quod in electione armorú dicendum erit; ut infra cõclu.84.in fi. Hic il-
1. lud quadrabit ✠ quod & cõclu.8.tactum eſt, ſi pro-

rocatus, claudus, uel oculo confoſſus eſt, uel alio mancus, debilitatusue membro, debebit ꝓuocans & ipſe pede claudicare, ſeu cocles fieri, in eaq; parte ſui aduerſarii debilitari; nō tamē ut ſibi eruat oculus (ut quidā dixerunt) cum ſufficiat ſi oculū obduxerit, cooperueritq;, adeo ut luminis nihil penitus percipiat, ſicq; & in reliquis mēbris ſe gerat, extra tamē omnē offenſam, ut tradit Paris in. §. qui alteri lib. 1. & Io. de anna. in cap. fi. de cleri. pugnam. in duel. & ante eos Bal. in cap. 1. de pace ten. col. pen. & bn'bit. Iac. Hiſpa. lib. 4. cap. 1. in prin. ubi inquit ſe putare cōtra
2. + ꝙ hodie nō ſeruentur hæc in Italia; de quo du Hiſbito, imo aliter credo; nam & ſecundū prædicta cō pa. ſuluit Iul. Fer. conſil. 5. num. 2. & Alcia. tenet in ca. 29 illud addens, & recte (at opinor) ſi ꝓuocator, captus oculo ſit, aliterq; mancus, & nō integer, ſibi imputet, qui ualidū impetiuerit, Non omitto tamen hoc loco cōmemorare, male ſenſiſſe Hiſpa. d. cap. 1. Contra Iul. Fer. & Hiſpa.
3. in prin. & fer. cōſil. 5. + dum præſupponūt in talibus debilitatis poſſe dari ſubſtitutum; quia cōis eſt opinio, ꝙ tantum in caſibus a iure expreſsis poteſt dari campio, utſupra cōclu. 32. nec hic caſus in iure exprimitur, & nō uidet̃ obſtare ꝙ quilibet impeditus impedimēto perſonali poſsit dare campionē, utſupra cōclu. 37. qa illud uidet̃ ꝓcedere in impedimēto totius perſonæ, uerbi gratia, in infirmitate, ut ibi, nō minimæ partis, ut hic.

1. Prouocatus ꝓhibitus a ſuperiore, ne rñdeat ꝓuocanti, excuſat̃; num. 3. niſi ꝓhibitio ſit ꝓcurata, nu. 4.

4. Officialis, durante officio, nõ trahitur ad iudiciũ.

CONCLVSIO. LXI.

OB IMPEDIMENTVM ſuperueniens dari excuſationẽ, ubi perduellis in arenã nõ deſcẽdent die præfixo, diximus ſupra cõcl.46. præſertim in impedito per ſuperiorẽ; eadem hic repeti poſſunt, ex quo illa admiſſo iam Duello ꝓcedunt;
1. ut etiã locum habeat exceptio dilatoria, ✝ quãdo ꝓuocatus ſubditus, imperio ſui ſuperioris obtemperans; ꝓhibetur ne reſpondeat ꝓuocanti; quia in ſecunda epiſtola Petri, ſcriptũ eſt; ſubiecti eſtote omni creaturæ ꝓpter deum, ſiue Regi quaſi præeccellenti, ſiue ducibus tamq̃ ab eo miſsis; deum timete, Regem honorificate, ſeruiq; ſubditi eſtote in omni timore dominis, nõ tantũ bonis, & modeſtis, ſed etiã diſcolis, facit tex. in c. ſolitæ de maio. & obed. ſecundũ Paridẽ in. §. an ſi ꝓuocatus, lib.6. quod tamẽ de-
2. clarat, ✝, niſi talis exceptio ſit ꝓcurata, uel ficta arg. tex. in. l. omne delictũ. §. exploratores, uers. ſed calliga
3. tus. ff. de re milit. ✝. Hæcq; itidẽ militãt in eis, qui ab imperatore, uel duce exercitus, dum ſub eoꝝ ſignis ſunt, uetantur, interpellati reſpondere; nõ. n. eoꝝ iuſſu ꝓdentur in certamen, ut per plura tenet Paris in. §. an armigeri lib.6. Alcia. ca.27. & Iac. Hiſpa. lib.4. cap.9. & Iul. fer. conſil.16. num.1. alias uniuerſaliter teneri crimine læſæ maieſtatis; ut per eos, arg. l. 1. in fi.

.ff.ad l.Iul. maies. & per Franc.Luca.de fiſco. & eius ꝓui.in.2.parte in.tt.de cri.læs.maieſta.num.9. Vbi tamen deſierint eſſe ſub ſtipẽdiis,ſeu exauctorati ſint huiuſmodi milites,ceſſabit exceptio; ut docent allegati docto. Hæc eadẽ exceptio cõpetit quoq; ductoribus exercituũ,eiſdẽ iuribus,& rationibus ſecundum Paridẽ lib.7.§.an officialis; & Alcia. cap.27.faciunt dicta Iulii ferr. conſil.18.num.1. Et quod dicit in ducibus exercituũ,hoc idẽ intelligit Paris procederein Rectore alicuius ciuitatis obſeſſæ,uel aliquã oppreſsionẽ patientis,quia nõ debet remanere ſine rectore,ꝓpter periculũ totius reip.argumẽto.tt.C.ut
4. omnes iudi.tam ciui.q̃ crimi.✝,ubi officialis durãte officio,nõ trahitur ad iudiciũ , ne ab officio diuertatur; ſicq; finito officio pugnabit; ſed ubi Imperator exercitus eſſet perpetuus,dabit campionẽ,ut per Paridẽ in d.§.an officialis,ex eo forſan,quia pugna ſua uidet perpetuo impedita,cum alias campio nõ detur niſi in caſibus a iure tantũ expreſsis; ut ſæpe dictum eſt; attamen impedimẽtum perſonale ſemper uidetur admitti,utſupra concl.37.

1. Prouocatus pluribus modis peremptorie excipit.
2. Prouocatus recte excipit,ubi cõtrouerſia poteſt uere probari.
3. Prouocatus nõ poteſt dicere actori,ꝓbes per teſtes.

CONCLVSIO. LXII.

1. PEREMPTORIE ✝ quoq; excipit ꝓuocatus pluribus modis; uel a tempore; uel a re, & cauſa, q̃ certamen nõ admittit; uel ex perſona tam ſua, q̃ ꝓuocantis, q aliquando etiã ꝓpter imparitatẽ, ratione delicti, aut infamiæ, dicitur inhabilis; quandoq; ratione impedimẽti ſuperioris, ſeu Iudicis; quãdoq; ratione reuerentiæ, & ſubiectionis; quãdoq; etiã ratione imparitatis, ꝓpter nobilitatẽ; Item ꝓpter dignitatẽ. A tẽpore excipit, ſi reus extra diem integrã, a sũmo mane, uſq; ad occaſum interpellatur, ut ſupra concl. 45. & 47. & in concl. 66. A re, & cauſa exceptio fit, ſi
2. dictum fuerit per reũ, ꝙ id de quo quæritur, ✝, poteſt per uerã probationẽ probari (bellũ.n. tunc tollitur) ut puta per teſtes, uel inſtrumẽta, & per ſcripturam, ut per Bal. in. l. cũ filius. §. fi. ff. de leg. 2. q cõmemorat hoc, & quatuor alia reqſita audiuiſſe ab Imperatore; & Cardinali Bononienſi, quẽ refert Paris in. §. quot in duello, lib. 1. idem ſentiẽs in. §. actor. eo. lib. & . §. ſi quis & . §. miles quidã, lib. 6. idem etiã uidet ſentire Io. lign. in. §. circa ſecundũ num. 2. §. ſuo tracta. & Bal. de pace ten. in prin. num. 21. & Alcia. d. cõſ. car. 2. Decius cõſilio. 487. num. 8. & cõſ. 686. num. 19. cum pluribus relatis; Iac. Hiſpa. cap. 5. lib. 2. Ias. d. cõſ.
3. 144. col. 3. uol. 2. ✝ Non tamẽ poterit prouocatus dicere actori, ꝓbes per teſtes; ut per Paridem in d. §. actor, num. 2. ꝓbare. n. hoc prouocatus debet, ut per Hiſpa. d. cap. 5.

1. Prouocatꝰ excipit, ut ĩ re cer.a, & clara, nõ pugnet

CONCLVSIO. LXIII.

1. HINC eſt, ꝙ multomagis, ✠, ius excipiendi competit in re certa, & clara, in qua ceſſat Duellũ, per prædicta, & expreſſe firmat Paris. in d. §. miles qdam, & Alcia. d. car. 2. per di ƭũ Bal. utſupra & conſil. 345. uol. 4. eſt. n. Duellũ experimentũ ueritatis; & ubi conſtat de ueritate, nõ contingit pugnare: ut per Deciũ præſertim d. conſil. 686. num. 18. cum ſeq. & cõueniunt dicta ſupra concl. 21.

1. Prouocatus excipit cõtra actorẽ nõ habẽtẽ indicia.

CONCLVSIO. LXIIII.

1. HABENT proinde, ✠, exceptionẽ prouocati, cõtra actorẽ nõ habentẽ indicia, uerisſimilitudines, & cõiecturas, unde inſurgat diffamatio; reſq; ſit dubia, alioquin quilibet deſperatus poſſet aliũ ad pugnã prouocare, & deũ tentare, utſupra concl. 6. tetigi; & de hac concluſione ſcriptum eſt ſupra concl. 22.

1. Prouocatus excipit contra prouocantem, qui prius elegit uiam Iudicii.
2. Via, quã quis elegerit, ſibi pateat.
3. Mutatio nõ licita in electione remediorum.
4. Prouocans ſuccumbens, an poſſit de eodem cri-

Digitized by Google

mine accuſare in iudicio.

CONCLVSIO. LXV.

1. VBI forte fortuna eueniat, ✝, aliquẽ elegiſſe uiã ſtrepitus iudicialis, cõtra eũ excipitur, & certamen tollitur, ſi deinde ad illud ꝓſilire tentauerit, ut tradit Bal. in d. l. cũ filius. §. fi. de leg. 2. ſequitur Paris in d. §. quot in Duello lib. 1. qui inquit cõcordare in hoc conſt. Regni Siciliæ; quæ ꝓbari poſſe uniuerſaliter
2. ex ea reg. quæ habet. ✝. ꝙ uia, quã quis elegerit, illa ſibi patere debet. l. ſi mulier. §. fi. ff. qui me. ca. Decius conſil. 460. co. 1. idẽ conſuluit Iul. fer. conſil. 22. in fi. & Alcia. d. conſil. ſuo car. pen. etiã in contrario caſu,
3. ſcilicet ꝙ. ✝. in electione remedioꝝ nõ ſit licita mutatio, aut uariatio, ut ab omnibus tradiẗ, & ideo affirmat, eũ qui armoꝝ probationẽ elegerit, iam id nõ poſſe mutare; infertqꝫ multo minus licitam eſſe diuiſionem, ſi quis pro parte uelit ꝓbare iudicialiter, pro parte uero ui armoꝝ. His tamẽ contraria uniuerſaliter ea q̃ ſcripſit Io. lign. in. §. circa ſeptimum num. 12.
4. dum inquit ✝ ꝙ prouocans ad Duellũ, ubi ſuccubuerit, condẽnatus ue fuerit, poteſt de eodẽ crimine accuſare in iudicio cõtẽtioſo, licet nõ ſit ſæpius de eiuſdẽ iudicio quærendũ; ea ratione, qa Duellũ ſit ꝓhibitum iure ciuili, & canonico, niſi tamẽ conſuetudo regionis aliud induceret ; ſicuti iam iure

longobardo obſeruatũ tradit; unde a fortiori uidebatur dicẽdum aliquẽ, q primo ꝓuocauerat ad bellum, poſſe deſiſtere, & cõuolare ad bellũ iudiciale. Sed pro ſolutione, & declaratione dicendum arbitror; ſi q̃ſtio hæc determinanda ſit ſecundũ regulas, & abſolutã obſeruantiã Duelli, clare militabunt dicta Alcia, & alia adducta, ſcilicet ꝙ mutatio, & uariatio nõ habeat locũ; At ſi ſubuertat, amplectiq; iura ꝓhibẽtia Duellũ quis uoluerit (ut cenſeo) ad arbitriũ cuiuſq; dabitur uariatio, ſaltem ut electa uia certaminis, poſsit ea derelicta, uel amiſſa, deueniri ad uiam ſtrepitus iudicialis; nõ tamen ecõuerſo (ut opinor) electa uia iudiciali, poſsit deueniri ad cauſam certaminis, quia nõ militant iura, ſeu conſuetudines: ut ſupra hic in prin.

declaratio & cõcordia.

1. Prouocatus ultra diem ſtatutã nõ tenet pugnare.
2. Dilatio noua nõ datur in Duello a tutt' offeſa:

CONCLVSIO. LXVI.

1. QVANDOCVNq; contigerit pro-
uocantẽ ✠ die ſtatuta belli, nõ potuiſ-
ſe ſuperare reum cõuentũ, petieritq; pu-
gnã ꝓrogari, & determinari in ſequẽtẽ
diem; excludit utiq;, ampliuſq; nõ au-
2. ditur, in ea cauſa; ✠, quia in Duello, ad omnem (ut
aiũt) offenſã, nõ datur noua dilatio, niſi aliter ſit cõ
uentũ; ueluti ſi actũ ſit inter perduelles, ut tam diu
pugnetur, quoad alter eoꝝ ſit uictus, aut mortuus;

Digitized by Google

in hocq; coueniūt dicta in concl.45.&.49. declarāda tamen hæc ſunt,niſi quis iuſto impedimento detineretur, ut ſcriptum eſt in ſuperioribus, præſertim concl. 46. &. 61.

1. Prouocatus nō tenetur pugnare in cauſa nō graui.
2. Duellum nō conceditur contendentibus ſuper inſi gniis gentilitiis; uel ſi quis dicit̃ cæcus,uel claudus.

CONCLVSIO. LXVII.

1. CAVSA de qua agitur + ſi grauis nō fuerit,ut in ea nō uerſet̃ maxima infamia,& ſcandalū,& quid tale, ex quo lædat̃ honor alterius iu curia Principis, uel aliter inter milites, & nobiles; ſit exceptio; ut ꝑuocantis intentio perimatur; ut ꝓbatur ex adductis ſupra conclu.51.& ideo nō ſolum denegat̃ per iudicem pugna motis ex aliqua leui cauſa,ſed etiā tales actu aliquo illudūtur,ut alias cōtigit inter certaturos de ſignis gentilitiis,deferētes tauri caput; ꝙ compoſita ſit diſcordia; ut capitis tauri imaginē in familia alter haberet, alter uero uaccæ; columbi quoq; alter,& alter columbæ,ut apud Alci. legitur cap.7.& Iul.Fer.conſil.6.num. 12. & ideo quicquid
2. prolixe ſcripſerit Paris in.§.an aliquis lib.6.+.uidet̃ pugna eſſe ꝓhibenda ex cauſa deferentiū ſigna gentilia,& imagines cōformes,ſic etiā dictum eſt in eo qui cum iniuria appellat̃ cæcus,aut claudus; quia

Contra paridē.

leuis uidet̃,& nõ infamat,utſupra concl. 20.

2. Prouocatus ubi ſit cõtrouerſia bonoꝝ.& caſus nõ ſit perſonalis,repellit Duellum; fallit ubi eſſet contentio regni ad euitanda maiora mala. & num.2.in Duello pro iuſtitiæ defenſione num.4.

3. Longobardũ ius,aſininũ dicitur, carens ratione,& lege.ideo receſsit ab aula.

CONCLVSIO. LXVIII.

1. BONORVM + controuerſia ubi inciderit, & caſus nõ ſit perſonalis, conſtat quoq; Duellũ nõ eſſe recipiendũ,ut legitur apud Bal.in d.l.cũ filius.§.fi.de leg.2.& Paridem in d.§. quot iu Duello lib.1. & Iac. Hiſpa. lib.3.cap.7. & Ias. conſil.144. col.3.uol.2.concedebat̃ tamẽ quandoq; iure longobardoꝝ in quibuſdã talibus caſibus,de quibus ſcripſimus ſupra concl. 51. Vnũ caſum etiã ponit Paris in.§.pone lib.7.in imperatore,& alio rege contẽdentibus de aliquo regno, ut puta Bohemiæ; ubi cõcludere uidet̃ pluribus rationibus; & præſertim ne regnũ diſsipetur, ut inter eos admittatur pugna; cuius contrariũ tamẽ uidet̃ ſcripſiſſe in.§.mortuo,&.§.duo reges eo.lib.7.in duobus imperatoribus cõtendẽtibus de imperio,& duobus regibus cõtendentibus de regno,cuius iudiciũ põtifici maximo dicit comittẽdũ; tam & ſi, in d.§.

duo reges in ſi.cõmemoret; Reges hoc nõ affirmare; qui ius ponant in armis, ꝑponentes enſem pro libello; idẽ ꝙ Paris ſenſit Alcia. cap.3. Cõcluſio iſta redditur ſatis dubia. Illhinc.n.uidetur attendenda illa opinio Imperatoris relata per Bal.& alios; Hinc uidetur confundi pro exẽpla longobardoꝝ; & dicta per Paridẽ, adeo ut aliquãtum difficile ſit affirmare quid ſit tenendũ: Nihilominus ego puto regulariter tenendã iſtam concluſionẽ; ꝙ pugna ſingularis nõ ſit admittẽda, ubi contẽditur de bonis utſupra, quod ꝓbatur ex illius homini lege imperatoris ſuperinde ꝓmulgata, utſ. dictũ eſt per Bal.quod enim Principi placuit, legis habet uigorem.l.1.ff.de conſt. princ.militatq; ratio illa; quia Duellũ de quo tractamus, conceditur ꝓpter tuendam famã, & honorem alicuius, ad expurgationẽ ĩnocentiæ, diluuendaq; obiecta crimina, ut ſæpe dictum eſt; nõ autẽ conceditur pro rebus conſeruãdis, aut uẽdicandis; nec.n. in his cadit aliqua famæ diminutio; cũ tantũ in rebus utilitas, & cõmodũ recte inſpiciatur; Nec aduerſantur leges lõgobardoꝝ; quia antiquatæ ſunt, ius.n.iſtud aſininũ dicitur, & nõ eſt lex, neq; ratio.ut per And. Iſern. in cap.1.§.fi. de no. feudo. & Bal. in aũt.dos data.C.de donat. an. nupti. ſicq; receſsit ab aula, ut refert eos Marãta, in ſpeculo aureo.in.3.parte principali num.97.&.99.ꝓpterea nõ obſeruãtur; niſi ubi moribus aliquoꝝ ſint receptæ, ut iam dictũ eſt; Non etiã obſtant quæ ſibi contrarius uidetur Paris ſcripſiſſe; quia cõcordari uidentur, cum in d.§.

Concordatur Paris cõtrarius.

pone,cõcedat Duellũ fieri poſſe,inter imperatorẽ, & alium regem,ſiue id etiã cõcederet inter duos re-
2. ges,✝,ne Regnũ diſsipetur,& ſic ad euitanda maiora mala,& ſcandala ; ueluti occiſionem multorꝫ hominũ,depopulationes,& incẽdia quandoqꝫ urbium,& ſimilia horribilia; unde ſuccedit ꝙ eo caſu,tamq̃ ex cauſa nõ leui,licet recedere a cõmunibus regulis,præſertim ubi timeẽ futuri mali periculũ .l.ſcio.ff.de in integ.reſt.l.ſi hominẽ ubi Bar.ff.manda.& pro Alcia.in tracta.de uer.ſignif. num.51. & nu. 116.nam & alias dicit in cap.1.&.2. 13. diſt. ꝙ minus malum eſt eligendũ; quæ exẽplo nõ uulgari ꝓbanẽ ex cõceſſo Duello per Martinũ Pontif.max. Carolo Regi ; & Regi Petro Aragonio,cõcendentibus de regno Siciliæ; & pugnaturis cũ centum militibus Burdegallæ,in aquitanis,corã Rege Angliæ,dño & iudice,eo in loco; ut legitur apud Paridem in.§ ſtatuta fuit lib.3.etiã ex fide Ioãnis uillani,in croni-
4. cis ſuis; & meminit Alcia.d.cap.3. & cap. 41..✝ Item hæc cõcluſio fallit quãdo Duellũ ſuſcipitur pro defenſione iuſtitiæ,cum etiã tunc circa res concedaẽ, utſupra concl.33.num.3.

1. Prouocatus excipit ꝓpter pacẽ,præſertim iuramẽto firmatam,niſi orta noua diſcordia.2.

3. Pacem primo frangens,repercuſus,nõ poteſt prouocare ad Duellum.

CONCLVSIO. LXVIIII.

1\. CLARVM eſt etiã, ſi facta ſit pax inter aliquos, dari exceptionẽ prouocato, ✝ præſertim interueniente iuramẽto, ſicq; obiicere poteſt, ꝙ diſcordiæ cauſa eſt ſopita, atq; ut cõuenta obſeruẽtur, ut ſupra cõcl.

2\. 12. ✝ Declara tamẽ, & limita hoc ꝓcedere, niſi oriaẽ noua diſcordia; promiſſio.n.talis intelligitur rebus, ſic ſtantibus, ut per plura concludit Paris in.§.an ſi eſt pax, lib.6.præcipue per tex. in.l.quæro.§.inter locatorẽ.ff.loca. At ſi pax frangaẽ; Fractoreſq; pacis,

3\. ſe inuicẽ offendant, uel percutiant: ✝, indeq; primo frangẽs, & percutiẽs, repercuſſus, uelit ad Duellum proſilire, repelliẽ, quia cõuenta nõ ſunt obſeruãda, niſi inquantũ alius obſeruauerit, ut cõſuluit Iulius Fer.conſil.21.per tex. in d.§.inter locatorẽ, & doctri. Bar.in.l.cũ pater.§.libertis de leg.2.ubi inqt, ſi unus primo, & aliud ſecũdo, pacẽ ruperunt, tũc ſecundus poteſt accuſare primum de pace rupta, nõ primus ſecũdum, per illũ tex. Si autẽ nõ appareat quis primo ruperit, inuicẽq; ſe offenderint, alter alterum nõ poterit accuſare, cuius dicta ſequiẽ Pau. de caſt. in.l.ſeruũ qui.ff.de uerb.oblig.

1\. Prouocatus ex pacto obligatus, nõ adimplens prouocanti, qui ex pacto ſibi ꝓuidit, nõ prouocatur.

2\. Prouiſio hominis tollit prouiſionem legis.

CONCLVSIO. LXX.

1. IN CAVSA itidē ✝ in qua quis quid daturū,facturum ue cõuenerit, ꝙ ſi nõ adimpleuerit,actum eſt,ut liceret ꝓmiſſorē depingere, ſi nõ adimplens ꝓuocet quia in fide defecerit,excipiet ꝙ nõ eſt locus pugnæ,ex quo ſtipulans ſibi ꝓuidit per pactū;de quo cõſtat, unde ꝓbationum nõ eſt defectus,✝, Prouiſio.n.hominis tollit ꝓuiſionem legis,teſte paride in d.§.miles quidā lib.6.l.fi.C.de pac. con. cum ſim.& cõueniunt dicta ſup.62. &.63.concl.

1. Prouocatus excipit contra prouocantē,mutantem querelam num.3.ideo repellat̃,& ecõuerſo.2.

CONCLVSIO. LXXI.

SI SVPER certa querela,& cauſa,fuerit quis laceſsitus, in qua hinc inde tranſmiſſæ ſint literæ, & mutet̃ querela,aliudq; crimen obiiciat̃ pro
1. uocato; opponere is poteſt,✝,ꝙ primæ querelæ primo ſit ſatisfaciendū
2. per ꝓuocantē,ut abunde ſcriptū eſt ſupra cõcl.28.✝ ideóq; uidet̃ dicendū,ecõtrario,ubi ꝓuocatus,mutare,& renūtiare primæ querelæ uellet,eiſdē rationibus ut ibi; licet Paris in d.§.miles ꝓuocauit lib.6.uideatur ſenſiſſe contrariū,& male; quia taliter renūcians uidet̃ ſe in prima querela criminoſum confiteri,& obiecti criminis reū; ideoq; repellendū,tamq̃ deu.

Con tra Pari

diſdictum (ut dicit) confeſſum , ut ibi dictum eſt; Sed dictum paridis ꝓcederet nō opponēte aliquo mutationi querelæ; nam ſibi imputare debet ; qui
3. cōſenſit mutationi; & nō excepit prout poterat ; ✝ Hæc quoq; exceptio ꝓcedit etiā exiſtētibus perduellibus in ſtadio ; & altero eorū renuntiante primæ querelæ; quia ex tali renūtiatione, quis arguit confeſſus, & conuictus , & falſarius , ut per Paridē in. §. euenit, &. §. duobus.

1. Prouocatus minor. 14. annis, doctor , Philoſophus, Grāmaticus, Profeſſor literarū; & nō uerſatus in armis, a Duello liberatur, ſine dedecore.
2. Doctores, ꝓfeſſores literarū, clerici, & ſimiles ꝓbant de īnocētia ſua, & de iniuſtitia aduerſarii.
3. Clerici ſponte offerentes, & oblatum Duellum ſuſcipientes, deponuntur.

CONCLVSIO. LXXII.

1. EX PERSONA ✝ autem ſua obiicit ꝓuocanti prouocatus, ſi minor quatuordecim annis , utſupra concl. 36. ſi doctor iuris fuerit, Philoſophus, Grāmaticus, & bonarum literarum profeſſor; uel aliter in armis nō uerſatus, pugnāq; refellit abſq; ullo dedecore, ꝓpter imbecillitatē ſuā; & quia arma ipſius , uel leges ſunt, uel alia quæuis ſcientia, & libri præmanibus ſuis uerſandi, nō gladii, uel id genus teloꝝ, imo

indecens uidet militi ꝓuocare talem ad certamen, quē ſi uinceret, uti inermē, & imbecillem, uituperio digna eſſet uictoria, nō honore, ut auctor eſt Paris in. §. armipotens lib. 6. ſequitur Iac. Hiſpa. lib. 1. cap. 4. in fi. Alcia. cap. 24. Iul. Fer. conſil. 15. & 17. ubi affirmat hos nō poſſe ꝓuocari, nec prouocare ad certamē, etiā per campionē; quia tamq̃ religioſi cēſentur, & ſunt uenerandi per tex. in cap. 1. & 2. de cleri. pug. in
2. Duel. ✠, Poſſunt tamē tales per ꝓbationes docere de ĩnocentia ſua, & de iniuſtitia aduerſarii, etiā eum citando ſuper obiecta diffamatione, ad hoc ut ꝓponat & agat; alioquin ꝙ ſibi perpetuū ſilētiū imponatur iuxta. l. diffamari. C. de inge. manu. Prædictaq; omnia multo magis militant in clericis, & uere religioſis, quoꝝ arma ſunt orationes, & lachrimæ, ut
3. per memoratos docto. ſcribitur; Nam, ✠, & pœna depoſitionis plectunt ſponte offerētes, & oblatum Duellum ſuſcipientes clerici cap. 1. de cleri. pug. in duel. & per Bernar. diam Hiſpa. in practica criminali cap. 93. Adeo ut hoc amplietur procedere, etiā in eo, qui efficit clericus ante diē conſtitutā ad Duellum, quod cōuenerat inire; abſoluit. n. a tali obligatione, per eadem iura canonica, ſecūdum Paridē in. §. contingit dubitari lib. x. etiā abſq; eo ꝙ campionē conſtituat; quod tamē ibi limitat niſi talis in fraudē clericatū aſſūmeret; quo caſu requirit ut ueniat, uel (ut dicit) ſe diſdicat; ſeu reuocet, & ſi recuſauerit uenire, Iudex prælii ꝓnūtiabit in fauorē cōparētis, cū condēnatione expenſarū; & facit ad hæc, quod

dictum eſt ſupra concl.61.impedimētum ꝓcuratū,
& fictum alicui nō prodeſſe.

Patrini,& magiſtri,licite recuſant Duellum.

CONCLVSIO. LXXIII.

1. EX PERSONA + ſimiliter ꝓpria, licite recuſant certamen magiſtri,ſeu qui appellant̃ patrum perduelliū ; ſi cum uerbis altercarēt̃,ob illoꝝ defenſionem,alter alterū prouocaſſet,īmo nec uolentibus a bono Principe ſecuritatē campi cōcedēdā ſcribit Alcia.cap.40. Hocq; placuiſſe prudentibus iuris cōmemorat,ne ex lite lites fiāt,ne ue ex bellis bella ; & ne tale munus , ob hoc frigidius exerceat̃,ſitq; exercenti,& taliter patrocināti damnoſum,cōtra diſpoſitionē.l.ſed ſi quis ex ſignatoribus.ff.quē teſta.aperia.&.l.ſi quādo.C.de teſtibus.

1. Prouocatus excuſat̃ ꝓpter ꝓuocantē criminoſū, uel infamē,de iure,uel de facto nu.4.& num.36. limita in crimine læſæ maies.

2. Delictum omne honorem excludit.

5. Infamis nō poteſt ulterius infamari,nec uilis :quibus nō competit actio iniuriarum.

7. Prouocatus qui eodem crimine laborat,nō excipit.

8. Victus ſemel in Duello,uti infamis , & periurus,& calūniator repellit̃,niſi Duellū fiat cauſa gloriæ,n.9

10. Naturales,item filii ſpurii,& ex dānato coitu , poſſunt recuſari in Duello,limita num.13.&.14.in legiti-

matis,quod uidetur dubium.

11. Baſtardi,ſpurii , & nati ex damnato coitu,ſunt infames,infamia facti.

12. Baſtardi,ſpurii,& damnato coitu nati ; nō dicũtur agnati,nec de caſata patris,nec ex his nepotes;nec poſſunt portare inſignia legitimorũ,niſi cum nota lineæ tranſuerſæ.

CONCLVSIO. LXXIIII.

1. PROPTER prouocantis ✠ perſonam ſibi imparē ratione delicti, uel infamiæ,poteſt ꝓuocatus,famæ integræ , oblatũ prælιũ euitare; infamia.n.iuris,uel facti notati,aut aliquo ſcelere,uel uitæ turpitudine coinquinati,repelluntur a pugna; quæ ab infamibus

2. nō exercet; Sed ab honorabilibus perſonis,✠, Nā delictum omnē honorē excludit.l.1.C.ubi ſena.uel claris.nec.n.talibus,portæ dignitatis patebunt.l.2.C. de dignit.lib.12.cũ ſim. ut atteſtatur Paris in.§.qa dictum eſt,lib.7.ubi in ſpecie multos enumerat caſus

3. ✠, ſcilicet læſæ maieſtatis,lenocinii ; quæſtum,aut cauponā,publice exercētis; condēnati de periurio; Præuaricatoris; dānati pro crimine capitali; Aſſumentis nomen armatæ militiæ in fraudē munerũ; uel cauſa litis euitandæ; Patientis cōtrouerſiam ſtatus ſui; Publice excōicati; Hæreſis notati; Fidē,licet nō iuratā fallentis; & ſimilia,& alia crimina etiā

militaria quoq; ponit; ut ſi quis fuerit transfuga; Seditioſus; Proditor; Ignominia miſſus; Deſertor, Periurus; & dominũ in prælio derelinquẽs; de quibus etiã meminit Alcia. cap.18. & tangit Iac. Hiſpa. lib.1.cap.4.& Iul. Fer. conſil.15.&.16. Sed ſtante reg. & concl.ſupra firmata, nõ eſt neceſſe ambulare per exempla; nec uidet etiã neceſſaria aliqua ſententia in præmiſsis criminibus, ut etiã tangit Alcia. ibi, & cap.20.cũ ad hoc ut quis refellatur, ſufficiat ꝙ eius opinio apud graues uiros ſit onerata, Ampliat iſta
4. exceptio, + ut ꝓcedat, etiã ſi ſuperuenerit poſt prouocationẽ, ſi quis aliqua infamiæ nota aſperſus fuerit, teſte Alcia.in cap.22.& ante eũ Pari.in.§.duo milites lib.7.ea ratione quia ꝓmiſsio intelligitur, rebus ſic ſtantibus, & noua cauſa nõ ſuperueniẽte; ut ibi per Alcia.per.l.cum quis in prin.ff. de ſolutio; & per Paridẽ in.§.an ſi eſt pax.lib.6.inter alia per tex.in.l. quæro.§.inter locatorẽ.ff.loca: Iſta concluſio limi-
5. tatur ſecũdum Paridẽ in d.§.quia num.10. +, ut nõ habeat locũ in crimine læſæ maieſtatis; quia tũc admittant infames; & alias inhabiles, arg.l.famoſi.ff. ad.l.Iul.maies.ubi in eo crimine admittunt alias incapaces ad accuſationem: Sic & Fuluia, impudica mulier, cõtra Catilinã coniurantẽ in remp.admiſſa eſt; Sed aliter & contrariũ ſentit Alcia.quia lege longobarda; ſi de hoc crimine contẽdatur, qui impar
Contra Alci. eſt, per campionẽ pugnare debeat, ut in eis.ll.de maleſic.l.fi. At ego arbitror male ſenſiſſe Alcia; nam in confeſſo eſt, ꝙ multa ſpecialiter concedũtur in fa-

norem principis,& reip.præſertim in caſu criminis læſæ maieſtatis,ꝑpter grauitatē delicti; quæ alias nō permittuntur,d.l.famoſi.&.l.fi. & in eo.tt.ff.&.C.ad.l. Iul.maies.nam & alioquin ubi teſtes priuilegiati nō poſſunt in criminibus torqri,tamē in crimine læſæ maieſtatis torturæ ſubiiciūtur,l.nullus.C.ad.l.Iul.ma ies.Laur.calca.conſil.2.col.22.& ibi col.13.ponit participes quoq; criminis in teſtes admittendos.c.in fidei de heret.in.6.& auctore Bal. in.l.quoniā liberi.C.de teſtibus; ꝑpterea uidetur,& in caſu noſtro maxime cōuenire; ꝙ ſicut admittunť accuſatores , & teſtes minus idonei; ita admittantur ꝓuocatores nō integri; qui nō poſſint per ꝓuocatū,licet maiorē , & digniorem refelli ; qui per campionē pugnare poſſe obiiciat; nec repugnat diſpoſitio d.l.fi.in lōgobar. de malef.quia nō eſt uerū,ꝙ illa.l.loquitur in caſu criminis læſæ maieſt.ut etiā ſentit glo.ibi in uer.animæ ſuæ,q̄ exponit dicta uerba in.l.illa poſita,ut referantur ad periculum animæ illius,qui accuſabat apud regē aliquē ſibi inſidiatū,nō autē regi ; ſicq; crimen nō erat læſæ maieſtatis , iccirco campio ibi concedebať ; quod eo uerius eſſe arguit glo. quia diſpoſitum ſit in.l.1.eo.tt.de malef.quid fiendum ſit de eo,qui cōtra animā Regis cogitauerit ; arguit etiā a uerbis d.l.fi.ibi,qualiter regi placuerit , cōponat; quæ uidentur poſita in alio caſu criminis quā læſæ maieſtatis; limitari quoq; poſſe uideť hæc con
6. cluſio in crimine hereſis, ✝, quod maius eſt; in cuius accuſatione infamis admittť ut docet Specu.

de accuſatore; col.7.uers.Itē q eſt infamis,& col.9 uers. Itē q eſt libertus,& col.pen. uers. in sūma.ubi etiā dicit idem in crimine ſimoniæ,& ſacrilegii,& fraudatæ ānonæ,& cēſus; & in prim.in pſequēs ſuā, uel ſuorꝫ iniuriā. Fit.n.extenſio etiā in pœnalibus, & odioſis; put eſt Duellū,ut ſupra cōclu.9.quando tractat de fauore publico,ut per Hippo.marſil. in.l. fi.num.178.ff.de iuriſd. omn. iudi. & in.§.aggredior num.59.in Practica.criminali. ubi infinita adducit. fauor autē publicus ille erit in dictis caſibus,ut talia

Cogitandum. grauia delicta īnoteſcant,& puniant. Cogita tamē quia infamis,& uilis perſona,in caſu quo pſequeretur ſuā,uel ſuorꝫ iniuriā,uidet nō admittendus (ut exiſtimo) quia ſi fiat iniuria infami, & uili perſonæ; nō dicitur, nec poteſt ulterius infamari; ut eſt tex.no.in.l.fi.cū glo.C.ut inf. cer. tem. & tradit Iac. de belloni.in trac.practicæ Iuditiariæ,in tt.de iniuriis in prin.num.72.per illum tex. & alia plura; unde nō cōpetit ſibi actio iniuriarū, ſeu accuſatio,ut per eum late,licet in delictis alias quaſi cōtrahatur ut.i. concl.76.nec extēſio uidet poſſe pcedere hoc caſu,

7. cū ceſſet fauor publicus,ut in d.conclu.9.✝ Tertio limitari poteſt hæc cōcluſio,ut nō uendicet ſibi locum,quādo puocatus laboraret eodē crimine,uel īnfamiæ labe aliqua pariter notatus eſſet,qa nil Iudeus iudeo; nilqꝫ Catilina Cethego.l.in arenā ubi Bar.C.de inof. teſta. Nihilominus exiſtimarē talibus hinc inde notatis,nō eſſe licitā, nec eſſe Duellandi facultatē concedēdā; quia huiuſcemodi pugna ab

Infamibus,& criminoſis nõ eſt exercēda,utſupra cõ cl.15.dictũ eſt,& inf.concl.81.in fi. & uidetur militare hoc caſu ꝓhibitio extẽſionis utſupra. Ex hac.74.cõ De-
8. clu.conſequẽter determinatur,ꝙ,✝,ſemel uictus in Duello,tamq̃ infamis uti periurus,& calũniator reii citur a bello.l.athletas.§.calũniator.ff.de infamibus cũ ſim. ſicq; ſentire omnes,teſtis eſt Alcia. cap.20.& conſuluit Iul.Fer. conſil.16.& ante eos tenuit Paris in.§.an ſi aliqs pugnauit, &.§.unus lib.6.&.§.aliud erit lib.x.dictis rationibus; ſed hæc limitat Paris in deuicto ꝓſequente ſuã uel ſuoꝝ iniuriã; cuius contrarium tenere oẽs affirmat Alcia.ibi; quod uerius arbitror,ꝓpter periurii,& calũniæ labẽ; tamẽ cõtradicunt dicta ſpecu. col.7. 9. & pen. de accuſatore; quibus ſupra reſpõſum eſt: Verũ paris aliter ſentit.✝ in armillatis deuictis,pugnantibus gloriæ,& uirium oſtentationis cauſa; qui nõ poſſunt recuſari; quia licet remaneãt inglorii,nõ tamẽ efficiũtur infames, nõ.n.periuri,aut calũniatores reddunť,ſequiť Alcia.
10. d.cap.20.Determinatur etiã,✝,ꝙ filii naturales; uel fortius ſpurii,uel ex dãnato coitu nati poſsint in ſingulari certamine recuſari,ut decidit Paris per plura in d.§.quia dictũ num.11. Sed Alcia. in hac re dicit deferendũ cõſuetudini,ut ſcilicet admittẽdi ſint ad pugnã,qui licet aliena laborent macula,de factoq; notenť,nihilominus in militiã nomen dare eis permiſſum ſit: Porro in hac exceptione a cõſuetudine nõ eſſet recedendũ,ut dixit Alcia. & cõſtat ex dictis ſupra concl.13. Verũ ubi conſuetudo nõ uigeat; nõ

Marginal notes: Declaratio. Contra Paridẽ.

Decla ratur Alcia tus.

dubito exceptionē propoſitā militare; q̄ ex eo de-
pēdere uidetꝰ, an qui appellanꝰ Baſtardi qui idē ꝙ
naturales tātū ſunt, ſecundū glo. in rub. ff. de cōcub.
& Deciū conſil. 433. num. 10. & Ludoui. Sardū in tra
ctā de natura. libe. in. 2. parte in prin. & deinceps, &
fortius ſpurii; & alii ex dānato coitu nati, de quibus
in autētica ex complexu. C. de inces. nupt. ſint infa-
11. mes; quod, ✝, affirmandū eſſe cēſeo, ut infamia fa-
cti aſperſi dicanꝰ per tex. in c. ſi gens. 56. diſt. exponē-
tem anglos, ſpretis legalibus cōnubiis, adulterātes,
& luxuriātes, ignobiles, & degeneres eſſe, nec bello
ſeculari fortes, nec in fide ſtabiles, nec honorabiles
hominibus, nec deo amabiles eſſe, & ſentit Paris, &
Alcia. ubi ſupra & Azo in sūma. C. quibus ex ca. in-
fa. irroga. co. 1. & abſolute cōſuluit Alex. cōſ. 180. nu. 2.
uo. 2. & Decius conſil. 602. co. fi. uo. 4. ultra Bal. in l. in
bonæ fidei. co. 2. C. de reb. credi. per Feli. in c. non
nulli uers. prædictis col. 2. de reſcrip. & ideo ꝑ paſsim re
12. ceptū eſt, ✝, ꝙ agnati de domo, familia & (ut aiūt)
caſata patris nō dicūtur eſſe, tales filii, & ex his nepo
tes; nec poſſunt portare arma, ſiue inſignia legiti-
moꝝ, niſi eis concedaꝰ, uel niſi ex cōi uſu hoc reci
piatur, ut docet Bal. in l. filiū col. 2. in. 1. lectu. ff. de his
qui ſunt ſui uel alie. iur. & in l. fi. C. de uer. ſig. ubi etiā
Bar. col. fi. ſequiꝰ Decius conſil. 85. col. fi. uo. 1. & con-
ſil. 365. col. 2. uol. 3. & Corneus cōſil. 216. co. 1. uo. 2. ſicq̃
obſeruaꝰ; ut etiā tradit Alcia. d. cap. 19. ꝙ inſignia gē
tilitia niſi cū tranſuerſæ lineæ nota, illis nō conce-
duntur: de quibus per D. Catel. Cottā in memora-

libus ſuis in dictione, Baſtardi, & ſpurius,& ſpurii, ubi ꝙ nec hi ꝓprie ciues appellent. Limitat tamē Pa
13. ris ibi in fi.hæc dicta,✠,niſi tales baſtardi,ſeu natu-rales eſſent armigeri,in armis uerſati,& bene mori-gerati,ubi propriū honorē proſequerētur, quia re-pelli nō poſſent,de qua limit.nō parū dubito; præ-ſertim ubi tales ꝓuocarent; quia hæc nota nō uidet tolli hoc pacto,ſicq; remanēt cum ea,nam reſtitu-tione nataliū,uel legitimatione recte diluat; Hinc eſt ꝙ ipſe Paris eo.lib.7.§.an baſtardos,per multa cō cludit ꝙ Baſtardi,& Spurii legitimati,nō poſſunt re cuſari; quod & tenet Alci.d.cap.19.in fi. idemq; affir
14. mat Paris ibi,✠,in filio legitime nato ex Baſtardo, licet radix ſit corrupta; quod uidebat etiā aliquātu lum dubitabile per prædicta; Nihilominus dici poſ ſe uidet,ꝙ licet alia ſupra narrata, ſcilicet agnatio familia,& inſignia,nō tranſeāt in tales nepotes, ab hiſq; cenſeant alieni; cū natiuus ſplēdor,& nobili-tas nō tranſmitat in poſteros niſi per legitimā lineā, ſecundū Bal.in l.cum antiquioribus C.de iure delib. col.4.quia tamen ipſi ex legitimo matrimonio nati ſunt,abſq; infamiæ macula cenſendi ſint; quia ceſ-ſante cauſa,ceſſat effectus; nam cum ceſſet in tali-bus ortus illegitimus, quē abhorrent iura,ut ſupra, ceſſare debet infamia; Aduertēdum tamē eſt ꝙ nō uidet uſquaq; uerū dictos legitimatos nō poſſe re cuſari: nam etiā legitimati ſunt infames infamia fa-cti,ut not.tradit Azo.in ſum.C.ex quib.ca.infa.irrog. & uidetur cōis opi.doct.teſte Alex.cōſil.25.col.3.uo.1.

Dubitatio cōtra Paridem.

Declarat Paris.

Dubitatio cōtra Parid. & Alc. quæ ſequitur Io. le cirier in tract. de primogenitura lib. 1. q. 13. num. 14. qui etiā auctore Bal. ibidē num. 27. dicit tales legitimatos nō eſſe de ſtirpe, nec ſtirpi attinere, nec eſſe nobiles; prædicta tamē ante Io. adducit Ias. in l. ſi is q pro emptore num. 260. ff. de uſu cap. diſputando abunde an legitimatus dicat uere, & nō ficte legitimus, facit dicta doctri. Bal. in l. cū antiquioribus ex cuius dictis articulus iſte redditur dubius: ideo nam pro prima opinione facit, quia legitimati nihil a legitimis differunt, & per eos conſeruatur agnatio, & familia patris, & nō ſunt deinceps turpes perſonæ, ſecundū Bal. conſil. 146. uol. 1. & ad hoc ꝓcedunt argumēta Decii conſil. 365. uol. 3. nu. 5.

1. Prouocatus impeditus per iudicē diuidentē Duellum, alibi nō tenet pugnare, limit. num. 2.
3. Prouocatus excipit propter reuerentiā, honorem, & ſubiectionem, ut pro exempla ibi.
4. Frater fratrem, aut ſororem, nō accuſat de magno, & capitali crimine.
5. Patris perſona, & patroni, debet filiis, & libertis, ſancta uideri.
6. Prouocatus dominus, excipit contra ſubditum ſuū, limit. dupliciter.
7. Prouocatus dominus excipit contra uaſallum; limit. ut ibi.

CONCLVSIO. LXXV.

1. OB IMPEDIMENTVM ✠ ſuperioris, ſeu Iudicis, qui certantes in ſtadio diuiſerit, forſan pietate, aut clementia motus, datur iuſta excuſatio, ut prouocatus in alio loco pugnare nõ teneatur, quia per eum nõ ſtetit, proinde liberatus cenſetur; ut tenere milites inquit Paris. §. an ſi duo num. 3. lib. 2. per dicta ibi in præcedenti. §. in prin. ſequitť Iul. Fer. cõſil. 5. num. 7. & 8. & Iac. Hiſpa. lib. 4. cap. xi. cc.
2. ſi. ✠, niſi aliter ſit cõuentũ, uerbi gratia, ut tantũ pugnetur, ꝙ unus ſit mortuus, uel uictus, ut per Paridẽ
3. ibi: Item ✠ ob debitã reuerentiã, & honorẽ, uel ſubiectionẽ opponit prouocatus actori, uti qui ſit ex his perſonis, quæ nõ poſſunt in ius uocare ſine uenia; quales ſunt emancipati filii, & liberti, erga parentes, & patronos, & ſimiles de quibus in. l. 4. §. 1. ff. de in ius uocan. & per totum. tt. ff. & C. uel etiã ſi qs ꝓuocaret cõſulem, Præfectũ, Prætorẽ, Proconſulẽ, cæteroſq; magiſtratus, qui imperiũ habent, cohercereq; aliquẽ poſſunt, & iubere in carcerẽ duci, qui etiã cum uenia nõ poſſunt in ius uocari, ut habetur in. l. 2. ff. eo. tt. quæ abſolute affirmat Alcia. cap. 31. Extenditq; ad poteſtates urbiũ, Duces exercituũ; Præfectos caſtroꝝ, tribunos militũ; quos uocari columellas inquit; & ad præfectos cohortiũ, qui capitanei appellanť; de quibus ſcribit Paris in. §. miles armiger in prin. lib. 7. ubi tamẽ uideť cõcludere, tales officiales militares teneri dare campionẽ; Alciatus ſimiliter extendit hanc exceptionẽ ad eũ, a quo qs

in armis eruditus fuerit, quia magiſtro, nõ minor reuerentia, q̃ patri debeat; l. medicos. C. de ꝓfes. lib. x. Extendit quoq; ad uitricũ, & priuignũ per. l. 1. C. de in ius uocã. & ad auũculũ, iuxta fabulata apud græcos, qui Meleagrũ materno titione extinctũ dicunt, ob trucidatos auũculos; In hac concluſione duo ſunt conſideranda; uidelicet Honor, ſeu Reuerẽtia, & item in ſubiectos Iuriſditio, ſeu Imperiũ prouocatorũ aduerſus ꝓuocantes; in primo caſu, tãtum hi quibus honor, & reuerẽtia debetur, nõ poſsint ad certamẽ ꝓuocari, ex eo præcipue uidetur depẽdere inueſtigatio; an tales poſsint cõueniri iudicialiter, uel potius accuſari, ex quo Duelli iudiciũ, & criminale a pari ꝓcedunt; & habet locum argumẽtũ a iudiciis, & ab accuſatione ad Duellũ, ut latius ſcriptum eſt ſupra concl. 2. & 3. Et equidẽ concluſio iuris eſt; ꝙ libertus, ſeruus, filius, uaſallus, uel familiaris, nõ admittunt contra patronos, dominos, parẽtes, uel eos, in quoꝝ domibus ſunt nutriti; l. hi. §. liberi. ff. de accuſatio. l. pen. & fi. C. qui accus. nõ poſ. & ibi. l. iniquũ; & 39. ſupra c. accuſatores, & c. ſimiliter cum c. ſeq. cum ſim. & ponit ſpecul. in ti. de accuſatore col. 9. uers. Item q eſt libertus, ut etiã ecõtra forte tenendũ ſcribit; quod & in fratre conſtitutum

4. eſt, ✠, ut fratrẽ, uel ſororem nõ accuſet criminaliter de magno, & capitali crimine. l. ſi magnũ, & l. ſi ſororẽ. C. q accu. nõ pos. & per ſpecu. ubi ſupra col. 6. uers. Item q eſt frater; Proinde in memoratis, recte uidet locutus Alcia; At in priuigno, & auũculo,

nō uideť ſequēda eius opi. cū lege nō probetur; Et ultra ipſum, iſtam exceptionē in prædictis limitādā Cōtra cenſeo, quādo quis proſequereť ſuā, uel ſuoꝝ iniu- Alci. riā, in hoc obſtat tamē prohibitio extenſionis, utſupra cōcl. ꝓxima, ſed nō in infradictis caſibus; cum tunc ꝓcedat accuſatio, ut per ſpecu. eiſdē locis (ſeruis tamē exceptis) ſecundū Io. And. in addi. ſpecu. ibidē in d. uers. Item ꝙ eſt libertus in uer. omnes. Et cōprobať per ſpecu. eo. tt. col. pen. d. uers. in sūma; ubi concludit, ꝙ omnes perſonæ, de quibus ibi locutus eſt, quæ repelluntť in certis caſibus ab accuſatione, admittanť tamē, ſi ſuā, uel ſuoꝝ iniuriam ꝓſequantur; & in crimine læſæ maieſtatis, Hæreſis, Sacrilegii, Fraudati cenſus; & Annonæ, utſupradictū eſt conclu. ꝓx. Vnde pariter & Duellū permittendū erit; qđ & in crimine læſæ maieſtatis multo magis, & hæreſis, ꝓcedere, dicendū arbitror, & in prædictis omnibus, etiā ſeruis, ut per ſpecu. in d. uerſiculis; & probať in d. l. pen. C. qui accus. nō poſ. & in c. literas de præſumptio. Nō audeo tamē affirmare ꝙ patri, & patrono, nō cōpetat exceptio; nō repellatue filiū, & libertū in caſu quo hi ꝓſequerētur ſuā, uel ſuorū iniuriā; quia licet talis perſecutio, admittať, uidetur tamē admittēda, ita ut crimē in parentes, uel patronos, filii, uel liberti nō intendant ſecūdū glo. q̄ intelligit tex. hoc pacto in d. l. hi. §. liberi. licet in prin. ille tex. aliter ꝓbare uideať; & facit ſecundū ſpecu. in d.
5. uers. itē ꝙ eſt libertus; +, quia perſona patris, & patroni debet filiis, & libertis ſancta uideri. l. honori. ff.

de obſeq.a lib.pa. præſtan. Nam & nimis impiū uidetur patrē,& patronū contra filios,& libertos, ad cruēta certamina deſcendere; Sic & ecōuerſo uidetr poſſe excipi a filio,aduerſus patrē, ut arguit ſpecu. in d.uers. itē ꝙ eſt libertus:& uidetr procedere dicta ꝓhibitio extenſionis jutſupra.In ſecundo caſu Iuriſditionis,ſeu meri,uel mixti Imperii,talem exceptionē competere arbitror ſecundū Alcia. & Paridē utſupra; Sed tamē hoc declararē procedere durāte, nō finito magiſtratu; & in talibus magiſtratibus maioribus,qui nō poſſunt in ius uocari, quiq; habent iuriſditionē,ſeu imperiū memoratū; quia tales magiſtratus nō cōueniuntur,nec accuſant, nec accuſantur,ut docet ſpecu.in d. tt. de accuſatore in prin. uers. Item ꝙ eſt magiſtratus, per.l.nec magiſtratibus.ff.de iniur.& facit ſupra concl.61.niſi pater talē inuenerit in adulterio cū filia.l.marito.ff.de adulteriis,& ita cōcludit in præmiſsis ſpecu. ibidē; limitarem etiā in caſibus læſæ maieſtatis,hæreſis,& de quibus facta eſt mētio ſupra ſecundū doctri.ſpecu.quia uidetr ꝙ etiā durante magiſtratu cōueniri poſsint, ꝓpter atrocitatē criminis; Non cōpetere autē minoribus magiſtratibus huiuſmodi exceptionē, nec dicit Alcia. nec poteſt affirmari cōpetere per tex.in d.l.nec magiſtratibus & dicta ſpecu. in d.uers.Item

Declaratio.

6 ꝙ eſt magiſtratus; Dominis, ✝,uero cōtra ſubditos ſuos excipere licet ſecūdū Alcia.d.cap.31. & ante eū ponit Paris.in.§.an ſubditus poſsit lib.6.qui limitat nō ꝓcedere hāc exceptionē,quādo ſuperior offen

dens ſubditũ,nõ haberet aliũ ſuperiorẽ,& nollet ſta-
re iuri;& ſubditus eſſet miles,uel nobilis, quia tũc
ꝓuocatio admittet̃, ne iniuſte opprimat̃ ſubditus;
ſed an cũ campione ꝓcedi poſsit ſe remittit; Limi-
tat pariter ubi dominus habet ſuperiorẽ,qui requi-
7. ſitus denegaret facere iuſtitiã, per iura allegata; 4.
Similiter exceptio uidet̃ cõpetere dño cõtra uaſallũ
ꝓuocãtẽ,regulariter; ut uidet̃ ſentire Paris in d.§.an
ſubditus &.§.an uaſallus,&.§.an ſi dñs,lib.6. & Alci.
d.cap.31.& facit ratio ſupra aſſignata, Scilicet qa ua-
ſallus nõ poteſt accuſare dominũ; limitat tamẽ Pa-
ris in d.§.an ſi dñus,quãdo uaſallus argueret cõtra
dominũ infidelitatẽ,uel culpã,per quã dominus pri
uatur ꝓprietate feudi,quia ſit caſus ſpecialis; Itẽ li-
mitat in d.§.an uaſallus; quãdo dominus cõmiſerit
adulteriũ cũ uxore uaſalli; Crederem etiã limitari
poſſe hoc dictũ,quãdo uaſallus ꝓſequeret̃ ſuã iniu
riam,ut uidet̃ sẽtire Paris in d.§.an uaſallus in prin.
uel ꝓſequeret̃ iniuriã ſuoꝝ, & in caſibus hæreſis,&
aliis de quibus locuti ſumus ſupra cõcl.74.& hic.

1. Nobilis prouocatus ab ignobili,plebeio,uel ruſtico recuſat Duellũ.3.4.limit.num.5.8.ſublimita nume.7.
2. Paritas,& æqualitas perſonarum,eſt ſeruanda.
3. Ignobilibus nulla eſt infamia,uel uerecundia.
6. Nobilis aliũ offendens,nõ debet excuſari a Duello, & nume. 9.
8. Quaſi contrahitur in delictis.
10. Nobilis quis dicitur, & quomodo acquiratur nobilitas,remiſsiue.

CONCLVSIO. LXXVI.

IMPARITAS, ratione nobilitatis, exceptionē præbet nobili ꝓuo-
1. cato ✠ ab ignobili, plebeio, uel ruſtico; Nam ſecundū Bal. in d.l.cum filius.§.fi.de leg.2.& Bal. in.§.ſi ruſticus per illum tex. ubi And.de Hern. quos refert Paris in d.§.quot in Duello lib.1.ꝓuocans debet eſſe maior, uel par, quia nō licet minori, ꝓuocanti maiorē aſcendere, ut ſequit̃ Ias.d.cōſ.144
2. uo.2.✠, Sicq; paritas, & æqualitas perſonarū eſt ſeruanda ſecūdum eundē Paridē in.§.an miles poſsit lib.5.& in.§.in pugna.&.§.quia dictū eſt in prin.lib.7 idē tenet Iac.Hiſpa.in cap.4.lib.1.& conſulēdo inqt
3. Iul.Fer.conſil.15.num.5.✠, ꝙ nobiles, & integræ famæ, cum ignobilibus, & infamibus nō pugnant, per dicta iura, quia ignobilibus nulla ſit infamia, uel uerecūdia per tex.in l.2.C.ut inf.cer.tem.& ꝓpterea addit, ꝙ & de rigore iuris, & æquitate, nullus debet duellare, qui nō ſit de nobili genere, nec per ſe, nec per campionē; & proinde monet Principes ut be-
4. ne aduertant, ne patiant̃ defraudari militiā; ✠ Similiter uiri humiles, negotiatores, aut artifices, etiam ſi eſſent in caſtris, in exercitio armoꝝ, recuſari poſsūt, a nobile, uel armigero, longo tēpore in armis uerſato, ut ſcribit Paris in.§.an uiri eo.lib.7. Limitatur
5. tamē iſta cōcluſio, ✠, ut nō ꝓcedat in eo, qui licet nō ſit claris natalibus ortus, miles tamē eſt in caſtris,

& duce uirtute uiuẽs,nõ infamis; qui nõ poteſt recuſari a milite,etiã orto de genere militũ,& nobili, etiam ſi nobilitas ei inſurgeret ex quatuor gradibus nobilitatis ſuorum auorũ,quia militia,& armorum uſus nobilitatẽ affert,put firmat & declarat Paris in.§.nobilis a pgenitoribus lib.7.& in d.§.in pugna; aliogn talis recuſans infamiæ labẽ incurrit,etiã ſecũdũ opi.
6. Ange.in.q.ſua, incip. duo Gallici; ✝ Nec.n.nobilis alium offendens debet excuſari,ideo puocatus pugnare tenet; quã ſententiã ſequitur Alcia. cap.30.ex Iudicio præſtantiſsimi Io.Iacobi Triuultii, etiã in fortiori caſu; ſcilicet ſi gregarius miles pedes puocaret uexilliferũ cataphractorum militũ; & clarius te-
7. net idẽ Alcia. in cap.34.✝. Iſta tamẽ limitatio ſubdeclarat,ut ruſticus miles admittat ſi in caſtris eſt,& in armis uerſatus; nõ autẽ ſi exercitu dimiſſo,domi ſe habeat remiſſus, niſi ſaltem per decẽniũ militaſſe pbetur,ut teſtat Paris in.§.quia ſuperior lib.7.ſequit Alciatus d.cap.34. Iſta concluſio uidet & ſecundo
8. poſſe limitari in,✝,Ignobili,plebeio,& ruſtico,qui ſuã,uel ſuorum iniuriã proſequeret; ut dictũ eſt ſupra cõcl.74.& pxima,per dicta paridis in d.§.in pugna, ubi tradit,q nobilis aliũ offendens nõ debet excuſari,nam in delictis quaſi cõtrahit; l.1.§.beſtias.ff.de poſtu. Paris fere in ppoſito in.§.nobilis pro cã.lib.7. in fi. nam tunc tales uidentur non poſe recuſari,
9. Sed obſtat qa ✝ licet hi tales nõ ſint infames, tanq ignobiles,tamẽ iniuriarũ uident eſſe incapaces,ut ſupra d.concl.74.& item q extenſio eſt phibita ppte-

Cogi tādū. rea cogitandū eſt; nam & in his, aliqui milites periti tiores, conſulti, dubitant, & ambigue reſpōdēt. Cæ
10 terū, ✠, quis dicaƭ nobilis, & qūo acquiratur nobilitas, & de nobilitate plura, late proſequiƭ Bar. in. l. 1. C. de dignita. lib. 12. & per Paridē in. §. qa ſæpe lib. 7. & Bart. cepo. in tracta. de Imperatore deligēdo. §. nobilitatis, & per Soci. conſil. 246. uol. 2.

1. Dignitatis exceptio repellit Duellum.
2. Dignitatum gradus quatuor, additur quintus.
3. Pontifex, & Imperator ſunt ſupra omnes dignitatū gradus; licet ſuperilluſtres dici poſsint.
4. Pluris quod eſt, utiq; tanti eſt.
5. Rex Francorum, nō æquat faſtigium Imperatoris, nec Pontificis.
6. Superilluſtres, qui ſint.
7. Spectabiles qui ſint.
8. Clariſsimi qui ſint.
9. Egregii, qui dicantur.

CONCLVSIO. LXXVII.

1. DIGNITATIS quoq; ✠ plurima eſt habenda ratio, in hoc certamine, adeo ut ſæpius hæc legitima exceptio cenſeaƭ ad pugnā ſingularem ꝓpellēdā, in multis caſibus; de qbus ſigillatim diſſerere operæ
2. pretiū exiſtimo; ✠. Verū quia uideƭ in primis fere neceſſariū ſcire dignitatū gradus, & ordines; qui tē-

peſtate,noſtra,apud aliquos ſubuertunt,uſq; adeo, ut appellent Illuſtres aliqui,uix clariſsimi,aut egregii nuncupandi,ſatis imperite,& corrupte; hos præmittendo dicamus; quod quatuor ſunt; Superilluſtres; Illuſtres; Spectabiles;& Clariſsimi; Additus & quintus, ſcilicet Infirmorum, qui Egregii dici poſſunt,ſecundũ aliquos; ut per Mattheũ Gribaldum mophã in tracta.de ordi.ſtupendi.lib.3.circa fi. & ita uidet obſeruare in Senatu Mediolani,Sereniſſimus Imperator,cũ ſcribit alicui Prætori ciuitatis, uel doctori; de dictis autẽ quinq; gradibus dignitatum ſcribit in autẽ. de appellatio.§.1. 2. 3. &. 4. & in autẽ.ut ab Illuſt.& qui ſuper eã digni.& per glo. in prohem.inſtitu.§.cũq; hoc,in uer.Illuſtribus; & Io. de platea in.l.fi.C.de decurio.lib.x.& Alcia.d.cap.33. & per doct.præcipue Ias. in.l.1.ff.de offi. eius,col.1.

3. in prin. Inde dicit,cõmunis opinio,✠ q pontifex max.& Imperator,sũt ſupra oẽs gradus; atq; in numero ſuperilluſtriũ nõ cenſeant; quia oẽs dignitates ab ipſis ꝓfluũt,tanq̃ a fonte,ſecundũ Bal.in c.1. in prin.in .1.no.quis dica.dux,ſequit Ias. ultra Ang. & Alex.ibi,& in rub.ff.de iuriſd.om.iudi.in fi.in d.l.1. num.4.ff.de offi.eius:idẽ affirmat Marti.Laud.in tracta.de principibus q.167.& Soci.in d.l.1.ſcribit ita tenere cõiter mod. Hancq; opi.dicit ueriorẽ Corſetus in trac.de poteſt.reg.in.3.parte.q.21.licet dicat ꝑut dixit Alex. d.l.1. num.18. q Papa,& Imperator,poſſunt dici ſuperilluſtres,quia sũt ſupra illos; facit ad

4. hoc ✠ quia quod pluris eſt,utiq; tanti eſt,ſecundũ

Sal- Bal.ubi ſupra; Sicq; uidet poſſe ſaluari opinio cō-
uat traria; quā ſequit Alcia.in d.tracta.de ſing.certa.c.32.
Alci. 5. qui in eo ibi clarius decipit,+,qui cōtēdat Regē
Francorū Imperatoris æquare faſtigiū; In eaq; di-
gnitate, Pontificis,& Imperatoris collocādū quod
Con lege nō ꝓbatur; nec hoc poteſt firmari, ut i.dicemus
tra concl.ꝑx. Verū ſecundum Docto.in d.l.1.præſertim
Alci. 6. Ias.col.2.+.in Gradu ſuperilluſtriū ponunt ſenato-
res per.l.fi.ff.de ſenato.de cuius ueritate alibi inueſti
gabimus; Inde ponunt conſules, Dictatores,& Pa-
tritii per.l.fi.C.de conſulibus lib.xii. &.§.filiusfa.inſti.
quib.mo.ius pat.potes. ſolui: Inter illuſtres autē re-
ponunt præfecti prætorio; præfecti urbis; & Quæ-
ſtores; Hodie autem reponi poſſe uideutnr ſecun-
dum Ias.ibi num.6. &.7. Reges,& Cardinales; qui
æquiparant præfectis ꝑtorio; Itē Patriarchæ, quia
redacti ſunt inſtar Regū; Item conſiliarii Conſi-
ſtorii principis, per allegata per eum,& alios; qui in
Rege adducūt tex.clarum in c.nouit de iudiciis,lo-
quentē{in Rege Francorū; cui addo aliū tex.expſsū
in c.meruit de priuileg.in extrauag.comu. loquētē
pariter in Rege Frāciæ: Addo etiā aliū in extrauag.
Ioan.in cap.1.de iude,& ſarrace. loquētē in Rege ca
ſtellæ, Hiſpaniarū prouintiæ; & in c.intellecto de iu
reiur.loquētē in Rege Vngariæ, conſulit idem Ias.
conſil.144.col.2.uol.2.idē tenet Corſetus d. tract. ea.
q.21.per plura inter alia per tex.apertū in c.ex ſpecia
li, de iude.& ſarra.ibi Illuſtrē Regem Portugalliæ,
& ꝓpterea Alcia.nō bene ſēſit, ſed de dignitate Re-

gia; præſertim Regis Hiſpaniarũ & Franciæ alibi di cemus,& an & quãdo ſubſit Imperio. Vnũ nõ omit to hic dictũ a Deci.in d.c.nouit in prin.de iudiciis, & quod in hac materia dignitatũ, ſi uerum eſt, eſſet utiq; conſiderandũ, uidelicet Regẽ Franciæ appellari illuſtrẽ a max. Pontifice, qui illo ſit maior; ſed nõ ſic appellandũ ab inferioribus, ſicq; inferre uidet eſſe Regẽ clariori titulo ꝓſequendũ ab inferioribus arg.c.antiqua de priuileg.& c.uolentes de offi.leg.q̃ iura hoc nõ ꝓbant; nec credo Deci.bene ſentire, qa Cõtra cũ omnes dignitates a ſupremo principe ꝓcedãt ut Deci. dictũ eſt ſupra in hoc capite de Imperatore.§.1.uers. orbem, num.4.priuatorꝫ cõuẽtione, & fictione immutari nõ poſſunt ex prætorio, & ſolẽni iure introducta.l.nec ex prætorio.ff.de reg. iur. & facit quia ſi dignitas eſt honor alicui ꝓpter merita principis ſpecialiter, uel legis beneficio impẽſus utſupra in d.§.1. in.2.q.nu.xi. ergo nullus alius q̃ Imperator, uel lex poteſt eam conferre facit quod tradit Marti. Lau.in tract.de dignit.q̃.26.uidelicet ſolũ principẽ conferre magnas dignitates auctoritate Bal.& Albe.de Roſa.
7 in.l.Imperium.ff.de iuriſd. om. iud. ✝. Spectabiliũ autẽ numero deſcribunt, ſecundũ antiquos magiſtratus, Prætor Romæ; Præfectus uigilũ; Procõſul; & Legatus; & Præfectus Auguſtalis ut ĩ tt.ff.de offi. ꝑto. cũ tribus ſeq.ubi gloſæ rub. & tradit Ias. d.l.1. num 13.ſubdẽs ꝙ Duces; Marchiones; Comites; & Epiſcopi dicant Spectabiles per iura ibi allegata, ſcilicet, tex.in.l.ſi quãdo C.de appellatio.in.l. rapto-

res C.de rap. uirgi. in.§.fi.in aút. de appellatio, &.§. ſimiliq; modo; tangit Alex.in rub.ff. de iuriſd. om. iudi,in fi.& Socinus in rub.ff.de offi. eius,& Corſetus ubi ſupra,& per Io.de plat.in rub.C. de comit.q prouin.reg.lib.12.qui tamẽ diſtinguit; ut illi,quibus comitatus,& exercitiũ militiæ cõmittatꝰ dicantꝰ Illuſtres, & quibus ꝓuincia Metropolitana cõmittatus, ſecus in nõ Metropolitana, qui dicantꝰ ſpectabiles. At in. d.l.fi.C.de decurio.col.3.inquit ꝙ Comites tamen illi ſunt ſpectabiles,uel Illuſtres,ſcilicet oriẽtis, & Regentes ꝓuincias; nõ autẽ Comites Italiæ; & Alemaniæ; quos tradit Clariſsimos; ut & ſentire ui detur Alcia.d.c.32.ubi ſimiliter tradit Duces aliquos eſſe Illuſtres,q ſcilicet ſi regali poteſtate præfulgẽt, & legibus ſoluti ſunt,nec cæſarẽ de facto recognoſcunt,ut Mediolanenſis(Sed hoc nõ uidetꝰ uerũ,cũ iam feudi inueſtiturã ab Imperatore receperit:) Auſtriacus; Burgundus; & Británus, qui & Brito eſt; Sed & militare poſſet diſtinctio Io. Plat. in d. Rub. C. de comit.qui ꝓuin. reg. Cæteros uero ſpectabiles dicit; & quos,quidã, Principes uocant; Duces Spe
8. ctabiles eſſe affirmat etiã Ias.d. conſil. 144. col.2.✝. Clariſsimorꝫ uero locũ aſſecuntꝰ, Præſides Prouinciarũ; ut in rub.ff.de offi.præſi.per.l.1.C.de priua. carce.& ad idẽ eſt.l.fi.C.ad.l.iul.de ui pub. uel priua.idẽ hodie addo in ſenatoribus,ſecundũ Alci.in.l.pen.C. de pac. col.4.& in.l.ſpecioſas.ff.de uerbo. ſigni. qui tamẽ quandoq; illuſtres,quandoq; ſpectabiles dicti ſint,ut ipſe atteſtatꝰ,& dixi ſupra num.6. Ias. in d.l.1.

num.17.addit idē eſſe in ꝑcuratore Cæſaris,ꝓbariq; in glo. ſuper utraq; rub. Sed glo. rub.ff.de offi.ꝑcu. cæs.de hoc nō loquit̃; idemq; tenendū eſſe dicit hodie in Abbatibus,& reliquis habētibus terras,& iuriſditionē,qui uice Præſidū habeant̃; & in doctoribus legētibus qui habeant Iuriſditionē in ſcholares per.l.diui.ff.de iure patro. tetigit ſupradicta Alex. Soci.& Corſetus ubi ſupra,& Io. plate.d.l.fi.ubi idē affirmat in rectoribus ciuitatū,& in Agētibus in reb. Poterūt & hoc loco,& ordine cenſeri,comites Italiæ; & Alemaniæ,uel creati a Ducibus utſup.& Barones; & Valuaſores ut per Alci.d.cap.32.Sed aliq̄d plus tradit Specu.in tt.de iurisd.om.iudi.uersi. Minimi; ſcilicet oēs Iudices,clariſsimos appellari poſſe;
9. ✠. Infimoꝝ uero,qui & Egregii dici poſſunt utſupra,exēpla ponunt̃ per Ias.d.l.1.num.21.in defenſoribus Ciuitatū,& Magiſtratibus municipalibus; qui defenſores cognoſcere poterāt in cauſis ciuilibus a ccc. aureis infra; At municipales,& ſic Villaꝝ a.20. Florenis infra; ut etiā ſentire uidet̃ Io. Plate,d.l.fi. q idem tenet in Duumuiris,& Rationali; Ias.tamē ibi tradit,defenſores ciuitatū,qui Poteſtates appellant̃, hodie habere merū,& mixtū Imperium per pacem Conſtātiæ; & per præſcriptionē ciuitatū,iuxta glo. in.§.iuſiurandū,in aūt. de defen.ciui.& ꝙ unaquæq; ciuitas habet uim ꝓuinciæ; q̄ miſſa facio; Sed illud uidet̃ uelle inferre,ꝙ tales Poteſtates in numero clariſsimoꝝ ſint habēdi,utſupra,cuius contrariū obſeruari ſuperius ſcripſi in prin. Sed dici poteſt tales

noſtros prætores abſolute nō habere merū imperiū, cū nō niſi cōſulto principe uel Senatu abſoluāt, uel condēnent, ubi pœna mortis, uel mutilationis mēbri, aut cōfiſcationis bonoꝝ ſequit. §. fi. in conſt. domini Mediolani, de pænis, obſtat dictum Spec. ut ſupra ideo cogita.

1. Imperator prouocatus an habeat exceptionem a Duello, & num. 3. limit. num. 6.
2. Duo Reges Romanoꝝ an poſsint ſe īuicē ꝓuocare.
4. Imperatoris faſtigium nullus Rex æquat; nec iugum, aut ſubiectionem euitat. 5.

CONCLVSIO. LXXVIII.

1. IVXTA præmiſſa igit. 4. an Imperator qui ponit ultra oēs dignitatū gradus, & a quo omnes dignitates ꝓfluunt, utſupra dictū eſt; prouocatus exceptione præeminentiæ ſuæ poſsit ſe tueri, Paris in. §. mortuo lib. 7. & Alcia. in cap. 34. tetigerūt (ut exiſtimo) ſatis imperfecte; Propterea diſtinguendū eſt: Primo cū duo Imperatores nō poſsint eſſe ſimul eodē tempore. c. in apibus. 7. q. 1. & alibi diximus; An Duo in Reges Romanoꝝ ab electorib⁹ electi in diſcordia; quorum qlibet adminiſtrabit, dones declaretur, cuius electio teneat sm̄ glo. in cle. 1. de iureiur; & Paridē put. in. d. §. mortuo. n. 1. & Abba. in. c. uenerabilē in fi. de electio. & uidentur facere cōſilia Oldrad.

diſtinctio, ultra Pari. & Alciatū.

2. cõſil.22.&.23.✝.poſsint ſe inuicẽ ꝓuocare; quo caſu dicẽdũ opinor; ſi eſt contẽtio de regno, ſeu imperio, & ſic de bonis, tunc nõ admittatur pugna, niſi forſan ad euitanda maiora mala, & ne Imperiũ, uel Regnũ diſsipetur, & utſupra cõclu.68.ſcriptum eſt; Si uero (quod nõ tangunt Paris, & Alcia) oriretur contẽtio ſuper aliqua iniuria hincinde illata; & ſic quæſtio eſſet perſonalis, ubi aliter nõ ſit inæqualitas inter eos, exiſtimarẽ, certamen nõ poſſe recuſari; uidentur.n.in eadẽ dignitate cõſtituti tales electi, propterea nõ militat illa cõcluſio, qua habet; nõ licere minori ꝓuocanti maiorẽ, aſcẽdere; ſicq; ꝙ æqualitas ſit ſeruanda, ut abunde concl.76.diximus; nã inæqualitas nõ poteſt inter electos in eadẽ dignitate cõtingere; Secundo diſtinguẽdum eſt, & aduertendũ; An Imperator ab aliquo Rege (quiſqs is fuerit, oẽs.n.ſunt dignitate inferiores Imperatori,
3. utſupra ꝓxi. concl.) poſsit.✝.ad ſingulare certamẽ euocari; & ꝓculdubio, nõ poſſe crediderim, militat .n.hoc caſu argumentũ imparitatis; quia nõ liceat minori ꝓuocanti maiorẽ aſcẽdere utſupra, licet Paris in d.§.pone lib.7.per multa cõtrariũ concludat, quãdo eſt cõtẽtio ſuper aliquo Regno, & cauſa nõ tangat Imperium, & talis Rex nõ recognoſcat Imperatorẽ, quẽ ſequitur Alci.d.cap.34.Sed argumẽta ipſorũ nõ ſubſiſtunt; & in primis an ratione ambiguitatis regni admittat pugna ſupra cõcl.ꝓx. & 68. demonſtratum eſt; ubi quæſtio ſit de bonis, ceſſare dẽ pugnã. Nec refragatur, ſiquis dixerit ideo prelium

Contra Pari. & Alci.

cõcedendũ eſſe,quia talis Rex nõ recognoſcat Imperatorẽ, nã hoc etiã ſuppoſito; nõ ꝑpterea infert, ꝙ eiuſdẽ ſit dignitatis & exiſtimationis Rex,cuius eſt Imperator,ut ꝑx.concl.dictũ eſt; & fatet ipſemet Paris in d.§.pone.per multa,& præſertim,quia imperator præſidet omnibus,præter deũ; & debet poſſidere uniuerſam terrã,quæ uidet aſcendentẽ,& deſcendentẽ ſolem; §.1.in autẽ ut om.ob.iu.pro.& ali-

4. bi latius dixi:✠ Sed ulterius nullus eſt Rex,aut princeps,q faſtigiũ Imperatoris poſsit æquare,aut præſcribere, & eximere ſe a iugo, & ſubiectione eius; qũocunq; merũ imperiũ,& reſeruata Principi præſcriberentur; ut in hoc cõmunẽ opi. atteſtat Soci. conſil. 275.num.5.uol.2.de quibus abunde ſcripſi ſupra in.§.primo,in uers.orbem; & tradit glo.1.de pa-

5. ce iur.fit.✠.ꝙ Reges Frãciæ,& alii ultramõtani,ſunt ſub Romano Imperio,licet ſacramẽto nõ ſint ſubditi; & in hæc uerba inquit Bal.in.l.1.ff.de offi. ꝑfec: præ:truffa eſt aliter ſentire:poſſet tamẽ forſan limi-

6. tari hæc concluſio; ut ✠ Imperator poſsit a Rege prouocari in crimine hæreſis; Simoniæ; & Sacrilegii; quæ ſunt grauia,& per quæ deponit Imperator; utſupra.§.ſecũdo notauimus.q.5. Item quãdo Rex ſuam uel ſuoꝝ iniuriã ꝑſequeretur,de quibus ſupra fitſermo cõ.74.&.75.&.76.qa in delictis quaſi contrahit ut ibi dicit per.l.1.§.beſtias.ff.de poſtul. & per Pari.d.§.nobilis,p cauſa lib.7.cogita tñ ſupra hoc ultimo quia nõ fit extenſio in hoc materia utſupra concl.9.& conclu.74.num. 6.

Cogitãdũ.

1. Reges,a Regibus,licet nō coronatis prouocati,pugnare debent,lim.num. 2.
3. Corona nō auget dignitatem.
4. Reges,ꝓuocati a principibus,Ducibus &c.excipiūt, ne pugnent lim. num. 6.
4. Principes ſubalterni poſſunt prouocari a Ducibus, licet uideantur digniores.

CONCLVSIO. LXXVIIII.

1. INTER Reges utiq; + pugnā ſingularem admittendā,nullus uidet du bitare;pares.n.ſunt dignitate;cū illuſtres omnes dicant utſupra,concl. 77. quod uidet tenere Iul. Fer. conſil .18. ſed addit hoc tamē nō ꝓcedere;ſi Reges recognoſcant ſuperiorem;ut puta Imperatorē,
2. uel Papam,quæ +.credo uere dicta,ſi modo tales Reges ſubeſſent ſtipendiis , & in Fidelitate;& obedientia dictoꝝ ſuperioꝝ aſtricti ſunt,utſupra cōcl.31. Dubitari tamē conſueuit an Rex nō coronatus re- decla cuſari poſsit a Rege coronato;quæ quæſtio deci- ratur ſa fuit,cū de facto cōtingeret inter Renatū Andega- Iul. uenſem,corona inſignitū;& Alphonſum illa nō re Ferdimitum;de Regno Siciliæ,contētio;ut ſcilicet ea retus exceptio nō prodeſſet;ut per Paridē in.§.qm̄ ſupra
3. lib.7.ſequit Alcia.d.cap.334. +.Corona.n.ſecundum eos ibi nō auget dignitatē arg.c.cū ſis,de uſu pal. & de priuileg.c.antiqua. cc,med. Super Regno tamē,

& ſic ubi de bonis agiẽ, pugnã inter Reges ꝓhibitã
4. eſſe arbitror; utſupra cõcl.ꝑx.&.68.✝.Regibus autẽ ꝓuocatis a Principibus, Ducibus, uel Marchionibus,& Comitibus, qui dignitate ſunt inferiores, utſupra ꝑx.q. cõuenire exceptionẽ, ut recuſare poſſint certamen, nõ uideẽ dubitandũ, ut ĩnuũt. Paris & Alciat.dictis locis; & militat obiectio imparitatis in omnibus, de quo ſupra, ut maior in dignitate ꝓuocari nõ poſsit, cæteris paribus, ſecũdum ſupradictos, præſertim Alcia.d.cap.33.&.34. qui inquit, cum iure noſtro diffinitũ ſit, quibus qſque dignitatũ gradibus emineat; ex ꝓdicta diſtinctione, pugna decidenda erit; Vnde per prædicta uideẽ ſimiliter determinari quæſtio poſita per Paridẽ in.§.an principes
5. ſubditi lib.7.✝.ꝙ principes ſubalterni poſſunt ꝓuocari a Ducibus; quia ſunt in eadem dignitate cum Ducibus; licet ut ipſe tradit, principes uideanẽ aliquantulũ digniores reſpectu nominis; cum teneant primũ locũ iuxta regẽ, uel Imperatorẽ; Cenſerem tamẽ in prædictis omnibus limitationẽ illam ꝓcedere, de qua ſæpius locuti ſumus; ſcilicet ut tunc nõ poſsit aliquis prædictoꝝ ꝓuocatus per inferiorẽ in
6. dignitate poſitũ, euitare pugnã ſingularẽ, ✝.quãdo quis ꝓuocans ꝓſequereẽ ſuã, uel ſuoꝝ iniuriã, & ita opinor uoluiſſe intelligere caſum ſuũ Paridẽ in.§. an comes in fi.lib.7.ubi quærit an comes poſsit prouocare ducẽ; & concludit ꝙ comites noſtri tẽporis habẽtes comitatũ, qui ꝑprie dicunẽ comites, nõ pugnabunt cum ducibus in foro ciuili, ſed in foro

Declaratur Paris.

militari unus dux Princeps nõ liber ; uel marchio nõ poſſet repellere unũ comitem uel Baronẽ , aut Nobilem magnæ uirtutis,quãdo uellet pugnare cã honoris,uel ſtatus,ſeu digitatis ſuæ læſæ; quia te/ neretur ſatisfacere honori ſuo , alias eſſet infamis; Sed forũ ciuile (ut opinor) a foro militari nõ dif/ fert in hoc caſu,quia talis comes uidet̃ proſeq ſuã iniuriã,quod etiã forũ,& ius ciuile admittit; licet di catur ꝙ comes alias,& regulariter nõ poterit ꝓuo/ care ducẽ,uel ſuperiorẽ in dignitate poſitũ; in quo forũ militare nõ aduerſatut; Sicq; limitatio memo/ rata ꝓcederet,cũ cõcordia (ut credo) utriuſq; fori; Idem crederẽ etiã in caſibus Hæreſis,læſæ maieſta- tis,& ſimilibus,de quibus ſupra; putatẽ tamẽ in his caſibus poſſe campionẽ dari; utſupra cõcl.38. & inf. ſeq.ꝓxima,& uidet̃ ſentire Paris in.§.miles armiger lib.7.num.2. Cogita quia in caſu proſecutionis iniu- riæ propriæ,uel ſuoꝝ,nõ uidetur habere locum ex tenſio Duelli,ut ſupra dictum eſt,præſertim concl. 74. num. 6.

1. Nobilis ex quatuor gradibus progenitorum,an poſ ſit recuſari a conſtituto in dignitate,uſq; ad ducem.
2. Nobilis regulariter nõ admittitur contra conſtitu- tum in dignitate,lim,ut ibi.
3. Imparitas modica nõ curatur inter nobiles.
4. Ludouici Viſtarini uictoris pugna,cum clariſſimo Boſio Sfortia,& Sigiſmundo malateſta,

CONCLVSIO. LXXX.

1 EX Præmiſsis diſcutienda ſe ſe offert, il la exceptio. ✠. an nobilis, ex quatuor gradibus ꝓgenitoꝝ ortus, bonis moribus imbut⁹; & in armis, & equis exercitatus, & uerſatus; poſsit a comite, ſeu Barone, & a quocūq; in dignitate conſtituto, uſq; ad ducē recuſari; Paris in. §. nobilis pro cā. lib. 7. ponit iſtam quæſtionē in illo nobili, qui pro cauſa iuſta ſuæ iniuriæ, uel honoris ꝓuocat comitē, uel Baronē, & quēcunq; in dignitate poſitum; & illā poſtea abſolute in fine decidit, ut talis nobilis poſsit pugnare cum conſtituto in quacūq; dignitate; præſertim ſi comes ꝓuocatur ex delicto cōmiſſo in remp. uel ꝓ fide rupta, qa uidet̃ approbata perſona nobilis. l. qui cū alio. ff. de reg. iur. q̄ ſemel appobata, nō poteſt reprobari, per no. in. l. ſi quis teſtibus. C. de teſtibus, uel ſi comes nobilē offendiſſet; qa in delictis quaſi cō trahitur. l. 1. §. beſtias. ff. de poſtul. Alci. autē d. c. 33. abſolute ponit hanc. q. & inquit, in ea ſunt quot capita, tot ſentētiæ; tandē concludit, ꝙ inferiores in gradu poſſunt refutari ꝓpter imparitatē; ſed nobilē a quatuor gradibus uſq; abauis, in armis uerſatū, cum clariſsimis poſſe congredi arbitrat̃; quia is ſit ultimus gradus dignitatū, & cū tali nobili intercedat modica inæqualitas; ✠. Ego in hac q. regulā ſæpius præ

2 ſuppoſitam, firmādā exiſtimo, ꝙ imparitas ratione dignitatis, ſit legitima exceptio in ꝓuocato; ſicq; regulariter nō ſit admittēdus nobilis, etiā ex quatuor gradibus auoꝝ a cōſtituto in dignitate; limitarē ta-

Declaratio.

men iſtam concluſioné nõ habere locũ in crimine læſæ maieſtatis, Hæreſis, & aliis criminibus, de qbus ſupra ſæpiſsime dictũ eſt; ut uidet́ etiã ſentire Paris ubi ſupra. Item limitaré quando quis ſuã, uel ſuoꝝ iniuriã, pſequeret́, ut ſimiliter dictũ eſt, & firmat Paris utſupra, ſuper hoc tamé eſt cogitãdum, utſupra, præſertim cõclu. 74. limitari etiã poſſe crediderim ſecundũ opi. Alcia. d. cap. 33. in fine, in prouocato, qui in numero clariſsimoꝝ tantũ cenſeat́, & nõ ultra; ut a tali, nobilis ex quatuor gradibus, præſertim iniuriatus, nõ poſsit recuſari, eã ratione per Alcia. aſsignata, qa inter clariſsimũ dignitate, & talé nobilem,
3. modica ſit inæqualitas, ✠, cuius nõ habet́ ratio, ut etiã per eũ c. 31. circa fi. & habet́ ſupra concl. 8. Hacq̃ eadé ratione, nõ poſſe clariſsimũ contra nobilé ſupponere cãpioné arbitrarer; de quo meminit Alcia. ibi: in aliis uero cõſtitutis in ſuperiori dignitate ſpectabiliũ, & ſupra; ppter maioré imparitaté, aliter exiſtimaré, ut dictum eſt ſupra concl. 38. & uidet́ ſentire Paris in. §. miles ſeu armiger lib. 7. Hæcq̃ ultima limitatio, uidet́ eſſe in uiridi obſeruãtia apud milites, nobiles & principes; ut exéplo nõ uulgari inter alia
4. demonſtratũ eſt, tempeſtate noſtra; ✠ Cum ſtrenuiſſimus Ludouicus Villarinus, cõterraneus meus, nobilis ab antiquiſsimis pgenitoribus ſuis; & equeſtri militia, tunc tantũ decoratus, qui hodie tamé tribunus eſt militũ; & (ut uulgo dicit́) Colũnellus Cæſareus; & præfectus tormétoꝝ Cæs. ſeu Põtificii exercitus, orta cõtrouerſia, Prouocator, cum clariſsimo

Boſio Sfortia,Comite,ſeu Barone,ex ſentētia prudentiſsimi Proſperi Colūnæ , & Marchionis Piſcariæ,& alioꝝ ꝓcerum,dignus diiudicatus eſt; qui cū eo,licet clariſsimo , in certamen deſcēderet; in quo ipſe Viſtarinus uictor euaſit,magna cū gloria; quæ in eo aucta etiā magis eſt,cum iterū a Sigiſmondo Malateſta,nō ſolum clariſsimoꝝ,ſed etiā ſpectabilium genere orto,ſingulari pugna impetitus , pariter uictoriam reportauerit.

1. Prouocans nō poteſt,iam per ſe ꝓuocatum repellere; limit. num. 3. 5. & 10.
2. Perſona approbata non poteſt reꝓbari; limit.nu. xi.
4. Promiſsio intelligitur , rebuſ ſic ſtantibus , & noua cā non ſuperueniente.
6. Ignorantia,& error in facto alieno non nocet.
7. Regula,ꝙ ſemel placuit. 27. qn̄ non habeat locū & num. 8. &. 9. &. 12.

CONCLVSIO. LXXXI.

1. PROVOCATVS, ✝ qui multis exceptionibus,de quibus ſupra ſcriptū eſt , quādoq; ſe tueri poteſt, nō poterit tamē a ꝓuocante ipſe repelli; nam ab eo perſona ſua cenſeẽ approbata,ut tradit Alcia.in cap. 23. d.tracta.& uideẽ ſentire Paris in.§.miles ſeu armiger,num.2.lib.7.& Iul. Fer. conſil.14.num.4. & Iac.
2. Hiſpa.c.6.lib.1.✝. Sicq; perſona approbata nō po-

Digitized by Google

teſt reprobari per no.in.l.ſi qs teſtibus C.de teſtibus, &.l.qui cũ alio.ff.de reg. iur.l.ſi uxor in fi.ff.de adulter. cũ ſim. & per Paridẽ in d.§.nobilis pro cauſa ꝗc. fi.&.§.duo milites lib.7. Vbi tamẽ ꝓuocans ſit maior poterit campionẽ ſubiicere utſupra concl.34. & expreſſe ponit Paris in d.§.miles ſeu armiger, licet cum hac concl.trãſeant ſimpliciter docto. putarim tamẽ ipſe limitãdã,& d:clarandã ſibi nõ uendicare
3. locũ.✝.ſi noua exceptio ſuperueniret; ✝.quia pro-
4. miſsio intelligitur rebus ſic ſtantibus,& noua cauſa Denõ ſuperueniẽte, ut in d.l.ſi quis teſtibus,& per Salice. ibi.& per dicta per Alciatũ in c.22. & per Paridẽ in.§.duo milites,lib.7. qui uideť decidere hanc exceptionẽ competere,tam ꝓuocato,ꝗ ꝓuocatori; & doct. clara tiões, ultra
5. terigi ſupra cõclu.74.Limitarẽ & ſecundo.✝.in prouocato,qui criminoſus & infamis repertiretť,de quibus abũde dixi ſupra cõcl.74.& hæc fuiſſent ignota ꝓuocanti,nam cũ duellandi actus ſit militaris nobilis,& generoſus,ac honorabilis, ab infamibus nõ exercẽdus,utſupra cõclu.15. Reatuſq; excludat om
6. nem honorẽ,ut ibi,& ſæpe dixi; & ignorãtia & ✝ error in facto alieno nõ noceat; Sed iuſta,& ꝓbabilis præſumatť,& excuſat.l.fi.ff.pro ſuo; ſicq; uideatur errare talis ꝓuocans criminoſum,uel infamem ſibi incognitũ; ex errore ſuo nõ debet induci conſenſus; ĩmo debet impediri,& tolli.l.ſi per errorẽ.ff.de iuriſd.om.iudi.nõ.n.uidenť conſentire qui errant ut ibi.&.l.nihil conſenſui.ff.de reg. iur. in fi. Hinc dicit
7. Io.And.in c. ꝙ ſemel ĩ fi.de reg.iur.in.6.✝.eã reg. q

ſemel placuit,nõ habere locũ quãdo adeſt error facti,nec uidet obſtare tex. in d.l.qui cũ alio,ubi contrahens cũ alio,uel eſt,uel debet eſſe nõ ignarus cõditionis eius; quia per exẽpla glo. contractus ibi diſſoluit,nõ autẽ inducitur; ſicq; in caſu noſtro diſſoluitur Duellũ; uel rñ ꝙ ibi in contractibus agitur, hic in delictis; in quibus tanq̃ odioſis,ſtricte abſq;
8. extenſione ꝓcedat; utſupra concl.9. ✠.& in delictis
9. nõ habere locũ illã.l.tradit Decius ibi per plura; ✠ ſic tradit nõ habere locũ in quaſi contractu,ꝓut in caſu noſtro,in quo quaſi cõtrahit, utſupra cõcl.76. Nec obſtat tex.etiã d.l.ſi uxor,qa ibi,& in aliis iuribus aderat ſcientia; imo uideret dici poſſe,ꝙ ſi qs
10. ſcienter ꝓuocaret criminoſum,& infamẽ, ✠,nihilo minus pœnitentia ductus,nõ teneret pugnare,poſſetq; cõtra talem ꝓuocatũ excipere,eadẽ ratione,qa criminoſi,& infames nõ admittant ad præliũ; ſed tantũ perſonæ integræ, & nobiles,utſupra; nec uidentur repugnare adducta in cõtrariũ,ſcilicet qa nõ poſsit reprobari approbata perſona; nã nõ uidẽtur ꝓcedere in caſu noſtro dicta iura; qa expedit,& publice intereſt,ut criminoſi detegant, & puniãtur; l.
11. eũ qui.ff.de iniur.cũ ſim. ✠. & ratione publicæ utilitatis,approbati,poſſunt reprobari,l.ſed & reprobari in prin.ff.de excus.tuto.& per Salice. in d.l.ſi quis teſtibus; quare ꝓuocatus talis criminoſus,& infamis, patiet exceptionẽ,ut inde poſsit etiã puniri; Vel dic in his q̃ improbant a iure,nõ habere locũ dictã reg.
12. ✠.ꝙ ſemel placuit; nec illa, ꝙ approbata nõ poſ-

ſint reprobari,ſecũdũ Io. And.in d.reg. quod ſemel circa ſi. at nos ſumus in Duello reprobato a iure,& criminoſis , & infamibus,reprobatis duellare de iure,ut dixi abunde in prin.huius tracta. & concl.74. ergo poterit reprobari,etiã ſcienter criminoſus prouocatus; & ꝓpterea abſolute,& nõ inepte Iac. Hiſpa.d.cap.6.uidet̃ arguere ꝙ ſaltẽ ad iudicem Duelli ſpectet,ex officio ſuo,& pro honore ordinis militaris , talem nõ integram perſonã,ratione ſupra aſsignata,repellere.

1. Prouocandus agit cõtra ꝓuocaturũ furentẽ,ut aut Duello experiatur,uel ut ſibi concedat̃ familia gladiatoria,expenſis illius.
2. Duello recepto,offendẽtes ſe inuicẽ,ꝑditorie agũt.

CONCLVSIO. LXXXII.

1. ADMITTATVR. ✠.quãdoq; ꝓuocãdus,nõ ut excipiat tantũ , ut in ſuperioribus ; ſed ut ꝓcedat etiã cõtra ꝓuocaturũ,aliquãdo furentẽ, & cõminantẽ ſe Duello experturũ, & in eũ impetũ facturũ; ut ſcilicet iſte prouocaturus,monitus certa formula,moribus obſeruata agat ; cũ nõ ſit æquũ,ut ipſe ꝓuocãdus, cõtinuo in armis detineat̃, quod ſi nõ fecerit,poteſt in maiore cogi,& appeti; uel a cõi ſuperiore poſtulari; ut ꝓuidere uelit; cuius erũt partes,ut iubeat ꝓuocaturũ ſeruare formã duellicam,ubi ſeruãda ſit;

Digitized by Google

quibus neglectis; ꝓuocando, familiã gladiatoriam concedere debet; quæ pro eius defenſione, ꝓuocaturi expẽſis, inuigilare debeat, ut notabiliter ſcripſit Alci.d.tracta. cap.13.allegat glo.l.fi.C.de erroga mili-ano. lib.12.facit.l.diffamari cũ ſim.C.de inge. manu.

2. +. Sed admiſſo Duello nõ licet ſe interim offendere, ut & pro Alcia.ibi.c.ſeq.alias ꝓditionis, & uiolatæ fidei, quis reus efficeretur.

1. Multa habent locũ in ꝓuocato; quæ in ꝓuocante.

CONCLVSIO. LXXXIII.

1. SVBSEQVENTER. +. in ꝓuocato multa ꝓcedũt, & ſunt obſeruanda, de qbus in ꝓuocãte ſupra locuti ſumus; quæ ratione ordinis, breuibus repetamus; Vt ſcilicet nõ liceat ꝓuocanti, quod prouocato nõ permittit̃, & ecõtra, utſupra cõcl.27. Trãſmittatq; prouocatus literas, quas dicunt, cartellos, & reſponſiones ſuas actori, & præſentet Iudici, utſupra concl.23. &.43. Inde in caſibus permiſsis pugnã admittat; ne notatus remaneat, ut in conclu.25. qui & quandoq; campionẽ ſupponere poterit in caſibus cõceſsis; ut in conclu.34. cũ ſeq. & poterit ſuſcipere defenſionẽ illorum, quorum quis tenetur iniuriã propulſare, utſupra concl.33. Iurabit quoq; de calũnia, ut in concl. 44. habet: Et tandẽ ſũmo mane debet cũ prouocante ingredi ſtadiũ, alias reſtitutio temporis deffluxi, ob

morã ſuã concederetur actori,ut ſcribit in cõcl. 45.

1. Armoꝝ electio ꝓuocato cõpetit,de rõne late, nu. 3.
2. Campi,& Iudicis electio,ꝓuocanti relinquitur.
4. Scire,& debere ſcire,æquiparantur.
Incautũ,& inæquali pugna,nõ licet aliũ capere,ibi.
5. Nouiter eſſet ſtatuendũ,ſuper electione Armoꝝ.
6. Equi electio confluit in poteſtatẽ prouocati.
7. Equi licet nõ cõtineant appellatione Armoꝝ; ſunt tamen ad uſum belli.

CONCLVSIO. LXXXIIII.

ARMORVM electio, Iudicis,loci, & tẽporis,ex conſuetudine,& Federici Imperatoris cõſtitutione,ædita in Regno Siciliæ; alias ꝓuocato cõpetebat; ea ratione,quia fauendũ eſſet reo; qui præter omnẽ ſpem; & quodãmodo inuitus ad pugnã trahit; & qui alioquin ꝑparatis dolis,poſſet circũueniri; ideo cũ in uno grauet,ut ad certamen rapiatur, in hoc debet ſubleuari,ut talis electio ei tribuatur,ut tradit Paris in.§.actor ſeu ꝓuocator lib.1.& meminit Iac. Hiſpa.in cap.3.lib.3.& Alcia. cap.6.& Iul. Fer. cõſil.6. num.5. Hodie tamẽ ſecundũ memoratos docto. Paride ꝑtermiſſo,electio armoꝝ,ex obſeruata conſue-
2. tudine,per ꝓuocatum retinetur; +. Iudicis uero,& loci,ſeu campi,relinquit actori ad exonerãdum reũ ipſum; ſeu in fauorẽ(ut crediderim)prouocãtis,ne deludatur ſine iudice,uel quia a reo tardius quæ-

Ratio alia, tribuẽdi cãpũ ꝓuocãti

rereť; inueniriq; per eũ nõ poſſe aſſeueraret,ut etiã ſupraſcripſi cõcl.42.de quibus per Deciũ d.cõſ. 487. &.686.& Alcia.dict. ſuo conſil. car.8.& ante eos per Bal.de pace ten.in pri.col.7.difficile.n.eſt quandoq; inuenire Iudicẽ,& locũ; Addit in hac concl. ſolus Alcia.d.c.6.moribus receptũ eſſe,ꝙ ſatis ſit,ſi in ipſo ſtadio certior fiat ꝓuocator,qua armoꝝ ſpecie congredi ꝓuocatus uelit;licere tamẽ prouocanti ſe ſuis armis,quæ plura ad id præparauerat, defendere;dum ſint eiuſdẽ paritatis:unde accipio,conſuetudine obſeruari;ut per ꝓuocatũ tranſmittať in genere notula armoꝝ,diuerſi generis,prouocanti; de quibus ſe habeat ꝓuidere: Hæc concluſio,ut tradit Alcia.ſm̃ aliquos declaratur,in eo,qui hac fiducia, manifeſta iniuria aliũ affecerit;ꝙ ſi ea de cauſa ꝓuocatus fuiſſet,armoꝝ electionem, ad ſe pertinere præuidebat,ut eo caſu cogať,tanto tẽpore ꝓuocatorẽ præmonere,ut in eo armoꝝ ludo,ſe aliquantulum exercere poſsit; quæ nnnq̃,aut perraro cõtingere exiſtimo; Quis.n.eſt tam fatuus,& temerarius,ut alium, ꝑpter fiduciã electionis armoꝝ,ſibi competiturã,iniuriis ꝓuocet; uel eſto qui hoc excogitaſſet, id tamẽ & manifeſtare uoluerit.✠. Cæterũ in hac concl.plurimũ ſemper admirari cõſueui; cur ſit,qua ue de cauſa ꝓuocatũ; ſiue ex iam dict.Cõſt. Federici Aenobarbi,ſiue ex conſuetudine,tot fauoribus ꝓſequamur; ut reperire Iudicẽ, & locum,ad onus ꝓuocantis reiiciať,ſitq; in illius facultate certũ facere ꝓuocantẽ eo tempore ſolũ, quo uterq; pu-

Raro aut nunq̃ poſſe cõtingere ꝙ ſenſit Alcia.

3.

gnator in arenam deſcenderit; quo armoꝶ genere utendũ ſit; & quod grauius eſt; electio armoꝶ ſibi cõcedat; in qua & ſuperabundare, plurimũ cómodum ſentire ſolet reus, cũ nõ paruo præiudicio, & dãno ꝓuocantis; qui ultra inæqualitaté, ex tali modo perueniẽdi ad certamẽ ipſum, reſultantẽ; maximis etiã expenſis, eadem cauſa incertitudinis, & electionis armoꝶ, attributæ ꝓuocato; prægrauari ſolet, cũ tamẽ & ratio naturalis, & legalis, diſponat in iudiciis, ſed in hoc maxime duellico; ſeruandã paritatem, & æqualitatẽ; nõ eſſeq; cõcedendũ uni pugnatoꝶ; quod alteri nõ permittat, ut ſæpe dictum eſt; unde & talis lex Aenobarbi iniqua, & recepta conſuetudo, uidet irrationabilis, & tanto magis, qa ipſe ꝓuocatus, ex delicto ſuo, conſequi uidet huiuſmodi cõmodũ, & lucrũ, contra diſpoſitionẽ. l. itaq; fullo. ff. de fur; nã clarũ eſt, in hoc certamine, quod frequẽtius fit cauſa honoris, & ad purgationẽ obiecti criminis, ut ante primã cócl. dictũ eſt; Prouocatum primo inferre iniuriã prouocanti, qui cogit ea de cauſa, ne iniuria affectus, & notatus remaneat, ad certamen cõuolare; ſicq; & iniuriatus actor efficit, & multis incõmodis, eodẽ tempore afficitur, quod uidetur maxime incõueniẽs; Nec iudicio meo illa ratio in prin. huius concl. aſsignata ualida, aut tollere hæc obiecta uidet; ꝙ ideo concedant electio, & alia præmiſſa ꝓuocato; quia inuitus; & præter oẽm ſpem, ad pugnã trahat, & quia præparatis dolis poſſet circũueniri; Nam reſpõderi poteſt, ſi inuitus ad

Con tra. l. uel con ſuetu dinẽ.

pugnā uocatur,& præter omnē ſpem,ſibi imputare debet; qui alium iniuria laceſsiuerit,& cogitare debuit, nō impune ſibi licuiſſe alteri iniuriari,alterūq; offendere; notoriū.n.eſt ꝙ permittiť iniuriato ꝓuocatio,& concediť pugna; quia nō debet alteri per alterū iniqua conditio,cōtumelia,& iniuria inferri; ut notiſsimi iuris eſt; ex quibus pariter claret; ꝙ nō diciť poſſe circūueniri,qui iam potuit ſcire,& præ-
4. cogitare ſe eſſe cōueniendū ex delicto ſuo,✝.nam ſcire,& debere ſcire,æquiparantur.l.quod te.ff.ſi cer. peta. Præterea ſi iſta circūuentio conſidereť in electione armoꝝ; quæ nam ratio,& cauſa circūuentionis conſiderāda magis ſubeſt,in ꝓuocato iniuriāte, q̄ in ꝓuocāte iniuriato; ſicq; potius admitti debeat, unus multū præmeditatus, & exercitatus in armis, cū quibus pugnādū eſt; alius uero imparatus,& inconſideratus; ꝑfecto nō decet ex tēpore,& incautū quemq̄ aliū capere,& inæquali pugna,ut ſup.cōcl.8
5. explicauimus ✝.Qua de re exiſtimarē recte ſtatuendum eſſe,uel cōſtitutione principis; uel cōſuetudine inducendum; ꝙ talis armoꝝ electio īnoteſceret utriq; parti,eodē tempore; uel utriq; parti eſſet incognita,per Iudicē ſorte poſtea manifeſtāda; Nam & alias in longobar.quali.quis.ſe def.deb.l.ſi quis cū altero,&.l.mentio; Fuſtes,& ſcuta, erant arma pugnatoꝝ,q̄ debebāt eſſe æqualia, & præſtāda a Iudice ſm̄ Io.lign.in.§.circa ſeptimū num.8.unde in qt Iac.Hiſpa.lib.3.cap.6.apud Hiſpanos,apud quos ꝓhibita ſunt duella; cum quādoq; de facto ad illa

peruenitur; partes ſciunt ante tẽpus prælii, qbus ar-
mis pugnandũ ſit: quãobrem eo pacto tolleretur
magna pars moleſtiæ pugnatoribus; & omnis inæ-
6. qualitas, præſertim ꝓuocanti: ✝. Notandũ tamẽ in
hac concl. illud etiã erit, ꝙ ſicut in armis ſeruãda eſt
electio prouocato; ita ſi miles eſt, & uoluerit eques
pugnare; hoc pacto ꝓuocãs debebit eques pugna-
re; & ecõuerſo, ſi pedes fuerit ꝓuocatus, prouocans
miles, & eques; poterit ꝓuocatus, qa defendentis eſt
electio, pedes pugnare, ſecũdũ paridẽ in. §. qui alteri
lib. 1. & ita obſeruat conſuetudo, ut ꝓuocatus indi-
7. ſtincte eligat, uel nõ eligat equũ: Nam ✝ licet equi
nõ contineanẽ appellatione armoꝝ, ut docet Paris
in. §. duo pugnabãt, lib. 8. nihilominus ſunt ad uſum
belli; & inſtrumẽta bellica, ut ibi per eũ; & recte in-
quit Virgilius; Bello armantur equi, Bellũ hæc ar-
menta minantur.

1. Arma quæ ſint eligenda num. 2. 11.
3. Arma plura, an ſint eligenda.
4. Enſe ſolo pugnantes, an reprobandi.
5. Enſe imprimis cinguntur milites.
6. Enſis alienatio eſt graue crimen.
7. Enſis amiſsio arguit aliquẽ uictũ, in Duello gloriæ.
8. Enſis datur Imperatori, uindici in iram male agen-
tium, & laudem bonorum.
9. Armati una parte; alia inermi, nõ improbantur.
10. Armatus & eques, quis rectius Duello ſe præbet; ꝗ̃
peditum more.
12. Conuenta in electione armoꝝ ſeruanda.

Digitized by Google

CONCLVSIO. LXXXV.

ARMA autē qualia ſint eligenda,
q̄uocunq; ipſorū electio ad ꝓuoca-
tum ſpectet; aliqua per tēpora fuit
1. uariatio; ✝. Cum apud longobar-
dos, Fuſtibus,& Scutis,prӕterq̄ de
infidelitate pugna cōmitteret̄,ut in
coꝝ ll.in tt.quali.quis ſe def. debe.in.l.quibuſcunq;,
& in.l.ſi quis dixerit; & in.l.ſi fuerit,& in.l.mentio
exprimitur; ibiq; in.l.nullus campio habet̄; ꝙ arma
ſua,quæ cōueniunt,nō autē herbas,quæ ad male-
ficia pertinent,quis habere ſuper ſe debet; ut & per
Paridē in.§.duo pugnare lib.8.idem legitur de fuſti-
bus, & Scutis in.l.ſi quis cū altero de teſtibus in ea
longo. Secundū glo. autē in.§.nō eſt conſuetudo,
de alien. feu. pater. Certamen fit militaribus armis,
ſicq; intelligendā d.l.qbuſcunq;,cōmemorat; quod
refert, & ꝓſequit̄ Paris in.§.cōtingit lib.4.poſt And.
Iſer.ibi & Iac. Hiſpa. lib.3.cap.6.tangir aliquātulum
Iul. Fer. conſil.10.num.5.addens conſuetudinē mi-
litum,& nobiliū obſeruandam; quā latius tradit re-
2. ceptam Alcia. cap.39.✝.ut ſcilicet ex omni genere
armorum,optio fieri poſsit, quæ iuſtis militibus in
acie uſui ſunt; quo nomine inquit eſſe,Pugiones,
Gladios, Enſes, Spathas, Clauas, Ferreas, Rom-
pheas,Pila, Lanceas, Fuſcinas; de quibus ante Al-
cia. uidet̄ locutus Paris in.§.arma. d.lib.4.nō eſt igit̄
aliquo pacto recedēdū, a militaribus armis; in hoc

ſingulari certamine,ex conſenſu omniũ autorũ, &
3. inducta conſuetudine; ✝ Pluraq; arma,nõ unã tan
tum ſpeciẽ; & lõga, & breuia,deferri poſſe ibi recen-
ſet Paris; licet in d.§.contingit, dicat q a principe
4. campi recte ſunt reprobati.✝.qui inermes,ſolis enſi-
bus certare cõuenerãt,quaſi lenonũ more congreſ- Con
ſuri; ſicq; aliquãtulũ uidet ſibi cõtrarius Paris; quẽ trari9
tamẽ ſequitur Iac. Hiſpa.d.cap.6.& Alcia.d.cap.39. ali-
Qua in re,nõ adeo hunc pugnandi, ſolis caſibus, qua-
modũ,improbandũ de iure cenſeo; (ubi conſuetu liter
do nõ ſit in contrariũ) nõ.n.turpis uidet,ita ut leno Paris
5. nibus,magisq̃ militibus cõuenire uideat; ✝. cũ in
primis enſe cingant milites; ut uidet tex. in.l.pen.ff.
de teſta.mili.& hoc ponit glo.in.l.pen.ff.ex qbus ca.
ma.inter ſex neceſſaria, quæ ad eſſe militis inducta Con
ſunt; & ꝑpterea inquit ibi Bal.q glo.nõ fecit men- tra pa
tionẽ de calcaribus; & aliis inſigniis, niſi de enſe; ride;
ſicq; ut per d.glo. tradit idem Paris in.§.an Duella & ſe-
num.7.lib.1.militi cingit enſis cum creatur,in ſignũ, qua-
quia uti debet enſe, allegat etiã tex.in ꝓhem.inſti.in ces.
prin.unde & eo. lib.§.ad pugnã,refert Neapoli ob-
ſeruatum; q enſis erat Iudex,uindex,& teſtis in-
6. ter ꝑſequẽtes iniurias,& offenſas; & facit qa ✝ ſi in-
ter alia arma miles,alienauerit gladiũ, graue crimẽ
eſt; & deſertori ſimilis eſt.l.qui cõmeatus.§.arma.ff.
de re.mili.unde sm̃ Paridẽ in.§.an ſi ꝓuocans dum
7. lib.8.✝ perdens enſem in bello,uidet ſuccũbere pu-
gnando cauſa oſtentationis,& iuriũ; Facit quia gla
8. dius ✝ ſeu enſis fingit attributus Imperatori a Deo,

uti miniſtro ſuo, uindici in irã ei qui malũ agit; & ut illud exerceat ad uindictã malefacto℞, ad laudẽ uero bono℞, ut alibi diximus ſupra in.§.1.uerſi. Gladium; & idcirco nõ uideo; cũ inter alia arma, enſis magno in honore, & uſu habeat frequẽtiori, apud nobiles, & milites; qũo ineuntes certamen, etiã illo ſolo, debeant, aut poſsint improbari, a Iudice campi; & ꝑpterea percõtatus quãdoq; milites, dicũt nõ
9. fieri talem improbationẽ hodie; ✝. Similiter nõ uidentur poſſe improbari; qui certa parte corporis armati, alia inermi, certamen ineũt, dummodo arma ſint militaria; cum plura, & unã tantũ ſpeciẽ deferri poſſe dixerit Paris d.§.arma; quicqd ſcripſerit in d. .§.contigit, aliter ſentiens in hoc caſu; ut eum ſequit Iac. Hiſpa.d.cap.6.ualet.n.argumentũ de parte, quo ad partẽ, quod de toto, quo ad totũ.l.quæ de tota cũ ſine.ff.de rei uendi.& in toto pars cõtinet, iuribus
10. uulgatis: ✝. Cõuenire tamẽ magis, & ipſe exiſtimo ad decus, & ornatũ equeſtris militiæ cõſeruãdum; nobili, & generoſo uiro, ut eques, & loricatus ad pugnã deſcendat; Habitus.n.plurimũ poteſt; & præſumptionẽ facit; ut talis quis præſumat, quali in habitu reperit, celebris eſt tex. in.l.itẽ apud labeonẽ.§. ſi quis uirgines.ff.de iniur; & eſt in Adagio; Veſtis facit uirũ; q̃ quod mercenario℞ peditum more aliqs ꝓdeat; ut omniũ opi.receptũ eſſe teſtis eſt Alcia. d.cap.39.qui tamẽ tradit talẽ cõgreſſum ſolius enſis,
11. nõ poſſe per perduellẽ recuſari; Verũtamẽ licet ✝ ſagitarũ, Arcuũ, & Sclopo℞ uſus apud milites fre-

Paris cõtrarius.

quens ſit, exiſtimauit tamē Alcia. id genus armoꝝ eligi nō poſſe; Atqui conſuetudine hæc omnino impbant; quod & ea ratione cōprobari poterit; qa in talibus congrediētibus nō uidet poſſe eluceſcere uirtus, & ſtrenuitas illa; quæ decet ueros nobiles, & milites; & inſuper tales uident uelle congredi, magis acti aliquo furore, & deſperatione; q̄ ad propulſandas iniurias; & honoris, & exiſtimationis ſuæ cōſeruādæ cauſa; In præmiſsis tamē cōſuetudo ſemper erit obſeruanda, utſupra cōcl. 13. dixi: Poſtremo notandū erit sm̄ præfatos docto. ſi inter perduelles cōuentū ſit; ut pugna fiat aliquo armoꝝ genere;
12. ✝ ꝙ cōuenta ſunt obſeruanda; nā & alibi diximus ſupra concl. 12. inter certaturos cōuenta eſſe obſeruanda; Arma autē ſi ceciderint, aut frangant; an iterū præſtentur dicemus inf. de Iudice, concl. 92.

1. Pugnantes alter alterū præuenire poteſt in percuſſionibus; licet ꝓuocatus conſultius uidetur agere, expectans ſe inſultari.
2. Prouocatus pōt deludere ꝓuocātē, ſubterfugiēdo.
3. Tempus pugnæ, eſt unius diei.

CONCLVSIO. LXXXVI.

CONGREDIVNTVR deinceps his omnibus diſcuſsis, & apud iudicē uentilatis, perduelles; manúq; conſe-
1. runt; in percuſsionibuſq;, &. ✝. inſultu alius aliū præuenire poteſt, licet con-

ſultius acturū ꝓuocatū, aliqui affirment, ſi ꝓuocatorem inſultantē expectet; ad hoc ut iuſtificet; ꝙ tamē inſultatus accedat; & fere inuitus; ſicq; ꝓuocator uti deū tentans diuino iudicio debeat ſuccūbere; ut iam dictū eſt concl. 48.
2. ✠ Deludere autē poteſt ꝓuocatus ꝓuocantē, currendo, ſubterſugiendo, ſæpe cauēdo ab inſequēte, euitando ictus, & uulnera, ita ꝙ finita die ꝓuocator ꝓbare nō poſsit; q hoc ꝓmiſit; ſicq; uictus is dicat; ipſe uero uictor;
3. ✠, qa pugna eſt bellū unius diei, ut per Paridē in. §. an ſi ꝓuocans dum. lib. 8 & ſupra cōcl. 45. Pœnitere tamē poteſt prouocatū, ante, vel poſt litē conteſtatā, abolitione impetrata, vt ſupra concl. 26. dictum eſt; an vero liceat prouocato mutare querelā ante litē conteſtatam, uel poſt, dictū eſt ſupra concl. 28. in fi.

PARS QVARTA.
DE IVDICE.

1. Iudicis partes neceſſarie ſunt in Iudicio duellari:
2. Duellum impertinenter ſit ſine iudice:
3. Non coronabit niſi q ligitime in agone certauerit:

pone ante cōcl 88.

1. Iudex competens certaminis, quis ſit.
2. Iudices qui poſsint concedere duella qui ſint:

CONCLVSIO. LXXXVII.

1. IVDICIS partes, quæ in multis uerſantur, neceſſariæ ſunt in hoc iudicio, ✠ & ſingulari bello; cū tribus perſonis conſtituatur, Prouocāte, Prouocato, & Iudice, ut ſupra ɔcl. 2.

ſcripſimus; neq̧.n.iuſtificari poteſt abſq̧ ſuperioris autoritate, ſeu iudicis,a quo depẽdet iuſtitia belli,
2. ut dictũ eſt ſupra cõcl.24. &.55.✠ Sicq̧ pugna illegitime; & impertinẽter cõmittit ſine iudice, & in locis remotis; & ſolitariis; &alla Macchia,ꝑut apud aliquos dicit; Hincq̧ ad ꝓpoſitum cõuenire uidet
3. dictũ Apoſtoli cap.2.ad Thimot.✠.qui inqt,nõ coronabitur niſi qui legitime in agone certauerit.

CONCLVSIO. LXXXVIII.

1. IVDEX, ✠, autem cõpetẽs huiuſce negotii ille eſt,quẽ ſibi elegerit ꝓuocans,utſupra enarrauimus concl.84.& Latius cõcl.42. iam diu.n.ſic recepit cõſuetudo; & ideo cũ Paris 1.§.actor,&.§. ſæpe,lib.1.&.§.nobilis lib.2.num.5.competentẽ iudicẽ diuerſimode dixerit, eũ qui a ꝓuocato eligit,uel qui ſit ꝓprius iudex ipſius ꝓuocati; ut puta in milite ꝓuocato,Magiſter militũ; uel dux exercitus; ſub quo quis militat,quia actor ſequatur forũ rei.l.2.&.l.magiſteriæ .C. de iuriſd. om. iudi. amplius hæc hodie nõ uident ſibi locũ uẽdicare; Exiſtimo tamẽ ſi inter aliquos milites, ſub eodẽ Duce exercitus,Magiſtro,uel tribuno militũ,merentes,cõtigerit controuerſia; par,decenſq̧,& præclarius fore (niſi adeſſet cã iuſta ſuſpiciõis)q̧ tales cẽſerent,ad mitterẽturq̧ in iudices cõpetẽtes,ex quo iure cõi,uidentſe ſub eadẽ iuriſditione,dictis & ſimilibus iu-

Pone ſũma rium hic in ſuperiori ꝯclu. poſitum. declaratur Paris.

ribus; & eo pacto freques uſus militũ eſt, ſingulare certamen inire: Atqui ſi milites perduelles diuerſi exercitus contẽdant; iudex competẽs ille erit; quẽ ꝓuocans elegerit ✝; Verũ ſæpe obſeruatũ eſt, ꝙ in conſpectu duoꝝ exercituũ, ad pugnã ſingularẽ deuentũ ſit; ut docẽt etiã exempla antiqua Valerii
2. Coruini, & Torquati; & alia recẽtiora ſatis nota: ✝. Qui autẽ iudices poſsint cõcedere Duella, diſſeruit Paris in. §. quia Duella, lib. 1. ſcilicet Papã; Imperatorem; Regẽ, & alios principes, nõ recognoſcentes ſuperiorem; & populum liberũ, qui haberet regalia; & quẽlibet, q poteſt bellũ indicere; & Duces exercituũ; & qui habẽt ex conceſsione, ut ſequit Iul. Fer. conſil. 20. per plura. Per arbitrũ tamẽ pugna nõ uidet poſſe iudicari, ut in concl. 24. & 55. diximus.

1. Iudex debet primo cum conſilio peritoꝝ, perduelles, & eorum controuerſias audire, & uidere proceſſum agitatum.
2. Iudex debet partes ad concordiam hortari.

CONCLVSIO. LXXXVIIII.

1. CVRA iude cõſtituti Iudicis, ubi ad eũ deuentũ ſit illa eſt; ✝, ut cũ conſilio procerũ, & militũ, &alioꝝ uiroꝝ ꝓbatiſsimoꝝ, audiat primo perduelles, eorũq; cõtrouerſias; uideatq; ꝓceſſum agitatum, ut ſupra concl. 43. tam ſeparatim, & alterius tantũ; q̃ coniun-

ctim amboꝝ; negotioꝝ.n.merita partium aſſertio-
2. ne pandunt ut in.l ſi.c.ſi per uim uel ali.mo.✝ Et ela
borabit plurimũ,ut aduerſantes ad pacẽ,& cõcor-
diam hortet,deducatq; quãdoquidẽ ſcriptum ſit;
nil aliud curare debet præter,q̃ ut partes ſint in cõ
cordia.l.1.§.inde quærit.ff.de no.ope.nuntia.cũ glo.
&.l.cõgruit.ff.de offi.præſi.in prin.c.diſcordãtes.90.
diſt.ubi glo.cũ ſim.& dictũ eſt ſupra in hoc.§.tertio,
concl.10.de qua pace ꝓcurãda tangit Paris in.§.an
ſi duo ſubditi,&.§.an rex.num.5.lib.1.& Iul.Fer.cõſ.
15.col.1.& Iac.Hiſpa.lib.2.cap.1.Prædictaq; omnia in
cura Iudicis reponit Paris; At nos de pace,& con-
cordia perduellium procuranda,& inducenda ſigil
latim inf. dicemus in ult. parte.

1. Iudex debet conſiderare apte qualitatem,honores, gradus,loca,tempora,& cauſas certaminis.
2. Iudex niſi ex maxima cauſa concedat Duellum.

CONCLVSIO. XC.

VBI nõ ſit locus paci,& cõcordiæ
1. inter perduelles,✝ Iudex accurate
cõſiderare debet qualitatẽ,hono-
res,gradus,loca,& tempora,& cau
ſas certaminis,& controuerſiæ,ſim
allegata ſupra,præſertim Iul.Fer.d.
2. conſil.15.✝ Et nõ niſi ex maxima cauſa,& graui,cõ
cedere debet Duellũ,ut dictũ eſt ſupra cõcl.51.&.67
& in re de qua nõ conſtet,& obſcura,exiſtentibus ta

men indiciis; itẽ nõ debet concedere ubi militent aliæ exceptiones, de qbus ſupra ſcripſimus in.2.parte de ꝓuocato concl.54.cũ pluribus ſeq̃; & tandem conceditᷣ pugna, præſtito per perduelles iuramento utſupra cõcl.44.& 83.habetᷣ: Fiunt tamẽ perſæpe capitula de more apud iudicem, ante pugnã ineundam, per certaturos obſeruanda; a quibus nefas ſit recedere, ut ſcripſi ſupra concl. 12.

1. Iudex aderit in campo Duelli cum cõſiliariis, ut uidere, & audire poſſit pugnantes; & iudicare quis ſuccubuerit.
2. Bãnum ſit ꝙ nullus ingrediatur campum, &c.
3. Bãnum iudicis ſeruandum eſt.
4. Epiſcopus loci poteſt prohibere Duellum; licet dominus temporalis conceſſerit.

CONCLVSIO. XCI.

CONCESSO Duello, conceditur quoq; locus, & campus ad prælium deſsignatus, & aptus; utſupra cõcl.45.
1. ✝. in quo aderit iudex cũ conſiliariis ſuis in iure, & re militari eruditis, & uerſatis, utſupra concl.89.& per Paridẽ in.§.pone lib.8. q diligẽter, & clare, ꝑſpicere, & audire poſſit utrũq; pugnantẽ, ad hoc ut tãdẽ iudicet quis ſuccubuerit, ut legitᷣ apud Io.ligna.in eo tracta.de Duello.§.circa ſeptimũ num.8.& Iac.Hiſpa.lib.3.cap.4.& Iul.Fer.
2. conſil.6.num.12. ✝. Emittiturq; inde Bãnum man-

dato iudicis, q nullus campũ certaminis ingrediaẽ præter Duellantes, Magiſtros, ſeu (ut dicũt) Patrinos, & ſolitos ingredi; atq; nullus tumultũ faciat, q ſit impedimẽto duellantibus, ut ibidẽ per Hiſpanũ,
3. & Ferretũ: + quod quidẽ Bãnũ ſeruandũ eſt, argumẽto l. pſpexit cũ glo. ff. qui & a quibus, lex. n. utrũq; dura ſeruanda eſt, ut ibi; & ad aliud ppoſitũ obſeruandum dixit Paris in. §. duo milites lib. 2. num. 1. in
4. hac concluſione notari poteſt; +. q licet dominus temporalis conceſſerit Duellũ; nihilominus Prælatus, ſeu Epiſcopus, qui præſidet in ſpiritualibus ciuitati, uel loco, in quo pugna cõmittenda erat, poterit ex iuriſditione ſua hoc pbibere; quãdoquidem sñ iura canonica, oĩo prohibenda ſint duella; nõ obſtante conſuetudine, ut in prin. huius tract. dictũ eſt, & in ſpecie tradit Paris in. §. an ſi dominus lib. 1. ea ratione quia talis prælatus uendicat ſibi iuriſditionẽ in laicos; ex quo tractaẽ de periculo animarũ, & de cõcernẽtibus peccatũ iuxta no. in cap. 2. de no. ope. nunci. & per Bar. in l. priuilegia. C. de ſac. Eccleſ.

1. Arma ſiue franganẽ; ſiue cadant; alia nõ exhibenẽ.
2. Cadentes nõ eriguntur.
3. Arma ſunt loco pbationum; & inſtrumẽtorum.
4. Ferire licet reſumentem arma, & equũ aduerſarii; quia ſunt inſtrumenta hoſtis.

CONCLVSIO. XCII.

QVIA in congreſſu certantiũ frequenter euenire ſolet; ꝙ Arma eoꝝ franguntur,& cadũt; dubitatũq; eſt,an alia præſtanda eſſe,exhibẽdaq; a iudice permittẽdũ ſit; idcirco Paris I.§.an Duello lib.4.& Io.ligna in.§.circa ſeptimũ num.9.in hoc cõ
1. ueniunt,✝.ut ſiue cadãt,ſiue frãgant,ſint omnino deneganda,ſeruata imprimis cõuentione & conſuetudine,ubi uigeat; mouent inter cætera illa rõne,
2. quia.✝. & ipſi cadentes nõ erigunt; & hæc diuino iudicio cõtingere credendũ ſit; illa etiã ratio lega
3. lis mihi uidet poſſe aſsignari; quia ✝ arma ſunt loco teſtiũ,inſtrumẽtoꝝ,& probationũ iudicii ciuilis, utſupra cõcl.2.&.3.in quo imputandũ eſt illi,qui in
Ratio alia. his deficit; cũ quilibet teneatur ꝓbare intentionẽ,& exceptionẽ ſuã ad uictoriam cõparandã; l.2.&.l.in exceptionibus.ff.de ꝓbatio. Hanc etiã concluſionẽ
4. tenet Alcia. cap.42.ubi & illud addit,✝.licere ferire reſũmentẽ arma,& equũ aduerſarii; quia ſunt inſtrumenta hoſtis.

1. Iudex debet expectare finem belli; qui inſpiciẽdus eſt,alioquin alius aditur iudex.
2. Iudex nõ debet diuidere pugnam etiã ex clementia; aliter iniuſte ſe habet,limit. num.3.
4. Iudex parcens uicto, tenetur uictori ad expenſas; idem in iudice diuidente duellum num. 5.
6. Iudex diuidens pugnã, debet illam in priſtinũ ſtatum eadem die reducere,ut pugnã perficiant.
7. Iudex ubi diuiſit certamen,quaſi mortui,uel uicti,

an poſsit condēnare uictum uſq; ad illam horam.
8. Sētētia eſt nulla,q̄ manifeſtū errorem iuris cōtinet.

CONCLVSIO. XCIIII.

1. IVDEX debet + expectare exitū, & finē belli,qui inſpiciēdus eſt,arg. l.rem nō nouā cum ſim.C.de Iudiciis. Paris in.§.duo milites num.4. lib.2.& in.§.dat̄ lib.8.per plura, Iul. Fer. conſil.4.cc.fi.& ꝑinde conſil.7. in fi.tradit,ſi iudex noluerit expectare finē Duelli,
2. alius pro iuſtitia eſt adeūdus, +. & ideo nec pugnā diſſoluere,aut certātes diuidere decet; quāuis ex aliqua clemētia,& pietate moueri poſſet; alioquin iniuſte facere uidet̄,ut per Paridē in.§.an ſi duo faciāt circa fi. lib.2.&.§.duo equites in fi.&.§.duo pugnarunt lib.8.qui limitat nō ꝓcedere quādo pugna fit cauſa uirtutis,& gloriæ,nō honoris,& infamiæ; qa tunc finis eſt mors,uel (ut aiunt) diſdicta,ut per eū
3. in.§.poſt hæc, lib.x. +. Sublimitare Paris uidetur in d.§.an ſi duo,hanc limitationē; ut ſcilicet Iudex nō poſsit diuidere pugnā, etiā cauſa uirtutis,quando eſſet cōuentū,ꝙ pugnaturi currerēt tot uiribus; uel eſſent aliter pacti; cum cōuenta ſint obſeruanda,ut alias dixi ſupra cōcl.12.præmiſſam cōcluſionē prin-
4. cipalem tenet etiā Iac. Hiſpa. lib.4,cap. xi. + Verū ſi iudex abſq; conſenſu uictoris parceret uicto,uidet̄ teneri uictori ad expenſas per eū factas ſm̄ Paridē

In.§.officialis lib.8.ea ratione,quia nõ poteſt tollere ius tertii,niſi ꝑtio dato; An autẽ in principali conclusione,iudex nõ expectans exitũ belli,pugnamq; diuidens,teneaẽ prouocanti ad expenſas; & ad aliq̃ ſatisfactionẽ; ex quo nõ promiſit eum ꝓbare inten-

Inter preta tio.

5. tionem ſuã,✝.exiſtimare teneri; quia clarũ eſt; ꝙ iniuſte ſe habuit; ꝓpterea iniuſtus iudex facit litẽ ſuã, & teneẽ parti ad intereſſe arg.l.fi.C.de pena iud.qui.ma.iud.cũ glo.& inſti.de obliga.q̃ ex côu.delic.maſ.

6. in prin.✝.Vbi cõtingat iudicẽ diſſoluere,ſeu diui-dere certamen; a quo tamẽ rectius,& prudẽtius abſtinere poterit; ubiq; inde nõ poſsit reducere partes ad concordiã, illas in priſtinũ ſtatum,ut erãt,anteq̃ diuiderenẽ,reponere iubebit; ut pugnã abſoluãt:ut tradit Paris in d.§.duo equites circa fi.quã tamẽ repoſitionem eadẽ die poſſe per Iudicẽ fieri declarandum eſt; cũ ulterius nõ deẽ noua dilatio; & per prouocatũ nõ ſtetit; qui ideo ultra diem ſtatutã,nõ poteſt amplius cogi ad pugnã,ut poſui ſupra cõcl.

Decla ratio.

7. circa prin. Atqui ex ſentẽtia Paridis in d.§.duo equites; ſi ille qui uidebatur morti ꝓximus,& quaſi uictus,cuius intuitu, & pietate iudex diuiſit certamen; recuſauerit ſe reponere in priſtinũ ſtatum,cõ-

7. dẽnandus eſt,ut uictus,uſq; ad illã horã,✝.qua diſſolutũ fuit Duellũ; & per conſequẽs aduerſarius declarabiẽ uictor,per contumaciã alterius cũ declaratione ſtatus rei,& certaminis; & ꝓut iudici,cũ conſiliariis ſuis uidebitur,quæ etiã uideẽ ſentire Paris in .§.duo milites ad pugnã lib.9.quæ equidẽ declara-

tio circa ſtatū rei,& pugnæ fienda per iudicem ſatis placet,sm̄ Caſum d.§.duo equites,nō autē in caſu d.§.duo, quia actor illa die debebat ꝓbare,alias uictus dicit̃,utſupra cōcl.49.Sed nō placet,ut eo modo quo ſupra,qs declaret̃ uictor; quia hoc eſt cōtra naturā huius certaminis,in quo tantū per contrariā confeſsionē ſeu (ut dicit̃) diſdictā, aut mortē, uictoria parat̃ uincenti,utſupra concl.48. Itē nō apte uidet̃ iudex uelle ꝓnuntiare circa uictoriā; qui iam in hac cauſa,nō expectato fine,diuidendo; iniuſte ſe habuit; unde manifeſtum iuris errorē cōtinere ui- Contra Parid.

8\. deret̃ ſentētia ſua, +.quæ ideo eſſet nulla.l.1.&.2.C. quādo ꝓuoca.nō eſt neceſ.Soci. reg.354.imo ꝓpter talem condēnationē, ipſi iudices quādoq; fuerunt ꝓuocati ea de cauſa ad certamē per condēnatū,& ꝓ hac mea opi.faciūt dicta Paridis in.§.an ſi cū duobus lib.8.ubi tamē dicit, ꝙ talis exiſtens in caſu uictoriæ, habebitur in maiore honore apud milites; quod nō eſt improbandum.

1\. Iudex debet condemnare, uel abſoluere partes in Duello,pro iuſtitia.
2\. Iudicandi munus,neceſsitatis eſt.
3\. Iudex qn̄ fit pugna,uel qn̄ quis eſt contumax,aut mortuus,qūo ꝓnūtiare debeat,alio cōparēte,& n.5.
4\. Iudex ubi adſit impedimētū,ſtatuit aliū diē ad ꝓliū.
6\. Crimen cum morte extinguitur,limit. num. 8.
7\. Armorum terror ubi eſt,dicitur mors īminere.
9\. Iudex debet condemnare uictum in expenſis.
10\. Iuramēto uictoris ſtādū,pro expēſis factis ī Duello.

11. Victores extollēdi, qui uictos abſq; expenſis etiam conſecutis, dimittunt liberaliter.
12. Victus donat⁹ iudici, an poſsit cogi ad ſe redimēdū.

CONCLVSIO. XCIIII.

1. POSTREMO ✝ Iudicis partes erunt in hoc iudicio per ſentētiam abſoluere, uel cōdēnare, ꝓut uicto/ria ſe ſe obtulerit in altero congre/dientiū, aut ſuccumbentiū; tenet.n. iudex in cauſa, & quæſtione in qua cognouit, ſentētiam ſuā ꝓferre ſm̄ iuſtitiā, deū præ oculis habendo.l.de qua re.ff.de iudiciis ubi Bar. &
2. docto.& per Soci.reg.198.& Iul.Fer.conſil.4.in fi.✝ iudicādi.n.munus neceſsitatis eſſe uidet.l.numerū.§. iudicandi.ff.de mune.& hono.& in aūt.ut iud.nō ex pecta.ſac. ius. cū ſim. quāuis aliqui imperite dicant, ſufficere, ſi iudex, abſq; ſentētia, declarauerit ſtatum cauſæ, & prælii abſoluti, quæ prorſus aliena a uero exiſtimāda ſunt, & ꝓpterea deuenire ſolet iudex ad
3. ſētētiā, in altero de duobus caſibus; ✝ ſcilicet quādo fit pugna & alter ꝓnūtiatur uictor, aut uictus; uel quādo quis contumax, aut mortuus fuerit ante Duelli diē; in primo caſu, ubi fit pugna, iudex pronūtiat, & declarat quisq; is fuerit, ſiue ꝓuocās, ſiue ꝓuocatus, qui aduerſariū ſuperauerit, eum uictorē; aut uictum aliū, & uti calūniatorē reprobatū, & re/probandum, autore Paride in.§.an duella num.5.

lib.1.& in.§.qualiter,lib.x.& conſuluit Iul.Fer.cõſ. 6.
in fi. per iura etiã longobarda,inter alia per.l.recolimus,de homic.lib.homi. & cõueniũt adducta ſupra concl.2. pſertim Io.lign.in d.§.circa ſeptimũ num.1.
in ſecũdo caſu,ubi aliquis certantiũ contumax fuerit,pro cõparẽte pnunciandũ erit; ut ſi fuerit cõtumax puocatus,& nõ comparuerit; habeat pro contumace,confeſſo,& uicto; dicaturq; iniuſtam fouiſſe qrelã; decernẽdo ipſum eſſe militẽ reprobatũ,& reprobãdũ,& de cætero diffamatũ; & a militũ pugna repellendũ, & alia quæ more militũ obſeruari ſolent; prius tamẽ ipſe cõparens,die ſtatuta ingredietur campũ,cum uexillis,& armis,ut par eſt; ibiq; expectabit uſq; ad ſtellas; & occaſum ſolis,aduerſariũ,tribus factis pclamationibus in meridie,uel put iudici placuerit,q paratus eſt prælio; & illo in contumacia perſeuerãte; occidente ſole,iterũ uoce præconia uocato cõtumace,petit ipſe cõparens,ad honorem ſuũ,& in ſui fauorẽ pronũtiari; unde iudex pnuntiare ſolet pro cõparente,cũ conſilio pceiũ, & militum, & aliorũ peritorũ in hoc negotio; quæ ſimiliter,& ecõuerſo obſeruãda ſunt in puocãte cõtumace; ut late proſequitur per uerba apta Paris in d.§.qualiter; & Iac. Hiſpa.in cap. fi. lib.4.& Iul. Fer. conſil.19.num.4.&.5.& clarius conſil.12.& per Alcia. cap.15.& militant adducta ſupra concl.25.in hoc tamen ſecũdo caſu,ſi pponant iuſtæ excuſationes,& legitimũ impedimẽtum,nõ comparẽtis,per nũtiũ, uel araldũ,utſupra concl.46. &.61. admittuntur,

uti miniſtro ſuo, uindici in irã ei qui malũ agit; & ut illud exerceat ad uindictã malefacto℞, ad laudẽ uero bono℞, ut alibi diximus ſupra in. §. 1. uerſi. Gladium; & idcirco nõ uideo; cũ inter alia arma, enſis magno in honore, & uſu habeať frequẽtiori, apud nobiles, & milites; qũo ineuntes certamen, etiã illo ſolo, debeant, aut poſsint improbari, a Iudice campi; & ꝓpterea percõtatus quãdoq; milites, dicũt nõ
9. fieri talem improbationẽ hodie; ✠. Similiter nõ uidentur poſſe improbari; qui certa parte corporis armati, alia inermi, certamen ineũt, dummodo arma ſint militaria; cum plura, & unã tantũ ſpeciẽ deferri poſſe dixerit Paris d. §. arma; quicqd ſcripſerit in d. §. contigit, aliter ſentiens in hoc caſu; ut eum ſequiť Iac. Hiſpa. d. cap. 6. ualet. n. argumentũ de parte, quo ad partẽ, quod de toto, quo ad totũ. l. quæ de tota cũ ſine. ff. de rei uendi. & in toto pars cõtineť, iuribus

Paris cõtrarius.

10. uulgatis: ✠. Cõuenire tamẽ magis, & ipſe exiſtimo ad decus, & ornatũ equeſtris militiæ cõſeruãdum; nobili, & generoſo uiro, ut eques, & loricatus ad pugnã deſcendat; Habitus. n. plurimũ poteſt; & præſumptionẽ facit; ut talis quis præſumať, quali in habitu reperiť, celebris eſt tex. in. l. itẽ apud labeonẽ. §. ſi quis uirgines. ff. de iniur; & eſt in Adagio; Veſtis facit uirũ; q̃ quod mercenario℞ peditum more aliqs ꝓdeat; ut omniũ opi. receptũ eſſe teſtis eſt Alcia. d. cap. 39. qui tamẽ tradit talẽ cõgreſſum ſolius enſis,
11. nõ poſſe per perduellẽ recuſari; Verũtamẽ licet ✠ ſagitarũ, Arcuũ, & Sclopo℞ uſus apud milites fre-

quens ſit,exiſtimauit tamẽ Alcia.id genus armoꝝ
eligi nõ poſſe ; Atqui conſuetudine hæc omnino
imꝓbant;quod & ea ratione cõprobari poterit;qa
in talibus congrediẽtibus nõ uidet̃ poſſe eluceſcere
uirtus, & ſtrenuitas illa; quæ decet ueros nobiles,&
milites;& inſuper tales uident̃ uelle congredi,ma-
gis acti aliquo furore,& deſperatione; q̃ ad propul
ſandas iniurias;& honoris,& exiſtimationis ſuæ cõ
ſeruãdæ cauſa; In præmiſsis tamẽ cõſuetudo ſem-
per erit obſeruanda,utſupra cõcl.13.dixi: Poſtremo
notandũ erit sm̃ præfatos docto. ſi inter perduelles
cõuentũ ſit; ut pugna fiat aliquo armoꝝ genere;
12. + ꝙ cõuenta ſunt obſeruanda; nã & alibi diximus
ſupra concl.12.inter certaturos cõuenta eſſe obſer-
uanda ; Arma autẽ ſi ceciderint,aut frangant̃ ;an
iterũ præſtentur dicemus inf.de Iudice,concl.92.

1. Pugnantes alter alterũ præuenire poteſt in percuſ-
ſionibus;licet ꝓuocatus conſultius uidetur agere,
expectans ſe inſultari.
2. Prouocatus põt deludere ꝓuocãtẽ,ſubterfugiẽdo.
3. Tempus pugnæ,eſt unius diei.

CONCLVSIO. LXXXVI.

CONGREDIVNTVR deinceps
his omnibus diſcuſsis , & apud iudicẽ
uentilatis , perduelles;manũq; conſe-
1. runt;in percuſsionibuſq; , &. + .inſultu
alius aliũ præuenire poteſt , licet con-

ſultius acturū ꝓuocatū, aliqui affirment, ſi ꝓuoca-
torem inſultanté expectet; ad hoc ut iuſtificet; ꝙ
tamꝗ inſultatus accedat; & fere inuitus; ſicq; ꝓuo-
cator uti deū tentans diuino iudicio debeat ſuccū-
2. bere; ut iam dictū eſt concl. 48. ✝ Deludere auté po
teſt ꝓuocatus ꝓuocanté, currendo, ſubterſugiendo,
ſæpe cauēdo ab inſequēte, euitando ictus, & uulne-
ra, ita ꝙ finita die ꝓuocator ꝓbare nō poſsit; q hoc
3. ꝓmiſit; ſicq; uictus is dicaṫ; ipſe uero uictor; ✝, qa
pugna eſt bellū unius diei, ut per Paridé in. §. an ſi
ꝓuocans dum. lib. 8 & ſupra cōcl. 45. Pœnitere tamé
poteſt prouocatū, ante, vel poſt lité conteſtatā, abo-
litione impetrata, vt ſupra concl. 26. dictum eſt; an
vero liceat prouocato mutare querelā ante lité con
teſtatam, uel poſt, dictū eſt ſupra concl. 28. in fi.

PARS QVARTA.
DE IVDICE.

1. Iudicis partes neceſſarie ſunt in Iudicio duellari:
2. Duellum impertinenter ſit ſine iudice:
3. Non coronabiṫ niſi q ligitime in agone certauerit: pone
1. Iudex competens certaminis, quis ſit. ante.
2. Iudices qui poſsint concedere duella qui ſint: cōcl 88.

CONCLVSIO. LXXXVII.

IVDICIS partes, quæ in multis
uerſantur, neceſſariæ ſunt in hoc iu-
1. dicio, ✝ & ſingulari bello; cū tribus
perſonis conſtituatur, Prouocāte;
Prouocato; & Iudice; ut ſupra 2 cl. 2.

ſcripſimus; neq̃.n.iuſtificari poteſt abſq; ſuperioris autoritate, ſeu iudicis, a quo depẽdet iuſtitia belli,
2. ut dictũ eſt ſupra cõcl.24. &.55.✝ Sicq; pugna illegitime; & impertinẽter cõmittit ſine iudice, & in locis remotis; & ſolitariis; & alla Macchia, ꝑut apud aliquos dicit; Hincq; ad ꝓpoſitum cõuenire uidet
3. dictũ Apoſtoli cap.2.ad Thimot.✝.qui inqt, nõ coronabitur niſi qui legitime in agone certauerit.

CONCLVSIO. LXXXVIII.

1. IVDEX, ✝, autem cõpetẽs huiuſce negotii ille eſt, quẽ ſibi elegerit ꝓuocans, utſupra enarrauimus concl.84.& Latius cõcl.42. iam diu.n.ſic recepit cõſuetudo; & ideo cũ Paris l.§.actor, &.§. ſæpe, lib.1.&.§.nobilis lib.2.num.5.com petentẽ iudicẽ diuerſimode dixerit, eũ qui a ꝓuocato eligit, uel qui ſit ꝓprius iudex ipſius ꝓuocati; ut puta in milite ꝓuocato, Magiſter militũ; uel dux exercitus; ſub quo quis militat, quia actor ſequatur foꝝ rei.l.2.&.l.magiſteriæ .C. de iuriſd. om. iudi. amplius hæc hodie nõ uident ſibi locũ uẽdicare; Exiſtimo tamẽ ſi inter aliquos milites, ſub eodẽ Duce exercitus, Magiſtro, uel tribuno militũ, merentes, cõtigerit controuerſia; par, decenſq;, & præclarius fore (niſi adeſſet cã iuſta ſuſpiciõis) q̃ tales cẽſerent, ad mitteréturq; in iudices cõpetẽtes, ex quo iure cõi, uidentẽſſe ſub eadẽ iuriſditione, dictis & ſimilibus iu-

Pone ſũmarium hic in ſuperiori ꝓcluſitum. declaratur Paris.

ribus; & eo pacto freques̃ uſus militũ eſt, ſingulare certamen inire: Atqui ſi milites perduelles diuerſi exercitus contẽdant; iudex competẽs ille erit; quẽ ꝓuocans elegerit +; Verũ ſæpe obſeruatũ eſt, ꝙ in conſpectu duoꝝ exercituũ, ad pugnã ſingularẽ deuentũ ſit; ut docẽt etiã exempla antiqua Valerii

2\. Coruini, & Torquati; & alia recẽtiora ſatis nota: +. Qui autẽ iudices poſsint cõcedere Duella, diſſeruit Paris in. §. quia Duella, lib. 1. ſcilicet Papã; Imperatorem; Regẽ, & alios principes, nõ recognoſcentes ſuperiorem; & populum liberũ, qui haberet regalia; & quẽlibet, q poteſt bellũ indicere; & Duces exercituũ; & qui habẽt ex conceſsione, ut ſequiẗ Iul. Fer. conſil. 20. per plura. Per arbitrũ tamẽ pugna nõ uideẗ poſſe iudicari, ut in concl. 24. & 55. diximus.

1\. Iudex debet primo cum conſilio peritoꝝ, perduelles, & eorum controuerſias audire, & uidere proceſſum agitatum.

2\. Iudex debet partes ad concordiam hortari.

CONCLVSIO. LXXXVIIII.

1\. CVRA inde cõſtituti Iudicis, ubi ad eũ deuentũ ſit illa eſt; +, ut cũ conſilio procerũ, & militũ, & alioꝝ uiroꝝ ꝓbatiſsimoꝝ, audiat primo perduelles, eorũq; cõtrouerſias; uideatq; ꝓceſſum agitatum, ut ſupra concl. 43. tam ſeparatim, & alterius tantũ; ꝗ coniun-

ctim amboꝝ; negotioꝝ.n.merita partium aſſertio-
2. ne panduntˀ ut in.l ſi.c.ſi per uim uel ali.mo. ✝ Et ela
borabit plurimū, ut aduerſantes ad pacē,& cōcor-
diam hortetˀ,deducatq; quādoquidē ſcriptum ſit;
nil aliud curare debet præter,q̃ ut partes ſint in cō
cordia.l.1.§.inde quæritˀ.ff.de no.ope.nuntia.cū glo.
&.l.cōgruit.ff.de offi.præſi.in prin.c. diſcordātes. 90.
diſt.ubi glo. cū ſim.& dictū eſt ſupra in hoc.§.tertio,
concl.10.de qua pace ꝓcurāda tangit Paris in.§.an
ſi duo ſubditi,&.§.an rex.num.5.lib.1.& Iul.Fer.cōſ.
15.col.1.& Iac.Hiſpa.lib.2.cap.1.Prædictaq; omnia in
cura Iudicis reponit Paris; At nos de pace,& con-
cordia perduellium procuranda,& inducenda ſigil
latim inf. dicemus in ult. parte.

1. Iudex debet conſiderare apte qualitatem,honores,
gradus,loca,tempora,& cauſas certaminis.
2. Iudex niſi ex maxima cauſa concedat Duellum.

CONCLVSIO. XC.

VBI nō ſit locus paci,& cōcordiæ
1. inter perduelles, ✝ Iudex accurate
cōſiderare debet qualitatē,hono-
res,gradus,loca,& tempora,& cau
ſas certaminis,& controuerſiæ,ſim
allegata ſupra,præſertim Iul. Fer.d.
2. conſil.15. ✝ Et nō niſi ex maxima cauſa,& graui,cō
cedere debet Duellū,ut dictū eſt ſupra cōcl.51.&.67
& in re de qua nō conſtet,& obſcura,exiſtentibus ta

Digitized by Google

men indiciis; itē nō debet concedere ubi militent aliæ exceptiones, de qbus ſupra ſcripſimus in. 3. parte de ꝓuocato concl. 54. cū pluribus ſeq̄; & tandem concedit̄ pugna, præſtito per perduelles iuramento utſupra cōcl. 44. & 83. habet̄: Fiunt tamē perſæpe capitula de more apud iudicem, ante pugnā ineundam, per certaturos obſeruanda; a quibus nefas ſit recedere, ut ſcripſi ſupra concl. 12.

1. Iudex aderit in campo Duelli cum cōſiliariis, ut uidere, & audire poſsit pugnantes; & iudicare quis ſuccubuerit.
2. Bānum ſit ꝙ nullus ingrediatur campum, &c.
3. Bānum iudicis ſeruandum eſt.
4. Epiſcopus loci poteſt prohibere Duellum; licet dominus temporalis conceſſerit.

CONCLVSIO. XCI.

CONCESSO Duello, conceditur quoq; locus, & campus ad prælium deſignatus, & aptus; utſupra cōcl. 45.
1. ✝. in quo aderit iudex cū conſiliariis ſuis in iure, & re militari eruditis, & uerſatis, utſupra concl. 89. & per Paridē in. §. pone lib. 8. q diligēter, & clare, ꝓſpicere, & audire poſsit utrūq; pugnantē, ad hoc ut tādē iudicet quis ſuccubuerit, ut legit̄ apud Io. ligna. in eo tracta. de Duello. §. circa ſeptimū num. 8. & Iac. Hiſpa. lib. 3. cap. 4. & Iul. Fer.
2. conſil. 6. num. 12. ✝. Emittiturq; inde Bānum man-

dato iudicis, q nullus campū certaminis ingrediat præter Duellantes, Magiſtros, ſeu (ut dicūt) Patrinos, & ſolitos ingredi; atq; nullus tumultū faciat, q ſit impedimēto duellantibus, ut ibidē per Hiſpanū,
3. & Ferretū: + quod quidē Bānū ſeruandū eſt, argumēto l. pſpexit cū glo. ff. qui & a quibus, lex. n. utrūq; dura ſeruanda eſt, ut ibi; & ad aliud ppoſitū obſeruandum dixit Paris in. §. duo milites lib. 2. num. 1. in
4. hac concluſione notari poteſt; + q licet dominus temporalis conceſſerit Duellū; nihilominus Prælatus, ſeu Epiſcopus, qui præſidet in ſpiritualibus ciuitati, uel loco, in quo pugna cōmittenda erat, poterit ex iuriſditione ſua hoc pbibere; quādoquidem ſm̄ iura canonica, oīo prohibenda ſint duella; nō obſtante conſuetudine, ut in prin. huius tract. dictū eſt, & in ſpecie tradit Paris in. §. an ſi dominus lib. 1. ea ratione quia talis prælatus uendicat ſibi iuriſditionē in laicos; ex quo tractat de periculo animaꝝ, & de cōcernētibus peccatū iuxta no. in cap. 2. de no. ope. nunci. & per Bar. in. l. priuilegia. C. de ſac. Eccles.

1. Arma ſiue frangant; ſiue cadant; alia nō exhibent.
2. Cadentes nō eriguntur.
3. Arma ſunt loco pbationum; & inſtrumētorum.
4. Ferire licet reſumentem arma, & equū aduerſarii; quia ſunt inſtrumenta hoſtis.

CONCLVSIO. XCII.

QVIA in congreſſu certantiũ frequenter euenire ſolet; q̃ Arma eorũ franguntur,& cadũt; dubitatũq; eſt,an alia præſtanda eſſe,exhibẽdaq; a iudice per mittẽdũ ſit; idcirco Paris i.§.an Duello lib.4.& Io.ligna in.§.circa ſeptimũ num.9.in hoc cõ
1. ueniunt,✝.ut ſiue cadãt,ſiue frãgant,ſint omnino deneganda,ſeruata imprimis cõuentione & conſuetudine,ubi uigeat; mouent inter cætera illa rõne,
2. quia.✝.& ipſi cadentes nõ erigunt; & hæc diuino iudicio cõtingere credendũ ſit; illa etiã ratio lega
3. lis mihi uidet poſſe aſsignari; quia ✝ arma ſunt loco teſtiũ,inſtrumẽtorũ,& probationũ iudicii ciuilis, utſupra cõcl.2.&.3.in quo imputandũ eſt illi,qui in

Ratio alia.

his deficit; cũ quilibet teneatur ꝓbare intentionẽ,& exceptionẽ ſuã ad uictoriam cõparandã; l.2.&.l.in exceptionibus.ff.de ꝓbatio. Hanc etiã concluſionẽ
4. tenet Alcia. cap.42.ubi & illud addit,✝.licere ferire reſũmentẽ arma,& equũ aduerſarii; quia ſunt inſtrumenta hoſtis.

1. Iudex debet expectare finem belli; qui inſpiciẽdus eſt,alioquin alius aditur iudex.
2. Iudex nõ debet diuidere pugnam etiã ex clementia; aliter iniuſte ſe habet,limit. num.3.
4. Iudex parcens uicto, tenetur uictori ad expenſas; idem in iudice diuidente duellum num. 5.
6. Iudex diuidens pugnã, debet illam in priſtinũ ſtatum eadem die reducere,ut pugnã perficiant.
7. Iudex ubi diuiſit certamen,quaſi mortui,uel uicti,

an poſsit condēnare uictum uſq; ad illam horam.
8. Sētētia eſt nulla,q̄ manifeſtū errorem iuris cōtinet.

CONCLVSIO. XCIII.

1. IVDEX debet ✠ expectare exitū, & finē belli,qui inſpiciēdus eſt,arg. l.rem nō nouā cum ſim.C.de Iudiciis. Paris in.§.duo milites num.4. lib.2.& in.§.dat̄ lib.8.per plura, Iul. Fer. conſil.4.cc.fi.& ꝑinde conſil.7. in fi.tradit,ſi iudex noluerit expectare finē Duelli,
2. alius pro iuſtitia eſt adeūdus, ✠. & ideo nec pugnā diſſoluere,aut certātes diuidere decet; quāuis ex aliqua clemētia,& pietate moueri poſſet; alioquin iniuſte facere uidet̄,ut per Paridē in.§.an ſi duo faciāt circa fi. lib.2.&.§.duo equites in fi.&.§.duo pugnarunt lib.8.qui limitat nō ꝓcedere quādo pugna fit cauſa uirtutis,& gloriæ,nō honoris,& infamiæ; qa tunc finis eſt mors,uel (ut aiunt) diſdicta,ut per eū
3. in.§.poſt hæc, lib.x. ✠. Sublimitare Paris uidetur in d.§.an ſi duo,hanc limitationē; ut ſcilicet Iudex nō poſsit diuidere pugnā, etiā cauſa uirtutis,quando eſſet cōuentū,ꝙ pugnaturi currerēt tot uiribus; uel eſſent aliter pacti; cum cōuenta ſint obſeruanda,ut alias dixi ſupra cōcl.12.præmiſſam cōcluſionē prin-
4. cipalem tenet etiā Iac. Hiſpa. lib.4,cap. xi. ✠ Verū ſi iudex abſq; conſenſu uictoris parceret uicto,uidet̄ teneri uictori ad expenſas per eū factas ſm̄ Paridē

in.§.officialis lib.8.ea ratione,quia nõ poteſt tollere ius tertii,niſi ꝑtio dato; An autẽ in principali conInter pretatio. cluſione,iudex nõ expectans exitũ belli,pugnamq́; diuidens,teneať prouocanti ad expenſas; & ad aliq̃ ſatisfactionẽ; ex quo nõ promiſit eum ꝓbare inten-
5. tionem ſuã,+.exiſtimarẽ teneri; quia clarũ eſt; ꝙ iniuſte ſe habuit; ꝓpterea iniuſtus iudex facit litẽ ſuã, & teneť parti ad intereſſe arg.l.fi.C.de pena iud.qui. ma.iud.cũ glo.& inſti.de obliga.q̃ ex cõu.delic.naſ.
6. in prin.+. Vbi cõtingat iudicẽ diſſoluere,ſeu diuidere certamen; a quo tamẽ rectius,& prudẽtius abſtinere poterit; ubiq́; inde nõ poſsit reducere partes ad concordiã, illas in priſtinũ ſtatum,ut erãt,anteq̃ diuidereneť,reponere iubebit; ut pugnã abſoluãt:ut tradit Paris in d.§.duo equites circa fi.quã tamẽ repoſitionem eadẽ die poſſe per Iudicẽ fieri declaDeclaratio. randum eſt; cũ ulterius nõ deť noua dilatio; & per prouocatũ nõ ſtetit; qui ideo ultra diem ſtatutã,nõ poteſt amplius cogi ad pugnã,ut poſui ſupra cõcl. 75. circa prin. Atqui ex ſentẽtia Paridis in d.§.duo equites; ſi ille qui uidebatur morti ꝓximus,& quaſi uictus,cuius intuitu, & pietate iudex diuiſit certamen; recuſauerit ſe reponere in priſtinũ ſtatum,cõ-
7. dẽnandus eſt,ut uictus,uſq́; ad illã horã,+.qua diſſolutũ fuit Duellũ; & per conſequẽs aduerſarius declarabiť uictor,per contumaciã alterius cũ declaratione ſtatus rei,& certaminis; & ꝓut iudici,cũ conſiliariis ſuis uidebitur,quæ etiã uideť ſentire Paris in §.duo milites ad pugnã lib.9.quæ equidẽ declara-

tio circa ſtatű rei,& pugnæ fienda per iudicem ſatis placet,sm̃ Caſum d.§.duo equites,nõ autẽ in caſu d.§.duo, quia actor illa die debebat ꝓbare,alias uictus dicit̃,utſupra cõcl.49.Sed nõ placet,ut eo modo quo ſupra,qs declaret̃ uictor; quia hoc eſt cõtra naturã huius certaminis,in quo tantũ per contrariã confeſsionẽ ſeu (ut dicit̃) diſdictã, aut mortẽ,uictoria parat̃ uincenti,utſupra concl.48. Itẽ nõ apte uidet̃ iudex uelle ꝓnuntiare circa uictoriã; qui iam in hac cauſa,nõ expectato fine,diuidendo; iniuſte ſe habuit; unde manifeſtum iuris errorẽ cõtinere ui- Con tra Pari. dem.
8. deret̃ ſentẽtia ſua,✝.quæ ideo eſſet nulla.l.1.&.2.C. quãdo ꝓuoca.nõ eſt neceſ.Soci. reg.354.imo ꝓpter talem condẽnationẽ, ipſi iudices quãdoq; fuerunt ꝓuocati ea de cauſa ad certamẽ per condẽnatũ,& ꝑ hac mea opi.faciũt dicta Paridis in.§.an ſi cũ duobus lib.8.ubi tamẽ dicit, ꝙ talis exiſtens in caſu uictoriæ, habebitur in maiore honore apud milites; quod nõ eſt improbandum.

1. Iudex debet condemnare, uel abſoluere partes in Duello,pro iuſtitia.
2. Iudicandi munus,neceſsitatis eſt.
3. Iudex qñ fit pugna,uel qñ quis eſt contumax,aut mortuus,qũo ꝓnũtiare debeat,alio cõparẽte,& n.5.
4. Iudex ubi adſit impedimẽtũ,ſtatuit aliũ diẽ ad ꝑliũ.
6. Crimen cum morte extinguitur,limit. num. 8.
7. Armorum terror ubi eſt,dicitur mors ĩminere.
9. Iudex debet condemnare uictum in expenſis.
10. Iuramẽto uictoris ſtãdũ,pro expẽſis factis ĩ Duello.

11. Victores extollēdi, qui uictos abſq; expenſis etiam conſecutis, dimittunt liberaliter.
12. Victus donat⁹ iudici, an poſsit cogi ad ſe redimēdū.

CONCLVSIO. XCIIII.

1. POSTREMO ✠ Iudicis partes erunt in hoc iudicio per ſentētiam abſoluere, uel cōdēnare, ꝓut uictoria ſe ſe obtulerit in altero congredientiū, aut ſuccumbentiū; tenet.n. iudex in cauſa, & quæſtione in quā cognouit, ſentētiam ſuā ꝓferre sm̄ iuſtitiā, deū præ oculis habendo.l.de qua re.ff.de iudiciis ubi Bar. &
2. doct.& per Soci.reg.198.& Iul.Fer.conſil.4.in fi. ✠ iudicādi.n.munus neceſsitatis eſſe uidet.l.numerū.§.iudicandi.ff.de mune.& hono.& in aūt.ut iud.nō ex pacta.ſac. ius. cū ſim. quāuis aliqui imperite dicant, ſufficere, ſi iudex, abſq; ſentētia, declarauerit ſtatum cauſæ, & prælii abſoluti, quæ prorſus aliena a uero exiſtimāda ſunt, & ꝓpterea deuenire ſolet iudex ad
3. sētētiā, in altero de duobus caſibus; ✠ ſcilicet quādo fit pugna & alter ꝓnūtiatur uictor, aut uictus; uel quādo quis contumax, aut mortuus fuerit ante Duelli diē; in primo caſu, ubi fit pugna, iudex pronūtiat, & declarat quisqs is fuerit, ſiue ꝓuocās, ſiue ꝓuocatus, qui aduerſariū ſuperauerit, eum uictorē; aut uictum aliū, & uti calūniatorē reprobatū, & reprobandum, autore Paride in.§.an duella num.5.

lib.1.& in.§.qualiter,lib.x.& conſuluit Iul.Fer.cōſ. 6. in fi. per iura etiā longobarda,inter alia per.l.recolimus,de homic.lib.homi. & cōueniūt adducta ſupra concl.2. pſertim Io.lign.in d.§.circa ſeptimū num.1. in ſecūdo caſu,ubi aliquis certantiū contumax fuerit,pro cōparēte pnuntiandū erit; ut ſi fuerit cōtumax puocatus,& nō comparuerit; habeat pro contumace,confeſſo,& uicto; dicaturq́; iniuſtam fouiſſe qrelā; decernēdo ipſum eſſe militē reprobatū,& reprobādū,& de cætero diffamatū; & a militū pugna repellendū, & alia quæ more militū obſeruari ſolent; prius tamē ipſe cōparens,die ſtatuta ingredietur campū,cum uexillis,& armis,ut par eſt; ibiq́; expectabit uſq́; ad ſtellas; & occaſum ſolis,aduerſariū,tribus factis pclamationibus in meridie,uel put iudici placuerit,q́ paratus eſt prælio; & illo in contumacia perſeuerāte; occidente ſole,iterū uoce præconia uocato cōtumace,petit ipſe cōparens,ad honorem ſuū,& in ſui fauorē pronūtiari; unde iudex pnuntiare ſolet pro cōparente,cū conſilio pcerū, & militum, & alioꝝ peritorū in hoc negotio; quæ ſimiliter,& ecōuerſo obſeruāda ſunt in puocāte cōtumace; ut late proſequitur per uerba apta Paris in d.§.qualiter; & Iac. Hiſpa.in cap. fi. lib.4.& Iul. Fer. conſil.19.num.4.&.5.& clarius conſil.12.& per Alcia. cap.15.& militant adducta ſupra concl.25.in hoc tamen ſecūdo caſu,ſi pponant iuſtæ excuſationes,& legitimū impedimētum,nō comparētis,per nūtiū,
4. uel araldū,utſupra concl.46. &,61. admittuntur,

præmiſſa matura cognitione per iudicem; proinde ſtatuit aliã diẽ, tali impedimẽto ceſſante, ad præliũ abſoluendũ, sm̃ præfatos docto. præſertim Pari. d. §.
5. qualiter. ✝. Rurſus in hoc ſecũdo caſu, cũ quis cõſtituta die, iudicio nõ ſteterit; quia mortuus ſit, maior inſurgere uidet̃ dubitatio, quæ nã debeant eſſe partes iudicis, parato altero pugilũ ad pugnã, & accuſante contumaciã nõ cõparẽtis; & aſſerẽte illum præ timore, & ex conſciẽtia facinoris, & litis temere, & improbe aſſumptæ, & diuino iudicio defunctũ; petenteq́ ſe uictorẽ declarari; Paris in. §. ſingulari lib. 3. hunc caſum late, & ſatis obſcure pſequit̃; nec aperit expreſſe, quæ nam debeãt eſſe partes iudicis in ferenda ſententia, & hoc negotio terminando; uidetur tamẽ in id inclinare; q̃ ſi quis ſine morbo, uel ſine febre, die ipſa belli, uel præcedenti, ex impuiſa, & ſubitanea morte, correptus ſit, præſumatur p̃timore belli, & pugnæ futuræ mortuus; ſicq́ imaginatio mortis pxima actui mortis, mortẽ cauſet; at ſi perquiſitione facta per præconẽ, uel (ut dicit̃) Araldum; quis mortuus reperiatur ante tempus belli; illius memoria excuſet̃ a contumacia propter mortẽ; quia homines mortales ſunt. l. corruptionẽ
Cõtra Paridem. .C. de uſufruc. & mortes repentinæ multis ex cauſis hominibus contingere poſsint, ut in aut. ut fac. no. conſt. cc. ſi. Ego in hoc articulo, quẽ alii docto. (q̃ uiderim) nõ tangunt; quicquid ſenſerit Paris; de iure reſpondendũ exiſtimo; q̃uocũq́ mors, & quãdocũq́ etiã die ipſa belli interceſſerit; & quod plus

eſt,licet etiã conſtaret ꝙ quis ꝑtimore belli fato fun
ctus eſſet; nõ tamẽ hunc cõtumacẽ,confeſſum,aut
uictum; & aduerſariũ uictorẽ,per iudicẽ ꝓnũtian-
dum eſſe; Nam cũ in hoc iudicio,arguit, & ꝓce-
ditur ad exemplũ iudicii ciuilis,præſertim crimina-
lis,utſupra concl.2.&3.ſuccedit ꝙ iſtud Duellũ,ſiue
huius accuſatio,& querela,ſoluat morte alterius per
duelliũ,ſiue accuſatoris,ſiue accuſati; & per conſe-
quens ꝓuocatoris,ſeu ꝓuocati,ut uidet expreſſum
in rubro,& nigro,C.ſi re.uel accu.mort.fue.& præ-
6. ſertim in.l.2.pen. & fi. ubi Salice. ✝. cũ morte.n.cri-
men,& pœna extinguitur; & accuſatio ſublata eſt,
etiã reſpectu accuſatoris ut ibi,& alibi ſæpe dicitur;
Succedit etiã,qa cũ per mortẽ tm̃,aut reuocationẽ
ſeu(ut dicit) diſdictã,uictoria ſit declarãda,utſupra
cõcl.48.nõ uidet,ꝙ ita mortuus poſsit conſiderari
ſuperatus,aut(ut dicit) diſdictus,cũ nondũ ingreſ-
ſus fuerit certamen; nec ſub iudice,aut cũ aduerſa-
rio cõgreſſus fuerit,nec repugnãt obiecta Paridis;
7. ut ſcilicet ubi ✝ ineſt armoꝝ terror, dicat ĩminere
mors; & imaginatio faciat caſum; quia cũ aduerſa-
rius ſub iudice quicq̃ nõ tentauerit; nec armoꝝ ter
ror,nec imaginatio poteſt haberi in cõſideratione;
cum etiã fictio magis in his militet,q̃ ueritas,& ideo
cum etiã repentinæ mortes multis ex cauſis cõtin- De-
gere poſsint,ut ipſemet Paris fatet; nõ poteſt argui, clara
ꝑtimore belli,contigiſſe.l.neq; natales,cũ ſim.C.de tio.
probatio: Poſſent tamẽ forſan excipi aliqui caſus,
8. ✝ in quibus memoria dãnatur, & crimẽ morte nõ

extinguitur; ut læſæ maieſtatis; Hæreſis; & alii de quibus per glo. & Salice. in.l.1.C.ſi reus uel accus. mortu.fu. & ille caſus, cũ quis conſciẽtia delati, admiſsiq; criminis; mætuq; futuræ ſentẽtiæ, ſibi manus intuliſſet; q magis præ aliis militare uideri poſſet; ubi de eo cõſtaret, ut.C.de bonis eo. qui ſibi mortẽ conſc.l.1.&.2.& per Salice.in d.l.pen.C.ſi reus uel accu.& faciunt dicta per Franciſ.luc.in trac. de fiſco.& eius priuilegi. in.3.parte num.1.ut in eis opi. Paridis poſsit ꝓcedere, cũ tamẽ maxime urgeant ſupra adducta; etiã in præmiſsis caſibus, ultimo forſan excepto; eo addito, q in hac materia nõ ꝓceditur de ſimilibus ad ſimilia; Sed tantũ ſecundũ ueritatẽ; & nõ ſm̃ fictionẽ, quia odioſa ſunt duella, & diſplicẽt legi, & ideo reſtringẽda, nõ autẽ extendenda; ut cõmemorauimus ſupra cõcl.9.ꝓpterea cogitandũ eſt.

Cogitãdũ. Vltimo in hac cõcluſione, licet Paris in recitatis locis nõ meminerit, nec uerbũ fecerit de condẽnatione expenſarũ fienda per iudicẽ, contra ſuccũbentem; Io.tamen lign.in ſpecie in d.§.circa ſeptimum

9. num.11. tradit. ✝. Succũbentẽ in expenſis aduerſario, eſſe condẽnandũ, ad ſimilitudinẽ iudicii cõtentioſi.l.ꝓperãdũ.§.ſin autẽ.C.de iudiciis.c.finẽ litibus, extra de dolo & contu. Alio tamẽ in loco Paris, Scilicet in.§.an ſimiles, uel nobilis num.5.lib.9.ĩnuere uidet, expenſarũ rationẽ eſſe habendã; dum inquit, ſe putare uictorẽ, uictum poſſe detinere ad tempus, adhoc, ut pecunia ſe redimat, pro expenſis factis in Duello, id clarius affirmat in.§.pone q aliquis ſe,

eo lib.9.ubi ut docet,iniuſte mouens bellū,uel præliãs,tenet ad omnia dãna, & expenſas ei cui bellū mouit,sm̃ ĩnocent.in c.ſi.quod me.ca.& in.c.ſicut, &.c.ſi.de iureiur.ſequit Marti.meus laudenſis in tra
10. cta.de bello.q.1.Plus quoq; addit Paris.✝.Standum eſſe p dãnis,& expenſis iuramēto uictoris,per d.c. ſi. Talē quoq; redemptionē,dum priuatus carcer nō exerceat,conſentiunt Iac. Hiſpa.c.12.lib.4. & Alci.c. 43. & Iul.Fer.cōſil.9. Inter primi nominis,milites re
11. ponendos tamē ibi ait Alcia. eos.✝.qui uictores,uictos,liberaliter dimittunt; & quãdoq; muneribus afficiunt. In hac tamē condēnatione expenſarū dubitare uidetur Paulus legnanus in appoſtillis ad Io. pauū ſuū in eo.§.circa ſeptimum uers. undecimo quæro; dicit.n.ponderandū nō leue eſſe dicere; q uictus nō debeat in expenſis condēnari; cū iurauerit de aſtu; & quaſi fuerit condēnatus ex præſumptionibus; ſcilicet ex Duello; unde iudex debet eſſe mitior per dicta Bal.in aūt. generaliter.C.de Epis. & & Cleri. Nihilominus cenſerē ab opi. recitata; quã plures,& numero,& auctoritate maiores,ſecuti ſūt; nō eſſe recedēdum; quæ ex eo confirmari; (quod tollere, & diluere etiã obiecta uidet) quia Duellū eſt experimentū ueritatis,& ĩnocentiæ,diuinoq; iudicio,& quia iniuſtam cauſam qs amplexus fuerit, uictus cēſeat; ut ſupra cōclu.6.& per Alcia.in d.c.43. in prin. Declara tamē ſupradicta; ut quando quis Contra Pau. legnanum.
12. donatus eſſet iudici.✝.nō poſsit cogi ad ſe redimendum per ipſum iudicē; quia ſcriptū ſit; Gratis acce-

&

piſtis, gratis date; ut concludit Paris in.§.aliquis in Duello lib.9.per tex.ubi Bal.in.l.ab hoſtibus.C.de capti; qui tamē tex.& dicta Bal.nō uident̄ ꝓbare intentionē paridis; quia ibi captiui ab hoſtibus, uirtute militari fuerūt liberati; ſic diſponēte forma iuris; at nos nō ſumus in caſu neceſſario, & forma legis, Sed uoluntario hominis, qui donādo ius, quod habet in captiuū, aduerſariū ſuū, transfert in iudicem; qui re donata, ad libitū, tamq̄ de re ſua, uidet̄ poſſe diſponere, toto tt.ff.&.C.de donatio. nec gratis dare, quod gratis accepit, cogit̄ aliquis, ſaltē de præcepto.l.cū de indebito.ff.de ꝓbatio.uel tn̄ illud dictū diuinū loqui nō in tēporalibus ſed in ſpiritualibus, & cura infirmoꝝ; quādoquidem Chriſtus docebat Apoſtolos; dicēs, Euntes prædicate; dicētes, qa appropinquabit regnū cœloꝝ, infirmos curate; mortuos ſuſcitate; leproſos mundate; demones eiicite; unde infert, Gratis accepiſtis, gratis date: aliter cōmitteret̄ Simonia.ut per totū tt.de ſimon. Verum qūo uictus habēdus ſit, an ſeruus, uel captiuus, ſeu dedititius, quid ue in ueſtibus, armis, & equis mortui, ſit agendū, uidebimus ī.de uictoria.

Cōtra Paridem.

1. Appellatio regulariter admittit̄ a ſententia per iudicem Duelli lata, limit.num.2.3.4.5.6. Contrarium dicitur, num.12.
7. Appellatione prohibita officium iudicis implorari poteſt; & ſupplicatio admittitur.
8. Supplicatio quādo admittat̄, ꝓhibita appellatione.
9. Appellatio deuoluitur ad ſuperiorem iudicātis ubi

adſit,ſin minus ad æqualem.

10. Iudex appellationis Duelli,ex quibus actis iudicet; & quos mores loci ſeruet.num. 11.

CONCLVSIO. XCV.

1. APPELLATIO ✝ regulariter a ſentẽtia lata per iudicẽ certaminis, uidet̃ eſſe admittenda,cũ & in maioribus,& in minoribus negotiis liceat appellare.l.& in maioribus.C. de appellatio. cũ ſim. Decius cõſil. 34.uo.1.& per Paridẽ puteũ in.§.modo q̃ritur. cũ.§. ſeq.lib.xi.cũ quo remiſsiue tranſit Iac. Hiſpa.in c.ii. in fi.lib.4. Et in cauſis criminalibus,prout uidet̃ materia noſtra uerſari,eſt tex.in l.2.C.quoꝝ ap.nõ recipi.& in.l.addictos.C.de epis.audi. Proinde inq̃t Iul. Fer.conſil.7.in fi. ſi iudex nõ miniſtrauerit iuſtitiã, erit alius iudex adeundus;tunc etiã cũ noluerit expectare finẽ Duelli;per allegata per eũ. Iſtam tamẽ
2. concluſionẽ limitat Paris in d.§.modo. ✝.ut nõ procedat,ubi Imperator;uel Rex Franciæ ; ſiue alius Rex ; & ſeu Princeps ; & Dux monarca in regno ſuo,tuliſſet ſentẽtiã.l.1.ff.a quibus appel. nõ licet,cũ ſim,q̃bus cõuenit id quod dixit Soci.in reg.24.in 9. fall.ꝙ a ſentẽtia lata per eũ,qui nõ recognoſcit ſu-
3. periorẽ,nõ appellatur:& dixi inf. late.§.4.uers. 20.✝. Crediderim pariter appellationẽ eſſe ꝓhibitã in illis caſibus,in q̃bus in iure receptũ eſt,nõ admittendã,

App. I duel lo qñ ꝓhibi ta, ul. tra Pa.

de qbus per Soc.in d.reg.24.ubi ponit.32.limit.& per Lafrā.in tracta.de interlocu.& appellatio.§.quæro in quibus; & per Nepo.de monte alba.in tracta.de exceptio.§.ſupradictū eſt; Verū tūc maxime ꝓhibitā
4. appellationē puto; ✢. quādo ſentētia lata eſt cōtra cōuictū,& ꝓpria uoce confeſſum:d.l.2.C.quorū ap. nō recip.& per Soci. ibi fal.4.& Laſran. ibi in.4.fal. & per Deciū in c.cū ſpeciali.§.porro col.2.de appellatio.ubi tradit ſm̄ omnes,ꝙ in cōfeſſo tantū,uel cōuicto tantum,conceditꝛ appellatio ex cauſa; Quæ cōfeſsio ut plurimū per uictorē, a uicto extorqueri ſolet; ubi uictus nō occidatꝛ; cū finis huius belli,ſit mors,aut (ut aiunt) diſdicta; ut ſæpe diximus; quæ
5. ꝓcedere uidentꝛ etiā in ficta confeſsione; ✢, ut puta ueri cōtumacis,ſtatuta die nō comparētis, ut ſupra cōclu. ꝓxi. Verus.n.cōtumax nō appellat; l.ꝓperādum.§.ſinautē reus.C.de iudiciis,cū ſim.Soci.d.reg.24.fal.6.& per Nepo. de monte Alba. in d.§.ſupradictū eſt,num.7.ubi ponit qs ſit uerus,quis ſit fictus cōtumax,& faciūt dicta Corn. cōſil.17.num.5.uol.3.
6. ✢. Addit Paris etiā tunc ꝓhibitam appellationē qñ quis ſorte,& fortuna,eſſet deuictus in Duello,nō tamen eſt iudicatus a iudice cōpetēti; quia a ſentētia fortunæ,nō poſsit appellari,per dictum Bal.in l.fi.in prin.C.cōia de lega.cū fortuna ducem deū habeat, ſit inexorabilis,nullūq; nouerit ſuperiorē; quæ in ſe uera ſunt; ut etiā Bal. ſequitꝛ Philip. Fran. in rub.de appellat.num.10.& Corneus cōſil.143.num.10.uo.4. nihilominus nō uidentꝛ poſſe ad caſum noſtrū ada-

ptari,quia ſit Iudiciũ;& ſentẽtia in hoc negotio ſe-
rẽda eſt per iudicẽ electũ,ad cõplementũ certami-
nis,utſupra cõclu.pxima; qui præſupponit in hoc
caſu nõ iudicaſſe; unde ubi nõ adſit ſentẽtia,nõ po
teſt cõſiderari de appellatione interponẽda,uel ad-
mittenda,aut nõ; cũ nõ entiũ nullæ ſint qualitates, De-
l.eius qui.ff.ſi cer.peta. Vbi tamẽ placeat ſequi opi. clara
Paridis declarari poſſe uidet ex dictis Philip.Fran.& tur
Cornei d.conſil 143.num.10.ut ſcilicet poſsit haberi Paris
7. recurſus ad ſuperiorẽ,ubi adſit enormis læſio.✝.Sic ubi
quoq; in caſibus in qbus diximus appellationẽ eſſe op.
phibitã,officiũ iudicis implorari põt,ut per Hippo. ſua
marſi in.§.opportune,in practica crimi. num.52.pro pla-
hibitus.n.appellare,nõ phibetur ſupplicare,glo.in.c. ceat.
ex literis ubi Abb.de reſti.in integ.aũt.quæ ſupplica-
tio.C.de precibus Im.offe.ubi Ias. in.4.no.cũ mul-
8. tis relatis,declarat tamẽ pcedere.✝.quãdo appella-
tio phibetur reſpectu Excellẽtiæ Iudicis,ſecus ſi iu-
re cõi ſit prohibita,niſi beneficio ætatis; uel fauore
matrimonii; quẽ ſequit Io. Olden.in tracta. de ſen
ten.& re iudi.in prin.nu.17.& Marſilius in d.§.opor-
9. tune,num.68.✝. Appellatio aũt ſm̃ Paridẽ,ibi de-
uoluit ad ſuperiorẽ illius qui iudicauit,ſi aliquẽ re-
cognoſcat,l. Imperatores,de appellatio. cũ ſim. ad
quẽ,uel aliũ æqualẽ,ubi nõ adſit ſuperior,qui reco
gnoſcat,condẽnatus deferret literas teſtimoniales,
qualiter omnia geſta fuerũt; & per uiã querelæ,etiã
ꝙ appellatio nõ admittat, petet campum tutũ,ad
iterũ pugnãdũ (de quo tamẽ infra dicã) & ad pro-

bandũ ſententiã eſſe iniuſtã; unde ille cum conſilio
ꝓcerũ determinabit,requiſito altero,& negotio uẽ
10. ulato; id quod iuſtũ fuerit.✝ Iudex inde iſtius ap-
pellationis,ex primis,& nouis actis,debet iudicare,
ita ut partes,maxime pars appellans; q̃ forſan uide-
batur ſuccubuiſſe; & ex clemẽtia iudicis fuerit facta
ſeparatio in certamine,ſe reducat ad primũ ſtatum,
in quo ſe habebat,tempore diſſolutionis Duelli; ad
hoc ut iudex omnia uidere,& conſiderare poſsit; &
inde iudicare; Si tamẽ pars appellãs nollet iterũ pu
gnare,ſed diceret,iudex male pronũtiauit; uelletq;
hoc ꝓbare per teſtes; uel per peritos huius negotii,
ſimil'eq; aliã ꝓbationẽ,audiendus eſt; quia pugnã-
dum nõ eſt,ubi aliter ꝓbatio haberi poteſt,utſupra
11 concl.62.✝.Seruabit quoq; inde mores,& conſuetu
dines ciuitatis,& fori primi Iudicis,& pugnãtium,&
exercitus eoꝝ,ut hæc oĩa,cõmemorat Paris in d.§.
modo; per adducta per eũ; qui mihi uidetur bene
locutus,ut uideri latius poteſt; Inquit tamen ibi ali-
quos tenere,nõ eſſe locum appellationi in duellis;
que opi. ſibi uidetur iniuſta; ſed nihilominus ſuſti-
neri poſſe aliquis quoq; diceret, quia diuino iudi-
Cõtra Pari. cio,& fortuna,quæ cum in omni re,tũ maxime in
bello dominatur,teſte Cæſare in cõmentariis,uicto
ria,& condemnatio,ſequi cenſeri poteſt,utſ. concl.
6. unde non poſsit admitti appellatio,ut in ꝓximis
dictũ eſt:Illud etiã me magis mouet,qa in hoc certa
mine ſingulari non datur noua dilatio utſ. cõcl.66
& quis,præſertim prouocatus,diuiſo duello,alio in

loco certare non tenetur,utſ. concl. 75.in. prin. unde dum Paris uidetur ſentire,iterum eſſe pugnādū, ut ꝓxime dixi,nō uideť recte ſenſiſſe; ſed declarari poteſt,ut uoluerit intelligere,ꝙ iudex appellationis adeať,pro iniuſtitia ſentētiæ primi iudicis; nō ut adueſarius pugnare iterū cogatur: Non eſt tamē recedendū ab opi. Pari.in aliis præcedētibus,niſi cōſuetudo aliter ſe haberet; quādoqdē militet iuris cōis diſpoſitio,utſupra,ꝙ appellatio ꝓcedat in omni negotio regulariter; & in hoc Duello ꝓcediť ad exēplū iudicii ciuilis contētioſi, præſertim criminalis, utſupra cōcl.2 &.3.& licet diuinū iudiciū, & fortuna ex ſeſe repellant appellationē; eā nō repellit factū, & iudicis uolūtas iniqua,in sētētia ſua; in qua pars potuit facillime grauari; licet quoq; nō deť noua dilatio,quæ ꝓuocāti,nō ꝓbanti ſtatuta die,denegať; tamē cum ꝓuocanti,& ꝓuocato poſsit per iudicem inferri aliquod grauamē,ſiue iterū pugnādū ſit,ſiue nō; par eſt,ut de iniquitate ſentētiæ admittať appellatio,& cognitio; nam & illud dici poteſt, ꝙ per appellationem non' quæritur, ut noua dilatio, & ſic nouū bellum inducatur; ſed an iam cæptum ſit perficiendū; uel potius ut ſuper eo rectius cognoſcatur, & pronuntietur. De clarať Par.

PARS Q.VINTA.

DE VICTORIA.

1. Victor quis dicatur.
2. Prouocans quomodo, & quando pronũtietur uictor, &, num. 8. & 10. & 13.
3. Diſdicta quæ ſufficiat ad uictoriam: & num. 5. & 7.
4. Diſdicta tacita habet eandem uim; quã expreſſa; & quæ dicitur, per exempla.
6. Diſdicta clara poteſt ab aduerſario extorqueri, uel recuſans interfici.
9. Prouocatus dicitur uictor, qui ſe tantum ſubterfugiendo tueatur.
11. Non refert quid ex æquipollentibus fiat.
12. Duo caſus, ubi ſút æquiparati, diſpoſitum in uno, cenſetur diſpoſitum in alio.

CONCLVSIO. XCVI.

VICTOR quis, an uictus fuerit; ſiue ꝓuocãs, ſiue ꝓuocatus, præcipua cura, eſt apud iudicẽ animaduertendũ; Varii .n. & diuerſi ſunt euẽtus certaminis; alio quandoq; modo in actore; alio in reo conſiderandi; & iuſto iudicio terminandi; Cumq; hi prius nõ ꝓdeant; clareq; nõ manifeſtent; niſi cõfecto bello; & rite, & recte, lata ſentẽtia per Iudicẽ; utſupra cõmemorauimus in ꝓximis cõcluſionibus; idcirco apte uiſum eſt hoc loco, poſt iudicis partes ſubnectere, qui uictores, qui ue uicti, ꝓnuntient; & habendi ſint; Capiendo itaq; primo perſonã pro-
1. uocantis; cũ & aliter. ✠. dicit Victor, qui aduerſariũ

prius ſuperauerit; uel eius perſonã cæperit; sm̃ Pa-
2. ridẽ in.§.an ſi duo pugnabãt lib.8.✝ Is tunc erit,& pnuntiabit̃ uictor; qui puocatũ, ui armorũ, ore proprio fecerit (ut aiunt) recredentẽ; uel coegerit conſiteri ſe culpabilẽ; uel uerũ eſſe, q contra eũ prouocans detulerit; uel eſſe falſum, id quod puocatus aduerſus puocantẽ dixerit; aut puocatum occiderit; nec uidet̃ ſufficere, ſi puocatus capiatur, ligeturue, aut grauiter percutiatur; uel ſe captiuũ reddat, niſi coactus ſit uoce ſua cõfiteri obiecta, ut latius dictũ eſt ſupra cõcl.49. cum mors, aut diſdicta (ut dicit̃) ſit finis cuiuſlibet prælii; & omnis diſdicta, mors ciuilis dicat̃; ſicq; mors, & diſdicta æquiparẽtur; imo Diſdicta, ſeu confeſsio ipſa uidebitur uituperabilior morte, ut ibi; Nec ſufficit etiã ſi quis ſit in ſtatu uictoriæ; ut puta, diſſoluto Duello appareat uictor;
3. utſupra concl.93.✝. Diſdicta tamen qualis eſſe debeat; quæue ſufficiat, reddit̃ dubiũ, ex uerbis Paridis, præſertim in diſdicta tacita, nam in d.§.quidam accuſauit lib.x. tradit nõ ſatis eſſe, ſi quis ligetur, capiatur, percutiat̃, aut ſe captiuũ reddat; Sed q requi-
4. ratur ppria confeſsio; lat in.§.quia finis eo.lib.x.✝. Diſdictã tacitam per exẽpla ibi per eũ poſita, eãdem uim habere, quã expreſsã, affirmat; Qua de re, ego puto Paridẽ rectius locutũ in d.§.quia finis; ut ſcilicet diſdicta etiã tacita ſufficiat; uerbi gratia, sm̃ eũ, ſi quis dicat; reputo me a te uictũ, qui foues iuſtitiam; uel dixerit noli me amplius offendere; quia ſum tuus captiuus; uel deditius (& ut uulgo dicit̃) Paris

Dubia uerba paridis.

Declara tur

Preſonerus; uel oro noli me occidere; quia ſum in iuſte præliatus; uel parce uitæ meæ; uel nolo am-plius contendere; uel de me age ad uoluntatē tuā; uel peto gratiā, aut miſericordiā; uel pono me in manibus tuis tamq̃ (ut aiunt) fallitus; uel ut homo mortuus; uel renuntio defenſionibus; uel me tibi ſubmitto; uel renūtio querelæ, ut per paridem etiā in. §. euenit, &. §. duobus lib. 9. uel ſi dixerit, nō plus; quia mortuus ſum; īmo etiā per uiam excuſationis talem diſdictā poſſe fieri ibidē inquit Paris; quæ ſit excuſatio quædā; quæ exonerat iniuriatū; & ſatiſ-facit, inſtar diſdictæ; ueluti ſi dicatur; quicqd dixi, aut feci, fuit (ut dicit) inaduertēter factū, aut dictū; & pro uobis nō dixi, Sed pro alio; uel nō feci ad ueſtrā iniuriā, ſed caſu, & fortuna, & impetu, & ſine ꝓpoſito; in his tamē caſibus sm̄ Paridē ibi, eſſet ma nifeſta diſdicta; quādo per aliquē ſuper his primo fuiſſet facta contētio, dicēdo ſe bene feciſſe, illud af firmādo, deinde ille ſe excuſaret; nam iſta diſdicta fit ad modū torturæ, quia gladio ad id cogit; iſtaq;
5. opinio Paridis. ✝. ut ſufficiat tacita diſdicta, cōpro-batur uno, & altero exēplo; quod alia exēpla ſupra poſita ſecū trahit; uidelicet quando quis ſe captiuū præbeat, uel fateat; etiā cū illis uerbis; oro noli me occidere; quia iniuſte feci; ut autor eſt Paris in. §. an ſi ꝓuocans in pugna, lib. 8. & Iul. Ferre. d. cōſil. 13 & Alcia. d. c. 42. in fi. & Iac. Hiſpa. d. c. x. & . xi. & utſupra
6. d. concl. 49. & ita obſeruat cōſuetudo; ✝ uerū, ſi qs uoluerit extorquere diſdictā clarā, & expreſſam ab

aduerſario, poterit hoc aſſequi; uel eũ interficere, De-
sm̃ Paridẽ in d.§.qa finis; quod intelligerẽ ꝓcedere, clara
in occidẽte in conflictu prælii; nõ ex interuallo, sm̃ tio.
tex.in.l.3.in fi.de ſiccariis, & alia adducta per paridẽ
in.§.an ſi miles lib.9.Capi.n.poteſt; & captiui ſeruan
tur, nõ occidũtur sm̃ eũ per tex.in.l.libertas.§.ſerui.ff.
de ſta. homi. Iſta tamẽ diſdicta nõ uendicat ſibi lo-
7. cum; ✠. quãdo diſdicẽs (ut uulgo dicit) eodẽ tẽ-
pore occiderit aduerſariũ, anteq̃ talis diſdicta fuerit
acceptata, tacite, uel expreſſe, uel nõ apparet cõfeſ-
ſionẽ eſſe factam; ut puta ſi quis uociferauerit ſe de
uictum; aut dixerit, io mi rendo; & ſine interuallo,
percutiat, & occidat aduerſarium, quia exitus belli
expectandus eſt; & uerba, & ꝓteſtatio ſunt cõtraria
facto, ut per hæc, & per alia plura concludit Paris in
.§.duo nobiles, &.§.cum inter.lib.8.qui uidet recte, &
8. bene locutus: ✠ Vbi autẽ ꝓuocans die conſtituta,
prædicta nõ adimpleuerit; erit, & ꝓnũtiabit uictus,
parta penitus uictoria ꝓuocato; ita ut nõ ſolũ abſol
uatur, ſed etiã prouocatorẽ captiuũ habeat condẽ-
nandũ, uti periuriũ, calũniatorẽ, cõuictũ, & cõfeſsũ;
Sicq; ſatis erit ꝓuocato p̃cauere ſubterfugiendo ne
uincat die ſtata; ut in d.concl.49.ſcripſi; unde ma-
nifeſta apparet differẽtia inter prouocatorẽ, & ꝓuo-
catum, quo ad uictoriã reportandã; Nam ꝓuoca-
9. tor nõ dicit uictor, aut ꝓbaſſe, niſi uicerit. ✠. Pro-
uocatus autẽ dicit uictor; qui ſe tantũ ſubterfugiẽ-
do tueat; ſicq; ex præmiſsis poterũt multi caſus ui-
ctoriæ determinari; Vbi uero ꝓuocans ſit uictor,

utſupra dictũ eſt, limitare hanc concl. uidet Paris in
10. .§. poſt hæc autẽ lib. x. ✠. ut nõ pcedat quãdo puocator obtulit puocato; q gladio coget eũ; ut pprio ore ſe recedat (ut aiunt) aut diſdicat, permiſeritq; puocatus ſe potius interfici, q̃ confiteri, & diſdicere uoluerit; Sed hãc limitationẽ nõ puto uerã, ex quo ut ibi ipſe tradit, & alibi dictum eſt; mors & diſdicta equiparant; ĩmo in effectu mors uidet quid maius

Cõtra Parideni.

11. ✠ nam nõ refert quid ex equipollentibus fiat, præſertim quando caſus omiſſus habet eundẽ effectũ; cũ in caſu noſtro maiorẽ, uerũ, & nõ fictũ habeat; sm̃ Ias. in l. gallus. §. & qd ſi tantũ num. 20. cũ ſeq. ff. de lib. & poſt. quæ reg. etiã ſibi uendicat locũ in cõditionibus. l. ſi mater, cũ ſim. C. de inſti. & ſubſti. qñ conditio ponit pter effectũ, de quo agit, ut cõſuluit Corneus, conſil. 158. num. xi. uol. 1. cõuenit etiam
12. illa reg. ✠. quãdo ſunt duo caſus æquiparati, put sũt in terminis noſtris ut id quod diſponit in uno, cenſeat diſpoſitũ in alio. l. ſi quis ſeruo cum ibi no. C. de
13. furtis, & per Corneũ conſi. 114. num. 9. uol. 1. ✠. Similiter talis, uel ſimilis uictoria nõ proderit puocanti; uel puocato, quando quis nõ ex cura, & diligentia ſua, ſed alterius acclamãtis certior factus, cõtra pclamata, & bãna ſuperioris, aduerſariũ deuicerit; ut uidet ſenſiſſe Paris in. §. ſucceſsit lib. 8. ea ratione, & per alia ibi adducta; quia campus certaminis, nõ poteſt dici ſecurus, & liber; cũ alio acclamante fuerit uiolata ſecuritas.

1. Victoria acquirit in Duello ſi quis extra ſigna cer-

taminis eiectus ſit,uel aufugerit,nu.4.limita n.2.&.8.
3. Poſſeſsionem nō acquirit, qui ita nactus eſt,ut eam retinere non poſsit.
5. Fuga omnis eſt diſdicta.
6. Fugere a facie inimici,eſt maxima infamiæ labes.
7. Fuga an faciat plenam probationem delicti.
8. Fugiſſe nō dicitur,breui tempore reuerſus.

CONCLVSIO. XCVII.

VICTORIA tamē quādoq; alterutri perduelliū contingere ſolet,aliter q̄ per mortē,uel diſdictā utſupra; ueluti ſi,præſertim emiſſo bāno per Iudicē, ne quis certantiū exeat campū,pugna nō perfecta (ut moris eſt) ſub pœna capitis,& ut deuictus cenſeat̃,qui exierit (quod Bannū utrunq; durū ſer-
1. uandū eſt sm̃ Pari.in.§.duo milites,num.1.lib.2).✝. extra limites, & ſigna loci certaminis,a iudice pro nō modico beneficio conſtituti,iuxta tex.in.l.athletas in prin.ff.de his qui no.infa.aliquis aduerſariū pepulerit; ut apud Paridē legit̃,in.§.duello parato lib. 2. num.5.&.6,&.§.duo pugnabant in fi. lib.8.qui ita de cōſuetudine ſeruari inter milites atteſtat̃; in eandem opin.deſcendit Paris in d.§.duo milites num.3. arg.eius qui a poſſeſsione expellit̃,uel ui deiicit̃.l.ſi quis ui.ff.de acquir. poſſes. &.l.1.§.ui poſsidere.ff.de ui & in arma. cū ſim. Hæc tamē cōcluſio ibi per eū
2. limitat̃,✝.niſi quis ſtatim,eodē impetu campū re-

cuperet, & reingrediatẽ arg.l.ut uim.ff.de iuſti.& iu:
&.l.1.C.unde ui, ſed uideẽ melior tex.i.l.3.§.eũ igitẽ.ff.
de ui & ui arma,& magis ad ꝑpoſitũ in.l.nõ uideẽ.ff.
3. de acq.pos.✝.ubi nõ uideẽ poſſeſsionẽ adeptus,qui
ita nactus eſt,ut eã retinere nõ poſsit:Similiter quoq;
4. uictus iudicãdus eſt.✝.alter cõgredientiũ,qui extra
ſtadiũ aufugerit;pro cõfeſſo.n.habeẽ,ut affirmat Pa
ris in d.§.duo pugnabãt,per iura per eũ ibi allega
5. ta; ✝. nã omnis fuga,eſt diſdicta;& dictum de una
cenſeẽ de alia dictũ ; imo maius eſt dedecus in fu
giente,q̃ in diſdicẽte;coactus.n.hic;ille ex puſilla
nimitate,& iniuſtitia,ſuccubuiſſe exiſtimandus eſt;
6. quãdoquidẽ ✝ nõ reperiaẽ etiã maior infamiæ la
bes in diſciplina militari,q̃ fugere a facie inimici,ut
pulchre tradit Paris in.§.circa lib.x.Sicq; sm̃ eundẽ
Paridẽ,fuga cõſideraẽ ut delictũ;quo caſu opinor
7. eũ uoluiſſe inferre in d.§.duo pugnabant,✝.qui fa
ciat plenã ꝑbationẽ delicti per tex. in.l.3.§.emãſor.ff.
de re milita.& Bar.in.l.admonẽdi num.35.ff.de iure
iur. & in.l.lege cornelia.ff.ad ſillani. Quæ ꝑſequitur
magiſtraliter Paul.Gril.in tracta.de relaxa.carce.in.c.
de fuga incarcerati in prin.per plura;limitari quoq;
8. hanc cõcluſionẽ fugæ arbitrarer.✝.ubi quis ſtatim
intra arenã reuerſus fuiſſet,ut dictũ eſt ꝓxime in ex
9. pulſo extra eã;fugiſſe. ✝. n.nõ diciẽ q breui tẽpore
reuerſus eſt;l.quicqd calore.ff.de reg. iur.§.pauonũ
cũ ſim.inſti.de re.diui. & tradit Corneus conſil.198.
num.19.uo.2. Eodẽ modo uictus iudicabiẽ aliquis;
ubi cõtumax ſtatuta die ad certamen extiterit;uel

Inter pretaẽ Paris.

Decla ratio.

mortuus fuerit,ꝑut tamẽ ſupra declaratũ eſt ꝯcl.94.
1. Particularia infinita ſunt,& nõ ſtabilia.
2. Vniuerſalis demõſtratio,eſt præſtabilior particulari.
3. Vniuerſale cognoſcens,cognoſcit particulare; nõ
econuerſo.
4. Vniuerſalium eſt ſcientia,ſingulariũ uero ſenſus.

CONCLVSIO. XCVIII.

PLVRIMI quoq; ſunt caſus; q
uarii, & diuerſi cõtingere poſſunt,
ex quibus uictoria, ſeu uictor,aut
uictus quis demonſtrari,& diiudi-
cari poteſt; quorũ multos determi-
nauit Paris eo tracta.de Duello præ
ſertim lib.8.quos examinare nõ ſolũ nimis curioſũ
eſſet; ſed etiã prolixius q̃ propoſuerim,breuitatis cu
1. pidus, diſtraherer; ✝ Particularia.n.infinita ſunt,&
nõ ſtabilia,ut docet Philoſophus Rethori.lib.1.Mi-
nuſq; hoc ꝑfecto uidetũ neceſſariũ; ex quo ex con-
cluſionibus generalibus, ſeu uniuerſalibus in hac
materia,præſertim ꝓxime poſitis ſupra, & in prima
parte; & a iure cõi,& in primis a cõſuetudine pro-
deuntibus,poterũt omnia prudẽter, & iuſte conſi-
2. derari,& determinari; ✝. Vniuerſalis.n.demonſtra-
3. tio, præſtabilior longe eſt particulari; ✝ Cogno-
ſcens.n.uniuerſale,cognoſcit particulare, nõ econ-
4. uerſo; ✝. Nam uniuerſaliũ eſt ſcientia,ſingularium
uero eſt ſenſus,ut ꝓbe docet idẽ Philoſoph. poſte-

riorum lib.1.c.20.ſemper in generalibus.ff.de reg.iur. propterea ad effectus , & uictoriæ cõmoda properare aptius eſt.

1. Victoriæ effectus multiplex ; & circa iuſtitiam , & honorem.
2. Gloria ꝑmiũ ampliſsimũ,inter oĩa præmia uirtutis.
3. Honoris metus ſeu infamiæ,maior eſt q̈ mortis.
4. Victoris deductio fit cum omni gaudii genere.
5. Honos aliter conſideratur in uictore cauſa honoris; aliter cauſa gloriæ.
6. Cadere ex equo,in pugna gloriæ , quod maius dedecus,excepta morte.

CONCLVSIO. XCVIIII.

1. EFFECTVS itaq; uictoriæ multiplex eſt; Sed ille in primis.✝.ut uictor iuſtã fouiſſe , deduxiſſeq; cauſam ; & diuino iudicio aduerſariũ ſuperaſſe cenſeat̃; ut habet̃ ſupra in cõcl.4.&.6.Proximus huic alius eſt, ad honorẽ,& gloriã referendus ; Appetũt.n.omnes honorẽ,nõ tantũ elegãtes,& uiri induſtrii , & boni; uerũ etiã ignaui,ut apud Philoſoph. legitur Ethico. lib.1.c.5.& Politico.lib.2.c.5.ex ſentẽtia Homeri; nec mirũ , cum honor ſit ciuilis fere uitæ finis; ut d.c.5. Ethico.& cũ uincere ſit iucundum , iucundſsimor quoq; eſt honor,& gloria,teſte eo. Philoſoph. lib.1. cap.xi. Rethorico. Sic cõuenire uidetur quod tra-

2. dit. M. Tullius in oratione pro.T.An.Milone, ✠, ut ſi ex omnibus p̄miis uirtutis, ſit habenda ratio præmioꝝ, ampliſsimũ præmium ſit gloria; quæ ſit una, quæ breuitatẽ uitæ conſolat̃, poſteritatis memoria; quæq; efficit; ut abſentes adeſſemus, mortui uiueremus; Sic quoq; tanti facit gloriã, & honorẽ iurecon
3. ſultus Paulus, in.l.iſti quidẽ.ff.q̃ meca. ✠. ut uiris bonis metũ honoris, ſeu infamiæ, maiorẽ eſſe debere, q̃ mortis, affirmauerit; quæ cõprobant̃ per Deciũ
4. conſil. 686.num.8.uo.4. ✠. Hinc eſt q̃ uictor ſolet domũ, cũ tibicinibus, & uario cantu, oĩq; gaudii genere deduci, ut etiã meminit Alcia.eo tracta.de ſing.
5. certa.c.45. ✠. Honos tamen aliter conſiderat̃ in pugnante cauſa exiſtimationis, & dignitatis cõſeruandæ, ut declaratũ eſt in abſoluẽda uictoria ſupra, præſertim concl.96.aliter obſeruat̃ in pugnantibus gloriæ, & oſtentationis cauſa; ut in Armillatis ſcripſit abunde Paris in.§.ſuperius lib.9.iunctis his quæ ſcripſit in.§.duo in ſingulari lib.8.ubi habet̃ qualiter, & q̃uo cum maiori gloria quis uincat, aut dedecore uincatur; q̃bus adde quod idẽ Paris in.§.facta, &.§.
6. dat̃ lib.8.concludit; iure belli. ✠. nõ poſſe eſſe maius dedecus in pugna equeſtri, circũſcripta morte; q̃ ex equo cadere, uel deiici, ſm̃ conſuetudinẽ militarẽ.

1. Victoriæ effectus uerſat̃ etiã circa dãna, & expenſas; & ut uictus ulterius nõ audiat̃, num.2. & ſic captiuus, qui dicitur, preſonero della ſede, num.4.
2. Prouocans ſuccumbens, an accuſet p̄uocatum in iudicio contentioſo de eodem crimine.

Digitized by Google

5. Captiuus quis ſit omnino uictoris, nõ alterius.
6. Arma, equi, & alia bona uicti, quomodo fiant uictoris; & num. 8.
7. Spoliatio uicti eſt prohibita.
8. Non inſultandum uictis, nõ cõuintiandũ mortuis.
9. Victor a uicto conſuetum obſequiũ conſequitur, nõ tamen ut lædatur eius æſtimatio.
10. Victus ſub priuato carcere nõ retinetur.
11. Captiuũ nõ licet occidere, quãdocũq; ſe dediderit.
12. Occidere licet in conflictu, & ardore belli.
13. Captiuitas ius an poſsit cedi.
14. Captiuus, dimiſſus ſub fide, redire tenetur.
15. Captiuus, dimiſſus ſub fide, negãs ſe uictum; quomodo uendicabitur.
Patentes literæ fiunt de uictoria, ibi.

CONCLVSIO. C.

1. POST honorẽ, & gloriã, uincenti comparatã; aliud quoq; cõmodũ ad utilitatẽ ſpectans ſuboritur; ✠. damnorũ ſcilicet, & expenſarũ condemnatio; & earũ iactura aduerſus uictum conſequẽda; ut poſuimus
2. ſupra conclu. 94. ✠ Itẽ ſic uictus, amplius nõ audiretur, aut admitteret ad pugnã cõtra uictorẽ; nam cum tamq̃ periurus, & infamis repellatur a quocũq; alio, ut ſupra concl. 74. multo fortius, a ſuo uictore;
3. autẽ multo magis. C. de epis. & cleri. ✠. Sed illud eſt

dubium; an ꝓuocans ſuccũbens poſſet accuſare in iudicio cõtẽtioſo, de eodẽ crimine uictorẽ; Io. lign. in. §. circa ſeptimũ, nu. 12. uidet hoc tenere, niſi aliud cõſuetudo induceret; quã obſeruãdã oĩno puto; at tamẽ illa etiã nõ uigente, dicas ut dixi ſup. cõcl. 65. Cæterũ & illud præſtantius emolumẽtum aſſequit

4. uictor, ✝, ut uictum captiuũ habeat, & quaſi ſeruũ, & mancipiũ, arg. l. hoſtes. ff. de capti. ponit Paris in. §. an ſi miles aliũ lib. 9. &. §. an ſi miles uel nobilis, eo. lib. ubi tamẽ tradit num. 7. &. 10. ꝙ tales nõ perdunt libertatẽ, nec teſtamẽti cõdendi ius ſeu (ut aiũt) factionẽ, nec efficiunt ſerui uictoris, ſicut nec capti in bellis publicis, per doctri. Bar. in. l. fi. ff. de captiuis, & in. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iu. & per Bal. in rub. de treug. & pa. & per Alcia. c. 43. ubi ꝙ inter chriſtianos nõ ſeruent iura captiuitatis; & poſtliminii, quo ad perſonas; ꝓpterea taliter captiui facti in Duello, appellant uulgo, Preſoneri della fede, ex dictis Paridis ibi d. num. 7. &. 10. cũ allegatis per eũ. & per Iuliũ Ferretũ conſil. 9. num. 3. & Iac. Hiſpa. lib. 4. cap. 12. qui hiſpano ſermone, preſonieros della fe; tales nũcupari dixit: Vſq; adeo uictor in uictũ, uictoria utitur; ut licet uictus ſe captiuũ reddiderit alterius, etiã do-

5. mini, ſeu patroni uictoris, nihil ꝓſit; ✝, fit. n. captiuus omnino uictoris, ut per d. l. hoſtes & Bar. ibi ut etiã per l. in laqueum. ff. de acqui. re. do. concludit Paris in §. an ſi armiger lib. 9. qui uidetur hoc limitare ubi uictor eſſet famulus illius domini; quod nõ credo uerum; nec probatur aliquo modo, & reg. eſt in

cõtrarium utſ. nec ꝓteſtatio talis nocet uictori; cui ius uictoriæ acquiſitũ, nõ poteſt auferri. etiã per principẽ. l. reſcripta, ubi Docto. C. de precibus impe. offe. & in. l. fi. C. ſi contra ius uel uti. pub. Verũ an arma, & bona mortui, uel captiui, poſsit uictor occupare, ſibiq; uendicare; Paris in. §. an pugnans cũ aliquo lib. 9. uidetur aliquantulũ obſcure locutus; Alcia. d.

Contra Paridẽ.

6. c. 43. in prin. affirmat ꝓmiſſum eſſe uictori, ✠. Arma, uexilla, ephippia, equos, armillas, ſibi habere; Cuius opinionem ſequor, ubi hæc ad campũ, per uictũ ingredientẽ allata fuerint; in ſignũ. n. uictoriæ, quemcunq; hæc arripere ſibi poſſe crediderim; ſic de torquato legiť; ut recte torquẽ aureũ militi gallo abſtuliſſe uidereť; fuit. n. torques aureus ſolidum præmiũ uirtutis, teſte Cicero. de re militari. car. 2. & Carolus Rex Siciliæ, deuicto Rege Vngariæ, elephantis caput, & pectus, ab eo ademptũ, gentilitiis ſuis in ſignibus addiderit, ut docet Paris in d. §. an pugnãs: & Alcia. d. c. 43. idẽ oſtẽdit in Ottone uicecomite, q̃ ex Galea, uiperã euomentẽ, uix natum infantem, ſanguineũ, a ſaraceno in Aſia, per eũ ſuperato, adẽptam, ſuis inſignibus adiecerit; nam præmiſſa omnia ſunt inſtrumẽta bellica; quæ, cũ nõ ſine flagitio amittanť; ad oſtendẽdũ uictũ hæc amiſiſſe, cũ dedecore, uictor poteſt illa ſibi habere, ut in. l. 2. ff. de capti. & ita ſeruari de cõſuetudine tradit Paris apud italos, in d. §. an pugnans, in prin. quicqd ibi circa fi. dicat aliquos ultramontanos ſentire; ꝙ arma, bona, & ueſtes, & equus uendicanť per Iudicẽ belli; q̃

ea partiť miniſtris pugnæ; conſentiens Paris in his, quádo uictus occidiť; Sed ego nõ uideo cauſam differentiæ in hoc, ſiue qs efficiatur captiuus tantũ; Con ſiue occidatur; cũ iſti duo caſus, mors & captiuitas tra æquiparẽtur, utſupra cõcl.96. & omni caſu ad glo- Pari riam uictoris, & dedecus uicti oſtendendũ tendant; dem. nec obſtat dictũ Paridis, cũ iuribus allegatis; dum inquit ꝙ bona capti in bello diſtribuũtur per Ducẽ exercitus; nõ.n.pcedit; quia in ſingulari certamine, nõ eſt pmiſſum cõgredi, ubi bonoꝝ ſit cõtrouerſia; nec ob id potuit indici bellũ; per iura utſupra cõcl. 68. nec bonoꝝ eſt habẽda ratio, ut ibi; ꝓpterea nec per iudicẽ, nec per uictorẽ, ſunt bona uſurpanda; niſi in inſtrumẽtis bellicis, uictori, gloriæ gratia, cõ-ceſsis: Vnde pariter inferť, ꝙ alia bona uicti nõ effi-
7. ciunť uictoris, aut alterius; uicti.n.ſunt. ✠ Sic quoq; infertur ſpoliationẽ uicti eſſe ꝓhibitam arg.l.2.§.ad-uerſus.ff.de ſepul.uio. ut arguit Paris in d.§.an pu-gnans cũ alio, num.3.lib.9. Hoc &.n.uideť maxime
8. impiũ; unde recte in adagio habeť; ✠. Non inſul-tandũ uictis, nõ conuitiandũ mortuis; Exiſtimarẽ tamen ſi aliqua bona uicti reperirenť per uictorẽ in loco certaminis; poſſe illa retinere, & in ſequeſtrũ ponere, ad hoc ut ſibi pro dãnis, & expenſis factis, ſatisfieri poſſet; quia ſi hoc permittiť in retentione ipſius uicti, utſupra cõcl.94. quãto magis cõcedẽdũ eſt in rebus illius d.aut.multo magis. Rurſus redeũ-do ad perſonã captiui, quærũt docto. quã poteſtatẽ uictor in eũ habeat; & in eo cõueniũt; ut ultra re-

Digitized by Google

9\. tentionẽ ob expenſas,& dãna,de qbus ſupra,✠.cõ-ſuetũ potius obſequiũ,ꝙ ſeruile miniſteriũ,nõ con-trariũ aut iniuſtũ, debeat a uicto percipere,aut exigere; arg.l.locum.ff.de uſufruc.&.l.libertos.C.de obſeq. & tradit Paris in d.§.an ſi miles uel nobilis, in prin.ſequit Iac.Hiſpa.in d.c.12.nec diſſentit Alcia. d. cap.43.& Iul.Fer.d.cõſil.9.unde nõ ſunt iniungenda uicto ea quæ lædant eius æſtimationẽ,& dignitatẽ, aut nobilitatẽ; & quæ ſint cõtra bonos mores,illi-cita, aut ludibrio digna; Teneri tamẽ uidet uictus pſtare auxiliũ uictori ſi iniuſte opprimeret,aut im-pugnaret,& in bello licito,& iuſto,ut per plura ar-gumẽto uaſalli cõcludit Paris in d.§.an ſi miles uel

10\. nobilis; Nec ita ſunt cuſtodiẽdi uicti,✠,ut priuati carceris uictor ſubiiſſe crimen cenſeri poſsit.l.1.C.de priua. carce.& per docto.ubi ſupra.Minus quoq; li-

11\. cet uictori ſæuire in uictũ captiuũ per eũ receptũ,✠, ut eũ occidere poſsit ex interuallo, ut inquit Paris in d.§.an ſi miles aliũ lib.9.imo quãdocũq; quis ſe reddiderit,nõ poteſt occidi; ut ibi tradit Paris tene-re Cy.in.l.libertas.§.ſerui.ff.de ſta.homi. quod credo uerũ,ex quo idẽ effectus reſultat uictori ex captiui-tate,qui ex morte; utſupra concl. 96. idẽ conſuluit Pau.de ca.conſil.193.uiſo pceſſu col.2.quẽ ſequitur Hipp.mar.in.l.num.4.ff ad l.Corn.de Sic.quo argu-mẽto uidet nõ bene ſenſiſſe Paris ibidẽ,dum con-cludit,ꝙ tamẽ licebit occidere captiuũ ex interual-lo; quãdo ſe reddiderit pro homine mortuo; nam eſto ꝙ hoc pacto quis ſe captiuũ fecerit, cædes ta-

Contra Paridẽ. 1

men ꝓhibita eſt,quæ eſt cõtra ꝑceptũ diuinũ; Non occides;& cõtra bonos mores; Et omnino captiuitas, q̃ & diſdicta eſt,morti æquiparat̃;ut in d.cõcl.
12. 96.✝,Sed quãuis in cõflictu,& ardore belli,licitum ſit occidere,ubi in captiuũ quis ſe nõ dediderit; nõ tamẽ alio loco, & tempore,occidere licet argu.l.ut uim.ff.de iuſti. & iu. sm̃ Paridẽ ibi; Nec pactio talis ualida eſt,tanq̃ contra bonos mores,& ꝑcepta diuina.c.nõ eſt obligatoriũ de reg.iur.in.vi.cũ ſim.Iuxta
13. ta præmiſſa occurrit illa.q.✝.an ius captiuitatis poſſit cedi,& in aliũ transferri; anq; in filiũ uictoris tranſeat,Paris in.§.an ſi qs fuit,& in.§.an ſi quis ſe reddidit lib.9.in filio cõcedit tranſmiſsionẽ; in extraneo ceſsionẽ negat; Ego puto ꝙ ceſsio in extraneũ nõ teneat,ꝓut ipſe tenet,etiã in liberto,& uaſallo per d.l.inuitus cũ glo.ff.de fideico. liber.& per d.l.1.C.de epis. audi.quia mercatura hominũ nõ eſt fienda;& uidet̃ ex eo comprobari,quia tales captiui nõ fiunt ſerui,utſupra dictũ eſt in prin. huius cõclu.qui alioquin poſſent alienari d.l.libertas.ff.de ſta.homi.ꝙ autem tranſmiſsio captiuitatis in filiũ ualeat,ꝓut tenet Paris,nõ credo uerũ, quia fere ex ꝑuilegio quodã uidet̃ conceſſum uictori, ut uictũ captiuũ habeat; ſicq; tale priuilegiũ uidet̃ conceſſum perſonæ uincentis,unde ꝑuilegiũ perſonale,quod in dubio præſumit̃,nõ trãſit ad hæredes.l.ꝑuilegia,&.l.in omnibus cauſis id obſeruat̃,ubi Decius.ff.de reg.iu.& tanto magis quãdo priuilegiũ eſt contra ius cõe,ut per Deciũ ibi,& uidet̃ caſus noſter,& sm̃ ius cõe res q̃li- Contra ri lẽ.

bet p̃ſumitur libera, ut per Iaſ.in l.ſi prius num.40. .ff.de no.op. nũtia: Verũtamẽ paris poteſt ſaluari in eo ubi dicit tale ius tranſire ad filiũ; quo ad hoc ſal tem, ut captiuus pecunia ſe redimat, ob dãna, & expenſas factas per patrẽ; in hoc.n.magis erit actio, & perſecutio ꝓpriæ rei, & dãni; q̃ priuilegiũ iuris captiuitatis; quia nõ eſt dubiũ actiones tranſire ad hæredes, & actiue, & paſsiue, ut C.de hære.actio.cum ſim. Quia uero captiui ſæpe ſub fide dimittunť, quãdoq; etiã datis obſidibus; ſic ut redire debeãt; hoc quoq; regulariter erit obſeruandũ, cũ pacta ſemper, & fides etiã hoſti ſit ſeruãda l.queſtionũ, ubi Bar.ff.de pac.c.
14 noli.23.q.1.cũ glo. ✝ ut quis uictus, & captiuus, dimiſſus redire teneať; Multi tamẽ ſunt caſus quos ponit paris, quaſi per omnẽ librũ nonũ ſui tractatus; & tãgit Alcia.c.44.in qbus quis teneť, uel nõ teneť, redire, ad eos, breuitatis gratia, omiſſos, qlibet curioſus accedere poteſt: Illũ nõ omitto in quo quærit Paris
15 ibi in.§.an deuictus; Num ſuperatus. ✝.& captiuus, dimiſſus ſub fide, negãs ſe uictũ, & captũ, poſsit iterũ ad certamen ꝓuocari, & cõcludit ut poſsit; uel etiã uictorẽ, uẽdicare eũ poſſe, corã Iudice, ut captiuũ, omittendo uiã armoꝝ, corã quo ſunt notarii; unde fiunt patẽtes literæ de uictoria cõſecuta; circa quæ ꝓculdubio opinor, oĩno bene ſenſiſſe Paridẽ, de uẽdicatione fienda uia iudicis; At credo eũ male ſen
Con. ſiſſe, dum iterum ꝓuocationẽ admittit; qa ex quo
tra Pa perſupponit de uictoria conſtare apud iudicem, &
ridẽ. notarios; clarum eſt, in re tam clara, & certa per te

ſtes,& inſtrumēta,nō eſſe concedendū Duellum,ut ſupra concl.62.&.63.ſcripſi:& ulterius quia uictus a Duello tanq̄ periurus & infamis repellit̃,utſupra & cōcl. 74.

PARS SEXTA.

DE PACE.

1. Finis belli eſt pax; negotii otium.
2. Pax pro temporali mortalium ſalute dulcis eſt.
3. Bella ſunt ſubeunda,neceſsitate tantum cogente.
4. Pax multa bona inducit,ut ibi per exempla.
5. Filius dei,in ſacrisliteris,raro q̄s uocat̃; ꝑut pacific9.

CONCLVSIO. CI.

1. CVM finis Belli ſit pax , Negotii ociū ; teſte Philoſoph. Politi.lib.7. cap.15. Negotia nāq; ſuſcipimus; ut otium habeamus; Bellū gerimus,ut in pace degamus; Nemo .n.expetit bellū gerere,gerendi gratia belli; neq; bellū ob bellū parat; uidebit̃.n.crudelis quidā & ſanguinolētus penitus eſſe,ſi faciet amicos,hoſtes; ut pugnæ,cædeſq; fiant; ut docet idem philos. Ethico.lib.x.c.7.& habet̃ in c.noli.23.q.1.Ideo poſt uictoriā bello partam,ſubſequit̃ de pace diſſe-
2. rere,✝.quæ pro tēporali ſalute mortaliū dulcis eſt; ita ut capto miſericordia debeatur; maxime in quo

Digitized by Google

pacis perturbatio nō timetur, ut inquit Auguſti. in d. c. noli; Verū, cum quilibet, præcipue princeps, debeat eſſe pacificus; & ꝓcurare, & ſeruare pacē, tamq̄ hæres chriſti, ut in ꝓhem. decretaliū, in uer. Rex Pacificus, ubi no. Abb. & per Ant. Corſe. in tracta. de ꝑuileg. pacis in prin. & alibi ſcripſi, cūq; nō niſi ne-
3. ceſsitate ✝ cogēte, uel iuſta petēdo, uel iniqua recuſando, bella ſint ſubeunda, ut legit̃ in d. c. noli. propterea uidendū quoq; eſt in hac ultima parte, cū etiā in ſuperioribus omiſſa ſit, ne ordo ꝓpoſiti, & intercepti Duelli ſubuerteret̃, quomodo diſcordiæ, & hoſtiles animi perduelliū, ſedari, eorūq; controuerſias componere inter ſe poſsint etiā anteq̄ ad bella cōcurrant; quod præcipue ad curam, & ſollicitudinē Iudicis indicētis bellū ſpectat, ut ſupra concl. 89. dictum eſt: At quis in hac re, magnopere nō elaborabit? cum pax ſit maximū bonū; & ut inquit Bal. de pace ten. §. pen. nu. 116. per iura ibi per eū adducta,
4. ✝ Pax multa bona inducit; Diſcordias remouet; Tranquillā quietē adducit; Statū ciuitatū, ac hominum auget; Honeſtatem affert; Diuitias præparat; Dei, ac Regū, gratiā tribuit; Superbiā uniuſcuiuſq; excludit; Auaritiā repellit; Honorē honoratis adiungit; Mundū honoratis ꝑparat; ad Deo ſeruiēdū, animū cuiuſq; incitat; & tandē Pacis cōfirmatio eſt ipſa iuſtitia; Sic quoq; Io. lup. in tracta. de cōfed. principum, nume. 8. inter alias cōmendationes pacis, dicit, impoſsibile eſt, ubi nō ſit pax; iuſtitia ſit ex utraq; parte contendentiū; quia ex ſententia Eſaiæ,

cap.32.erit opus iuſtitiæ pax:quid plura; cũ nõ ſolũ,
Beati, ſed etiã filii dei uocantur a Redẽptore no/
5. ſtro,Pacifici; ut d.c.noli.& Matthæ.c.v.habet̃,+ nec
uſq̃,aut perraro,aliquẽ in ſacris literis,filiũ Dei,uo/
cari,forsã cõtingat; Libẽti ergo animo unusquiſq;
ad pacẽ,& concordiam properare debet.

1. Iudex an poſsit cogere partes ad concordiam, & pacem,& num.2.3.
4. Offenſus nõ poteſt cogi ad faciendam pacem.
5. Iudex põt puidere,ne ſcãdala eueniãt,ut per exẽpla ibi.

CONCLVSIO. CII.

INVITVS tamẽ,aut coactus ad
pacẽ, an quis ſit trahendus,depẽdet
1. ab illa,q.+.an Iudex poſsit cogere
partes ad concordiã,& pacẽ; de qua
per Bar.in.l.congruit.ff.de offi. præſi.
& docto.& Ias. in.l.quidam æſtima/
uerunt.ff.ſi cer.peta. & per Abb. & docto. præſertim
Feli.in rub.de treug.& pa.ubi ponit reg. negatiuã cũ
ſeptem fal.& per Bonifaciũ de malefic.in rub.de pa/
ce,col.2.& per Ant. Corſe.in d.tract.de priuileg. pa/
cis num.17.cũ ſeq̃. & per Paridẽ in.§.an ſi duo ſub/
diti,&.§.an rex uel,lib.1. Et certe uident̃ uario mo/
do locuti docto. Nihilominus ex ſentẽtia eoꝶ,præ/
ſertim Feli.maxime compoſiti,& ordinati iurecon/
2. ſulti; +.regulariter iudex nõ poteſt cogere partes ad
concordiam; niſi in criminalibus; niſi ſit princeps,

nõ recognoſcens ſuperiorẽ; quod intellige tamẽ, ut dictũ eſt inf.§.quarto, uerſi.decimoſexto: niſi lis magno tẽpore durauerit, & adeo ſit intricata, quod facile extirpari nõ poſsit; niſi quãdo ĩminet timor armorum, & rixæ; niſi ſit diſſenſio inter perſonas inſignes, ex qua reſp.turbaretur; niſi diſcordia aliquorũ tendat ad incõmodũ alterius; & niſi in treugua ex cauſa; Verũ quia in caſu noſtro reſolutio inprimis deducenda eſt ex ea limitatione; An in criminalibus; prout ꝑcipue materia Duelli conſideratẽ, ut ſupra conclu.2.&.3.poſsit ſuperior cogere partes ad cõ
3. cordiam, & pacẽ, ✢, quod admittiẽ, anteq̃ naſcatur delictum; ſed eo cõſumato, debet iudex ſtudere ad uindictam; ne delictũ remaneat impunitũ, ut atteſtatur Feli.ibi col.2.fal.1.cũ allegatis per eũ, per tex.in l.denũtiamus.C.de his qui ad ecc.confug.& in.l.illicitas.§.ne potẽtiores.ff.de offi.ꝑſi.ubi Bar.quod etiã tenet Corſetus ubi ſupra; & quia sm̃ Feli.ibi col.1. ratio æquitatis nõ patitur; ut quis cogaẽ inuitus parcere iniuriãti; niſi in foro pœnitẽtiali, de quibus ſcripſimus copioſius inf.§.4.uers. decimo q̃nto, an licet quo ad odiũ; ſimiliter quo ad iuſtitiæ pœnã quis teneaẽ parcere, ineundo etiã pacem, per publicũ inſtrumẽtum ad hoc ut offendẽs ueniã a principe cõſequi poſsit. & nõ teneri, determinauimus; Ideo cũ ut plurimũ in hac controuerſia ad ſingulare certamen deueniaẽ, poſt illatas iniurias, & ſic cõſumato
4. delicto, ✢, porro offenſus nõ poteſt cogi ad faciẽdam pacẽ; ut dicitur tenere, & ſic intelligit Bal.in.l.

ex ſtipulatione.C.de ſentētiis,qui in.l.tranſigere.C. de tranſactio,ut eum refert Feli. d.fal.1.tenuit,ꝙ ubi tamē delictum ſit conſumatū,& punitū per eū,poteſt iudex ſtudere cōcordiæ partiū;& sm̄ paulo ante dicta,uid.ē poſſe intelligi dictū Paridis in d.§.an ſi duo ſubditi in fi. dum concludit, de ſtilo armorum,quādo unus eſt iniuriatus,& quærat ſatisfactionem honori,& famæ ſuæ,quæ nō poſſet aliter fieri, q̄ per pugnā;tunc ſuperior nō poſſet illum cogere ad pacē faciendam,cū macula honoris,ſiue dignitatis ſuæ;licet ibidē Paris in ſuperioribus, & in d.§. an rex,num.6.dixerit; ꝙ ꝓuocantes ſe perduelles, per detentionē perſonæ, poſſunt cogi ad faciendā ſatisfactionē aliquā,& pacem;quæ exiſtimo intelligenda, & declaranda,ne ipſe contrarius illico uideatur,sm̄ diſtinctionē memoratā:uel niſi in ꝑincipe nō recognoſcēte ſuperiorē utſupra,nu.2.quod nec cō raro fit †. Poterit tamē Iudex ꝓuidere alio modo, ne ſcandala eueniāt;ut ponit Paris in d.§.an ſi duo ſubditi;ueluti,ꝓhibendo, ne quis exeat de propria domo.l.fi.ff.de interd. & releg. & ꝓhibere rixoſum accedere ad poſſeſsionē;& ne unus inimicus tranſeat ante domū alterius; & alia ſimilia;de quibus late per Io.neuizanū in ſylua nuptiali,in uers.concluſio ſupraſcriptoꝝ num.80.lib.1.poſt Ias.in.l.ꝗ iuſ ſit,num.17.ff.de re iud.

De clara tur Paris trati⁹ uāt.

5\. (margin number beside "raro fit")

1\. Duelles uolentes; ita ut utriuſq; honori conſulatur,pacem ineunt.

2\. Magnanimitas circa honores uerſatur.

3. Magnanimus, & fortis eſt, qui ferre iniuriam abſq; ſtudio uindictæ poteſt.
4. Vindictæ honeſtum, & magnũ genus eſt, ignoſcere.
5. Iniuriæ proximi, ne memineris.

CONCLVSIO. CIII.

1. VOLENTES itaq; ✠ & æquis, & legitimis argumẽtis adducti, altercantes ad pacẽ cõdeſcẽdunt, ita ut utriuſq; honori, & dignitati, in illa ineunda conſulatur; Illud.n.in primis inter omnes cõtrouertitur, præcipuaq; in cura habet; ne ex pace turpiter, aut cũ dedecore compoſita, eorũ aliquis notatus remaneat; cõpenſationẽq; proinde iniuriarũ, exactius perquirunt, & anhelant; ĩmemores, ea quæ plæriſq; eximia, & p̃clara uidẽtur, parua ducere, ratione ſtabili, firmaq; contẽnere, fortis eſſe animi, & magnani
2. mi; qui teſte Philo. Ethico. 4. c. 3. ✠. maxime circa ho-
3. nores uerſatur, ✠ Cum & magnanimus, & fortis quidem ſit, qui ferre iniuriã, abſq; uindictæ ſtudio poteſt; uel qui iniuria eſt potẽs laceſsiri, & nõ uindex, nec eſt ſibi mali memor illati, ut docet idẽ Philos. in lib. de uirtutibus, & d. cap. 4. quẽ æmulat M. Tul. lib. 1. officio. & recte inquit, in oratione ad Senatũ, poſt reditum ſuũ; Non eſt mei iniurias meminiſſe, quas ego etiã ſi ulciſci poſſem, tamẽ obliuiſci mallem; Sic p̃clare ſcriptum eſt apud Senecã in lib. de
4. formula uitæ; ✠. Honeſtũ & magnũ uindictæ ge-

nus e ſe, ignoſcere; Sed ſanctius legitur in ſacris li-
teris, & in cap.t.23.q.1. Mihi uindictã, & ego retribuã;
5. & eccleſiaſtici.c.x. ✚ Omnis iniuriæ ꝓximi, ne me-
mineris; & nihil agas in operibus iniuriæ; Proinde
uere magnanimi exiſtimandi erunt, & beati, qui ita
ſe habebunt; Quod tempeſtate noſtra contingere,
equidem difficillimũ eſt; adeo uirtutis ſtudia, & of-
ficia, ſubuertuntur.

1. Iniuriæ, diſsimulatione tolluntur, ueluti bibendo, ludendo &c.
2. Verba uerbis, facta factis, ſatisfaciunt.
3. Iniuriæ uerbali, quomodo, & per quæ uerba ſatisfiat, ab iniuriante.
4. Reuocare male dicta, & facta, ſapientis eſt.

Fallax nõ dicit apud deũ, q ad ueritatẽ reuertit, ibi.

CONCLVSIO. CIIII.

INVESTIGANDAE igit ſunt
accuratius iniuriarũ compenſationes,
1. ſeu ſatisfactiones, quæ ubi. ✚. iniuriæ
diſsimulatione nõ ſint ſublatæ, ueluti
bibendo, ludendo, &c. ut per Iaco.
Belui. in practica iudiciaria num. 85.
duplici modo conſiderãdæ ſunt; uerbis, aut factis;
ꝓut eodẽ modo illatæ iniuriæ animaduertũtur; ut
ſupra cõcl.17. diximus idcirco capiẽdo primo, quæ
ad uerba pertinẽt; quia moribus militũ, & nobiliũ
2. receptum uidet, ✚, ꝙ uerba uerbis, reddi, & dilui

5. Captiuus quis ſit omnino uictoris, nō alterius.
6. Arma, equi, & alia bona uicti, quomodo fiant uictoris; & num.8.
7. Spoliatio uicti eſt prohibita.
8. Non inſultandum uictis, nō cōuintiandū mortuis.
9. Victor a uicto conſuetum obſequiū conſequitur; nō tamen ut lædatur eius æſtimatio.
10. Victus ſub priuato carcere nō retinetur.
11. Captiuū nō licet occidere, quādocūq; ſe dediderit.
12. Occidere licet in conflictu, & ardore belli.
13. Captiuitas ius an poſsit cedi.
14. Captiuus, dimiſſus ſub fide, redire tenetur.
15. Captiuus, dimiſſus ſub fide, negās ſe uictum; quomodo uendicabitur.
Patentes literæ fiunt de uictoria, ibi.

CONCLVSIO. C.

POST honorē, & gloriā, uincenti
comparatā; aliud quoq; cōmodū
1. ad utilitatē ſpectans ſuboritur; +.
damnorū ſcilicet, & expenſarū condemnatio; & earū iactura aduerſus
uictum conſequēda; ut poſuimus
2. ſupra conclu.94. + Itē ſic uictus, amplius nō audiretur, aut admitteret ad pugnā cōtra uictorē; nam
cum tamq̄ periurus, & infamis repellatur a quocūq;
alio, ut ſupra concl.74. multo fortius, a ſuo uictore;
3. autē multo magis. C. de epis. & cleri. +. Sed illud eſt

dubium; an ꝓuocans ſuccũbens poſſet accuſare in
iudicio cõtẽtioſo, de eodẽ crimine uictorẽ; Io. lign.
in. §. circa ſeptimũ, nu. 12. uidet hoc tenere, niſi aliud
cõſuetudo induceret; quã obſeruãdã oĩno puto; at
tamẽ illa etiã nõ uigente, dicas ut dixi ſup. cõcl. 65.
Cæterũ & illud præſtantius emolumẽtum aſſequit
4. uictor, ✝, ut uictum captiuũ habeat, & quaſi ſeruũ,
& mancipiũ, arg. l. hoſtes. ff. de capti. ponit Paris in. §.
an ſi miles aliũ lib. 9. &. §. an ſi miles uel nobilis, eo.
lib. ubi tamẽ tradit num. 7. &. 10. ꝙ tales nõ perdunt
libertatẽ, nec teſtamẽti cõdendi ius ſeu (ut aiũt) fa-
ctionẽ, nec efficiunt ſerui uictoris, ſicut nec capti
in bellis publicis, per doctri. Bar. in. l. fi. ff. de captiuis,
& in. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iu. & per Bal. in rub.
de treug. & pa. & per Alcia. c. 43. ubi ꝙ inter chriſtia-
nos nõ ſeruent iura captiuitatis; & poſtliminii, quo
ad perſonas; ꝓpterea taliter captiui facti in Duello,
appellant uulgo, Preſoneri della fede, ex dictis Pa-
ridis ibi d. num. 7. &. 10. cũ allegatis per eũ. & per Iuliũ
Ferretũ conſil. 9. num. 3. & Iac. Hiſpa. lib. 4. cap. 12. qui
hiſpano ſermone, preſonieros della fe; tales núcu-
pari dixit: Vſq; adeo uictor in uictũ, uictoria utitur;
ut licet uictus ſe captiuũ reddiderit alterius, etiã do-
5. mini, ſeu patroni uictoris, nihil ꝓſit; ✝, fit. n. captiuus
omnino uictoris, ut per d. l. hoſtes & Bar. ibi ut etiã
per l. in laqueum. ff. de acqui. re. do. concludit Pa-
ris in §. an ſi armiger lib. 9. qui uidetur hoc limitare
ubi uictor eſſet famulus illius domini; quod nõ cre
do uerum; nec probatur aliquo modo, & reg. eſt in

cõtrarium uiſ. nec ꝓteſtatio talis nocet uictori; cui ius uictoriæ acquiſitũ, nõ poteſt auferri. etiã per principẽ. l. reſcripta, ubi Docto. C. de precibus impe. offe. & in. l. fi. C. ſi contra ius uel uti. pub. Verũ an arma, & bona mortui; uel captiui, poſsit uictor occupare, ſibiq; uendicare; Paris in. §. an pugnans cũ aliquo lib. 9. uidetur aliquantulũ obſcure locutus; Alcia. d.

Contra Paridẽ.

6. c. 43. in prin. affirmat ꝓmiſſum eſſe uictori, ✣. Arma, uexilla, ephippia, equos, armillas, ſibi habere; Cuius opinionem ſequor, ubi hæc ad campũ, per uictũ ingredientẽ allata fuerint; in ſignũ. n. uictoriæ, quemcunq; hæc arripere ſibi poſſe crediderim; ſic de torquato legiſ; ut recte torquẽ aureũ militi gallo abſtuliſſe uidereſ; fuit. n. torques aureus ſolidum præmiũ uirtutis, teſte Cicero. de re militari. car. 2. & Carolus Rex Siciliæ, deuicto Rege Vngariæ, elephantis caput, & pectus, ab eo ademptũ, gentilitiis ſuis in ſignibus addiderit, ut docet Paris in d. §. an pugnãs: & Alcia. d. c. 43. idẽ oſtẽdit in Ottone uicecomite; q ex Galea, uiperã euomentẽ, uix natum infantem, ſanguineũ, a ſaraceno in Aſia, per eũ ſuperato, adẽptam, ſuis inſignibus adiecerit; nam præmiſſa omnia ſunt inſtrumẽta bellica; quæ, cũ nõ ſine flagitio amittanſ; ad oſtendẽdũ uictũ hæc amiſiſſe, cũ dedecore, uictor poteſt illa ſibi habere, ut in. l. 2. ff. de capti. & ita ſeruari de cõſuetudine tradit Paris apud italos, in d. §. an pugnans, in prin. quicqd ibi circa fi. dicat aliquos ultramontanos ſentire; ꝙ arma, bona, & ueſtes, & equus uendicanſ per Iudicẽ belli; q

ea partit miniſtris pugnæ; conſentiens Paris in his, quãdo uictus occidit; Sed ego nõ uideo cauſam differentiæ in hoc, ſiue qs efficiatur captiuus tantũ; Con ſiue occidatur; cũ iſti duo caſus, mors & captiuitas tra æquiparẽtur, utſupra cõcl.96. & omni caſu ad glo- Pari riam uictoris, & dedecus uicti oſtendendũ tendant; dem. nec obſtat dictũ Paridis, cũ iuribus allegatis; dum inquit ꝙ bona capti in bello diſtribuũtur per Ducẽ exercitus; nõ.n.ꝓcedit; quia in ſingulari certmine, nõ eſt ꝑmiſſum cõgredi, ubi bonoꝝ ſit cõtrouerſia; nec ob id potuit indici bellũ; per iura utſupra cõcl. 68. nec bonoꝝ eſt habẽda ratio, ut ibi; ꝓpterea nec per iudicẽ, nec per uictorẽ, ſunt bona uſurpanda; niſi in inſtrumẽtis bellicis, uictori, gloriæ gratia, cõ-ceſsis: Vnde pariter infert, ꝙ alia bona uicti nõ effi-

7\. ciunt uictoris, aut alterius; uicti.n.ſunt. ✠ Sic quoq; infertur ſpoliationẽ uicti eſſe ꝓhibitam arg.l.2.§.ad-uerſus.ff.de ſepul.uio. ut arguit Paris in d.§.an pu-gnans cũ alio, num.3.lib.9. Hoc &.n.uidet maxime

8\. impiũ; unde recte in adagio habet; ✠. Non inſul-tandũ uictis, nõ conuitiandũ mortuis; Exiſtimarẽ tamen ſi aliqua bona uicti reperirent per uictorẽ in loco certaminis; poſſe illa retinere, & in ſequeſtrũ ponere, ad hoc ut ſibi pro dãnis, & expenſis factis, ſatisfieri poſſet; quia ſi hoc permittit in retentione ipſius uicti, utſupra cõcl.94. quãto magis cõcedẽdũ eſt in rebus illius d.aut.multo magis. Rurſus redeũ-do ad perſonã captiui, quærũt docto. quã poteſtatẽ uictor in eũ habeat; & in eo cõueniũt; ut ultra re-

9. tentionē ob expenſas,& dāna,de qbus ſupra, ✠.cō-
ſuetū potius obſequiū,q̈ ſeruile miniſteriū,nō con-
trariū aut iniuſtū, debeat a uicto percipere,aut exi-
gere;arg.l.locum.ff.de uſufruc.&.l.libertos.C.de ob-
ſeq. & tradit Paris in d.§.an ſi miles uel nobilis , in
prin.ſequit̃ Iac.Hiſpa.in d.c.12.nec diſſentit Alcia. d.
cap.43.& Iul.Fer.d.cōſil.9.unde nō ſunt iniungenda
uicto ea quæ lædant eius æſtimationē,& dignitatē,
aut nobilitatē;& quæ ſint cōtra bonos mores,illi-
cita , aut ludibrio digna; Teneri tamē uidet̃ uictus
p̄ſtare auxiliū uictori ſi iniuſte opprimeret̃,aut im-
pugnaret̃,& in bello licito,& iuſto,ut per plura ar-
gumēto uaſalli cōcludit Paris in d.§.an ſi miles uel
10. nobilis; Nec ita ſunt cuſtodiēdi uicti, ✠,ut priuati
carceris uictor ſubiiſſe crimen cenſeri poſsit.l.1.C.de
priua. carce.& per docto.ubi ſupra.Minus quoq; li-
11. cet uictori ſæuire in uictū captiuū per eū receptū, ✠,
ut eū occidere poſsit ex interuallo , ut inquit Paris
in d.§.an ſi miles aliū lib.9. ĩmo quādocũq; quis ſe
reddiderit,nō poteſt occidi; ut ibi tradit Paris tene-
re Cy.in.l.libertas.§.ſerui.ff.de ſta.homi. quod credo
uerū,ex quo idē effectus reſultat uictori ex captiui-
tate,qui ex morte; utſupra concl. 96. idē conſuluit
Pau.de ca.conſil.193.uiſo p̄ceſſu col.2.quē ſequitur
Hipp.mar.in.l.num.4.ff ad l.Corn.de Sic.quo argu-
mēto uidet̃ nō bene ſenſiſſe Paris ibidē,dum con-
cludit,ꝙ tamē licebit occidere captiuū ex interual-
lo; quādo ſe reddiderit pro homine mortuo; nam
eſto ꝙ hoc pacto quis ſe captiuū fecerit , cædes ta-

Contra Paridē.

Digitized by Google

men ꝓhibita eſt, quæ eſt cõtra p̃ceptũ diuinũ; Non occides; & cõtra bonos mores; Et omnino captiuitas, q̃ & diſdicta eſt, morti æquiparat; ut in d.cõcl.
12. 96. ✝, Sed quãuis in cõflictu, & ardore belli, licitum ſit occidere, ubi in captiuũ quis ſe nõ dediderit; nõ tamẽ alio loco, & tempore, occidere licet argu.l.ut uim.ff.de iuſti. & iu. ſm̃ Paridẽ ibi; Nec pactio talis ualida eſt, tanq̃ contra bonos mores, & p̃cepta diuina.c.nõ eſt obligatoriũ de reg.iur.in.vi.cũ ſim. Iux
13. ta præmiſſa occurrit illa.q. ✝. an ius captiuitatis poſſit cedi, & in aliũ transferri; anq; in filiũ uictoris tranſeat, Paris in.§.an ſi qs fuit, & in.§.an ſi quis ſe reddidit lib.9.in filio cõcedit tranſmiſsionẽ; in extraneo ceſsionẽ negat; Ego puto ꝙ ceſsio in extraneũ nõ teneat, ꝓut ipſe tenet, etiã in liberto, & uaſallo per d.l.inuitus cũ glo.ff.de fideico. liber. & per d.l.1.C.de epiſ. audi. quia mercatura hominũ nõ eſt fienda; & uidet̃ ex eo comprobari, quia tales captiui nõ fiunt ſerui, ut ſupra dictũ eſt in prin. huius cõclu. qui alioquin poſſent alienari d.l.libertas.ff.de ſta.homi. ꝙ autem tranſmiſsio captiuitatis in filiũ ualeat, ꝓut tenet Paris, nõ credo uerũ, quia fere ex p̃uilegio quodã uidet̃ conceſſum uictori, ut uictũ captiuũ habeat; ſicq; tale priuilegiũ uidet̃ conceſſum perſonæ uincentis, unde p̃uilegiũ perſonale, quod in dubio præſumit̃, nõ trãſit ad hæredes l.p̃uilegia, & l.in omnibus cauſis id obſeruat̃, ubi Decius.ff.de reg.iu. & tanto magis quãdo priuilegiũ eſt contra ius cõe, ut per Deciũ ibi, & uidet̃ caſus noſter, & ſm̃ ius cõe res q̃li- Contra Pariſ.

bet p̄ſumitur libera, ut per Iaſ.in.l.ſi prius num.40. .ff.de no.op. nũtia: Verũtamẽ paris poteſt ſaluari in eo ubi dicit tale ius tranſire ad filiũ; quo ad hoc ſal tem, ut captiuus pecunia ſe redimat, ob dãna, & expenſas factas per patrẽ; in hoc.n.magis erit actio, & perſecutio ꝓpriæ rei, & dãni; q̃ priuilegiũ iuris captiuitatis; quia nõ eſt dubiũ actiones tranſire ad hære des, & actiue, & paſsiue, ut.C.de hære.actio.cum ſim. Quia uero captiui ſæpe ſub fide dimittunt̃, quãdoq; etiã datis obſidibus; ſic ut redire debeãt; hoc quoq; regulariter erit obſeruandũ, cũ pacta ſemper, & fides etiã hoſti ſit ſeruãda.l.ꝯuẽtionũ, ubi Bar.ff.de pac.c.

14. noli.23.q.1.cũ glo. ✠.ut quis uictus, & captiuus, dimiſſus redire teneat̃; Multi tamẽ ſunt caſus quos ponit paris, quaſi per omnẽ librũ nonũ ſui tractatus; & tãgit Alcia.c.44.in q̄bus quis tenet̃, uel nõ tenet̃, redire; ad eos, breuitatis gratia, omiſſos, q̄libet curioſus accedere poteſt: Illũ nõ omitto in quo quærit Paris

15. ibi in.§.an deuictus; Num ſuperatus. ✠.& captiuus, dimiſſus ſub fide, negãs ſe uictũ, & captũ, poſsit iterũ ad certamen ꝓuocari, & cõcludit ut poſsit; uel etiã uictorẽ, uẽdicare eũ poſſe, corã Iudice, ut captiuũ, omittendo uiã armoꝝ, corã quo ſunt notarii; unde fiunt patẽtes literæ de uictoria cõſecuta; circa quæ ꝓculdubio opinor, oĩno bene ſenſiſſe Paridẽ, de uẽ dicatione fienda uia iudicis; At credo eũ male ſenſiſſe; dum iterum ꝓuocationẽ admittit; q̄a ex quo præſupponit de uictoria conſtare apud iudicem, & notarios; clarum eſt, in re tam clara, & certa per te-

Contra Paridẽ.

ſtes,& inſtrumēta,nō eſſe concedendū Duellum,ut ſupra concl.62.&.63.ſcripſi:& ulterius quia uictus a Duello tanq̄ periurus & infamis repellit̃,utſupra & cōcl. 74.

PARS SEXTA.

DE PACE.

1. Finis belli eſt pax; negotii otium.
2. Pax pro temporali mortalium ſalute dulcis eſt.
3. Bella ſunt ſubeunda,neceſsitate tantum cogente.
4. Pax multa bona inducit,ut ibi per exempla.
5. Filius dei,in ſacrisliteris,raro q̄s uocat̃; p̄ut pacific9.

CONCLVSIO. CI.

1. CVM finis Belli ſit pax, Negotii ociū; teſte Philoſoph. Politi.lib.7. cap.15. Negotia nāq; ſuſcipimus; ut otium habeamus; Bellū gerimus,ut in pace degamus; Nemo .n.expetit bellū gerere,gerendi gratia belli; neq; bellū ob bellū parat; uidebit̃.n,crudelis quidā & ſanguinolētus penitus eſſe,ſi faciet amicos,hoſtes; ut pugnæ,cædeſq; fiant; ut docet idem philos. Ethico,lib.x.c.7.& habet̃ in c.noli.23.q.1.Ideo poſt uictoriā bello partam,ſubſequit̃ de pace diſſe-
2. rere,✠.quæ pro tēporali ſalute mortaliū dulcis eſt; ita ut capto miſericordia debeatur; maxime in quo

Digitized by Google

pacis perturbatio nõ timetur,ut inquit Auguſti.in d. c.noli; Verũ,cum quilibet,præcipue princeps,de/ beat eſſe pacificus;& ꝓcurare,& ſeruare pacẽ,tamq̃ hæres chriſti,ut in ꝓhem.decretaliũ,in uer. Rex Pacificus,ubi no. Abb. & per Ant.Corſe. in tracta. de ꝓuileg.pacis in prin.& alibi ſcripſi,cũq; nõ niſi ne/
3. ceſsitate ✝ cogẽte,uel iuſta petẽdo,uel iniqua recu ſando,bella ſint ſubeunda,ut legiẽ in d.c.noli. propterea uidendũ quoq; eſt in hac ultima parte,cũ etiã in ſuperioribus omiſſa ſit,ne ordo ꝓpoſiti,& intercepti Duelli ſubuerteret,quomodo diſcordiæ,& hoſtiles animi perduelliũ, ſedari,eorũq; controuerſias componere inter ſe poſsint etiã anteq̃ ad bella cõ/ currant;quod præcipue ad curam,& ſollicitudinẽ Iudicis indicẽtis bellũ ſpectat, utſupra concl.89.di/ ctum eſt: At quis in hac re,magnopere nõ elaborabit? cum pax ſit maximũ bonũ;& ut inquit Bal. de pace ten.§.pen.nu. 116. per iura ibi per eũ adducta,
4. ✝ Pax multa bona inducit; Diſcordias remouet; Tranquillã quietẽ adducit; Statũ ciuitatũ,ac homi/ num auget; Honeſtatem affert; Diuitias præparat; Dei,ac Regũ,gratiã tribuit; Superbiã uniuſcuiuſq; excludit; Auaritiã repellit; Honorẽ honoratis ad/ iungit; Mundũ honoratis ꝓparat; ad Deo ſeruiẽdũ, animũ cuiuſq; incitat;& tandẽ Pacis cõfirmatio eſt ipſa iuſtitia; Sic quoq; Io.lup.in tracta.de.cõfed.principum, nume. 8. inter alias cõmendationes pacis, dicit, impoſsibile eſt, ubi nõ ſit pax; iuſtitia ſit ex utraq; parte contendentiũ; quia ex ſententia Eſaiæ,

cap.32.erit opus iuſtitiæ pax:quid plura; cũ nõ ſolũ, Beati, ſed etiã filii dei uocantur a Redẽptore no-
5. ſtro, Pacifici; ut d.c.noli.& Matthæ.c.v.habeñ, ✠ nec uſq̃, aut perraro, aliquẽ in ſacris literis, filiũ Dei, uo-cari, forſã cõtingat; Libẽti ergo animo unuſquiſq; ad pacẽ, & concordiam properare debet.

1. Iudex an poſsit cogere partes ad concordiam, & pacem, & num. 2. 3.

4. Offenſus nõ poteſt cogi ad faciendam pacem.

5. Iudex põt puidere, ne ſcãdala eueniãt, ut per exẽpla ibi.

CONCLVSIO. CII.

INVITVS tamẽ, aut coactus ad pacẽ, an quis ſit trahendus, depẽdet
1. ab illa.q. ✠. an Iudex poſsit cogere partes ad concordiã, & pacẽ; de qua per Bar.in.l.congruit.ff.de offi. præſi. & docto.& Ias. in.l.quidam æſtimauerunt.ff.ſi cer. peta. & per Abb. & docto. præſertim Feli.in rub.de treug.& pa.ubi ponit reg. negatiuã cũ ſeptem fal.& per Bonifaciũ de malefic.in rub.de pace, col.2.& per Ant. Corſe.in d.tract.de priuileg. pacis num.17.cũ ſeq̃. & per Paridẽ in.§.an ſi duo ſubditi, &.§.an rex uel, lib.1. Et certe uidenẽ uario modo locuti docto. Nihilominus ex ſentẽtia eorum, præſertim Feli.maxime compoſiti, & ordinati iurecon-
2. ſulti; ✠. regulariter iudex nõ poteſt cogere partes ad concordiam; niſi in criminalibus; niſi ſit princeps,

nõ recognoſcens ſuperiorẽ; quod intellige tamẽ, ut dictũ eſt inf.§.quarto, uerſi.decimoſexto: niſi lis magno tẽpore durauerit, & adeo ſit intricata, quod facile extirpari nõ poſsit; niſi quãdo ĩminet timor armorum, & rixæ; niſi ſit diſſenſio inter perſonas inſignes, ex qua reſp.turbaretur; niſi diſcordia aliquorũ tendat ad incõmodũ alterius; & niſi in treugua ex cauſa; Verũ quia in caſu noſtro reſolutio inprimis deducenda eſt ex ea limitatione; An in criminalibus; prout ꝑcipue materia Duelli conſideratᷓ, ut ſupra conclu.2.&.3.poſsit ſuperior cogere partes ad cõ
3. cordiam, & pacẽ, ✝, quod admittitᷓ, anteq̃ naſcatur delictum; ſed eo cõſumato, debet iudex ſtudere ad uindictam; ne delictũ remaneat impunitũ, ut atteſtatur Feli.ibi col.2.fal.1.cũ allegatis per eũ, per tex.in l.denũtiamus.C.de his qui ad ecc.confug.& in.l.illicitas.§.ne potẽtiores.ff.de offi.ꝑſi.ubi Bar.quod etiã tenet Corſetus ubi ſupra; & quia ſm̃ Feli.ibi col.1. ratio æquitatis nõ patitur; ut quis cogatᷓ inuitus parcere iniuriãti; niſi in foro pœnitẽtiali, de quibus ſcripſimus copioſius inf.§.4.uers. decimo q̃nto, an liceat quo ad odiũ; ſimiliter quo ad iuſtitiæ pœnã quis teneatᷓ parcere, ineundo etiã pacem, per publicũ inſtrumẽtum ad hoc ut offendẽs ueniã a principe cõſequi poſsit. & nõ teneri, determinauimus; Ideo cũ ut plurimũ in hac controuerſia ad ſingulare certamen deueniatᷓ, poſt illatas iniurias, & ſic cõſumato
4. delicto, ✝, porro offenſus nõ poteſt cogi ad faciẽdam pacẽ; ut dicitur tenere, & ſic intelligit Bal.in.l.

ex ſtipulatione.C.de ſentẽtiis,qui in.l.tranſigere.C. de tranſactio,ut eum refert Feli. d.ſal.1.tenuit,ꝙ ubi tamẽ delictum ſit conſumatũ,& punitũ per eũ,poteſt iudex ſtudere cõcordiæ partiũ;& sm̃ paulo ante dicta,uid.ẽ poſſe intelligi dictũ Paridis in d.§.an ſi duo ſubditi in fi. dum concludit, de ſtilo armorum,quãdo unus eſt iniuriatus,& quærat ſatisfactionem honori,& famæ ſuæ,quæ nõ poſſet aliter fieri, q̃ per pugnã;tunc ſuperior nõ poſſet illum cogere ad pacẽ faciendam,cũ macula honoris,ſiue dignitatis ſuæ;licet ibidẽ Paris in ſuperioribus, & in d.§. an rex,num.6.dixerit; ꝙ ꝓuocantes ſe perduelles, per detentionẽ perſonæ, poſſunt cogi ad faciendã ſatisfactionẽ aliquã,& pacem;quæ exiſtimo intelligenda, & declaranda,ne ipſe contrarius illico uideatur,sm̃ diſtinctionẽ memoratã:uel niſi in principe nõ recognoſcẽte ſuperiorẽ utſupra,nu.2,quod non

5. raro fit +. Poterit tamẽ Iudex ꝓuidere alio modo, ne ſcandala eueniãt;ut ponit Paris in d.§.an ſi duo ſubditi;ueluti,ꝓhibendo, ne quis exeat de propria domo.l.fi ff.de interd. & releg. & ꝓhibere rixoſum accedere ad poſſelsionẽ;& ne unus inimicus tranſeat ante domũ alterius; & alia ſimilia;de quibus late per Io.neuizanũ in ſylua nuptiali,in uers.concluſio ſupraſcriptoꝝ num.80.lib.1.poſt Ias.in.l.ꝙ iuſſit,num.17.ff.de re iud.

De clara tur Paris ne cõ trari9 uãt.

1. Duelles uolentes; ita ut utriuſq; honori conſulatur,pacem ineunt.

2. Magnanimitas circa honores uerſatur.

Digitized by Google

3. Magnanimus , & fortis eſt,qui ferre iniuriam abſq;
ſtudio uindictæ poteſt.
4. Vindictæ honeſtum,& magnũ genus eſt,ignoſcere.
5. Iniuriæ proximi,ne memineris.

CONCLVSIO. CIII.

1. VOLENTES itaq;,✝ & æquis,& le-
gitimis argumẽtis adducti,altercantes ad
pacẽ cõdeſcẽdunt,ita ut utriuſq; honori,
& dignitati , in illa ineunda conſulatur;
Illud.n.in primis inter omnes cõtrouer-
titur,præcipuaq; in cura habet; ne ex pace turpiter,
aut cũ dedecore compoſita,eorũ aliquis notatus re
maneat; cõpenſationẽq; proinde iniuriarũ,exactius
perquirunt,& anhelant; ĩmemores,ea quæ plæriſq;
eximia,& p̃clara uidẽtur,parua ducere,ratione ſta-
bili,firmaq; contẽnere,fortis eſſe animi,& magnani
2. mi; qui teſte Philo.Ethico.4.c.3.✝.maxime circa ho-
3. nores uerſatur,✝ Cum & magnanimus,& fortis qui
dem ſit,qui ferre iniuriã , abſq; uindictæ ſtudio po-
teſt; uel qui iniuria eſt potẽs laceſsiri,& nõ uindex,
nec eſt ſibi mali memor illati , ut docet idẽ Philos.
in lib.de uirtutibus,& d.cap.4.quẽ æmulat̃ M. Tul.
lib.1.officio.& recte inquit , in oratione ad Senatũ,
poſt reditum ſuũ; Non eſt mei iniurias meminiſſe,
quas ego etiã ſi ulciſci poſſem,tamẽ obliuiſci mal-
lem; Sic p̃clare ſcriptum eſt apud Senecã in lib. de
4. formula uitæ; ✝. Honeſtũ & magnũ uindictæ ge-

nus e ſe, ignoſcere; Sed ſanctius legitur in ſacris literis, & in cap. ſi. 23. q. 1. Mihi uindictã, & ego retribuã;
5. & eccleſiaſtici. c. x. ✠ Omnis iniuriæ ꝓximi, ne memineris; & nihil agas in operibus iniuriæ; Proinde uere magnanimi exiſtimandi erunt, & beati, qui ita ſe habebunt; Quod tempeſtate noſtra contingere, equidem difficillimũ eſt; adeo uirtutis ſtudia, & officia, ſubuertuntur.

1. Iniuriæ, diſsimulatione tolluntur, ueluti bibendo, ludendo &c.
2. Verba uerbis, facta factis, ſatisfaciunt.
3. Iniuriæ uerbali, quomodo, & per quæ uerba ſatisfiat, ab iniuriante.
4. Reuocare male dicta, & facta, ſapientis eſt. Fallax nõ dicit apud deũ, q ad ueritatẽ reuertit, ibi.

CONCLVSIO. CIIII.

INVESTIGANDAE igit ſunt accuratius iniuriarũ compenſationes,
1. ſeu ſatisfactiones, quæ ubi. ✠. iniuriæ diſsimulatione nõ ſint ſublatæ, ueluti bibendo, ludendo, &c. ut per Iaco. Belui. in practica iudiciaria num. 85. duplici modo conſiderãdæ ſunt; uerbis, aut factis; ꝓut eodẽ modo illatæ iniuriæ animaduertũtur; ut ſupra cõcl. 17. diximus idcirco capiẽdo primo, quæ ad uerba pertinẽt; quia moribus militũ, & nobiliũ
2. receptum uidet, ✠, ꝙ uerba uerbis, reddi, & dilui

poſsint; facta autẽ factis tolli debeant; quibus aſti-pulari uidentˀ quæ in reg.iuris.ff.in.l.nihil tam natu rale.ſcripta ſunt; uidelicet, nihil tam naturale eſſe, q̃ eodẽ genere quodq; diſſoluere, quo colligatũ ẽ; ut uerbis, & conſenſu cõtracta obligatio, cõtrariis uerbis, & cõtrario cõſenſu tollatur; & ſic paria delicta mutua compẽſatione extinguantˀ, ſine exceſſu ut ſupra cõcl.19. Sicq; in libris Bibliacis ſcriptũ ſit.c.21 Exodi, & Matthei c.5. Animã pro anima; Oculum pro oculo; Dentẽ pro dẽte, eſſe reddendũ, & dictũ eſt ſupra concl.49. Concludamus qui ſi alicui illata
3. ſit. +. uerbalis iniuria; ut puta, ſi dictũ ſit; Tu es latro; aut falſarius, & ſimilia; certe per oppoſita, & cõtraria uerba, ꝑlata ab iniuriante, cenſebitˀ iniuriatus exoneratus, & pro honore ſatisfactus; Dicendo hoc pacto; dixi te latronẽ, Dico nunc ꝙ nõ es latro, ſed uir ꝓbus, ab alienis rebus continẽs, & ita te noui, & noſco; Similiter dixi te falſariũ; Dico nunc te ueridicũ, & uera fabricantẽ, nõ falſa; poterit & illud addi, pœnitet me dixiſſe te falſariũ, aut latronẽ; calore iracũdiæ dixi; peto ueniã, parcas mihi; Sed hæc uerba, ſine aliis ꝑmiſsis, minus ſufficerent, & minus ſunt idonea (ut opinor) ad exonerandum iniuriatum (licet petere ueniã uideatˀ diſdicta tacita, ut ſupra concl.96.) ratio eſt qa iniuria eo modo nõ tolleretur, quo inducta eſt, Itẽ quia iracundia nõ excuſat; & ſeu pœnitẽtia ſola nõ reuocatˀ iniuria, aut uituperium dictũ, aut factũ; nec famæ iniuriati ſatisfit; ut habetur ſupra concl.18. Crederẽ bene ſatis

eſſe, ſi iniurians diceret; dixi te latronẽ; dico ꝙ nõ dixi uerũ; cũ hæc uerba ſint omnino contraria, & oppoſita prius dictis; nam & eo modo, ſi etiã reſpõdiſſet offendens tẽpore iniuriæ illatæ, utiq; offenſus exoneratus remanſiſſet, quia cõpenſatio uidereť facta, utſupra in concl. 19. Præterea cũ per talia uerba inducatur (ut ſæpe utar hoc uulgato uerbo) diſdicta, quæ ſufficit ſi ſit facta etiã in ipſo ſtadio, utſupra concl. 96. cur nõ cenſebiť ſatisfacere extra certamen? Porro per alia uerba, Paris, in. §. qa finis lib. x. uideť aliquãtulum tetigiſſe iſtam ſatisfactionẽ, ſeu
4. compenſationẽ, præſertim uerbo℞. ✝. ut ſcilicet diſdicta dicatur, & fiat per uiam excuſationis; ſed quis dixerit, quicquid dixi, aut feci, fuit imprudenter, & (ut dicitur) inaduertẽter factum, aut dictum; & pro uobis nõ dixi, ſed pro alio, uel nõ feci ad ueſtrã iniuriam, ſed caſu, & fortuna, & ex impetu, & ſine propoſito; unde ipſe infert hanc eſſe quandam excuſationem, quæ exoneret iniuriatũ, & quæ ſatisfacit, inſtar diſdictæ, quæ tunc nõ grauabit eſtimationẽ ſe excuſantis, ſicut diſdicta; quæ tũc eſſet diſdicta manifeſta, quãdo primo iniurians feciſſet contentionẽ ſuper dictis, aut factis per eũ; dicẽdo ſe bene feciſſe, uel illud affirmando: Sed aduertendũ eſt, quia (ut arbitror) per hæc uerba uideť Paris uelle inferre diſdictam quandã tacitã, & quandã manifeſtam, propterea cũ par ſit uirtus taciti, & expreſsi. l. cũ quid. ff. ſi cer. peta. & idẽ opereť diſdicta tacita, ſicut expreſſa, utſupra concl. 96. dixi, merito sm̃ eũ, talis diſdicta

tacita, uideretur ſufficere, licet poſſet offenſus dicere, ſe uelle diſdictā manifeſtā, magis q̄ excuſationē ut ibi; Sed dubito hæc uerba Paridis minus ſatisfacere ad tollēdam iniuriā iam illatā; quia cōtrariis uerbis nō tollitur, utſupra ; & qa qui poſt factā iniuriā ſe expurgat parum mihi prodeſt; utſupra concl.18. Verūtamē ſaluando paridē ubi quis, in his fere pertinax inhærens, uoluerit amplecti sūmos apices iuris, a uiris magnanimis, & clemētioribus negligendos; exiſtimarē etiā talia uerba, nō obſtante rigore poſſe ſatisfacere offenſo ; ita q͡p oīno illa præcipue uerba nō omittanť per iniuriantē; q̄ quandā tacitam diſdictā īminuit uidelicet nō dixi, aut feci ad tuā iniuriam, ſed extra ꝓpoſitum; illud.n.uerbū illatum, quod habet ſecum iniuriā; ueluti quādo dico te falſarium, reſoluitur aliquo modo per hæc uerba, oppoſita; ita ut iniuriā tollere, & noluerit inferre iniurians; ſicq̧ uidebitur militare d.l.nihil tam naturale; laudarē tamen ſi iniurians adderet etiā hæc uerba; uidelicet ſe male dixiſſe illum eſſe falſarium, uel quid tale, & ſe ad iniuriā offenſi nō dixiſſe, ſed extra propoſitū; tamē dicta in præcedentibus, ſtutiora ſunt, offenſo: In præmiſſis, cum ut plurimū altercantes ualde difficiles in reuocatione uerboꝝ, & iniuriarum ſe præbeant, illud uulgatum iactantes;

Dubitatio cōtra Paridem.

4. Mors potiuſq̄ diſdicta; ✝ Arbitrarer ego ſapientis eſſe in melius mutare conſiliū; & quod quis male, & perperā locutus ſit; quodq̧ male fecerit, magnæ prudentiæ, & ſapientiæ eſſe reuocare; nō.n.dicitur

fallax apud deū & miſericordem Iudicē,qui ad ueritatem reuertitur:etiā poſtquā mentitur c.magnæ 22.q.4.c.cū ceſſante de appellatio.c.qualiter & quādo de accuſatio.c.apud.32.q.1. quæ fere omnia cōmēdat Ias.in l.ſi ex toto.§.ſi ita legatū n.29.de leg.1.

1. Iniuria illata ubi ſit uera,quibus ſatisfiat iniuriato.
2. Veritas īmutari nō poteſt,neq; errore,neq; mendacio,neq; proteſtatione.

CONCLVSIO. CV.

COGITABAM tamē in præcedenti cōcluſione, in eo caſu,quo, ego dicerem aliquē falſarium, uel quid ſimile, & hoc conſtaret eſſe uerū; quia tamē nō decet alterum alteri iniuriā inferre,niſi in caſibus de quibus locuti ſumus ſupra concl.20.q abſq; ulla dubitatione,uerba ꝓxime concepta ſatisfacere de-
1. beant,nam ex quo ✝ uera eſt iniuria,quia tu es fal-
2. ſarius,✝ & ueritas īmutari nō poteſt, neq; errore, neq; mēdacio.l.aſſumptio in prin.ff.ad municip.itē nec ueritas poteſt tolli aliqua ꝓteſtatione.l.ſi forte.ff. de caſtren.pecu.l.nemo poteſt de leg.1.& per practicum papi.in for.lib.quo agi.ad reuocationē feudi, in uer.nec ſuperſtitibus in fi.nec decet aliter dicere, & ꝓteſtari,q̃ uerum ſit, ne quis mentiatur;a quo uir bonus cauere debet, Prudens ne mendaciū dicat,utſupra concl.19.num.9.ideo iniurians nō apte

diceret; Dixi te falſarium; nunc dico te ueridicum,
& uera fabricantē, nō falſa; & ꝓpterea ſufficeret di-
cere, ad tuā iniuriam nō dixi, & male dixi, & ex im
petu, uel calore iracundiæ.

1. Iniurians an debeat confiteri, ꝙ triſtamēte, (ut uul-
go dicitur) iniuriam intulerit.

2. Triſtamente illata iniuria quomodo dicatur.

CONCLVSIO. CVI.

ALIQVI tamē pertinacius, & ac
curatius ultra ꝓcedunt, offenſi, quæ
1. runtq; ut + iniurians dicat; ꝙ Tri-
ſtamente (ut uulgo dicit̄) dixerit,
aut fecerit talem iniuriā; quæ uer-
ba (ut credo) etiā sm̄ cōmunē uſū
2. loquēdi, +, ſignificāt, & arguāt, quoddā uituperiū
iniuriantis; quaſi is iniquiſsime, & ꝓditorie, abſq; ul
la monitione, & requiſitione, de qua ſupra cōcl. 24.
Re- ꝓbat opi. quo- rūdā.
ſe habuerit, in iniuria inferenda; Sed ego improbo
horū opinionē; cum.n. offenſo ſatis ſit; ſi iniuria ſibi
illata tollatur, & diluat̄, uerbis legitimis, & idoneis,
ideo nō refert, nec par eſt, ut aliqua alia iniuria, &
forſan maiori, afficiatur offendens; facit l. nō eſt ſin-
gulis. ff. de reg. iur. & quia nō debet alteri per alterū
iniqua conditio inferri l. nō debet alteri. ff. eo. tt. alio-
quin ēt modus excederetur iniuriæ tollendæ, unde
poſſet cenſeri quis ad uindictam, q̄ ad iniuriā pro-
pulſandā, potius id contēdere, ut. ſ. concl. 110.

1. Iniuria illata ꝓditionis ſuperioris, adulterii uxoris, & mentitæ, an uerbis dilui poſsit qa graues & nu.2.
3. Mentita qualiter reuocari poſsit, quando eſt ſuper re, quæ poteſt eſſe, & non eſſe uera; & quādo, ſuper crimine obiecto, illata.

CONCLVSIO. CVII.

1. IN HAC iniuria uerbali apud aliquos dicitur; ſi aliquis fuerit ✝ dictus proditor ſuperioris ſui; item ſi dictum fuerit alicui, & obiectum, adulterium uxoris ſuæ; & ſi aliquis quemq̄ mētiri dixerit; cum omnino hæ graues iniuriæ, licet uerbales ſint, exiſtimētur ex cōi omniū obſeruantia, deq; ꝓditione obiecta loquaẗ alex. tamq̄ de offenſa uerbali, qua nulla ſit grauior, in cōſil.203 col.1.uol.2.ꝙ nō adſint uerba ſatisfactoria, ad diluēdas tales obiectas iniurias, quia facto tantū tollātur, ut puta aliqua percuſsione; quæ ego nō puto uera (circūſcripta cōſuetudine) utſupra dixi concl.19. Con
circa fi. qua de re ſi per uerba oppoſita, & cōtraria, tra ali
utſupra declaratū eſt, aliter dixerit, q̄ primo iniuriā- quos.
do obiecerit, cōuitiū, in primis duobus caſibus, uidelicet ꝓditionis, & adulterii; nō uideo cur nō debeamus dicere, ſatisfactionē & compenſationē, habere locū poſſe; & ſi plures perſonæ dicanẗ offen-
2. ſæ; dici poteſt ꝙ pluribus poterit ſatisfieri. ✝. At in eo qui intulit iniuriā, aſſerēdo alium mētiri; maiori

Digitized by Google

cura eſt aduertendũ, quia nõ leuis hæc iniuria itidẽ exiſtimat̃, ut in d. concl. 19. Nam ſi inferens, eam reuocat, uidet̃ fateri ſe ipſum mẽtiri, cũ in conſequẽtiam aduerſariũ uera ꝓpoſuiſſe, conſentiat; ſicq; ſe falſa ſcienter ſuſtinere uoluiſſe; nil. n. aliud eſt mentiri, q̃ ſcienter falſa intendere, ut ibi dixi; & hoc præſertim procedere eo caſu quo, quis diceret alium mentiri ſuper re, quæ poteſt eſſe, & non eſſe uera; unde ex tali reuocatione mẽtionis ſeu (ut dicit̃) mentitæ illatæ, uidet̃ fieri reiaculatio contra reuocantem; Et ulterius uideret̃ quis fateri ſe eſſe talem, qualẽ primo iniurians eũ dixerit, ſi forſan ſuper aliquo contumelia ſit facta reſponſio, per uerbũ illud mentiris; Et ideo ad conciliãdam pacẽ, mihi uidet̃ cõueniens pro utriuſq; ſatisfactione, & ut uterq; exo-
3. neratus remaneat; ✝ ꝙ ſi aliquis alterũ mentiri dixerit ſuper aliqua re, quæ citra iniuriã poteſt eſſe, & nõ eſſe uera; ꝙ hoc caſu dicat offenſo deceptũ ſe eſſe, & erraſſe in ueritate illius rei; & ꝓpterea, errore ductum, ſe dixiſſe illum mentiri; & male ſe dixiſſe, unde reuocat talia uerba; errantis. n. nulla eſt uolũtas l. ſi per errorẽ. ff. de iuriſd. om. iud. l. cũ teſtamẽtũ. C. de iuris & fac. igno. At ſi alter alterũ mentiri dixerit ſuper aliquo crimine, ſeu macula ſibi impincta, neceſſe erit, ꝙ hinc inde eodẽ tempore diluant̃ iniuriæ obiectæ; Vt ſcilicet primo iniurians, qui, exẽpli gratia, dixerit alterũ latronem; dicat, dixi te latronem, dico nunc uirũ probum, a rebus alienis abſtinentẽ; Vnde reuoco talia uerba, & dico me male

dixiſſe,calore.n.iracundiæ,& ex impetu,talia dixi; Sic aduerſarius reſpōdebit; Ex quo me uirū ꝓbum habes,& dicis;& nō latronē;& abſtinētem a rebus alienis;& reuocaſti male dicta;ego pariter dico,ꝙ nō intendo,ꝙ tu mentiaris;ex quibus hinc inde ſublata erit iniuria;quia in primo iniuriante , iniuria per eū illata tollit reuocatione ſua;in ſecūdo iniuriante,per uerba mētiris;uidetur ſublata eo ipſo ꝙ prima ſublata eſt,nō ſolum per ipſam reuocationē mentitæ;ex quo.n.ſublata eſt prima iniuria;mētita (ut aiunt) illa nō habet ubi ſubſiſtat ; cū ad inducēdam priuationē , opus ſit præſupponere habitū.l. decem.ff.de uer. obliga. nec habitus iniuriæ reperiat in primo iniuriante;ideo mentitio nō poteſt reperire illum habitum,ꝓpter quem illata fuit.

1\. Iniuria,quæ aliquādo atrocior conſideratur ꝓpter aliquā qualitatē,cum ſatisfactione tollenda eſt,habita ratione illius qualitatis.

CONCLVSIO. CVIII.

POSSET in præmiſsis dubitari,an ſatisfactiones,& tales reconciliationes pacis,paſsim fieri poſsint;etiā ſi iniuria fuiſſet illata aliquo modo,& aliquo in loco,ex quo atrocior,ſeu maior cēſeret,ueluti ſi in Theatro, uel in foro,uel in conſpectu prætoris,quis affectus
1\. fuiſſet,ut legitur in.§.atrox inſti. de iniur.✝. Et puto

tutius eſſe,ſi in tali loco,uel æquali, fiat; ut rectius locum habere poſsit compenſatio,nō.n.eſt dubiū, quin maior,& atrocior dicať eſſe iniuria,ſi eo pacto & in præſentia pluriū; & in locis publicis,fuerit illa/ta; ut tenet Iacob.Belui.in practica iudiciaria,nu.8. per d.§.atrox.cū aliis allegatis,& Abb.in c.1.de maledicis.& per Alex. in conſil. 203. col.1. uol.2.& ſupra concl.17.unde par eſt,uideturq; cōuenire,ut ibi diluatur; per d.l.nihil tam naturale.ff.de regu.iur.

1. Iniurians,negans iniuriam intuliſſe, quomodo ad pacem reducatur.
2. Negans,ſeu mendacium dicens,quandoq; punitur.
3. Negans quis regulariter nō punitur.
4. Aſſertioni noſtræ ſtatur cum iuramēto, in his quæ conſiſtunt in conſcientia noſtra.

CONCLVSIO. CVIIII.

ALIA maior inſurgit dubitatio; quomodo pax poſsit habere locū; ✝ ſi ille qui dicitur iniuriā intuliſſe, hoc negauerit; anq; , & quādo talis negatio releuet iniuriatum; certe nō memini me legiſſe aliquē doct.hanc dubitationē tangentē, aut decidentem; quæ tamē de facto ſæpe poteſt cōtingere; qua propter exiſtimarē dici poſſe ad tollendas omnes difficultates; Si iniurians contētus eſt,dicere,negando ſe primo iniuriā dixiſſe; & dicat,nō dixi te latronē; & ubi dixerim,dico nūc,q nō es latro,& alia uerba

utſupra, certe res, & cõtrouerſia, recte uidebitur hoc pacto cõpoſita; Si autẽ perſiſtit tantũ in negatione, aſſerẽdo ſe nõ dixiſſe iniuriã, de qua agit; putarem diſtinguendũ; ſi quidẽ conſtare poſſet, oĩno iniuriã per ipſum illatam; tũc pacẽ nõ aliter eſſe ineundã, niſi confitẽte ipſo iniuriante hoc dixiſſe; & deinde aliter, & per contraria uerba dicẽdo, & ſatisfaciendo utſupra; nam licet is turpiter negauerit; & neganti
2. quãdoq; pœna imponat, ✝. & ꝑpter mẽdaciũ quis puniat; ut habet in.l.fi.ff.de rei uendi.ubi Bar. & per Feli.in c.cæterũ, col.pen.de Iudiciis, & per Ias. abũde in.l.ſicut autẽ.§.ꝙ autẽ.ff.de re iudi.& in.l.q̃ſtionẽ num.4.C.de fideico. nihilominus nõ uidemur eſſe in caſu noſtro, in aliquo caſuũ de qbus per memoratos docto.ĩmo uidet regula eſſe in contrariũ, in.l. nemo ex his qui negant.ff.de reg.iur.ubi decius col.
3. fi.tradit.✝.ꝙ regulariter quis negãs, nõ punitur, niſi in caſibus expreſsis; Turpe tamẽ eſt (ut opinor) ſi quis miles, uel nobilis, & alicuius exiſtimationis uir, mendaciũ dicat; cũ ut dictũ eſt cõcl. 19. Vir bonus præſtare debet ne mentiat, prudẽs ne mendaciũ dicat: Imo ſi quis eo modo ſciẽter negaſſe cõuinceret, forſan nõ ſine labe, & pœna mentientis tranſire diiudicandus eſſet, iuxta ea q̃ poſuimus d.concl. 19. num.9.cũ ſeq. Vbi autẽ nõ poſsit cõſtare de iniuria illata; tunc arbitrarer; ſi ille qui dicit iniuriæ illator, delato iuramento iurauerit ſe nõ dixiſſe talẽ iniuriã obiectã; eidẽ eſſe credendũ, & ſuo iuramẽto ſtan-
4. dum, ✝. quia in his q̃ cõſiſtũt in animo, & cõſciẽtia

noſtra,ſtat ſimplici aſſertioni noſtræ,cũ iuramẽto, ut docet glo.no.in.§.nãq; in uer.dicit,ubi Ias.col.33. inſti. de actio,& in.l.admonẽdi nu.310.ff.de iureiur. & per Caro. Ruinum in.l.1.§.nũtiatio col.xi.de no: ope. nuntia. unde hoc caſu nõ erit neceſſaria pax; cũ nulla interceſſerit diſcordia ; ꝑpterea ſatis erit ſi fiat talis declaratio,per iuramentũ,& omnia in trã-quillitate repoſita erunt; ex abundanti tamẽ, bonũ erit,adhibere etiam oſculum pacis.

1. Facti iniuria,difficilius tollitur; acrior.n.eſt uerbali. Videtur tamen tolli pari,uel maiori percuſsione.
2. Excedendus nõ eſt modus in tollenda iniuria, ne ad uindictam,dicatur factum.
Vindicta reprobatur ibi.
3. Conſtituit quandoq; ſe iniurians,in manibus iniuriati,ut de ipſo faciat quicquid ſibi libuerit; declaratur tamen contra obſeruantiam aliquorum.
4. Conſtituere ſe in manibus iniuriati,eſt quid facti.
5. Conſuetudo contra.l.diuinam & naturalem,& contra bonos mores,& irrationabilis,repellenda eſt.

CONCLVSIO. CX.

IN Iniuria quæ facti ſit,ꝑfecto maiori cura eſt aduertẽdũ, Acrior.n.eſt, q̃ quæ uerbo infertur, utſ. cõcl.17.in prin.✝. Vnde & difficilius tollitur,ut
1. docet Iac. Beluis. in pract. Iudiciaria num.87. Vix.n.inueniri põt mo-

dus,quo poſsit dilui,& tolli, sm̄ aliquos,niſi eadē, uel maiori percuſsione,aut uulnere; quod ſi factū eſt,ueluti ſi qs,manu,aut fuſte percuſſus; aut uulneratus,repercuſſerit aduerſariū pari ictu manus, aut fuſtiū,aut uulnerū; crederē nō eſſe dubiū,hunc repercutiētē ab ea iniuria illata,ſubleuatū iri; Videnẗ.n.oīno ſibi uendicare locū dicta in cōclu.49.&.104. & diſpoſitio d.l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur.& illa reg.quæ habet ꝙ delicta mutua,pari cōpenſatione tollunẗ utſupra cōcl.19. & inquit Bal. in.l.1.col.3. num.10.C.un.ui.ꝙ in Duello in æqualitate factorū
2. debet eſſe paritas; ✠. Nec recte fit; (error equidem eſt) ſi excedatur modus,in tollēda iniuria; utſupra cōcl.19.qn̄quidē nō propulſandæ offenſæ gratia,& dignitatis ſuæ cōſeruādæ,quiſq̄ id feciſſe cēſeri poſſit,ſed potius ad uindictā; quæ reprobatur, nō ſolū per iura diuina,& canonica,cap.1.cū glo.23.q.4. Sed etiā regulariter per ciuilia, ut habeẗ in.l.1.cū glo.C. quādo lice.uni.ſine iudi.ſe uindi,ubi Salice. per tex. no.in.l.ſcientiā.§.pen.ff.ad.l.acquili.ubi legiẗ,ꝙ ferire concediẗ illū qui uim infert,ſi tuendi dumtaxat,nō etiā ulciſcendi cauſa factū ſit, dūmodo ſtatim,ſeu (ut diciẗ) incōtinēti fiat,sm̄ glo.ibi & habetur in.l.ut uim.ff.de iuſti.& iu.& in dubio quādo ad uindictam diciẗ factū ponit Bar.& docto.in.l.1.num.10.C.un.ui. ubi dicit cōſiderādā perſonarū qualitatē,& factoꝶ, quodq; nō pōt dari certa doctrina. Et ideo cū ex interuallo id ꝓhibitū ſit; ſi ad ineūdā pacē deueniēdū foret; nō eſſet permittēdū,ut quis aduerſariū reper

cuteret, etiã pari percuſsione, aut uulnere; & ad hoc optime facit d.l. nõ eſt ſingulis. ff. de reg. iur. & ſi hoc nõ permittitur, nõ erit ergo dare modũ, quo, cũ mutua ſatisfactione, & compenſatione, poſsit pax induci: Conſueuerunt tamẽ aliqui pacis ſectatores ad excludẽdũ Duellum, ſine quo, nõ uidetur apud milites, iniuriatũ iniuria facti, poſſe aliquo pacto ſatisfacere honori ſuo; ✠ Obſeruare in ſimilibus iniuriis, realibus, & facti; ut iniurians ponat ſe in manibus, & poteſtate iniuriati, ad hoc ut de ipſo faciat quicquid ſibi libuerit, exhibendo etiã gladiũ ut poſſit ſibi amputare caput; ut ſunt uerba formalia Iac. Hiſpa. in eo ſuo tract. de Duello lib. 4. in prin. circa fi. qui ſine lege, ratione, & ſine autoritate, ſicco pede trãſiens, inquit hanc cõpenſationẽ, & talem ſententiam ſibi placere, ſi ſane, modo fiat; nec iſtum modum aperit; unde obſcura reſidet, & incerta huius opi. Quapropter ego nõ ſolũ laudo, ſed etiã comprobo legitimũ, & idoneũ eſſe hunc modũ, & morem; quo pro ſatisfactione iniuriati, iniurians ſe cõſtituit in poteſtate offenſi; declaratũ tamẽ, & intellectum aliter, q̃ aliqui una cũ ipſo Hiſpano, hoc inducant, & ꝓcedere ſibi perſuaſum habeãt; qui iudicio meo decipiuntur; ubi ſupponunt iniuriatũ tum demũ eſſe ſatisfactum, pro iniuria reali, & facti ſibi illata, dummodo is, qui ſe poſuit in eius poteſtate aduerſarius, nõ poſsit ſibi perſuadere ſe eſſe tutũ, ita ꝙ iniuriatus nequeat illũ pari percuſsione, aut vulnere afficere; Nam etiã plus dico, ꝙ licet iniurians

[Margin, beside "facere honori suo": 3.]

[Margin: Contra Hiſpanũ, & alios.]

præſupponat,& ſibi certo perſuaſum habeat; nullã ſe paſſurũ repercuſsionẽ; dummodo ſimpliciter ſe ponat in poteſtate inimici,ut captiuũ; & (ut aiunt) Pregionero della fede; uel dicat,male feci in iniuria tibi illata,parce uitæ meæ,uel ſimilia uerba,ex quibus diſdicta (ut aiunt) tacita ſaltẽ reſultare poſsit, utſupra dictũ eſt in conclu.96.nempe arbitror,compenſationẽ idoneã inductam eſſe,& ſatisfactũ fuiſſe iniuriato; Nam cũ diſdicta ſiue tacita,ſiue expreſſa, ſicut mors,paret uictoriã contra ita diſdictum; cur nõ eadem ratione,& eodẽ iure,dicẽdum erit,iniuriatum ſatisfactum fore,ineundo pacẽ.l.a titio.ff.de uer. oblig. cũ ſim. Nec repugnat,ſi opponatͣ illud, in quo muſsitant ,& murmurãt,pleriq;,dicẽtes,hæc ſunt tantũ ſimplicia uerba , quæ nõ poſſunt tollere iniuriã realem; nam diſſoluũtur hæc obiecta; dicimuſq; dato,ꝙ iſta tantũmodo eſſent uerba ſine ad mixtione factorꝝ,pro diſdicta tamẽ accipiuntͣ,quæ æquiparatͣ morti ut d.cõcl.96.ergo ſatisfactio eſt integra; Sed ulterius,illud quod fortius eſt,cõtendo; ſcilicet,hanc compenſationẽ,& ſatisfactionẽ,eſſe nõ tantũ uerbalem,Verũ etiam realem,& in facto con-
4. ſiſtere,✝.nam cũ quis ponit ſe in poteſtate iniuriati, clare conſtat,iſtud eſſe quid facti; quod cõcomitatur,& declaratͣ etiã per præmiſſa uerba,ꝑut fit in ipſo certamine; ergo cũ talis diſdicta oriatur,tam a facto,q̃ a uerbis,habebit effectũ eundem , & idoneũ, quo ad ſatisfactionẽ,pro pace ineunda; & ſic ceſſabit obiectum; Non etiã refragatͣ ſi quiſpiã dixerit;

iſta uerba,& iſtud factũ,quo quis ſe diſdicit(ut uulgo dicitur) & captiuũ facit, nõ habet eãdem uim, quã habet, quãdo in arena quis eo pacto cõuincitur; quia ibi tunc poterit etiã interſici aduerſarius iniurians; imo etiã ex interuallo,quando ſe dediderit,pro homine mortuo,ſecũdum Paridẽ in.§.an ſi miles alium lib.9.nam occurrimus huic obiecto, ea ſolutione,de qua hic nu.2.& ſupra facta eſt mentio concl.centeſima; uidelicet nõ licere neq; ſtatim, neq; ex interuallo,occidere,aut offendere captiuũ, ex ſententia Cy. in.l.libertas.§.ſerui.ff.de ſta. homi. quod ibi dixi uerius uideri; & facit tex. in d.l.ſcientiã.§.pen.ff.ad.l.acquili.cũ ſimi. ubi ſtatim,nõ ex interuallo,licet repercutere,aut ferire; unde eodẽ modo in propoſito noſtro dicẽdum erit, & obſeruandum,abſq; ulla offenſione iniuriantis; Exhibere tamen debet arma offenſiua, & recte (ut exiſtimo) ubi petita ſint,ipſe iniurians,iniuriato,more deditiorũ; ex quo ſe in eius poteſtatẽ reponit; ut faciunt dicta in ea concl. 100. Obſeruatũ tamen quandoq; fuit,eum qui iniuria affectus eſſet, uoluiſſe omnino pertinaciter iniuriantẽ poſitum in poteſtate ſua percutere; ſed male iudicio meo,per ſupra memorata; Et ubi cõſuetudo in hoc uigeret,✝ crederem
5. repellendã tãmq̃ irrationabilem,& cõtra legem diuinam,& naturalem, & cõtra bonos mores; & nutritiuam peccati,per doctri. Bar. in.l.1.C.quæ ſit lon. conſuetu.col.pen.& Abba.& docto.in.c.ſi.de conſuetud.& Soci. cõſil.7.col.pen.uol.1. Et in terminis no-

ſtris uidetur tex. notabilis, approbãs talem conſue-tudinem, in.c.contingit.i.de ſenten.excomu.per quẽ memorabiliter tradit Bar. in.l.1.§.uſq; adeo.ff.de in-iur. nõ ualere quandam conſuetudinẽ; quæ eſt Pi-ſis; quod offendens ponere ſe debeat in manibus inimici, qui poſsit ei facere ſignũ in manu, uel in uultu; uel pati læſionẽ corporalem arbitrio ipſius inimici, quæ ut etiã nuperrime reperii ſequitur, & cõmendat Ias. in.l.qui iuriſditioni, col.1.ff.de iuriſd. om. iud.

FINIS.

MEDIOLANI APVD P. PAV-LVM PONTICVM,

ANNO S. M. D. LIII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

372237

A.

Actor quis dicatur, num. 4. fol. 18.
Agere non dicitur quis ante litem conteſtatam; ſed agere uelle, num. 3. fol. 23.
Anima pro anima, oculus pro oculo, dens pro dente reddenda ſunt, num. 15. fol. 16.
Appellatio regulariter admittitur a ſententia per iudicẽ Duelli lata, nu. 1. 2. 3. 4. 5. 6. ꝯtrariũ dicit, nu. 12. fol. 87.
Appellatio deuoluitur ad ſuperiorẽ iudicantis, ubi adſit, ſin minus ad æqualem, num. 9. fol. 88.
Appellatione ꝓhibita officiũ iudicis implorari poteſt; & ſupplicatio admittitur, num. 7. fol. 88.
Arma quæ ſint eligenda, num. 1. & 2. fol. 76.
Arma plura an ſint eligenda, num. 3. fol. 77.
Arma, equi, & alia bona uicti, quomodo fiant uictoris, num. 6. 8. fol. 95.
Arma ſiue frangantur, ſiue cadant, alia non exhibentur, num. 1. fol. 81.
Arma ſũt loco ꝓbationũ, & inſtrumẽtoꝝ, nu. 3. fol. 81.
Armati una parte, alia inermi, nõ improbant. n. 9. fo. 77.
Armatus, & eques, quis rectius ſe præbet, q̃ peditum more in Duello, num. 10. fol. 77.
Armoꝝ ſtylus debet eſſe in ratione fundatus, & cõi militum obſeruatione probatus, num. 2. fol. 7.
Armorum electio prouocato competit, num. 1. ratio ibi late, num. 3. fol. 74.
Armoꝝ terror ubi eſt, dicit ĩminere mors, nu. 7. fol. 85.
Aſſertioni noſtræ, cum iuramento ſtatur, in his quæ conſiſtunt in conſcientia noſtra, nume. 6. fol. 20. &, num. 4. fol. 106.

.B.
Bãnũ ꝙ nullus ingrediat̃ campũ,ſit &.c.nu .2. fol. 80.
Bãnum iudicis ſeruandum eſt,num. 3. fol. 81.
Baſtardi,ſpurii,& nati ex dãnato coitu ſunt infames, infamia facti,num. 11. fol. 59.
Baſtardi,ſpurii,& nati ex dãnato coitu,agnati nõ dicuntur,nec de caſata patris,nec ex his nepotes,nec poſſunt portare inſignia legitimoꝝ,niſi cum tranſuerſæ lineæ nota,num. 12. fol. 59.
Bella ſũt ſuſcipiẽda,neceſsitate tm̃ cogẽte,nu. 3. fo. 98.
Belli finis, eſt pax; Negotii otium,num. 1. fol. 98.
.C.
Cadens a ſyllaba Iuſtitiæ, & ueritatis,cadit a toto in in Duello,num. 2. fol. 6.
Cadere ex equo in pugna gloriæ,nullũ eſt maius dedecus,circumſcripta morte,num. 6. fol. 94.
Cadentes non eriguntur,num. 2. fol. 81.
Calũniator repellit̃ a iudicio,& afficit̃ infamia,& ſimi litudine ſupplicii,num. 4. 5. fol. 25. &,nu. 12. fol. 15.
Calũniator dicit̃, falſa ctimina intẽdẽs,nu. 11. fol. 15.
Campio tantum in caſibus a iure expreſsis dari poteſt,num. 2. fol. 28.
Campio datur pro muliere accuſata de adulterio,idẽ in uirgine,& uidua,num. 1. &. 2. fol. 29.
Cãpiones dant̃ ubi ius lõgobardũ ſeruat̃,nu. 3. fol. 30.
Campio admittitur pro muliere accuſata de conſilio mortis uiri,non econtra,num. 1. 2. fol. 30.
Campio admittitur pro minore. 25. annis, & ſexagenario,num. 1. 2. fol. 30.
Campio poteſt dari ab infirmo,num. 1. fol. 31.
Campio ꝓ puero,uel infante nõ pugnat,nu. 4. fol. 30.

Campionem generaliter quilibet dare poteſt impeditus impedimento perſonali, num. 2. 31.

Campio in multis caſibus dari poterat, hodie ſecus eſt, nume. 1. fol. 31.

Campio propter imparitatem nobilitatis, & dignitatis datur, nume. 1. fol. 31.

Campio non datur ubi ſit facta conuentio pugnandi de perſona ad perſonam, num. 3. fol. 32.

Campio debet dari ſecundum qualitatē alterius principalis ratione æqualitatis, num. 1. fol. 33.

Cāpio ubi per aliū ponit̃, pōt & alter ponere, n.2. fo. 33.

Campionem qui ponere poteſt, fauori ſuo renuntiare poteſt, num. 3. fol. 33.

Campio acuſatus ad mortem, punitur; nec differtur cauſa pugnæ executio, num. 4. fol. 33.

Campione uicto, dicitur uictus principalis, ubi non ſit fraus, num. 5. 8. ubi adſit ponitur, num. 7. fol. 33.

Campio ſemel uictus, iterum pro alio nō admittitur; ſed pro ſe, num. 6. fol. 33.

Campiones iurant de credulitate dominos fouere iuſtitiam, num. 9. fol. 33.

Campionibus adaptantur dicta omnia in principalibus, num. 10. fol. 34.

Cāpio inuitus nemo pugnare cogit̃, num. 11. fol. 34.

Cāpio oīs admittit̃, q nō repellit̃ a poſtulādo. n. 1. fo. 34.

Campiones, fures, infames, & aliter criminoſi grauibus criminibus, & in mortali peccato, & incorrigibiles, repelluntur, num. 2. fol. 34.

Campio dari poteſt in caſibus qbuſdā, num. 1. fol. 48.

Cāpus tutus eſt īueniēdus, aptus, & ꝯgruꝰ, nu. 4. fol. 36.

Cāpus triplex an īueniēdus, an unus ſufficiat, n. 2. fo. 36.

Campus apud Sarracenos, Iudæos, & infideles non inueniendus, num. 5. fol. 36.
Campus tutus cenſet̃, quãdo Princeps eſt talis, in quo nõ cadit ſuſpicio ut Rex, & c. num. 7. fol. 36.
Cãpꝰ ad loca ſolitaria, & ſilueſtria, nõ dãdus, n. 6. fo. 36.
Campum differens eligere prouocans, eliget prouocatus, num. 8. fol. 36.
Campo electo in cõtumaciã alioꝝ ſex menſiũ, pugna iterũ nõ cõcedit̃, niſi refectis expenſis, nu. 9. fol. 36.
Campus alius eligẽdus, ſi aliqua cauſa reuocetur primus, num. 10. fol. 36.
Campus certaminis amplus conſtituitur, intra, uel extra ciuitatem, funibus, aut lignis, aut muris circundatus, aptus &c. num. 1. fol. 37.
Campus certaminis dicitur eſſe ſacer. num. 2. fol. 37.
Campum non ingrediuntur, niſi iudex, & patrini, & alias uictores, num. 4. fol. 39.
Campi, & Iudicis electio ꝓuocãti relinquit̃, n. 2. fo. 74.
Captiuus qs fit uictoris oĩno; nõ alterius, nu. 5. fol. 95.
Captiuum non licet occidere, quandocunqȝ ſe dediderit, num. 11. fol. 96.
Captiuitatis ius, an poſsit cedi, num. 13. fol. 97.
Captiuus, dimiſſus ſub fide, redire tenetur, num. 14. 97.
Captiuus dimiſſus ſub fide, negãs ſe uictum, quomodo iterum uendicabitur, num. 15. fol. 97.
Cartula incerta non admittitur, num. 17. fol. 10.
Cartula prima habet uim libelli, num. 4. fol. 18.
Cartula non debet eſſe generalis, incerta, obſcura, aut conditionalis, num. 3. fol. 21.
Cartula, ſiue libellus prouocantis, generalis, uel incerta, aut conditionalis, tãmq̃ inepta negligi poteſt,

num. 1. fol. 47. &,num. 17. fol. 10.
Clariſsimi qui ſint,num. 8. fol. 66.
Claudus,uel cocles,uel alio debilitatus membro,ex-
cipit ut æqualitas ſeruetur,num. 1. 2. fol. 48.
Clerici, & cuiuſlibet litterariæ profeſsionis doctores,
etiam per campionẽ non pugnant,num. 2. fol. 32.
Clerici ſponte offerentes, & oblatum Duellum ſuſci-
pientes,deponuntur,num. 3. fol. 56.
Compenſatio iniuriarum fit, ubi aduerſarii ſint pares,
non aliter,num. 7. fol. 14.
Conſuetudo militũ,& nobiliũ, & regionis,in Duello
eſt obſeruanda,num. 1. fol. 7.
Conſuetudo unius loci,non ligat aliũ,num. 3. fol. 7.
Cõſuetudo contra.l.diuinã,& naturalẽ,& cõtra bonos
mores,& irrationabilis,repellẽda eſt,num.5. fol. 108.
Cõſtituere ſe in manibus inimici ẽ qd facti,n.4.fo.108.
Conſtituit ſe quandoq; iniurians in manibus iniuriati,
ut de ipſo faciat quicquid ſibi libuerit,declarat̃ ta-
men cõtra conſuetudinẽ aliquorũ,num. 3. fol. 107.
Corona non auget dignitatem,num. 3. fol. 69.
Coronabit̃,q legitime in agone certauerit,n. 3. fol. 79.
Cõuẽta in Duello sũt ſeruãda,ſicut ĩ bello,n.1. fol. 7.
Cõuẽta in electione Armorũ sũt ſeruãda,nu.12. fol. 78.
Conuitium illatum per iram punitur pro iniuria ſim-
plici,nõ pro delicto uel calumnia,num. 2. fol. 12.
Crimẽ cum morte extinguitur,num. 6. & 8. fol. 85.
Crudelis eſt,qui honorẽ ſuũ negligit,nu. 12. fol. añ. 1.

.D.

Debilitati mẽbris,an poſsint dare cãpionẽ,n. 3. fol. 49.
Delictum excludit omnem honorem,num. 2. fol. 57.
Dens pro dente, oculus pro oculo,anima pro anima

reddenda ſunt,num. 15. fol. 16.
Deus iniuria uexatis opitulari creditur,num. 4. fol. 4.
Dies in Duello eſt artificialis integra.12.horarę,n.2.fo.38.
Dignitatis exceptio repellit duellum,num. 1. fol. 64.
Dignitatũ gradus quatuor ſũt,addiť q̃ntus,n. 2. fo.64.
Dignitas,& nobilitas,infamia amittitur,num. 3. fol. 8.
Dilatio noua nõ dať in duello,nu.2.fo. 40.&,n.2.fo.52.
Diſdicta oĩs,mors ciuilis diciť,& æq̃paranť,n. 7. fo. 42.
Diſdicta quæ ſufficiat ad uictoriam,nu. 3. 5. 7. fol. 90.
Diſdicta tacita habet eandem uim, quam expreſſa,ibi per exempla quæ dicatur,num. 4. fol. 90.
Diſdicta clara poteſt ab aduerſario extorqueri,uel recuſans interfici,num. 6. fol. 90.
Doctores,profeſſores literarũ,clerici,religioſi, & ſimiles,etiã per campioné, nec prouocare,nec prouocari poſſunt,num. 2. fol. 56. &,num. 2. fol. 32.
Doctores,clerici,&c. probant de innocẽtia ſua,& iniuſtitia aduerſarii,num. 2. fol. 56.
Dolo,inſidiis,& fallacia nihil refert,an quis aperte pugnet,num. 1. fol. 4.
Domini,uel principales, non retinendi in carceribus donec pugnatur per campiones,num. 5. fol. 33.
Duella concedentes conſuetudines,& conſtitutiones, tanq̃ irrationabiles,nõ ſunt ſeruãdæ,nu. 9. fol. añ.1.
Duella ſunt odioſa,ideo reſtringenda,&c. nu. 1. fol. 6.
Duellantes mortaliter peccant, quibus euchariſtia eſt deneganda,num. 4. 5. fol. añ. 1.
Duellans iuſte,miraculoſe obtinet,alioquin fortior,& ingenioſior,num. 3. fol. 4.
Duellantes cauſa gloriæ, fraude, & dolo,non utuntur,num. 4. fol. 4.

Duellantes,nec animo iracundo,nec cõuitiis ad cer-
tamen deſcendant,num. 7. fol. 38.
Duellantes alter alterum præuenire poteſt in percuſ-
ſionibus,num. 1. fol. 78.
Duellantes ſine ſuperioris autoritate poſſunt puni-
ri,num. 3. fol. 47.
Duelles ante ingreſsũ campi poſſunt concordare,poſt
nõ,niſi abolitione impetrata,num. 4. fol. 23.
Duelles uolentes, ita ut utriuſq; honori conſulatur,
pacem ineunt,num. 1. fol. 100.
Duelli,quod ꝓpriũ dicit̃,sm̃ uulgares,origo,n. 1. fo. 1.
Duelli iudicium,eſt fallax,ut nocens uincat,aliquãdo
innocens ſuccumbat,num. 1. fol. 3.
Duelli pugna,eſt actus militaris,nobilis,ab infamibus
non exercendus,num. 1. fol. 8.
Duelli pugna,æquiparatur torturæ,num. 3. fol. 20.
Duelli inſtãtia,& tẽpus,eſt ſex mẽſium,num. 3. fol. 22.
Duello occiſus,potiusq̃ fateri uolens mendacium,an
moriatur in peccato mortali,num. 6. fol. añ. 1.
Duello mortuis,denegat̃ ſepultura,num. 7. fol. añ. 1.
Duello nõ eſt locus,ubi ſunt uerba reſponſiua æqua-
lia in iniuria; ſed ubi ſit exceſſus,num. 7. fol. 14.
Duello recepto offendentes ſe inuicem, proditorie
agunt,num. 2. fol. 73.
Duellum iure diuino, gentium, canonico,ciuili, eſt
prohibitum,num. 2. &. 10. fol. añ. 1.
Duellum ſuſceptum poteſt recuſari,num. 12. fol. añ. 1.
Duellum eſt ꝓhibitum in dominio Mediolani,ſecun-
dum conſt. Imperatoris,num. 14. fol. añ. 1.
Duellum de facto per milites, & nobiles, fit ob ho-
norem,num. 15. fol. añ. 1.

Duellum conſtat ex tribus perſonis, Iudice, Prouocante,prouocato,num. 1. fol. 1.
Duellum dicitur, quaſi duorũ Bellum,num. 2. fol. 1.
Duellum appellatur Monomachia,& ſingulare certamen,num. 3. fol. 1.
Duellum,& Iudicium ciuile,æquiparantur,& accuſatio:arguiturq; ab eo,num. 2. fol. 2.
Duellũ differt a iudicio cõtẽtioſo,in ꝓbatione,in litis cõteſtatione,in cõgrediẽdo perſonaliter,nu. 1. fo. 2.
Duellum fit ad experimentum innocentiæ,& probationem ueritatis,num. 1. fol. 2.
Duellum eſt ſpecies ꝓbationis,quæ magis dicitur diuinatio,num. 2. fol. 3.
Duelli Iudicium eſt fallax,ut nocens uincat,aliquando innocens ſuccumbat,num. 1. fol. 3.
Duellum ubi requiritur,nulla ſubſiſtente cauſa, dicitur tentari Deus,num. 2. fol. 4.
Duellum fiendum eſt cum æqualibus armis,nõ claua uenenata,aut ſimilibus,num. 4. 5. fol. 5.
Duellum nõ niſi iuſta cauſa conceditᷓ,num. 9. fol. 10.
Duellũ nõ eſt licitũ,niſi cõcedatᷓ a principe,n. 2. fo. 21.
Duellum nõ poteſt etiã per pactum iuſtificari,niſi cũ ſuperioris autoritate,num. 3. fol. 21.
Duellũ per principales perſonas regulariter eſt ineundum,nõ per ſubſtitutos,num. 1. fol. 28.
Duellum non fit in loco ſacro,num. 3. fol. 37.
Duellum nõ conceditur contendentibus ꝓpter delationem inſigniorum gentilitiorũ, & ſi quis dicaturᷓ cæcus,uel claudus,num. 12. fol. 57.
Duellum ex conſuetudine Italiæ, & Gallorꝫ permittiᷓ ubi Iudici æquũ, & iuſtum uidebitur,nu. 3. 5. 6. 8.

exoletis.ll.longobardorum, ímo aliter Galli obſer-
uant, num. 4. fol. 44.
Duellum deo autore eſt ſuſcipiendum, num. 1. fol. 3.
Duellum inpertinẽter fit ſine Iudice, num. 2. fol. 79.
Duellum in quot caſibus permiſſum, iure longobar-
dorum, num. 1. fol. 43.
Duellum in Regno Siciliæ in duobus tantum caſi-
bus permiſſum, num. 2. fol. 44.
Duellum nõ poteſt iudicari per arbitrũ, nec partium
cõuentione fieri, num. 4. fol. 47.
Duo Reges Romanorum an poſsint ſe inuicem pro-
uocare, num. 2. fol. 68.
Duo caſus, ubi ſunt æquiparati, diſpoſitum in uno,
cenſetur diſpoſitum in alio, num. 12. fol. 91.

.E.

Egregii qui dicantur, num. 9. fol. 67.
Enſe ſolo pugnantes, an reprobandi, num. 4. fol. 77.
Enſe inprimis cinguntur milites, num. 5. fol. 77.
Enſis alienatio eſt graue crimen, num. 6. fol. 77.
Enſis amiſsio, arguit aliquem uictum in Duello glo-
riæ, num. 7. fol. 77.
Enſis datur Imperatori, uindici in iram male agen-
tium, laudem bonorum, num. 8. fol. 77.
Epiſcopus loci poteſt prohibere Duellum, licet do-
minus loci conceſſerit, num. 4. fol. 81.
Aequalitas, & paritas in Duello ſeruanda eſt, niſi ſit
modica, & nõ quo ad uires in principalibus, num. 1.
2. 6. fol. 5. &, num. 2. fol. 31.
Equi electio ꝯfluit in poteſtatẽ ꝓuocati, num. 6. fo. 76.
Equi licet nõ cõtineantur appellatione armorum, ſunt
tamen ad uſum Belli, num. 7. fol. 76.

Aetas. 25. ãnoꝝ, legitima eſt ad pugnãdũ, num. 3. fo. 30.
Exceptiones aliæ dilatoriæ, aliæ perẽptoriæ, n. 1. fo. 46.
Exceptio tua nõ itereſt repellit quẽ a Duello, n. 2. fo. 48.
Exceptiones competentes prouocato, uide inf. in di-
ctione. Prouocatus.
Excedendus nõ eſt modus in tollẽda iniuria, ne uin-
dicta cenſeatur, num. 2. fol. 107.
Exitus Belli eſt inſpiciendus, num. 2. fol. 8.

. F .

Facti iniuria difficilius tollitur, acrior n. eſt uerbali,
nume. 1. fol. 106.
Facto q̃ fiũt, q̃ñq; ad causã iuris trahunt̃, num. 3. fol. 3.
Famã perdere grauius eſt, q̃ res, num. 12. fol. añ. 1.
Fallax non dicitur, qui ad ueritatem reuertitur, apud
deum, num. 4. fol. 103.
Falſa crimina ſciẽter intẽdẽs, calũniator dicit̃, n. 11. fo. 15.
Fauori ſuo renũtiare qs põt in Duello, num. 2. fol. 4.
Ferire licet resũmẽtẽ arma, & equũ aduerſarii, n. 4. fo. 81
Filii naturales, ſpurii, & ex dãnato coitu poſſunt recu-
ſari in Duello, num. 10. lim. num. 13. 14. fol. 59. &
num. 12. q nõ dicunt̃ de caſata patris, nec ex his ne-
potes, nec portant inſignia; an idem ſit in legiti-
matis, num. 14. fol. 60.
Filiusfamilias nõ põt ꝓhiberi, ꝓuocare a patre, n. 2. fo. 27.
Filiusf. poteſt in caſtrenſibus, uel quaſi, eſſe in iudicio
ſine conſenſu patris, num. 3. fol. 28.
Filiusf. ſuo nomine habet actionẽ iniuriarũ, n. 3. fol. 28.
Filiusf. in cauſa criminali ſine patre agit, nu. 4. fol. 28.
Filius dei, in ſacris literis, raro qs uocat̃, nu. 5. fol. 99.
Finis belli eſt inſpiciendus, num. 2. fol. 8.
Finis belli eſt pax; Negotii otium, num. 1. fol. 98.

Finis cuiuſlibet prælii eſt mors, aut diſdicta, uel cõfeſſio contraria, ui armorum facta, num. 5. fol. 42.
Frater fratrem, aut ſororem, nõ accuſat de magno, & capitali crimine, num. 4. fol. 61.
Fuga habet uim facti, & iniuria, & diſdicta cenſetur, & compenſatur cum percuſsione, & uulnere; fortius cum iniuria uerbali, num. 16. fol. 16.
Fuga eſt maxima infamiæ labes apud militares uiros, num. 17. fol. 16.
Fuga omnis eſt diſdicta, num. 5. fol. 92.
Fuga an faciat plenã probationẽ delicti, nu. 7. fol. 92.
Fugere a facie inimici, eſt maxima infamiæ labes nume. 6. fol. 92.
Fugiſſe nõ dicitᷣ, breui tẽpore reuerſus, num. 9. fol. 92.

.G.

Gloria eſt præmium ampliſsimũ, inter omnia præmia uirtutis, num. 2. fol. 94.

.H.

Honore ſuo priuari quiſq; pergrauiter fert: & perferre iniurias, & ſuos negligere ſeruile eſt; nu. 7. fol. 45.
Honor aliter conſideratur in uictore cauſa dignitatis; aliter cauſa gloriæ, num. 5. fol. 94.
Honoris metus, ſeu infamiæ, maior eſt q̃ mortis nume. 3. fol. 94.
Honorem ſuũ qui negligit, crudelis eſt; quẽ grauius eſt perdere quam res, num. 12. fol. añ. 1.
Honorẽ omnẽ excludit delictũ, & Reatus, nu. 2. fol. 8.
Hoſtis in fide fallẽdus nõ eſt, niſi fidẽ frãgat, n. 3. fo. 4.

.I.

Ignobilib⁹ nulla adeſt infamia, uel uerecũdia, n. 3. fo. 63
Ignorãtia, & error in facto alieno nõ nocet, n. 6. fo. 72.

Digitized by Google

Illuſtres qui ſint,num. 6. fol. 65.
Imparitas modice nõ curat inter nobiles,nu. 3. fo. 71.
Impedimentũ ualitudinis, tẽpeſtatis,&c. excuſant nõ uenientem,niſi adſit culpa,num. 1. 2. fol. 39.
Impeditis iuſta cauſa reſtituitur dies Duelli in priſti-num,num. 4. fol. 40.
Imperator,Papa,& qlibet alius princeps,debet,phibere Duellũ,permittẽtes peccant,num. 1. 8. 11. fol. añ. 1.
Imperator prouocatus an habeat exceptionẽ,num. 1. 2. 3. limit. num. 6. fol. 67.
Imperator,& Pontifex max. ſunt ſupra oẽs dignitatũ gradus,licet ſuperilluſtres dici poſsint,nu. 3. fo. 65.
Imperatoris faſtigium,nullus æquare poteſt Rex; nec iugum,nec ſubiectionem euitat,num. 5. fol. 68.
Incautum , & inæquali pugna , non licet alium ca-pere,num. 4. fol. 75.
Indicia ſunt in arbitrio iudicis,num. 4. fol. 20.
Indicia,& diffamatio iniuriati debent probari,& præ-cedere pugnam,num. 2. fol. 20.
Infamis,& uilis,nõ põt ulterius infamari,nu. 6. fo. 58.
Inferior nõ debet aſcẽdere in Duello ineũdo,n. 2. fo 31.
Iniuria fit uerbis , aut factis , & qũo fiat,num. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 14. 20. fol. 9.
Iniuria facti eſt acrior,ideo difficilius tollit , quæ ſint graues , grauiores , grauiſsimæ , licet ſint uerbales, num. 2. 18. fol. 9. 10. &,num. 1. fol. 106.
Iniuria large dicitur , quæ nõ meretur pœnam,& iu-ſte fit,num. 1. fol. 10.
Iniuria uerbalis fit etiam abſenti,num. 16. fol. 10.
Iniuria facta incertæ perſonæ executionem non ha-bet,num. 17. fol. 10.

Iniuria non reuocatur ſola pœnitentia, nec ſatisfit in-
iuriato, num. 1.3. fol. 12.
Iniuria iniuriam tollit uel uerbalem, uel facti, quæ in-
continenti eſt licita, num. 1. fol. 13.
Iniuria iuſta, iniuria eſt, largo modo, num. 5. fol. 14.
Iniuria ꝓditionis obiectæ, & uxoris adulteræ, an tol-
lat per uerba mẽtiris, uel requirat factũ, nu. 13. fo. 15.
Iniuria facti, cõtrario facto æqpollẽti tollit, n. 14. fo. 15.
Iniuria uera uerbalis, an producat actionẽ iniuriarum,
ut prouocatio concedatur, num. 1. 3. 5. fol. 17.
Iniuria nõ fit, non habentibus intellectum, fit tamen
eoꝝ coniunctis, num. 5. fol. 31.
Iniuria uera illata, nõ eximit quẽ a iudicio, nu. 7. fo. 17.
Iniuria illata, ubi ſit uera, quibus uerbis ſatisfiat iniu-
riato in pace, num. 1. fol. 103.
Iniuria illata proditionis ſuperioris, adulterii uxoris, &
mentitæ, quia grauis, an uerbis dilui poſsit, ineun-
do pacem, num. 1. 2. fol. 104.
Iniuria quæ atrocior dicitur propter aliquam qualita-
tem, tollenda eſt cum ſatisfactione, habita ratione
illius qualitatis, num. 1. fol. .105.
Iniuria nõ debet tolli, excedendo modum in ea tol-
lenda, num. 2. fol. 107.
Iniuriæ nõ præſumũt iocoſe dictæ, aut factæ, niſi pro-
bentur aliter q̃ per cõfeſsionẽ partis, quãdo facti, &
perſonarũ qualitas aliter ſe habent, num. 12. fol. 10.
Iniuriæ proximi ne memineris, num. 5. fol. 101.
Iniuriæ diſsimulatione tolluntur, ueluti bibendo, lu-
dendo &c. num. 1. fol. 101.
Iniuriæ uerbali qũo ſatisfiat in ineũda pace, n. 3. fo. 101.
Iniuriam ſua ſponte nemo patitur, num. 15. fol. 10.

Iniuriam patitur quis, non ſolum ex perſona ſua, ſed etiam ſuorum, num. 19. fol. 10.
Iniuriandi animus interuenire debet; ex iocoſis.n.iniuria non naſcitur, num. 11. fol. 10.
Iniurians an debeat confiteri, q̄ triſtamente (ut uulgo dicitur) iniuriā intulerit num. 1. ubi quomodo triſtamente dicatur illata iniuria. fol. 103.
Iniurians negans iniuriam intuliſſe, quomodo ad pacem reducatur, num. 1. fol. 105.
Iniurioſum omne uerbum præſumitur animo iniuriandi dictum, num. 13. fol. 13.
Iniuriarum actio naſcitur, etiam ſi cōuitium ſit uerum, num. 2. 4. cum limit. fol. 17.
Iniurias ꝑferre, & ſuos negligere ſeruile eſt, n. 7. fol. 45.
Iniuriatus uera iniuria, q̄uo excipiet, num. 8. fol. 17.
Iniuriatus nō pōt cogi ad faciēdū pacē, num. 4. fo. 99.
Inſtantia Duelli eſt ſex menſium, num. 3. fol. 22.
Iudex competens certaminis quis ſit, num. 1. fol. 79.
Iudex debet primo cum conſilio peritorum, perduelles, & eorum cōtrouerſias audire, & uidere proceſſum agitatum, num. 1. fol. 79.
Iudex debet partes ad concordiā hortari, n. 2. fol. 80.
Iudex debet cōſiderare apte qualitatem, honores, gradus, loca, tēpora, & cauſas certaminis, nu. 1. fol. 80.
Iudex niſi ex maxima cauſa cōcedat duellū, n. 2. fo 80.
Iudex in campo duelli adderit cum conſiliatiis, ut uidere, & audire poſsit pugnātes, & iudicare quis ſuccubuerit, num. 1. fol. 80.
Iudex debet expectare finem Belli qui inſpiciendus eſt aliis alias aditur, num. 3. fol. 82.
Iudex nō debet diuidere pugnam etiā ex clementia,

aliter iniuſte ſe habet,num.2. limit.num. 3. fol. 82.
Iudex parcens uicto,tenetur uictori ad expenſas, idẽ ſi diuidat Duellum num. 4. 5. fol. 82.
Iudex diuidens pugnã, debet illã in priſtinũ eadẽ die reducere,ut pugnã perficiant,num. 6. fol. 82.
Iudex ubi diuiſit certamẽ quaſi mortui,& quaſi uicti, an poſsit cõdẽnare uictũ uſq; ad illa horã,n.7.fo.82.
Iudex debet condemnare, uel abſoluere partes in Duello,num. 1. fol. 83.
Iudex quando fit pugna,uel quis eſt mortuus,aut cõtumax, quomodo pronuntiare debeat alio comparente,num.3. 5. fol. 83. &. fol. 85.
Iudex ubi adſit impedimẽtum ſtatuit aliam diem ad prælium,num. 4. fol. 84.
Iudex debet cõdẽnare uictũ in expenſis,nu. 9. fol. 85.
Iudex appellationis Duelli, ex quibus actis iudicet,& quos mores ſeruet,num. 10. 11. fol. 88.
Iudex an poſsit cogere partes ad concordiam, & pacem,num. 1. 2. 3. fol. 99.
Iudex poteſt prouidere,ne ſcandala eueniant,exempla ibi,num. 5. fol. 100.
Iudicandi munus neceſsitatis eſſe uidet̃,nu. 7. fol. 83.
Iudices q poſsint cõcedere duella,q ſint,nu. 2. fol. 79.
Iudicis partes neceſſariæ sũt,ĩ iudicio duellari,n.1.78.
Iuranti ſe nõ habere indicia, & ſe iniuriatũ,ſtatur ſecundum Alciat.ſed reprobatur,num. 5. fol. 20.
Iuramento uictoris ſtandum eſt pro expenſis factis in Duello,num. 10. fol. 86.
Ius canonicum eſt ſeruandum ubi de periculo animæ agitur,num. 13. fol. 4.
Ius ciuile,longobardum,uel francorum,& conſt. Fe-

derici ſeruatur in Duello, deficiente ſtylo, uel conſuetudine, num. 1. fol. 8.

.L.

Legitimatio perſonæ requiritur in quocunq; iudicio, licet sũmario, num. 1. fol. 47.

Legitimati an poſsint recuſari in Duello, ut infames num. 14. fol. 60.

Literæ patẽtes, fiũt de uictoria cõſecuta, nu. 15. fol. 97.

Literæ præſentatæ Iudici, quãdo dicant̃, nu. 2. fol. 14.

Lis cõteſtata quomodo in Duello dicat̃, nu. 4. fol. 18.

Longobardum ius aſininũ dicitur, carens ratione, & lege, ideo receſsit ab aula, num. 3. fol. 53.

Longobardoꝝ leges ꝑ argumẽtis ꝓſunt, nu. 3. fo. 44.

Ludi ex more ciuitatum impuniti, num. 9. fol. 45.

Ludouici Viſtarini pugna, uictoris, cum claris. Boſio Sfortia, & Sigiſmondo Malateſta, num. 4. fol. 71.

.M.

Magnanimitas circa honores uerſat̃, num. 2. fol. 100.

Magnanimus, & fortis eſt, qui ferre iniuriam abſq; ſtudio uindictæ, poteſt, num. 3. fol. 100.

Maritus accuſat uxorem de adulterio, non econuerſo, num. 3. fol. 30.

Marit⁹ nõ cogit̃ lugere uxorẽ, ſed uxor uirũ, n. 4. fo 30.

Mendacium dicẽs quãdoq; punitur, num. 2. fol. 106.

Mentiri qui alium dixerit in obiecto crimine, nõ tenetur actione iniuriarum, num. 3. fol. 13.

Mentiri eſt uerbum iniurioſum, licet addat̃, ſaluo honore tuo; & licet aliquãdo ſit licitũ, num. 4. fol. 13.

Mentiri eſt ſciẽter falſum dicere; idem importat ſi dicitur non dicis uerum: quod reprobatur, num. 9. fol. 14. & num. 2. fol. 70.

Mentiri,ſi qs aliũ dicat,atrox eſt iniuria,q̃a calũniator reddit̃;qui falſa crimina ſciẽter intẽdit,nu.11.fol.15.
Mentientis cui ſit obiecta macula, onus eſt ad arma prouocandi,num.10. fol.
Mẽtiẽdi licẽtia,nõ eſt impunita relinquẽda,nu.12.fo.15.
Mentita qualiter reuocari poſsit;quando eſt ſuper re, quæ poteſt eſſe, & nõ eſſe uera; & quando ſuper obiecto crimine lata,num.3. fol.104.
Modica diſparitas nõ curat̃ inter nobiles,nu.3. fo.71.
Modus in tollenda iniuria nõ eſt excedendus,ne uindicta uideatur,num.2. fol.107.
Mors potiuſq̃ diſdicta,maior eſt honor,& magis expetenda,num.6. fol.42.
Mors dicit̃ ĩminere,ubi eſt terror armorũ,nu.7. fo.85.
Mortuis nõ cõuitiãdũ,nõ inſultãdũ uictis,nu.8. fo.96.
Multa habẽt locũ in ꝓuocato,q̃ in ꝓuocãte,n.1. fo.73.
Mutatio actionis ꝓpoſitæ nõ fit poſt litem conteſtatã, nec emendatio,num.3. fol.25.
Mutatio, nec diuiſio eſt licita in electione remediorum,num.3. fol.51.
Mutare querelam uolens, debet ei renũtiare fatẽdo ſe uictum,unde uti reprobatus habet̃,nu.6. fol.26.

N.

Naturales filii,ſpurii, & ex dãnato coitu nati poſſunt recuſari in Duello,num.10. lim. num.13. 14. fol.59. ibi,nu.11.ꝙ tales ſint infames infamia facti,&,n.12.ꝙ nõ dicunt̃ de caſata patris,nec ex his nepotes, &c.
Negãs quis regulariter nõ punitur,num.3. fol.106.
Negãs,ſeu mẽdaciũ dicẽs,quãdoq; punit̃,nu.2.fo.106.
Nobilis prouocatus ab ignobili,plebeio,uel ruſtico,recuſat Duellũ,nu.1.3.4. lim. nu.5.8.ſublimi. n.7. fo.63.

C

Nobilis alium offendens, nõ debet excuſari a Duello, num. 5.10. fol. 64.
Nobilis quis dicatur, & quomodo acquiratur nobili-tas remiſsiue, num. 10. fol. 64.
Nobilis ex quatuor gradibus ꝓgenitorꝫ, an poſsit recuſari a ꝯſtituto in dignitate, uſq; ad ducẽ, nu. 1. fo. 70.
Nobilis regulariter nõ admittitur contra conſtitutum in dignitate, num. 2. limit. fol. 70.
Non coronabitur niſi qui legitime certauerit in ago-ne, num. 3. fol. 79.
Nõ inſultãdũ uictis, nõ cõuitiãdũ mortuis, nu. 8. fo. 96.
Non refert quid ex æquipolentibus fiat, nu. 11. fol. 91.
Nouiter eſſet ſtatuẽdũ ſuper electiõe armorꝫ, n. 5. fo. 75.
· O ·
Occaſus Solis, & apparitio ſtellarũ idẽ sũt, nu. 3. fo. 39.
Occidere licet in conflictu, & ardore belli, non poſt. nume. 12. fol. 97.
Oculus pro oculo, dens pro dente, anima pro anima reddenda, num. 15. fol. 16.
Offenſus nõ põt cogi ad faciẽdã pacẽ, nu. 4. fol. 99.
Officialis durãte officio, nõ trahitur ad iudiciũ, n. 4. fo. 50.
. P .
Pacem primo frangens, repercuſſus, non poteſt pro-uocare ad Duellum, num. 5. fol. 54.
Pacta ĩfirmãs usũ hominũ penitus ĩter ſe euertit, n. 2. fo. 7
Pacta perduelliũ ſunt ſeruãda, ſicut in bello, n. 1. fo. 7.
Paria delicta, mutua cõpẽſatione tolluntur, nu. 2.7. fo. 13.
Paritas, & æqualitas ſeruãda eſt perſonarũ, nu. 2. fol. 63.
Particularia infinita ſunt & nõ ſtabilia, num. 1. fol. 93.
Patentes literæ fiunt de uictoria cõſecuta, nu. 15. fo. 97.
Patrini quõ ſe habeãt ĩ inſtructiõe perduelliũ, n. 5. fo. 39

Patrini,& Magiſtri licite recuſant Duellũ,nu. 1. fo. 56.
Patris perſona , & patroni debet filiis & libertis ſancta uideri,num. 5. fol. 62.
Pax pro tẽporali mortaliũ ſalute dulcis eſt,nu.2. fo.98.
Pax multa bona inducit,ut ibi per exẽpla,nu.4. fo.98.
Peccata nocentum expedit nota fieri, quomodo intelligatur,num. 6. fol. 17.
Pœnitere ſemper licet,& abſtinere a Duello; in caſu ibi ſine abolitione,num. 5. fol. 23.
Pellis,ꝓ pelle; anima ꝓ anima ponit̃ in Duello,n.2.fo.2.
Perſona approbata,non poteſt reprobari,num. 2. limit. num. 11. fol. 71. & fol. 72.
Pluris quod eſt,utiq; tanti eſt,num. 4. fol. 65.
Pontifex,& Imperator ſunt ſupra oẽs dignitatũ gradus,licet ſuperilluſtres dici poſsint,num. 3. fol. 65.
Poſſeſsionẽ nõ acquirit,qui ita natus eſt,ut eã retinere nõ poſsit,num. 3. fol. 92.
Principales ex perſona ſua pugnare debẽt,nu. 3. fo. 48.
Principales,uel domini,nõ retinẽdi in carceribus,donec pugnatur per campiones,num. 5. fol. 33.
Principes ſubalterni,poſſunt ꝓuocari a ducibus; licet illi uideantur aliqualiter digniores,num. 5. fol. 69.
Principiũ in rixa,uel offenſa attenditur,nu. 1. fol. 8.
Proditorie agit,qui alium insultat ſine monitione,uel prouocatione,num. 1. fol. 21.
Profeſsio quælibet ſuo ſenſu,& ſuo ſtylo nitit̃,n.2.fo.8.
Promiſsio intelligitur rebus ſic ſtantibus & noua cauſa nõ ſuperueniente,num. 4. fol. 72.
Prouiſio hominis tollit ꝓuiſionẽ legis,nu. 2. fo.55.
Prouocandus agit contra ꝓuocaturum furentẽ,ut aut Duello experiat̃,uel ut ſibi conced tur familia gla-

diatoria expenſis illius,num. 1. fol. 73.
Prouocans ſecundum qualitatem & conditionẽ prouocati,pugnare debet,num. 7. fol. 5.
Prouocans pugna oblata poteſt deſiſtere,ꝓuocato recuſante,& ante litem conteſtatam,num. 1. 2. fol. 23.
Prouocãs uolẽs mutare q̃relã,nõ audit,nu. 1. 2. fo. 24.
Prouocãs nõ põt cumulare querelã,num. 1. 2. 3. fo. 26.
Prouocãs ꝑſentat ꝓceſsũ,& literas,undecũq; collectas Iudici electo,& inſtat ad cõceſsionẽ cãpi,n. 1. fo. 37.
Prouocans sũmo mane ingreditur campũ, expectans ꝓuocatum,uſq; ad ſolis occaſum,num. 1. fol. 38.
Prouocans poteſt quærere aliũ campum,ſi iudex primum reuocet ex cauſa,num. 5. fol. 40.
Prouocans die ſtatuta nõ probans, ulterius nõ auditur,num. 1. fol. 40. num. 2. fol. 38.
Prouocans tenetur primo percutere,uel eſt locus præuentioni,num. 1. 2. fol. 40.
Prouocans in dubio dicitur ſuccũbere,num. 8. fo. 42.
Prouocans ſuccumbens, an poſsit de eodem crimine accuſare in iudicio,num. 4. fol. 51.
Prouocans nõ poteſt iam per ſe ꝓuocatum recuſare, num. 1. lim. num. 3. 5. 10. fol. 71. & fol. 72.
Prouocans qũo & quando pronuntietur uictor,nu. 2. 8. 10. 13. fol. 90. & fol. 91.
Prouocans ſuccumbens an accuſet ꝓuocatum in iudicio,de eodem crimine,num. 3. fol. 94.
Prouocanti non licet,quod non licet ꝓuocato,nu. 2. fol. 5. &,num. 1. fol. 24.
Prouocantis cõditio in quibuſdã deterior,nu. 2. fo. 45.
Prouocare nõ põt miles,uel ſtipẽdiarius, uel pugnare iniuſſu ducis exercitus aut principis ſui,nu. 1. fo. 27.

Prouocare,& defendere licet ꝑ iniuria] ſuoꝝ,pro ami-
co,& ſocio,num. 1.2. intellige ut,num. 6.7. fol.]28.
Prouocare & defendere licet pro defenſione iuſtitiæ,
& patriæ,num. 3. fol. 29.
Prouocare & pugnare ꝑ extraneis nō licet,nu.5.fo.29.
Prouocare & duellare non poſſunt hi quorum nō in-
tereſt,num. 8. fol. 29.
Prouocari ad iniuriā qūo quis dicatur,nu. 2. fol. 43.
Prouocati querelā nemo aſsūmit ubi ille ſit habilis,li-
cet eſſet conſanguineus &c. num.3. fol. 43.
Prouocati perſonam , potiuſq̄ prouocantis quiſque
agere debet,num. 1. fol. 45.
Prouocatio quādoq; fit per ſigna , ueluti per anulum,
chirothecam,& ſimilia,num. 2. fol. 21.
Prouocatione admiſſa,uterq; perduellium pugnæ eſt
obnoxius,num. 1. fol. 21.
Prouocato propitius eſt deus,num. 5. fol. 4.
Prouocato recuſante Duellū,qūo cōtra eū ꝓcedat,&
qd ſi latitauerit,n. 1.3.4.& nō reſpōderit,nu.6. fo.22.
Prouocato plures qn̄q; cōpetūt exceptiōes,nu.2.fo.46.
Prouocator ne qs ſit,curādū,& cauēdū eſt,nu. 5. fo. 4.
Prouocator alius eſt iniuriæ,alius certaminis,& quan-
do dicantur,num. 1. 2. 3. 6. fol. 18.
Prouocator qlibet admittiſ,qui nō ꝓhibeſ,nu.7.fo.19.
Prouocator in re dubia eligit probationem per pu-
gnā,exiſtentibus præſumptionibus,& ubi nō ſubeſt
alia probatio,num. 1. fol. 19.
Prouocator tranſmittit literas,ſiue cartellos,prouoca-
to,tribus teſtibus ſubſcriptos,per præcones uel ſimi
les,num. 1. fol. 20.
Prouocator exiſtens extra locū originis,uel domicilii,

nõ poteſt ꝓhiberi per iudicem,ſeu ſuperiorem eorꝛ locorꝛ,quin ꝓuocet alium exiſtẽtẽ in alio loco,idẽ uideť ſi ſit in loco originis uel domicilii,n.1.2.fo.27.
Prouocator hodie eligit locum, & Iudicem, ibi ratio,num. 1. fol. 35.
Prouocator iurat de calumnia, ibi,qualiter ſit iurandum,num. 4. fol. 37.
Prouocator debet cogere ꝓuocatum ad confitendum obiecta,uel eũ occidere,alioquin nõ dicitur uictor, nec ꝓbaſſe, unde fiet captiuus ꝓuocati per ſententiam a Iudice ferendam,num.1. 2. 3. 4. 9. fol. 41.
Prouocator ubi plures concurrunt,admittitur per principem eligendus,num. 4. fol. 29.
Prouocatus nõ poteſt quis fieri ex ꝓuocãte,nu.5.fo.19.
Prouocatus ſtatuta die,ſine cauſa,ad campum nõ accedens,pro confeſſo,& cõuicto habetur, & depingitur,idem in prouocante,num. 5. fol. 22.
Prouocatus nõ poteſt mutare querelam,ſicut nec prouocans,num. 7. fol. 26.
Prouocatus iuramentũ calũniæ ſubit. nu. 5. 6. fol. 38.
Prouocatus quis dicatur,num. 1. 43.
Prouocatus nõ poteſt dicere ꝓuocanti ꝓbes per teſtes, abſq; infamia,num. 4. fol. 43. &,num. 3. fol. 50.
Prouocatus diebus feſtis recte recuſat Duellũ,n.1.fo.46
Prouocatus excipit cõtra locũ nõ tutũ,& ſacrũ,& cõtra iudicẽ ſuſpectum,& nolentẽ iudicare,nu.1. fol. 46.
Prouocatus poteſt recuſare ꝓuocationẽ illegitimam, ſine Iudice,ſine teſtibus,in oculto loco, ideſt alla machia,& intempeſtiuam,num. 2. fol. 47.
Prouocatus ꝓhibitus a ſuperiore ne rñdeat ꝓuocanti excuſať,niſi ꝓhibitio ſit ꝓcurata,nu. 1. 2. 3. fol. 49.

Prouocatus pluribꝰmodis perēptorie excipit,n.1.fo.50
Prouocatus recte excipit,ubi querela uere probari poteſt,num. 2. fol.50.
Prouocatus excipit, ut in re certa, & clara non pugnet,num. 1. fol. 51.
Prouocatus excipit contra actorem nō habentem indicia,num. 1. fol. 51.
Prouocatus excipit contra prouocantē,qui prius elegit uiam Iudicii,num. 1. fol. 51.
Prouocatus nō tenet̄ pugnare in cā nō graui,n.1.fo.52.
Prouocatꝰultra diē ſtatutā,nō tenet̄ pugnare,n.1.fo.52.
Prouocatus ubi ſit cōtrouerſia bonoꝝ, & caſus nō ſit perſonalis,repellit Duellū, Fallit in contentione regni ad euitanda maiora mala & in Duello Iuſtitiæ,num. 4. fol.53.
Prouocatus excipit ꝓpter pacem,præſertim iuramēto firmatam,niſi orta noua diſcordia,num. 1. fol. 54.
Prouocatus ex pacto obligatus nō adimplēs ꝓuocāti, q ex pacto ſibi ꝓuidit,nō ꝓuocatur,num. 1. fol. 55.
Prouocatus excipit contra ꝓuocantē, mutantē querelam,& ecōuerſo,num. 1. 2. 3. fol. 55.
Prouocatus minor.14. ānis,doctor,& ſimiles,a Duello liberantur,num. 1. fol. 55.
Prouocatus excuſatur ꝓpter ꝓuocantē criminoſum, uel infamē iure,uel facto,num. 1. 3. 4. 7. ubi lim. in crimine læſe maies. &c. fol. 57.
Prouocatꝰq eodē crimine laborat nō excipit,n.7.fo.58
Prouocatus impeditus per iudicē diuidentē Duellum, alibi nō tenetur pugnare,num. 1. lim.nu. 2. fol. 61.
Prouocatus excipit propter reuerentiam, honorem, & ſubiectionem,ut per exempla,num. 3. fol. 61.

Digitized by Google

Prouocatus dominus, excipit contra uaſallum, limit. ibi, num. 7. fol. 63.
Prouocatus dominus excipit contra ſubditum ſuum, limit. dupliciter, num. 6. fol. 62.
Prouocatus poteſt deludere prouocantem ſubterfugiendo, &c. num. 2. fol. 78.
Prouocatus dicitur uictor, qui ſe tantum ſubterfugiendo tueatur, num. 9. fol. 91.
Pugnantes alter alterum præuenire poteſt in percuſſionibus, num. 1. fol. 78.

.Q.

Quadraginta dies per ꝓuocantẽ ſtatuũtur pugnæ, admiſſo campo, per prouocatum, num. 2. fol. 35.
Quaſi contrahitur in delictis, num. 8. fol. 64.
Querelæ primæ ſunt primo decidendæ, ideo excipitur contra ſecundo prouocantẽ alium, eadem exceptio militat contra ꝓuocatum, prouocantem tertium, & prouocato, ubi extrinſecus prouocaretur, num. 1. 2. fol. 48.

.R.

Reges duo Romanorum an poſsint ſe inuicem prouocare, num. 2. fol. 68.
Reges a Regibus, licet nõ coronatis, ꝓuocati admittere debent pugnam, num. 1. lim. num. 2. fol. 69.
Reges prouocati á principibus, ducibus, &c. excipiũt ne pugnent, num. 5. lim. num. 6. fol. 69.
Regula, quod ſemel placuit, &c. quando nõ habeat locum, num. 7. 8. 9. 12. fol. 72.
Reuocare male dicta, & facta ſapiẽtis eſt, nu. 4. fo. 102.
Rex Frãcorum nõ æquat faſtigium Imperatoris, nec pontificis, num. 5. fol. 65.

.S.
Sapiẽtis eſt reuocare male dicta & facta, nu. 4. fo. 102.
Scire, & debere ſcire æquiparantur, num. 4. fol. 74.
Sententia eſt nulla, quæ manifeſtum iuris errorẽ continet, num. 8. fol. 83.
Sexcentæ cauſæ ſunt, quibus quis excuſatur, ne iudicio ſiſtat, num. 3. fol. 40.
Spectabiles qui ſint, num. 7. fol. 66.
Spectacula cruenta reprobata ſunt, num. 3. fol. añ. 1.
Spoliatio uicti eſt prohibita, num. 7. fol. 96.
Superilluſtres qui ſint, num. 6. fol. 65.
Supplicatio quando admittatur, prohibita appellatione, num. 8. fol. 88.
.T.
Tempus inſtantiæ Duelli, eſt ſex mẽſium, nu. 3. fol. 22.
Tempus pugnæ, eſt unius diei, num. 3. fol. 78.
Triplex cãpus an ĩueniẽdus, an unus ſufficiat, n. 3. fo. 36.
Triſtamente (ut uulgo dicitur) illata iniuria quomodo dicatur, num. 2. fol. 103.
.V.
Verba prouocatoris, & prouocati, caute ſunt attendenda, num. 1. fol. 6.
Verba compenſatoria iniuriæ, quæ ſint, num. 6. 8. ſecundum milites, fol. 14.
Verba dubia duellantium interpretantur contra proferentem, immo pro eo, num. 1. 2 fol. 6.
Verba uerbis, facta factis ſatisfaciunt, num. 2. fol. 101.
Verbali iniuriæ, quomodo, & per quæ uerba ſatisfiat ab iniuriante, num. 3. 4. fol. 101.
Veritas conuitii nõ eximit quẽ a iudicio, nu. 7. fo. 17.
D

Veritas immutari non poteſt, neq; errore,neq; mendacio,neq; proteſtatione,num. 3. fol. 103.
Via,quam quis elegerit ſibi pateat,num. 2. fol. 51.
Victor quis dicatur,num. 1. fol. 89.
Victores extollendi, qui uictos etiam abſq; expenſis conſecutis liberalitet dimittunt,num. 11. fol. 86.
Victoria acquiritur in Duello, ſi quis extra ſigna certaminis eiectus ſit, uel aufugerit, nume. 1. 4. lim. num. 2. 8. fol. 92.
Victoriæ effectus multiplex eſt, & circa Iuſtitiam, & honorem,num. 1. fol. 93.
Victoris deductio fit cum omni gaudii genere, num. 4. fol. 94.
Victoriæ effectus uerſatur etiam circa damna, & expenſas, & ut uictus ulterius non audiatur, nume. 1. 2. & ſit captiuus,nume. 4. dictus preſonero della fede. fol. 94.
Victor a uicto conſuetum obſequium conſequitur, nō tamen ut lædat eius æſtimatio,num. 9. fol. 96.
Victus ſemel in Duello uti infamis, & periurus, & calumniator repellitur,niſi duellum fiat cauſa gloriæ,num. 8. 9. fol. 59.
Victus donatus Iudici,an poſsit cogi ad ſe redimendum,num. 12. fol. 86.
Victus ſub priuato carcere nō retinetur,nu. 10. fo. 96.
Vindicta reprobatur,num. 2. fol. 107.
Vindicta ubi permiſſa eſt,non poteſt tamen alteri demandari,cui a lege non permittatur,num. 3. fol. 2.
Vindictæ honeſtum, & magnum genus eſt, ignoſcere,num. 4. fol. 100.

Vniuerſale cognoſcens, cognoſcit particulare, non econuerſo, num. 3. fol. 93.
Vniuerſalis demonſtratio eſt præſtabilior particu‐lari, num. 2. fol. 93.
Vniuerſalium eſt ſcientia, ſingularium uero ſen‐ſus, num. 4. fol. 93.

F I N I S.

Digitized by Google

Errata artis Impreſſoriæ labilitate commiſſa.

Præſteni. præſtem. A 11.
quem. quam. ibi.
primum. cum primũ. ibi.
Infœlics. Infœlicis. fol. ſeq.
hac. hæc. ibi.
refferre. referre. alio. fol. ſeq.
amicor. amicos. ibi.
Duelli. Duellum. ibi.
Duellũ. Duelli. ibi.
ꝓhibiture. ꝓhibetur. ibi.
admittiture. admittitur. ibi.
fiut. fit. ibi.
pugnea. pugnæ. ibi.
uñr. videntur. fo.
aſſumenda. aſsúmenda fol. 2.
crinalibus. criminalibus. fol. 3.
ꝙ. qui. fol. 4.
equeſtris. equeſtris. fol. 4.
quid. quod. fol. 5.
perduellum perduellium. fol. 7.
Deus. Dens. fol. 12.
exoneratus. exoneratum. fol. 15.
Scilicet. Sed. fol. 15.
mentio. mentitio. fol. 15.
habetur. habet. fol. 15.
ꝓditiones. ꝓditione. fol. 16.
in eo. 103. fol. 16.
actione. actionem. fol. 16.
Feli. Feli. cum fol. 17.
ꝙ. qui. fol. 17.

dicat. dicatur. fo. 19.
prꝭ. per. fol. 19.
preſẽtationẽ. prin. rationẽ.fol.19.
intelligit. intelligitur. fol. 19.
pro. per. fol. 20.
qui. quod. fol. 20.
pro, per. fol. 21.
pro. per. fol. 21.
Arbitrium. Arbitrum. fo. 21.
Cogitatum. cogitandũ. fol. 22.
Concordari. concordare. fol. 23.
pater. patet. fol. 23.
qua. quam. fol. 25.
ꝙ. qui. fol. 25.
qui. ꝙ. fol. 26.
cõnexoꝶ. cõnexorum. fol. 26.
dare. dari. fol. 28.
excipiunt. excipiuntur. fol. 28.
prœc. princ. fol. 28.
qui. quod. fol. 30
iudicabiliter. iudicabitur. fol. 30.
ꝙ. qui. fol. 33.
& ea. fo. 34.
ꝙ. qui. fol. 34.
Rex. 26. Rex. fol. 35.
electiones. electionem. fol. 35.
actore. actor. fol. 36.
per duellum. perduellium. fol. 36.
alius. alium. fol. 36.
ꝙ. qui. fol. 37.
intrat. iurat. fol. 37.
ꝙ. qui. fol. 39.

in. ui. fol. 41.
Conſuetudo. Conſulendo. fol. 42.
ꝙ. qui. fol. 43.
ſiue. ſint. fol. 43.
promiſsis. permiſsis. 43. ll. tt. fol. 43.
aliud. alius. fol. 44.
agli. aquili. fol. 45.
Laudæ. Laude. fol. 45.
Pompeiæ. Pompeia. fol. 45.
Concupiendū. cōcipiendū. fol. 45.
quen. conuen. fol. 46.
conueniret. conueniretur. 46.
Conditionalis. Conditionalis.
tāquā inepta negligi poteſt fol. 47.
dicitur, dicatur. fol. 48.
C. §. fol. 48.
uidetur. uiderim. fol. 48.
at. ut. fol. 49.
ꝓdentur. ꝓdeunt. fol. 49.
uniuerſaliter. uidentur. 51.
illius homini. illius. fol. 53.
concordatur. concordat. fol. 53.
pro. per. fol. 54.
concedentibns. cōtēdentibus. 54.
aliud. alius. fol. 54.
diam. Diaʒ. fol. 56.
iuris. uiris. fol. 56.
patrum. patrini. fol. 56.
ʒ6. 6. fol. 56.
omne. omnem. fol. 56.
qui. ꝙ. fol. 58. qui. ꝙ. fol. 58.
ꝓſequens. ꝓſequente. fol. 58.

diluatur. diluitur. fol. 60.
dubius ideo. dubius. fol. 60.
pro. per. fol. 60.
39. ſupra. 3. q. 5. fol. 61.
cōmittatus. cōmittatur. 66.
aſſecuntur. aſſequuntur. 66.
dones. donec. fol. 67.
placuit 27. placuit. fol. 71.
hoc. hac. fol. 68.
Admittatur. Admittitur. 73.
in. a. fol. 73.
pro. per. fol. 73.
qui. quod. fol. 74.
plurimū. & plurimū. fol. 75.
iurium. uirium. fol. 77.
ſine. ſim. fol. 77.
præter. Prætor. fol. 80.
utrunq;. utcunq;. fol. 81.
uiribus. uicibus. fol. 82.
pmiſit. permiſit. fol. 82.
pceditur. pcedatur. fol. 85.
uel tñ. uel dic. fol. 86.
recedat. recredat. fol. 91.
utrunq;. utcunq;. fol. 92.
qui. q. fol. 92.
Semper. l Semper. fol. 93.
Captiuitas. Captiuitatis. 94.
pmiſſum. permiſſum. fol. 95.
in l. in. l. 1. fol. 96.
qui. quod. fo. 101.
Sed. ſi. fol. 102.
qbus. qbus uerbis. fol. 103.

Digitized by Google

2676-84

BIBLIOTECA

Google